

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI**

İCRA VE İFLAS HUKUKUNDA PARAYA ÇEVİRME

**Hazırlayan
Osman DURAN**

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Şükran EKECİK**

Yüksek Lisans Tezi

**Temmuz 2013
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI**

**İCRA VE İFLAS HUKUKUNDA PARAYA ÇEVİRME
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Hazırlayan
Osman DURAN**

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Şükran EKECİK**

**Bu çalışma; Erciyes üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi
Tarafından SYL-2012-4231 kodlu proje ile desteklenmiştir.**

**Temmuz 2013
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Osman DURAN

YÖNERGEYE UYGUNLUK

“İcra ve İflas Hukukunda Paraya Çevirme” adlı Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi’ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Osman DURAN

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Şükran EKECİK

Özel Hukuk Anabilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. İsmail KAYAR

KABUL VE ONAY

Yrd. Doç. Dr. Şükran EKECİK danışmanlığında **Osman DURAN** tarafından hazırlanan “İcra ve İflas Hukukunda Paraya Çevirme” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı’nda **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

23.07.2013

JÜRİ

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Şükran EKECİK
Üye : Doç. Dr. Ahmet BAŞÖZEN
Üye : Yrd. Doç. Dr. Burak ADIĞÜZEL

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 16.08.2013 tarih ve 19 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

16.08.2013**Enstitü Müdürü****Prof. Dr. Lütfullah CEBECİ**

ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR

Hukuk Fakültesi lisans mezunu olarak geldiğim Özel Hukuk Anabilim Dalı'nda her şeyden önce Anabilim Dalı'na adaptasyonumda, çalışmalarımı yönlendirmesinde, araştırmalarımın her aşamasında bilgi, öneri ve yardımlarını esirgemeyerek akademik ortamda olduğu kadar insani ilişkilerde de sonsuz desteğiyle gelişmeye katkıda bulunan danışman hocam ve aynı zamanda araştırma görevlisi olarak çalıştığım Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde Medeni Usul ve İcra- İflas Hukuku Anabilim Dalı başkanı olan Sayın Yrd. Doç. Dr. Şükran EKECİK'e, Melikşah Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Usul ve İcra- İflas Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyelerinden olan Doç. Dr. Ahmet BAŞÖZEN'e, tezimin savunma jürisinde bulunmayı kabul eden Yrd. Doç. Dr. Burak ADIGÜZEL'e, tüm çalışma arkadaşlarıma ve çalışmalarım süresince birçok fedakârlıklar gösterip beni destekleyerek her an yanımda olan ve yaşamımın her döneminde bana duydukları güven için aileme en derin duygularla teşekkür ederim.

Osman DURAN

Kayseri, Temmuz 2013

İCRA VE İFLAS HUKUKUNDA PARAYA ÇEVİRME

Osman DURAN

Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Temmuz 2013

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Şükran EKECİK

KISA ÖZET

İcra ve İflas Hukuku, diğer bir deyişle cebri icra hukuku, alacağına kavuşamayan alacaklıların, devletin cebri icra organları vasıtasıyla alacağını elde etmesini sağlayan hukuk dalıdır. Alacağına kavuşamayan alacaklının, doğrudan gidip borçlunun malvarlığına el koyması modern hukuk sistemlerinde yasaklanmıştır. Alacaklı devletin resmi organlarına başvurarak bu alacağına kavuşabilecektir. Bu aşamadan sonra ise devletin resmi organları İcra ve İflas Hukuku, yani İcra ve İflas Kanunu, kuralları çerçevesinde belirli prosedürler çerçevesinde alacaklının alacağına kavuşmasını sağlayacaktır. Ancak bu durumda da borçlunun malvarlığı doğrudan alacaklıya verilerek alacaklı tatmin edilmemektedir. Alacaklı, cebri icra organları tarafından borçlunun haczedilebilen malvarlığına el koyulması ve bu haczedilen malların belirli şekillerle paraya çevrilmesi sonucu bu elde edilen para ile tatmin edilmektedir.

İcra ve İflas Hukuku, genel olarak iki ana bölümde oluşmaktadır. Bunlar haciz, diğer bir deyişle cüzi takip, ve iflas, diğer bir deyişle külli takiptir. Bu iki takip yolunun esas farkı borçlu karşısında yer alan alacaklıların sayısıdır. Ancak her iki takip yolunda da yine alacaklılar borçlunun haczedilebilen malvarlığının paraya çevrilmesi sonucu elde edilen paradan tatmin edilmektedirler.

Paraya çevirmeyi taşınır, taşınmaz, alacak ve diğer malvarlığının paraya çevrilmesi şeklinde ayırabiliriz. Aynı zamanda bu malların paraya çevirme şekillerine göre de ayırım yapabilir; açık artırma yoluyla paraya çevirme, pazarlık yoluyla paraya çevirme, ödeme yerine alacakların devri ve tahsil yetkisinin devri. Tezimizde özet olarak açıklamaya çalıştığımız bu hususlar inceleme konusu yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Paraya çevirme; açık artırma; pazarlık yolu; alacağın devri; tahsil yetkisinin devri; taşınır; taşınmaz; alacak.

ENCASHMENT ON DEBT ENFORCEMENT AND BANKRUPTCY LAW

Osman DURAN
Erciyes University, Institute of Social Sciences
M.Sc. Thesis, July 2013
Supervisor: Asst. Prof. Dr. Şükran EKECİK

ABSTRACT

Debt Enforcement And Bankruptcy Law, in other words execution law, is branch of law which procure creditors which to collect receivables via execution organs of the state. In modern legal systems forbidden creditors which not to collect receivables sequester the debtor's assets. Creditor collects receivable via execution organs of the state. After this point execution organs of the state implement Debt Enforcement And Bankruptcy Law, in other words Enforcement and Bankruptcy Code, to procure creditors which to collect receivables. But in the present case creditor not collected receivables via direct gave the debtor's assets. Creditors satisfied via execution organs sequester the debtor's assets and encashment this assets certain procedures.

Generally Debt Enforcement And Bankruptcy Law consist of two main parts. Sequestration and bankruptcy. The main difference of this two pursuance procedure is the number of creditors. But this two pursuance procedure Creditors satisfied via execution organs sequester the debtor's assets and encashment this assets certain procedures.

Encashment spared encashment of movable, immovable, receivable and other assets. At the same time can spared encashment image of this asset; auction sale, sale a bargain, instead of paying the transfer of receivables and charged on the transfer of powers. This thesis examines tried to explain these issues as a summary.

Keywords: encashment; auction sale; sale a bargain; instead of paying the transfer of receivables; charged on the transfer of powers; movable; immovable; receivable.

İÇİNDEKİLER

İCRA VE İFLAS HUKUKUNDA PARAYA ÇEVİRME

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK.....	ii
ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR	iv
KISA ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR.....	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

§1. GENEL OLARAK PARAYA ÇEVİRME	4
I. PARAYA ÇEVİRME KAVRAMI.....	4
II. PARAYA ÇEVİRME İLE YAKINDAN İLGİLİ TEMEL HAKLAR İLE CEBRİ İCRA HUKUKUNUN KENDİNE ÖZGÜ İLKELERİ	5
A. Paraya Çevirme İle İlgili İcra ve İflas Hukukunda Gözetilecek Olan Temel Haklar	5
B. Paraya Çevirme İle İlgili Temel Yargılama Hukuku İlkeleri ve Cebri İcra Hukukunun Kendine Özgü İlkeleri.....	9
1. Temel Yargılama İlkelerinin Cebri İcra Hukukunda Uygulanması.....	9
2. Paraya Çevirme İle İlgili Cebri İcra Hukukunun Kendine Özgü İlkeleri.....	10
III. PARAYA ÇEVİRMENİN TARİHSEL GELİŞİMİ.....	12
IV. PARAYA ÇEVİRME USULLERİ VE HUKUKİ NİTELİKLERİ.....	15
A. Paraya Çevirme Usulleri.....	15
B. Paraya Çevirme Usullerinin Hukuki Nitelikleri	17
1.Açık Artırma İle Paraya Çevirmenin Hukuki Niteliği	17

2. Pazarlık Suretiyle Paraya Çevirmenin Hukuki Niteliği	19
3. Ödeme Yerine Alacakların Devrinin Hukuki Niteliği	22
V. PARAYA ÇEVİRMENİN KONUSU	22
V. PARAYA ÇEVİRME İŞLEMLERİNİ YAPMAKTA GÖREVLİ VE YETKİLİ ORGANLAR.....	24
VI. PARAYA ÇEVİRME TALEBİ.....	25
A. Paraya Çevirmeyi Talep Edebilecekler	26
1. Alacaklı.....	26
2. Borçlu	29
B. Paraya Çevrilmenin Talebe Gerek Kalmadan Yapılması	30
C. Paraya Çevirme Talebinin Şekli ve Yapılması.....	32
Ç. Paraya Çevirme Talebinin Süresi.....	34
D. Paraya Çevirme Talebinin Süresini Etkileyen Özel Haller	39
E. Süresinde Talepte Bulunmamanın Sonuçları.....	44
F. Paraya Çevirme Talebin Geri Alınması	49
G. Paraya Çevirme Talebinin Sonucu.....	50

İKİNCİ BÖLÜM

Ş2. AÇIK ARTIRMA SURETİYLE PARAYA ÇEVİRME.....	51
I. GENEL OLARAK AÇIK ARTIRMA.....	51
II. AÇIK ARTIRMA YOLUYLA PARAYA ÇEVİRMENİN YAPILMASI.....	56
A. Açık Artırmaya Hazırlık.....	59
1. İlan.....	59
2. Artırma Şartnamesi	67
3. Mükellefiyetler Listesi ve Yeniden Kıymet Takdiri.....	71
a. Mükellefiyetler Listesi.....	71
b. Yeniden Kıymet Takdiri.....	81
B. Artırmanın Yapılması ve Malın İhale Edilmesi	82
1. Genel Olarak	82
2. Artırmaya Katılabilecek Kişiler	90

3. Artırmanın Yapılışı.....	94
a. Artırmayı Yapmakta Görevli Kişiler	94
b. Karşılama Prensibi, Artırmalarda Uygulanması ve Artırmaların Yapılışı.....	90
aa. Karşılama Prensibi.....	90
bb. Karşılama Prensibinin Artırmalarda Uygulanması ve Artırmaların Yapılması.....	102
aaa. Elektronik Ortamda Teklif Verme Aşamasında.....	102
bbb. Birinci Artırmada Uygulanması	104
ccc. İkinci Artırmada Uygulanması	109
III. AÇIK ARTIRMA YOLUYLA PARAYA ÇEVİRMENİN SONUCU.....	111
A. Malın Mülkiyetinin Kazanılması ve İhale Alıcına Teslimi	111
B. İhale Bedelinin Ödenmesi ve Sonuçları	113
1. İhale Bedelinin Ödenmesi	113
2. İhale Edilen Malın İhale Alıcısına Teslimi ve Tescili.....	116
C. İhale Bedelinin Ödenmemesinin Sonuçları	118

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

§3. PAZARLIK YOLUYLA PARAYA ÇEVİRME, ALACAKLARIN PARAYA ÇEVİRİLMESİ VE PARAYA ÇEVİRMENİN DİĞER TARZI.....	122
I. PAZARLIK YOLUYLA PARAYA ÇEVİRME.....	122
A. Genel Olarak	122
B. Pazarlık Yoluyla Paraya Çevirmenin Uygulanabileceği Haller	123
1. Haciz Yoluyla Takipte	123
2. İflas Tasfiyesinde.....	130
3. Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordatoda.....	136
C. Pazarlık Yoluyla Paraya Çevirmenin Usulü	137
1. Genel Olarak	137
2. Pazarlık Yoluyla Paraya Çevirmeye Uygulanacak Hükümlerin Tespiti	138
a. Pazarlık Yoluyla Paraya Çevirmeye Normal Satış Sözleşmesi Hükümlerinin Uygulanması.....	138

b. Pazarlık Yoluyla Paraya Çevirmeye İcra ve İflas Kanunu Hükümlerinin Uygulanması.....	140
II. ALACAKLARIN PARAYA ÇEVİRİLMESİ	144
A. Genel Olarak	144
B. Haciz Yoluyla Takipte Alacakların Paraya Çevrilmesi.....	145
1. Alacağın Ödeme Yerine Geçmek Üzere Devri.....	149
2. Alacağın Tahsil İçin Devri	150
C. İflas Yoluyla Takipte.....	152
Ç. Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordatoda.....	155
III. PARAYA ÇEVİRMENİN DİĞER ŞEKİLLERİ	156
A. Genel Olarak	156
B. İcra ve İflas Kanunu Madde 121 Kapsamında Değerlendirilen Mal ve Hakların Paraya Çevrilmesine Dair Bazı Özel Durumlar	159
1. İntifa Hakkının Paraya Çevrilmesi	159
2. Hisselerin Paraya Çevrilmesi.....	161
a. Taksim Edilmemiş Miras Hisselerinin Paraya Çevrilmesi.....	161
b. Şirket Hisselerinin Paraya Çevrilmesi	163
c. Elbirliği Halinde Tasarruf Olunan Mal Hisselerinin Paraya Çevrilmesi	166
3. Diğer Mal ve Hakların Paraya Çevrilmesi.....	168
SONUÇ.....	169
KAYNAKLAR.....	173
ÖZGEÇMİŞ	181

KISALTMALAR

AATUHK	: 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun
ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AD	: Adalet Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi hukuk Fakültesi Dergisi
BATIDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BİKTDK	: 195 sayılı Basın İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanun
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	: Esas
E.T.	: Erişim Tarihi
EÜHFD	: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İİK	: 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
İİKY	: İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
İzBD	: İzmir Barosu Dergisi
K.	: Karar
KoopK	: 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu
m.	: Madde
MK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
M. Ö.	: Milattan Önce
MİHDER	: Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi
Niz	: İcra ve İflas Kanunu Tatbikına Dair Nizamname

NKY	: Noterlik Kanunu Yönetmeliği
RG	: Resmi Gazete
s.	: sayfa
sa.	: saati
sK	: sayılı Kanun
S.	: Sayı
T.	: Tarih
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi(Ulusal Yargı Ağı Projesi)
vd.	: ve devamı
Y.	: Yıl
YHD	: Yasa Hukuk Dergisi
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YİBK	: Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu
YİİD	: Yargıtay İcra ve İflas Dairesi
Y..HD	: Yargıtay ... Sayılı Hukuk Dairesi
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

Topluluk halinde yaşayan insanların bu birlikte yaşamaları sonucu oluşan etkileşimler; haklar ve borçlar meydana getirmektedir. Borçlunun normal olarak borcunu hak sahibine rızası ile ve zamanında ödemesi, topluluk halinde yaşayan insanlar arasında adaletin sağlanması için önemlidir. Ancak bazı hallerde çeşitli nedenlerle borç ifa edilmeyebilir. Borcun ifa edilmemesi sonucunda iki kişi arasında anlaşmazlık oluşmuş olur. Bu iki kişi arasındaki anlaşmazlık giderilmediği takdirde toplumda huzursuzluk meydana gelebilir. Bu uyuşmazlığın, ilk devirlerde olduğu gibi; hak sahibi tarafından bizzat borçlunun mallarına el koyma şeklinde giderilmesi, bozulan toplumsal barışı daha da zedeler nitelikte idi. O yüzden kendiliğinden hak alma yani bizzat ihkak-ı hak yasaklanmış ve hakları ihlal edilenler bu haklarını ancak devletin resmi organları vasıtasıyla, belirli kurallar çerçevesinde, elde edebilmektedirler. İcra ve İflas Hukuku alanında da borcunu ifa etmeyen borçlulara karşı, alacaklılar devletin resmi icra ve iflas organlarına başvurarak, İcra ve İflas Hukuku kuralları çerçevesinde, alacaklarına kavuşmalarına yardımcı olmaktadır.

İcra ve İflas Hukukunun, diğer bir deyişle takip hukukunun, amacı; maddi hukuktan kaynaklanan ve borçlu tarafından gönüllü olarak yerine getirilmeyen/ getirilemeyen taleplerin devlet kuvveti vasıtasıyla icrasının gerçekleştirilmesidir. Bunun için alacaklının devletin cebri organlarına başvurması gerekir. Alacaklının takip talebiyle başlayan takip ile, alacaklının alacağına kavuşmasına çalışılmaktadır. İcra ve İflas Hukuku sistemimizde alacaklının tatmini, devletin cebri icra organlarının el koydukları borçluya ait malların satışı sonucu elde edilen para ile olmaktadır. Günümüz hukuk sistemimizde borçlunun şahsı üzerinde cebri faaliyeti yoktur. Ayrıca borçlunun mallarının alacaklıya devredilmesi sonucunda alacaklının tatmin edileceği hal İcra ve İflas Hukuku uygulamasında söz konusu değildir. Bunun aksine İcra ve İflas Hukuku'nda borçlunun alacaklı tarafından devletin resmi organları vasıtasıyla takip edilmesi ve alacağına bu şekilde kavuşması söz konusudur. İşte bu takibin İcra ve İflas

Hukuku çerçevesinde çeşitli aşamaları bulunmaktadır. Bu aşamalardan en önemlilerinden birisi, çalışmamızın konusunu oluşturan paraya çevirme aşamasıdır. Paraya çevirme, cebri icra organları tarafından borçlulara karşı yapılan, borçluların hukuki durumlarına zarar vermeye elverişli olan ve cebri icranın alacaklılar yararına ilerlemesi amacına yönelmiş olduğundan, icra takip işlemidir.

Paraya çevirme takibi sona yaklaştırır ve paraların paylaşılmasından önceki aşamayı oluşturur. Paraya çevirme, yürütülmekte olan takibin türü ne olursa olsun, takip hukukunun en önemli aşamalarından birisidir. Paraya çevirme, genel olarak 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu' nun 106 ila 137 maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bu maddeler genel haciz yoluyla takibin düzenlendiği kısımda yer almaktadır. Ancak burada yer alan hükümler, diğer takip yolların yer aldığı kanun maddeleriyle yapılan atıflar nedeniyle diğer takip yollarında da geçerlidir. Ayrıca iflas yoluyla takibin düzenlendiği kısımda da, 241 ila 246 maddeleri arası, paraya çevirme düzenlenmiştir. Ancak bu maddelere bakıldığında, 106 ila 137 maddeleri arasında düzenlenen paraya çevirmeye atıfta bulunduğu görülmektedir. Ayrıca 1447 sayılı Ticari İşletme Kanunu'nun 17. maddesi de ticari işletmenin veya münferit unsurlarının paraya çevrilmesinde İcra ve İflas Kanununun menkul rehninin paraya çevrilmesi hakkındaki hükümleri uygulanacağını belirtmiştir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu' da gemilerin paraya çevrilmesi ile ilgili olarak da geminin sicile kayıtlı olup olmamasına ve alacağın hapis hakkı, haciz hakkı gemi alacağının verdiği rehin hakkı veya ipotek hakkından doğmasına göre yer yer İcra ve İflas kanununa atıf yapılarak düzenlenmiştir(TTK m. 1383, İİK m. 153/a).

İcra ve İflas Kanunu' nun sistematüğını incelediğimizde paraya çevirmenin şu şekilde düzenlendiği görülmektedir; İlk olarak İcra ve İflas Kanunu'nun 112 ila 119 maddeleri arasında taşınırın paraya çevrilmesinin düzenlendiği, taşınırın paraya çevrilmesinin de 114. maddeden itibaren düzenlenen açık artırma ile paraya çevirme ve 119. maddede düzenlenen pazarlık yoluyla paraya çevirme olarak iki şekilde yapılabileceği görülmektedir. İkinci olarak İcra ve İflas Kanunu'nun 120. maddesinde borçlunun üçüncü kişilerdeki alacaklarının ödeme yerine alacaklıların devri ve borçlunun üçüncü kişideki alacağının tahsilini veya böyle bir kişiye karşı dava hakkının kullanılmasının alacaklılardan hepsinin veya birisinin üzerine alabilmesini düzenlemektedir. Üçüncü olarak İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesinde paraya çevirmenin diğer tarzı iştirak halinde tasarruf olunan bir mal hissesi gibi daha önceki

maddelerde gösterilmeyen başka nevi malların paraya çevrilmesi düzenlenmektedir. Dördüncü olarak İcra ve İflas Kanunu'nun 123 ila 133 maddeleri arasında taşınmazların paraya çevrilmesi düzenlenmektedir. Çalışmamızda paraya çevirmeyi kanunun sistematüğinden ayrılarak inceleyeceğiz. Birinci bölümde genel olarak paraya çevirme, ikinci bölümünde açık artırma suretiyle paraya çevirme ve son bölümde pazarlık suretiyle paraya çevirme, paraya çevirmenin diğer tarzı ve ödeme yerine alacakların devri incelenecektir. Kanunun paraya çevirme düzenlemesindeki sistemden ayrılmamızın sebebi açık artırma suretiyle paraya çevirmeyi hem taşınırlar hem de taşınmazlar bakımından tek bölümde ve karşılaştırmalı olarak inceleyecek olmamızdandır. Daha sonraki bölümler kanunun sistematüğine uygun olarak ele alınacaktır. Bunlar ele alınırken iflas yoluyla takipte masa mallarının paraya çevrilmesine ve de malvarlığının terki suretiyle konkordato hukukunda konkordato masası mallarının paraya çevrilmesi de o bölümler içinde ele alınacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

§1. GENEL OLARAK PARAYA ÇEVİRME

I. PARAYA ÇEVİRME KAVRAMI

İktisadi açıdan paraya çevirme; taşınır veya taşınmaz varlıkların satılarak paraya dönüştürülmesi¹ olarak ifade edilebilir. Hukuki anlamda paraya çevirme; “rehin yahut haciz altında veya iflas masasında bulunan malların ve hakların o husustaki kanun hükümlerine göre açık artırma veya pazarlık ile satılıp para haline getirilmesi”² olarak tanımlanmıştır.

İcra ve İflas Kanununda paraya çevirme aşaması ile ilgili olarak satış, ihale, artırma kavramları yer almakla birlikte bunlar aslında farklı durumları ifade etmektedir. Satış, takip içerisinde hacizden sonra, paraların paylaşılmasından önceki paraya çevirme aşamasıdır. Satış belirli bir anı değil, belirli bir süreci anlatmaktadır³. İcra ve İflas Kanunu I. Bölüm- Dördüncü Bapta düzenlenen Haciz Yolu İle Takip düzenlemesinin üçüncü bölümünün başlığı paraya çevirmedir. Ancak bu başlıkla yer alan bölümün alt düzenlemelerinde satış tabiri kullanılmaktadır(İİK 106, 109, 112, 118, 119, 123. maddeleri). Ancak burada söz konusu olan borçlar hukuku anlamında bir satış sözleşmesi değil, haczedilmiş bulunan veya rehin konusu olmuş ya da iflas masasına girmiş malların bir cebri icra yolu ile paraya çevrilmesidir. Fakat kanunda kullanıldığı, öğreti ve uygulamada yerleşmiş bulunduğu için satış terimini de cebri icrada paraya çevirme anlamında, kullanılmaktadır⁴. Yani satış, paraya çevirmenin diğer bir ifade tarzıdır⁵.

¹ İktisat Terimleri Sözlüğü, 2004, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, E.T. 17.12.2012, sa. 14.11.

² Türk Hukuk Lügati, Ankara 1998, s. 277.

³ Muhammet Özekes, “İhale Bedelinin Ödenmemesi Sebebiyle Yapılan Artırma(Tamamlayıcı Artırma)”, DEÜHFD 2003, C. V, S. 1, s. 168.

⁴ Ramazan Arslan, İcra- İflas Hukukunda İhale ve İhalenin Feshi, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1984, s. 33, 1. Dipnot; Muhammet Özekes, “Karar İncelemesi Üzerinde İhtiyati Tedbir

İhale, kanunda belirtilen şartlarla teklifte bulunan bir alıcının çıkması ve malın onun mülkiyetine geçmesi aşaması ve anını ifade etmektedir⁶. Artıma ise, malın gerçek değeriyle satılmasını sağlamak amacıyla alıcılar arasında arttırma yarışı yapılarak uygulanan satış yöntemi⁷ olarak tanımlanmaktadır. O halde paraya çevirme belirli bir süreci anlatırken, açık artıma ve pazarlık suretiyle satış bu süreçte yer alan paraya çevirme yöntemlerini, ihale ise açık artıma sonucu malın mülkiyetinin geçmesi anını ifade etmektedir. Satış ise kanun, öğreti ve uygulamanın cebri icrada paraya çevirmenin diğer bir ifade tarzıdır.

Haczedilen şey para ise, bu durumda paraya çevirme safhasına gerek yoktur, doğrudan paraların paylaşılması ve ödenmesi aşamasına geçilir. Haczedilen şey paradan başka bir şey ise, işte bu durumda haczedilen şeylerin paraya çevrilmesi gerekir⁸.

II. PARAYA ÇEVİRME İLE YAKINDAN İLGİLİ TEMEL HAKLAR İLE CEBRİ İCRA HUKUKUNUNKENDİNE ÖZGÜ İLKELERİ

A. Paraya Çevirme İle İlgili İcra ve İflas Hukukunda Gözetilen Olan Temel Haklar

İcra ve iflas hukukunda temel haklar ve özgürlüklerden maksat, Anayasa’da dayanağını bulan temel hak ve özgürlüklerle icra ve iflas hukukunun ilişkisini ortaya koymaktır⁹. Bu Anayasa’ da ve uluslar arası düzenlemelerde güvence altına alınan temel hak ve özgürlükler, dokunulamaz, devredilemez ve vazgeçilemez niteliktedirler(Anayasa m. 12/1). İnsan haklarına saygılı bir hukuk devletinde(Anayasa m. 2), temel haklar gözetilmeden hiçbir düzenleme ve işlem yapılamaz¹⁰. İcra ve iflas

Bulunan Bir Gayrimenkulün Cebri İcra Yoluyla Satışı Sorunu”, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 1, S. 1, 2002, s. 534.

⁵ Özkes, Tamamlayıcı Artırma, s. 168.

⁶ Özkes, Tamamlayıcı Artırma, s. 169.

⁷ Tecim, Maliye, Sayışmanlık ve Güvence Terimleri Sözlüğü, 1972, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, E.T. 17.12.2012, sa. 14.11.

⁸ Baki Kuru, İcra ve İflas Hukuku, C. 2, Evrim Dağıtım, İstanbul 1990, s. 1171; Hakan Pekcanitez/ Oğuz Atalay/ Meral Sungurtekin Özkan/ Muhammet Özkes, İcra ve İflas Hukuku, 10. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2012, s. 344; Baki Kuru/ Ramazan Arslan/ Ejder Yılmaz, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 26. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2012, s. 304; Timuçin Muşul, İcra ve İflas Hukuku, C. I, 5. Baskı, Adale Yayinevi, Ankara 20113, s. 671; Erdal Tercan, İcra ve İflas Hukuku, Gazi Kitabevi, Ankara 2010, s. 96. Ancak haczedilen şey alacak ise paraya çevirme aşaması söz konusu olacaktır.

⁹ Muhammet Özkes, İcra Hukukunda Temel Hak ve İlkeler, Adalet Yayınevi, Ankara 2009, s. 6.

¹⁰ Özkes, Temel Haklar, s. 1.

hukuku gibi, temel haklara hem hukukten hem de fiilen etki eden bir hukuk dalında, temel hak ve özgürlüklerin göz ardı edilmesi düşünülemez¹¹. Bu hem anayasa da düzenlenen temel hak ve özgürlükler açısından anayasanın bağlayıcılığını düzenleyen Anayasa'nın 11. maddesinin ilk fıkrası hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin temel haklara ilişkin düzenlemeler açısından milletlerarası antlaşmaların bağlayıcılığını düzenleyen Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrası gereğidir. Temel hak ve özgürlüklerin gözetilmesi, sadece İcra ve İflas Hukukundaki hukuk kurallarıyla veya metinleriyle sınırlı şekilde olmamalı, aynı zamanda bu hak ve özgürlüklerin bu hukuk kuralların uygulanması ve yorumlanmasında da gözetilmelidir¹².

Yukarıda açıkladığımız nedenlerle temel hak ve özgürlükler icra ve iflas hukukunun tüm alanlarında gözetilmelidir. Biz bu çalışmada paraya çevirme ile ilgili olan temel hak ve özgürlüklere yer vereceğiz.

a) *İnsan onuru*, icra ve iflas hukukunda gözetilmesi gereken temel hak ve özgürlüklerdendir. Kişinin, borcu ne kadar çok olursa olsun, en ağır cezayı almış olan insanların dahi insan onuruna sahip olduğu kabul edildiğinden, bir alacak borç ilişkisinden dolayı ortaya çıkan cebri icra faaliyetinde de insan onuru mutlaka korunmalıdır¹³. Borçlu olan bir kimsenin onurunun takip hukuku yoluyla zedelenmemesi gerekir. Borçlu, alacaklının alacağına kavuşmasını sağlayıcı makul ve hukuka uygun tedbirler dışında, sosyal ayrımcılığa, dışlanmaya, karalanmaya tabi tutulmamalıdır¹⁴. Roma hukukunun eski ius civile devrinde, XII Levha kanununda yer alan, alacaklının borçlusu üzerine el koyması, onu altmış gün zincire vurup hapsettikten sonra, borç yine ödenmediği takdirde, isterse öldürmesi, isterse köle olarak satması, insan onurunu zedeleyici cebri icra faaliyetlerindendi¹⁵. Günümüzde kişiler borcundan dolayı bu tür insan onurunu zedeleyici cebri faaliyetlere maruz bırakılamaz. Anayasa 38/8 maddesi hükmü “hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alı konulamaz” şeklindedir. İcra ve iflas hukukunda kişinin borcundan dolayı, şahsi varlığı ile değil, malvarlığı ile sorumlu

¹¹ Özekes, Temel Haklar, s. 21, 59.

¹² Özekes, Temel Haklar, s. 21, 60; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 66-67.

¹³ Özekes, Temel Haklar, s. 111; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 75.

¹⁴ Özekes, Temel Haklar, s. 113.

¹⁵ Türkan Rado, Roma Hukuku Dersleri Borçlar Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2001, s. 29; Ahmet Başözen/ Mehmet Üçer, “Cessio Bonorum” ya da Bilinen İsmiyle “Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato”, EÜHFD(Erzincan), C. XII, S. 3-4, 2008, s. 221.

olması, yani haczedilen mallarını paraya çevrilip alacaklının tatmin edilmesi insan onuru ile yakından ilgilidir. Bu aynı zamanda *kişiliğin ve kişilik haklarının korunması* ile de yakından ilgilidir. Bugün, cebri icranın sonuca ulaşmasını sağlamak için, borçlunun kişiliği ve vücut bütünlüğüne yönelmek düşünülemez. Bu yönde düzenleme ve uygulama yapmak Anayasa'ya aykırı olacaktır¹⁶.

b) Hukuki dinlenilme hakkı, sadece belli bir yargılama için ya da yargılamanın belirli aşaması için geçerli olan bir ilke değildir. Aksine tüm yargılamalar için ve yargılamanın her aşamasında uyulması gereken bir ilkedir. Yargılamanın bir parçası ve devamı olan icra ve iflas hukuku takiplerinde de hukuki dinlenilme hakkına uygun davranılmalıdır¹⁷. Paraya çevirme aşamasında hukuki dinlenilme hakkına uygun davranılmalıdır. Özellikle, paraya çevirmede, kanunun izin vermesiyle, öngörülen belirli usullerden farklı bir usul izlenecekse hukuki dinlenilme hakkı daha da önem taşıyacaktır. İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesi ve aynı şekilde satış ilanı ve ilgililere tebliği hukuki dinlenilme hakkının yansımalarıdır¹⁸.

c) Mülkiyet hakkının korunması, icra ve iflas hukukunda önemle korunması gereken ilkedir. Çünkü icra ve iflas hukukunda bir yandan alacaklının, malvarlığıyla ilgili olarak elde etmeye çalıştığı hak, mal ya da alacak yönünden mülkiyet hakkı korunmaya; diğer yandan, borçlunun mülkiyet hakkına müdahale söz konusudur. Burada borçlunun mülkiyet hakkına, hukuka aykırı şekilde haksız müdahalelerin önüne geçilmeye çalışılmaktadır¹⁹. Mülkiyet hakkına müdahalenin geçerli ve kanuni bir sebebi olmalıdır. İcra ve iflas hukukunda borçlunun mallarının satılabilmesi için takibin kesinleşmesi gerekir. Burada geçici ve ihtiyati haciz halleri önem taşır. Çünkü alacaklının mülkiyet hakkı olan alacağı kesinlik kazanmadan, yaklaşık ispatla borçlunun mülkiyet hakkına el atılması, yani haczedilmesi, söz konusudur. Buna karşılık mülkiyet hakkının korunmasına uygun olarak, borçlunun mülkiyet hakkının son bulmasına neden olacak olan satış işlemi, ancak geçici ve ihtiyati haczin kesinleşmesi sonucu mümkün olacaktır (İİK m. 108)²⁰. Mülkiyet hakkının korunması ile ilgili diğer bir düzenleme karşılama prensibi ya da özetme prensibi²¹ de denilen açık artırmaya çıkarılan malın

¹⁶ Özkes, Temel Haklar, s. 152.

¹⁷ Özkes, Temel Haklar, s. 139; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 68-69.

¹⁸ Özkes, Temel Haklar, s. 146.

¹⁹ Özkes, Temel Haklar, s. 182; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 78-79.

²⁰ Özkes, Temel Haklar, s. 184-185.

²¹ Burhan Gürdoğan, İcra Hukuku Dersleri, Ajans- Türk Matbaası, Ankara 1970, s. 105.

ihale edilebilmesi için değerinin belirli bir oranı bulmasıdır. İcra ve İflas kanunumuza göre hem elektronik ortamda teklif verebilmek, hem birinci ve ikinci artırmada ihale yapılabilmesi için malın değerinin % 50 sini bulması gerekir²². Eğer ihale edilecek mal üzerinde satış isteyen alacaklının alacağına rüçhanı olan diğer bir alacaklar varsa, malın ihale edilebilmesi için bedelin, rüçhanı olan alacakların tümünden fazla olması gerekir²³. Malın satılabilmesi için belirli bir oranı bulması malın yok pahasına, haraç mezat satılmasına engel olur.

d) Ölçülülük ilkesi, icra ve iflas hukukunda en çok dikkat edilmesi gereken ilkelerdendir. Ölçülülük ilkesi, temel hak sınırlamalarında kullanılan aracın, amacı gerçekleştirmeye elverişli, gerekli ve araç ile amaç arasında aşırı bir dengesizliğin bulunmamasını ifade eder²⁴. Ölçülülük ilkesi çerçevesinde, küçük miktarda bir alacak için, borçlunun değeri alacağın çok üzerindeki malları haczedilmemeli, bu haczedilen mallarda değerinin çok altında paraya çevrilmemelidir²⁵. Aynı şekilde alacaklının sırf para alacağı için borçlunu özgürlük ve kişilik alanına ağır müdahale edilmemeli, onun temel yaşam araçlarından mahrum bırakılmamalıdır²⁶. İcra ve İflas Kanunu 109. maddesi ölçülülük ilkesinin bir yansımasıdır ve paraya çevirme konusu ile ilgili önemli ilkelerden biridir. Hükme göre, satış bedeli haczi kesinleşmiş alacakların toplam miktarına yeterse satış tatil edilir. Yani, borçlunun sadece alacaklının alacağına yetecek kadar malının paraya çevrilmesi, bu meblağa ulaşıncaya paraya çevirme işlemin son bulması gerekir²⁷.

²² “Bu noktada, özellikle artırmaya çıkarılan malın ilk artırmada değerinin % 60’ına, ikinci artırmada ise % 40’ına satılmasının haklılığı tartışmaya açıktır. Zira, daha ilk artırmada borçlunun malının % 40 oranında değersizleştirilmesi, ikincisinde ise, bu değersizleştirmenin yarıdan fazla olması, kanaatimizce mülkiyet hakkı bakımından izahı güç olduğu gibi, ölçülülük ilkesine de uygun değildir.” Özekes, Temel Haklar, s. 185.

²³ “Bir mal, üzerinde rüçhanlı alacaklının hakkı varken daha değerli, böyle bir alacak yokken daha değersiz kabul edilemez. Bir malın değeri ne ise odur ya da satışta ne makulse onun aranması gerekir.” Özekes, Temel Haklar, s. 186.

²⁴ Özekes, Temel Haklar, s. 205; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 71-72.

²⁵ Özekes, Temel Haklar, s. 211; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 73.

²⁶ Özekes, Temel Haklar, s. 217; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 73.

²⁷ Ayrıca İcra ve İflas Kanunu’nun diğer maddeleri de ölçülülük ilkesine hizmet etmektedir. Örneğin İcra ve İflas Kanunu’nun 85. maddesi en önemlilerindendir. Maddeye göre; Borçlunun kendi yedinde veya üçüncü şahısta olan taşınır mallarıyla taşınmazlarından ve alacak ve haklarından alacaklının ana, faiz ve masraflar da dahil olmak üzere bütün alacaklarına yetecek miktarı haczolunur. Borçlu yahut borçlu ile birlikte malı elinde bulunduran şahıslar, taşınır mal üzerinde üçüncü bir şahsın mülkiyet veya rehin hakkı gibi sınırlı bir ayni hakkının bulunması veya taşınır malın üçüncü şahıs tarafından haczedilmiş olması halinde bu hususu haciz yapan memura beyan etmek ve beyanının haciz tutanağına geçirilmesini talep etmek, haczi yapan memur da borçluyu yahut borçlu ile birlikte malı elinde bulunduran şahısları bu beyana davet etmek zorundadır.

Sosyal devlet ilkesi gereği, borçlu sırf takip sebebiyle, her şeyi elinden alınarak toplumun yardımına muhtaç hale getirilmemelidir. Paraya çevirme de belirli usullerin takip edilmesi, belirli paraya çevirme şekillerinin getirilmesi, paraya çevirme oranları ve borçlunun haczedilen mallarının keyfi şekilde paraya çevrilememesi sosyal devlet ilkesinin yansımasıdır. Bunun yanında paraya çevirmeden önce borçlunun haczedilebilecek mallarında sınırlamalar getirilmesi bu ilkenin yansımasıdır(İİK m. 82, 83)²⁸.

B. Paraya Çevirme İle İlgili Temel Yargılama Hukuku İlkeleri ve Cebri İcra Hukukunun Kendine Özgü İlkeleri

1. Temel Yargılama İlkelerinin Cebri İcra Hukukunda Uygulanması

Yargılamaya hâkim olana ilkelerin birçoğu niteliği dikkate alınarak cebri icra ve iflas hukukunda da uygulanacaktır. Çünkü gerek yargılama hukuku gerekse icra ve iflas hukuku, hakkın gerçekleşmesine hizmet eden hukuk dalıdır. Ayrıca, icra ve iflas hukuku aslında yargılama hukukunun doğal uzantısı sayılabilir²⁹. Bu bölümde paraya çevirme ile ilgili olduğunu düşündüğümüz yargılamaya hâkim olan ilkelere değineceğiz.

a) *Tasarruf ilkesi*, icra ve iflas hukuku bakımından, bir takibin ya da cebri icra prosedürünün başlaması ve yürütülmesi için, kural olarak alacaklının(hacizli malların paraya çevrilmesinde olduğu gibi istisnai hallerde borçlunun(İİK m. 113/1)) talebi gerekir. İcra takibi bir takip talebiyle başlar ve takibe ilişkin her temel aşama da talep

Bu tür mallar ile üçüncü şahıs tarafından ihtiyaten haciz veya istihkak iddia edilmiş bulunan malların haczi en sonraya bırakılır.

Ancak haczolunan taşınmaz artırmaya çıkarılmadan borçlu borcun itfasına yetecek taşınır mal veya vadesi gelmiş sağlam alacak gösterirse taşınmaz üzerinde haciz baki kalmak üzere önce gösterilen taşınır veya alacak da haczolunur.

Şu kadar ki, bu suretle mahcuz kalan taşınmazın idare ve işletmesine ve hasılat ve menfaatlerine icra dairesi müdahale etmez.

Hasılatı paraya çevirme masraflarını ve icabında muhafaza ve idare masraflarını tecavüz etmeyeceği muhakkak olan şeyler haczolunmaz.

Haczi koyan memur borçlu ile alacaklının menfaatlerini mümkün olduğu kadar telif etmekle mükelleftir(İİK m. 85).

Aynı şekilde İcra ve İflas Kanunu'nun 82 ve 83. maddeleri borçlunun mallarının haczedilebilmesinin sınırlandırması niteliğindedir.

²⁸ Özkes, Temel Haklar, s. 222; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 68.

²⁹ Özkes, Temel Haklar, s. 70; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 81.

gereklidir. Paraya çevirme içinde satış talep edilmesi gerekir(İİK m. 106)³⁰. Borçlunun da satış talep edebilmesi tasarruf ilkesi çerçevesinde değerlendirilebilir³¹.

b) *Takip ekonomisi*, takibin ve icra faaliyetinin mümkün olduğunca kısa sürede, basit ve ucuz şekilde sonuçlandırılmasını ifade eder³². Takibin daha çabuk sona erdirilebilmesi için icra daireleri ve taraflar için süreler konulmuştur. Paraya çevirmede de süreler öngörülmüştür. İlk önce satış isteme süreleri söz konusudur. Taşınır mallar için hacizden itibaren 6 ay, taşınmaz mallar için ise 1 yıllık satış isteme süreleri öngörülmüştür(İİK m. 106/1). Eğer bu süreler içinde satış istenmez ise haciz kalkacaktır³³.

2. Paraya Çevirme İle İlgili Cebri İcra Hukukunun Kendine Özgü İlkeleri

Cebri icra hukukunda, yargılama hukukunun genel ilkelerinin özel uygulama alanı bulduğu gibi kendine özgü bazı ilkeleri de barındırır. Cebri icra faaliyeti, kişinin hâkimiyet alanına doğrudan müdahale ettiğinden ve ağır sonuçlar doğurma ihtimalini de bünyesinde barındırdığından kendine özgü bir takım ilkelerle sınırı belirlenmelidir³⁴. Bu bölümde paraya çevirme ile ilgili olduğunu düşündüğümüz cebri icra hukukunun kendine özgü ilkelerine değineceğiz.

a) *Kanunilik ilkesi* gereğince, cebri icra hukukunun yaptırım hukuku olması ve temel haklara müdahale sonucunu doğurması sebebiyle, yaptırımı gerektiren

³⁰ Özkes, Temel Haklar, s. 71-72; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 81.

³¹ “Satış talep etme hakkının sadece alacaklıda olması, borçlunun devamlı bir tehdit altında olması sonucunu doğurabileceği gibi, borçlunun tasarruflarının da kısıtlanması söz konusu olur. Borçlunun borcundan fazla malının, değer takdiri sırasında malların az değerinde gösterilmesi sonucu, haczedilmesi mümkündür. Bu da borçlunun borcundan fazla değerdeki malı üzerinde tasarruf hakkının kısıtlanması sonucunu doğurur. Yine borcuna yetecek kadar malından fazlası haczedilmişse, borçlu bu malları kullanamayacaktır. Ayrıca malların uzun süre muhafaza altında kalması malların bakımsız kalması ve değer kaybetmesi sonucunu doğurabilir.” Mine Erturgut, İcra ve İflas Hukukunda Menkullerin Paraya Çevrilmesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2000, s. 55. Borçlunun haczedilen malların satışını istemesi temel haklar arasında değindiğimiz mülkiyet hakkının korunması ile de yakından ilgilidir. Çünkü Erturgut’un da belirttiği gibi borcundan fazla malı haczedile borçlu, bu fazla haczedilen mallar üzerinde tasarruf yetkisi kısıtlanmış, o mallar muhafaza altına alınmıştır ve bu malların değerinin düşmesi söz konusu olabilir. Borçluya satış isteme yetkisi vererek borcuna yetecek kadar malının satılması ve borcundan ve mallarının haczedilmesinden kurtulabilir. Ayrıca borcuna yetecek kadar malı haczedilmiş olsa bile malların muhafaza altında kalması sonucu değer kaybı yaşanması söz konusu olabilir. Bunun önüne geçmek için ve borçlunu mülkiyet hakkına daha fazla zarara gelmesine engel olmak için borçluya satış isteme hakkı verilmiştir(İİK m. 113/1).

³² Özkes, Temel Haklar, s. 82; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 84.

³³ 6352 sayılı Kanunla 1 ve 2 yıl olan satış süreleri, 6 ay ve 1 yıl olarak değiştirilmiştir. Bu icra takibinin daha kısa sürede sonuçlandırılmasına hizmet edecektir. Ayrıca bu durum haczedilen malın daha uzun süre muhafaza altında kalması ve değerinin düşmesinin önüne geçilebilmesi sağlayacaktır.

³⁴ Özkes, Temel Haklar, s. 89; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 87.

durumların, buna ilişkin yolların, bu yollar içindeki usul ve esasların kanuna dayanması ve baştan belirli olması gerekir³⁵. Aynı zamanda kanuna dayanan ve kanun tarafından belirlenen bu cebri icra yollarındaki aşamalarda, bu aşamalarda kanundaki bu kurallara aykırılık durumlarında, bu işlemlere karşı başvurulacak yollar ve merciiler söz konusudur. Kanunilik ilkesi, cebri icra hukukuna özgü diğer ilkelerle de yakından ilgilidir. Para alacakları ile diğer alacakların ayrılması ilkesi, İcra ve İflas Kanunu'nda yerini bulmaktadır. Ayrıca, para alacakları için, borçlunun mallarından aynen tatmin yerine ilamlı icrada da ilamsız icrada da para alacağını elde etmek amacıyla, o alacak nispetinde haciz ve paraya çevirme ilkesi kanun gereğidir³⁶.

b) Alacakların niteliğine göre ayırım yapılması, üzerinde durulması gereken bir ilkedir. Çünkü takip hukukumuzda geniş bir düzenleme ve uygulama alanına sahip olan ilamsız icranın temel konusu para alacaklarıdır. Para dışındaki hak ve alacaklar için, mutlaka ilamlı icra yoluna başvurulmalıdır. Ayrıca hakkın icrası aşamasında farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Para alacakları dışındaki hak ve alacaklarda, cebri icra, borçluya karşı ancak, kural olarak icranın konusu olan şey üzerinde gerçekleştirilirken; para alacaklarında, borç ödenmediğinde, borçlunu bu borçla ilgisi olmayan mallarına icra organlarınca el konularak, paraya çevrilmesi sonucu alacaklı tatmin edilir³⁷. Bazen para alacağı dışındaki hak ve alacaklar da paraya çevrilerek alacaklı tatmin edilecektir. İlamın konusunu oluşturan taşınır mal aynen elde edilemezse, değeri oranında mal paraya çevrilir ve bu değer alınır(İİK m. 24/4). Aynı şekilde, bir şeyin yapılmasına ilişkin ilamın gereği borçlu tarafından yerine getirilmezse, bu işi üçüncü kişiler yapabilecekse, borçludan bu işin parası tahsil edilerek üçüncü kişiye yaptırılır(İİK m. 30/2). İflas hukukunda da, konusu para olmayan alacakların paraya çevrilerek iflas masasına yazdırılması ve alacaklarının kural olarak para olarak ödenmesi kabul edilmiştir³⁸.

c) Paraya çevirme ilkesi, para alacaklısı, doğrudan borçlunun malvarlığından değil, haciz yoluyla el konulan malvarlığının paraya çevrilmesi sonucu elde edilen paradan tatmin edilecektir. Bu ilke kanunilik ilkesiyle yakından ilgilidir. Paraya çevirme ilkesi gereğince, borçlunun belirli usullerle malvarlığına el konulmalı ve el konulan

³⁵ Özekes, Temel Haklar, s. 90; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 87.

³⁶ Özekes, Temel Haklar, s. 92. Cebri icra yollarının ve tedbirlerinin sınırlı ve belirli olması kanunilik ilkesi ile yakından ilgili olduğundan ayrıca değinmiyoruz.

³⁷ Özekes, Temel Haklar, s. 93-94.

³⁸ Özekes, Temel Haklar, s. 95; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 89.

malvarlığının belirli usullerle satılmalıdır. Paraya çevirme ilkesi içinde, amaca uygun ya da etkin paraya çevirme önem arz eder. Küçük alacak için büyük bir malvarlığı paraya çevrilmemelidir. Ayrıca, paraya çevrilen mal, yok yerine ya da deyim yerindeyse haraç mezat satılmamalıdır. Paraya çevirme de keyfi davranılmamalıdır. Paraya çevirmenin usulü, şekli ve kapsamı belirlidir. Borçlunun paraya çevrilecek malının değeri, mümkün olduğunca doğru tespit edilmeli ve belirli değer altında satılmamalıdır. Paraya çevrilecek mala kıymet takdiri yapılması ve bu kıymet takdirine karşı başvuru imkânlarının bulunması, malın değerinden daha azına satılmamasına hizmet eder³⁹. İflas yoluyla takipte, iflasa hâkim olan kolektiflik ve eşitlik ilkesi, tasfiyenin para bazında gerçekleşmesini gerektirir ve masaya ait malların paraya çevrilerek alacaklılara dağıtılması gerekir⁴⁰.

III. PARAYA ÇEVİRMENİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Yukarıda bahsettiğimiz ilkeler çerçevesi içinde olacak günümüz paraya çevirme anlayışına kısa sürede ve kolay bir şekilde gelinmemiştir. Bu gelişimi Roma ve İslam Hukuku kapsamında ele alacağız.

Roma Hukuku’nun ilk devirlerinde cebri icra, borçlunun malvarlığını değil, şahsını hedef tutuyordu⁴¹. XII Levha Kanunu’nda ki hüküm⁴² bu durumu ifade etmektedir. Bu hükme göre borçlu 30 gün içinde borcunu ödemezse alacaklı tarafından zincire vurulup hapsedilmekte idi. Ancak zincire vurulup hapsedilmiş olan borçlunun durumu ikinci bir sürenin geçmesi ile çok ağırlaşıyordu⁴³. İkinci verilen süre içinde borç hala ödenmemişse, alacaklının borçluyu öldürme ya da köle olarak satma hakkı vardır⁴⁴.

³⁹ Özekes, Temel Haklar, s. 96-97; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 89-90.

⁴⁰ Sümer Altay, Türk İflas Hukuku, C. 2, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2004, s. 1649.

⁴¹ Bilge Umar, İcra ve İflas Hukukunun Tarihsel Gelişimi ve Genel Teorisi, İzmir 1973, s. 60; Arslan, s. 23.

⁴² “Para ikrar den ve kanunen mahkum olanların 30 güne hakkı olsun. Bundan sonra el konsun. Majistra önüne götürülsün. Hükümü ifa etmezse veya bir kimse onun borcunu vindex(bir nevi kefil) olarak taahhüd etmezse, beraberinde götürsün, zincire vursun, en fazla 15 libre ağırlığında isterse daha az ağırlığında zincire bağlasın. İsterse yiyeceğini borçlu kendi getirsin. Borçlu kendi getirmezse onu zincirleyen günde 1 libre bugday versin, isterse daha fazla versin.” Türkan Rado, “Roma Hukukunda Cebri İcra Usullerinin İnkişafı (1)”, İÜHF, C. 10, S. 1-2, 1944, s. 232.

⁴³ Umar, s. 61; “Bu müddet içinde anlaşma imkanı vardır. Uzlaşamazlarda 60 gün zincirde kalırdı. Bu 60 gün içinde alacaklı, birbirini takip eden üç Pazar kurulduğu gün, onu, adli işlerin görüldüğü comitium meydanında majistra önüne götürür ve orada borçlunun ne kadar miktar paraya nahkum olduğunu yüksek sesle ilan ederdi. Üçüncü pazardan sonra ölüm cezasına maruz kalır veyahut da Tiber nehrinin ötesinde(yani Roma dışında) satılırdı.” Rado, “Cebri İcra”, s. 233; Rado, Roma Hukuku, s. 29; Başözen/ Üçer, s. 221-222.

⁴⁴ Umar, s. 61; Rado, Roma Hukuku, s. 29; Rado, “Cebri İcra”, s. 236.

Alacaklıya tanınan bu yetki daha sonra (tahminen M.Ö. 326 yılından sonra) borçluyu hapsedip onu borcunu ödeyinceye kadar çalıştırmaya dönüşmüştür⁴⁵. Daha sonraları, M.Ö. II. asrın sonlarına doğru borçlunun şahsına değil malvarlığına yönelik icra usulleri getirilmiştir. Bu devirde alacaklılardan birisinin talebiyle başlayan ve borçlunun bütün malvarlığının zilyetliğinin verilmesiyle devam eden süreç söz konusuydu. Bundan sonra durumdan diğer alacaklıların haberdar edilebilmesi için 30 bazı hallerde 20 günlük ilan yapılırdı. Toplanan alacaklılar kendi aralarında birini magister bonorum olarak seçerlerdi. Mallar toptan ve açık artırma yoluyla en yüksek teklifi verene satılırdı⁴⁶. İmparator hukuk devrinde, borçlunun mallarının alacaklıları tatmin edecek miktarı haczedilmeye başlandı. Bu devirde karara dayanarak bazı malların rehin alınması yoluyla, borçlunun borçlarını karşılayacak kadar malı haczedilir⁴⁷ ve belirli süreler sonunda açık artırma yoluyla satılır ve borçlarda arta kalan miktar kalırsa bu fazla da borçluya iade edilirdi. Extra ordinem muhakeme usulü devrinde yerleşmiş olan bu icra usulü, bugünkü hukukumuzda geçerli olan mallar üzerinde kısmi icranın temelini teşkil eder⁴⁸. Ancak, bir yargı organı aracılığıyla cebri icra İmparatorluk döneminin sonlarına doğru başlamıştır⁴⁹.

İslam Hukuku' nda, borçların tahsil edilmesi konusunda cebri işlemlerde bulunma yetkisi sadece devlete aittir ve devletin cebri organları borcun ödenmesi için çeşitli cebri işlemlerde bulunabilir⁵⁰. İslam hukukunda malı bulunan borçlu ile malı bulunmayan borçlu hakkında uygulanacak cebri icra tedbirleri farklıdır. İslam hukukçuları, malı bulunan borçluya cebri icra tedbirleri ile ilgili olarak ileri sürdükleri görüşleri; borçlunun özellikle malvarlığına yönelik, borçlunun hem malvarlığına ve hem de şahsına, borçlunun özellikle şahsına yönelik tedbirler olarak üç madde halinde toplamıştır⁵¹. Alacaklının talebiyle borçlunun iflasına karar verildikten sonra, mallarına haciz koyulur ve haciz konulan bu mallar satılır. Satıştan elde edilen paralar alacaklılara dağıtılır⁵². Borçlunun hem malı hem de şahsına yönelik olan tedbirlerde ise hapis ve

⁴⁵ Rado, Roma Hukuku, s. 29; Arslan, s. 23.

⁴⁶ Rado, Roma Hukuku, s. 30; Umar, s. 66-67; Rado, "Cebri İcra", s. 238.

⁴⁷ "Malların haczi konusunda takip edilmesi gereken bir sıra vardı ve önce menkuller, bunlar yetmezse gayrimenkuller, bunlarda yetmezse alacaklar haczedilirdi." Umar, s. 68.

⁴⁸ Rado, Roma Hukuku, s. 31; Umar, s. 68-69; Arslan, s. 23-24; Rado, "Cebri İcra", s. 239.

⁴⁹ Arslan, 24.

⁵⁰ Fahrettin Atar, İslam İcra ve İflas Hukuku, İstanbul 1990, s. 26, 37.

⁵¹ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Atar, s. 37-45.

⁵² Atar, s. 26; Sabri Şakir Ansay, Hukuk Tarihinde İslam Hukuku, 3. Bası, Ankara 1958, s. 306; Arslan, s. 25.

haczin sırası mezheplere göre farklılık gösterir. Kimi mezhebe göre mallara yönelik tedbir yani haciz önce uygulanır sonra borç ödenmezse hapis yoluna gidilir. Diğer görüşe göre ise ödeme imkânı olduğu halde borcunu ödemekten imtina eden borçlu hapisle tazyik edilir. Buna rağmen borcunu ödemezse borçlunun mallarına el konulur ve satılır⁵³. Hiçbir malı bulunmayan borçlulara uygulanacak tedbirlere gelince, bunlar hakkında herhangi bir cebri icra tedbiri uygulanmaz, onlara borçlarını ödemeye yetecek kadar mal kazanmaları için süre verilir⁵⁴. Şayet borçlu hapsedilmiş ve sonradan malı olmadığı anlaşılmışsa tahliye edilir⁵⁵. Satım konusunda bugünkü hukukumuzda olduğu gibi satılması en kolay ve borçluya en az zararlı olandan başlanır, önce paralara el konur, sonra menkuller ve daha sonra gayrimenkuller satılır⁵⁶.

Günümüz İcra ve İflas Hukuku anlamında borcunu ödemeyen borçluların takibi, alacağın tahsili ve alacaklıların tatmini, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'na göre yerine getirilecektir. Bunun yanında kamu alacaklarının tahsili ise, bu zikredilen kanundan ayrı olarak 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun' a göre yapılacaktır⁵⁷. Bu kanunlar incelendiğinde borcunu ödemeyen borçlular hakkında sadece bu kişilerin malvarlığı üzerinde işlem yapılmaktadır ve bu malların paraya çevrilmesi sonucu elde edilen paradan alacaklılar tatmin edilmektedir, yoksa borçlunun vücut bütünlüğü hakkında veya hürriyeti hakkında cebri icra işlemleri yapılmamaktadır. Ancak İcra ve İflas Kanunu'nun bazı maddelerinde (İİK m. 76, 332, 343, 331- 354 vs.) borçlunun şahsına yaptırımlar uygulanmaktadır. Ancak bu hükümlerin temel amacı, borç yerine geçecek şekilde borçlunun şahsına yaptırım uygulanması olmayıp, kötü niyetli borçluların bazı kötü niyetli davranışlarının önüne geçmek ve takibin sağlıklı işlenmesini sağlamaktır. Genel olarak cebri icra takibinin ilerlemesine engel olan kötü niyetli davranışlar cezalandırılmıştır. Kötü niyetli olmayan bir borçlunun cezalandırılması veya takip prosedürünün normal işlemesi durumunda ceza uygulanması söz konusu olmayacaktır. Hiç malvarlığı olmayan bir borçlu, takip

⁵³ Atar, s. 39-40; Arslan, s. 25; Ansay, Hukuk Tarihi, s. 307.

⁵⁴ Atar, s. 41; Ansay, Hukuk Tarihi, s. 307.

⁵⁵ Atar, s. 43; Ansay, Hukuk Tarihi, s. 307.

⁵⁶ Ansay, Hukuk Tarihi, s. 307.

⁵⁷ Kamu alacakların haciz yolu ile tahsili hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız, Hasan Arslaner, 6183 Sayılı Kanun Kapsamında Kamu Alacakların Haciz Yolu İle Tahsili, Yetin Yayınları, Ankara 2010, s. 286 vd; Ahmet Erol, 6183 Sayılı AATUHK Kapsamında Taşınmaz Mal Haczi ve Satışı, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2010, s. 357 vd..

prosedürünün gereğini yerine getirmiş ve yükümlülüklerine aykırı davranmamışsa, ne kadar borçlu olursa olsun, bu borçlarından dolayı cezalandırılmayacaktır⁵⁸.

IV. PARAYA ÇEVİRME USULLERİ VE HUKUKİ NİTELİKLERİ

A. Paraya Çevirme Usulleri

Paraya çevirme şekilleri bakımından temel olarak açık artırma suretiyle ve pazarlık suretiyle paraya çevirme olarak iki şekil vardır, ancak bunun yanında İcra ve İflas Kanunu'nun 120, 121 ve 245. maddelerinde düzenlenmiş paraya çevirmenin diğer tarzı ve alacağın devri olmak üzere başka usullerde söz konusudur. Bu paraya çevirme şekilleri, malların ve takibin türü bakımından farklılık gösterir. Ayrıca malvarlığının terki suretiyle konkordatoda, yeni şirket kurmak ve malvarlığının üçüncü kişiye devri de mallarının diğer bir paraya çevirme şekli sayılabilir⁵⁹.

Haciz yoluyla takipte esas olan taşınır ve taşınmaz mallar bakımından açık artırma yoluyla paraya çevirme usulüdür(İİK m. 114/1, 123). Taşınırlar bakımından ise istisnai durumlarda ancak kanun maddesinde sayılan haller gerçekleşmesi koşuluyla pazarlık suretiyle paraya çevirme söz konusu olabilir(İİK m. 119).

Alacaklar bakımından, hacze iştirak eden bütün alacaklılar muvafakat ederlerse borçlunun borsada ve piyasada fiyatı olmayan alacakları, ödeme yerine geçmek üzere itibari kıymetleriyle kendilerine veya hesaplarına olarak içlerinden birine devredilir. Bu halde alacaklılar, alacakları nispetinde borçlunun haklarına halef olurlar(İİK m. 120/1). Aynı suretle hacze iştirak edenlerin hepsi veya içlerinden birisi borçlunun üçüncü bir şahıstaki alacağının tahsilini veya böyle bir şahsa karşı haiz olduğu dava hakkının kullanılmasını, masraf kendilerine ait olmak ve fakat haklarına halel gelmemek şartıyla üzerlerine alabilirler(İİK m. 120/2).

Ayrıca kanun özellik arz eden bazı malların nasıl paraya çevrileceğinin ayrıca düzenlemiştir. Bir intifa hakkı veya taksim edilmemiş bir miras veya bir şirket yahut iştirak halinde tasarruf olunan bir mal hissesi gibi İcra ve İflas Kanunu maddelerinde gösterilmeyen başka nevi malların satılması lazım gelirse icra memuru satışın nasıl yapılacağını icra mahkemesinden sorar(İİK m. 121/1).

⁵⁸ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 51.

⁵⁹ İbrahim Ercan, İcra ve İflas Hukukunda Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato, Mimoza Basım, Konya 2008, s. 401, 412.

İflas yoluyla takipte ise esas olan yine masa mallarının açık artırma suretiyle paraya çevrilmesidir(İİK m. 241/1). Ancak alacaklılar karar verirse masa malları pazarlık suretiyle de paraya çevrilebilir(İİK m. 229/2, 241/1). Burada hacizde olduğu gibi sadece taşınır malların pazarlık suretiyle paraya çevrilmesi söz konusu değildir. Alacaklılar kararlaştırırlarsa hem taşınır hem taşınmaz mallar pazarlık suretiyle paraya çevrilebilir(İİK m. 241/1).

İflas yoluyla takipte, haciz yoluyla takibe benzer şekilde alacaklıların masa tarafından neticelendirilmesine lüzum görmedikleri bir iddianın takibi hakkı isteyen alacaklıya devredilebilir. Hasıl olan neticeden masraflar çıkarıldıktan sonra devralanın alacağı verilir ve artanı masaya yatırılır(İİK m. 245).

Mal varlığının terki suretiyle konkordato da ise, konkordato masasını oluşturan malvarlığı ayrı ayrı veya bir bütün hâlinde paraya çevrilebilir. Paraya çevirme, eğer bir alacak söz konusu ise bu alacağın tahsili veya talep hakkının satılması, diğer mallar için pazarlık veya açık artırma yoluyla gerçekleştirilir. Paraya çevirmenin usulü ve zamanı konkordato tasfiye memurlarının teklifi üzerine alacaklılar kurulunca kararlaştırılır(İİK m. 309-e/2)⁶⁰. Malvarlığının terki suretiyle konkordato, borçlunun malvarlığının bütününe veya belirli bir kısmını alacaklılara terk etmesi sonucunda geri kalan borçlarından kurtulmasını sağlayan bir konkordato çeşididir. Bu konkordato çeşidinde, ödeme gücü içinde bulunan borçlunun, kanunun aradığı alacaklı ekseriyetinin kabulü ve yetkili merci tarafından tasdiki sonucunda malvarlığının aktifleri üzerinde tasarruf yetkisi alacaklılarına bırakılmakta, alacaklılar da belirledikleri tasfiye organı vasıtasıyla kararlaştırılan usul dairesinde aktifleri paraya çevirerek elde edilen değer üzerinden alacaklarına kavuşmaktadırlar(İİK m. 309/a)⁶¹. Malvarlığının terki suretiyle konkordatoda, yeni şirket kurmak üçüncü kişiye devri de yerine getirilmesini;

⁶⁰ Ercan, *Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato*, s. 354-355. Sümer Altay, *Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku*, C. 2, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2005, s. 1253; “Borçlunun malvarlığı konkordato tasfiye memurları tarafından paraya çevrilir. Paraya çevirme bakımından büyük bir esneklik kabul edilmiştir. Organlar, kendilerine en uygun görünen paraya çevirme usulünü kabul etmekte serbesttirler. Burada, paraya çevirme iflastaki gibi sıkı kurallara tabi tutulmamıştır. Alacaklılar bakımından, malvarlığının terki suretiyle konkordatonun iflasın tasfiyesine nazaran üstünlüğü özellikle bu bakımdandır.”, Hükümet gerekçesi, Baki Kuru/ Ramazan Arslan/ Ejder Yılmaz, *İcra ve İflas Kanunu ile Nizamnamesi ve Yönetmeliği*, Otuzbirinci Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2012, s. 280, dipnot 69; “Diğer konkordato türlerinden farklı olarak, malvarlığının terki suretiyle konkordatoda asıl amaç, borçlunun işletmesinin ya da malvarlığının durumunun iyileştirilmesi değil, aksine onun ekonomik bütünlüğünün(mevcutunun) tasfiye edilmesidir.”, Süha Tanrıver/ Adnan Deynekli, *Konkordatonun Tasdiki*, Yetkin Yayınları, Ankara 1996, s. 45; Ömer Ulukapı, *Konkordatonun Feshi*, Mimoza Basım, Konya 1998, s. 22.

⁶¹ Ulukapı, *Konkordatonun Feshi*, s. 22; Ercan, *Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato*, s. 102-103.

alacaklılar kurulu ve konkordato tasfiye memurlarının seçilmesi, tasfiye memurlarının alacaklıları belirlemesi ve yeni şirket kurması, ortaklık payları düzenlemesi ve bu payları alacakları kesinleşmiş alacaklılar arasında paylaşması şeklinde ifade edebiliriz⁶². Malvarlığının terki suretiyle konkordatoda, malvarlığının üçüncü kişiye devri, borçlunun mallarının satışı kural olarak konkordato anlaşmasıyla birlikte yapıldığından, artık burada paraya çevirme anlaşmasına gerek kalmamaktadır. Bu yüzden, İcra ve İflas Kanunu'nun 309/e maddesinde öngörülen paraya çevirme hükümleri kural olarak burada uygulanmayacaktır⁶³.

B.Paraya Çevirme Usullerinin Hukuki Nitelikleri

1.Açık Artırma İle Paraya Çevirmenin Hukuki Niteliği

Türk Medeni Kanunu, Türk Borçlar Kanunu ve İcra ve İflas Kanununun ilgili hükümleri, konunun düzenlendiği yer ve kullanılan terimler dolayısıyla cebri artırma ve ihalenin hukuki niteliği ve bu alanda kullanılan terimlerin kanunlarda açık olarak belirtildiği söylenemez⁶⁴.

Açık artırma ile paraya çevirmenin hukuki niteliğini belirlemek yerinde olacaktır. Açık artırma ile paraya çevirmenin hukuki niteliği, İsviçre'de 20. yüzyılın başlangıcına kadar resmi makam ile iktisap eden arasında yapılan ve kaynağını maddi hukukta bulan özel hukuktaki satım sözleşmesi olarak yapılmakta idi⁶⁵. Hukuki nitelik olarak satım sözleşmesi görüşüne göre, bu sözleşmeden doğan uyuşmazlıkların hukuk mahkemesinde, özel hukukun ve sözleşmelere ilişkin genel kuralları ve satış sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanması ile çözümleneceği kabul ediliyordu⁶⁶.

Satım sözleşmesi görüşü eleştirilmiş ve açık artırma ile paraya çevirmenin cebri icra organının bir tasarrufu olduğu görüşü savunulmuştur. Açık artırmanın satım sözleşmesi olarak açıklanamayacağı, bunun icra memurunun bir kamusal işlemi olduğu belirtilmiştir. Bu görüşün savunulmasında önemli gerekçeler vardır. Evvela açık

⁶² Ercan, Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato, s. 401.

⁶³ Ercan, Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato, s. 413.

⁶⁴ Arslan, s. 54; 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda ihale, açık ihale ve pazarlık usulü hakkında düzenlemeler ve tanımlar yer almaktadır. Çalışmamızın konusu İcra ve İflas Kanunu çerçevesinde olduğundan bu düzenlemelere yer verilmeyecektir.

⁶⁵ Arslan, s. 52-53; Seda Özmumcu, Cebri İcra Hukukunda Pazarlık Suretiyle Satış, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2005, s. 31; Mithat Sancar, "Cebri Artırma Yoluyla Satımlarda Önalım Hakkına İlişkin Yargıtay Kararı (II), Yargıtay Dergisi, C. 13, S. 1-2, 1987, s. 73.

⁶⁶ Arslan, s. 53; Ertugut, s. 31; Özmumcu, s. 31; Sancar, Yargıtay Kararı (II), s. 73.

artırmada, satım sözleşmesinin bir tarafı olan kendi malının maliki ve bu malın satıcısı yoktur⁶⁷. Çünkü borçlu kendi isteği ile malını satan satıcı olarak nitelenemeyeceği gibi, satış isteyen alacaklı da satım sözleşmesinin tarafı olan satıcı olarak nitelenemez. Aynı şekilde satışı gerçekleştiren icra memuru da kendi malını satan satıcı olarak nitelendirilemez. İcra memuru devletin zor kullanma yetkisinin bir uygulayıcısı olarak borçlunun malını bir başkasına ihale etmektedir. İcra memuru ne malın malikidir ne de borçlunun temsilcisidir. Bir başka açıdan, satım sözleşmesinin tarafları, sözleşme özgürlüğü kapsamında, sözleşmenin kapsamı ve hükümlerini serbestçe belirleyebilirler. Cebri artırmada ise, artırma ve ihale icra ve iflas hukuku kurallarına göre yapılır. İcra memuru satım sözleşmesinin taraflarının aksine İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre artırmayı yapacaktır⁶⁸.

Cebri açık artırmada, icra memuru borçlunun, alacaklının ve ihale alıcısının çıkarlarını korumaya çalışacaktır. İcra memurunun cebri artırmada ve ihaledeki durumu ilgililer üstü olarak nitelendirilir ve bu nitelik, ancak işlemin kamusal olması halinde söz konusu olabilir⁶⁹.

Cebri artırmada, malın mülkiyeti ihale kararı ile ihale alıcısına geçer (İİK m. 134/1). Buna karşılık satım sözleşmesinde taşınır malın mülkiyeti zilyetliğin devri, taşınmaz malın mülkiyeti ise tapu siciline tescil ile geçer. Satım sözleşmesinde satıcının zapta ve ayıba karşı tekeffülü asıldır. Cebri artırmada ise, artırma şartnamesinde açıkça taahhüt edilmiş olmadıkça veya ihaleye katılanlara hile yapılmadıkça tekeffül söz konusu olmaz⁷⁰.

İhaleyi kanunun öngördüğü koşulların varlığı halinde, ilgililer şikâyet tolu ile fesih ettirebilirler. Satım sözleşmesinde ise, taraflar kendi iradeleri ile sözleşmeyi feshedebilirler ve mahkemeye başvurup bu feshi tespit ettirebilirler. İhalenin feshini tüm ilgililer isterken, satım sözleşmesinin feshini yalnızca sözleşmenin tarafları isteyebilir⁷¹. İhale kararı, ihale bedelinin peşin olarak veya verilen süre içinde ödenmemesi halinde icra memuru tarafından kendiliğinden kaldırılır. Oysaki satım sözleşmesinde bedel ödenmezse satıcının her durumda sözleşmeyi feshetme yetkisi yoktur. İcra memurunun

⁶⁷ Arslan, s. 55; Özümucu, s. 32; Sancar, Yargıtay Kararı (II), s. 74-75.

⁶⁸ Arslan, s. 55; Sancar, Yargıtay Kararı (II), s. 74-75.

⁶⁹ Arslan, s. 55; Sancar, Yargıtay Kararı (II), s. 74-75.

⁷⁰ Arslan, s. 55-56; Sancar, Yargıtay Kararı (II), s. 74-75.

⁷¹ Arslan, s. 56; Özümucu, s. 32; Sancar, Yargıtay Kararı (II), s. 74-75.

ihale kararını kaldırması bir cebri icra işlemidir⁷², satım sözleşmesinde satıcının sözleşme ile bağlı kalmak istememesi sözleşmeden dönme niteliğindedir⁷³.

2. Pazarlık Suretiyle Paraya Çevirmenin Hukuki Niteliği

Pazarlık suretiyle paraya çevirmenin hukuki niteliği ve maddi hukuk bakımından ortaya çıkardığı sonuçlar hakkında İcra ve İflas Kanunu'nun pazarlıkla paraya çevirmeyi düzenleyen maddelerinde açık bir kural yer almamaktadır. Düzenlenen maddelerde sadece pazarlık suretiyle paraya çevirmenin ne zaman ve hangi koşullarda yapılacağı düzenlenmiştir. Pazarlık suretiyle paraya çevirmenin hukuki niteliğinin belirlenmesi, mülkiyetin geçişinin nasıl olacağı, satışın kanuna uygun yapılmadığı iddialarının hangi merci tarafından ve hangi hükümlere göre çözümleneceği gibi cebri icra hukukundaki sorunların çözümünde etkili olacaktır⁷⁴. Pazarlık suretiyle paraya çevirmenin hukuki niteliği hakkında ortaya atılan görüşleri dörde ayırarak ele almak mümkündür;

a) Pazarlık suretiyle paraya çevirmeyi özel hukuk satım sözleşmesi olarak kabul eden görüşe göre; pazarlıkla paraya çevirme icra ve iflas hukuku kurallarına göre yapılmakta ve icra memuru pazarlık suretiyle paraya çevirmeyi yaparken görevini yerine getirmekte ise de, bir temlik işlemi olarak pazarlıkla paraya çevirme özel hukuktaki satış sözleşmesinden ayrılamaz. Bu görüşü; pazarlık suretiyle paraya çevirmeyi açık artırma suretiyle paraya çevirmeyi karşılaştırarak savunmaktadırlar. İcra ve İflas Kanunu'nda açık artırma suretiyle paraya çevirmenin aksine, pazarlıkla paraya çevirme hakkında uygulanacak, satış konusundaki genel kurallardan ayrılan özel hükümler olmadığından icra memuru alıcının seçiminde ve satış koşullarının belirlenmesinde herhangi bir satıcıdan farklı değildir. İcra ve İflas Kanunu'nda pazarlık suretiyle paraya çevirme konusunda özel kurallar konulmaması bilinçlidir ve kanunun pazarlık suretiyle paraya çevirmeyi bir özel hukuk işlemi olarak kabul ettiğinin işaretidir. Bu görüşün kabul edilmesi halinde mülkiyetin alıcıya geçmesi konusunda taşınırlarda teslim, taşınmazlara tescil gerekecektir. Ayrıca paraya çevirme konusunda çıkacak uyuşmazlıklar genel hükümler çerçevesinde genel mahkemelerde

⁷² Arslan, s. 56; Özümucu, s. 32; Sancar, Yargıtay Kararı (II), s. 74-75.

⁷³ Arslan, s. 56; Sancar, Yargıtay Kararı (II), s. 74-75.

⁷⁴ Arslan, s. 59; Özümucu, s. 29.

çözömlenecektir⁷⁵. Bu göröş, İcra ve İflas Kanunu'nda pazarlıkla paraya çevirme bir cebri icra işleml olmas, pazarlıkla paraya çevirmeyi yapan icra memurunun satış sözleşmesindeki gibi taraf olan satıcı değil aksine kamu gücünü kullanan ve bu şekilde görevini yapan memur olmas, icra memurunun satım sözleşmesindeki gibi serbestîye sahip olmaması kanun tarafından hangi hallerde ve hangi koşulların gerçekleşmesi halinde paraya çevirmenin düzenlenmesi nedenlerinden dolayı eleştirilmiştir⁷⁶.

b) Pazarlık suretiyle paraya çevirmeyi idare hukuku sözleşmesi olarak kabul eden göröşe göre, pazarlık suretiyle paraya çevirmenin taraflarından birinin devletin cebri icra gücünü kullanan bir resmi makam olmas ve kanundan doğan yetkilerini kullanıyor olmas ve de kamusal bir görevi yerine getirmesi olguları dikkate alındığında pazarlıkla paraya çevirme aslında idari sözleşmedir⁷⁷. Bu göröş; icra ve iflas dairelerinin genel idare içinde yer almalarına karşılık hem denetimindeki özellik ve bir yargı organına bağlı olmas hem de yaptığı işlemlerin salt idari olmaması bakımından özelliklerinin bulunması nedeniyle idare dışında kalmalarından dolayı eleştirilmiştir. Ayrıca idare sözleşmesi göröşü savunanlar bu sözleşmenin geçersizliğinin ve iptalinin şikâyet yoluyla icra mahkemelerinde ileri sürölebileceğini belirtmektedirler. İdari sözleşme olarak kabul edilince bu sözleşmenin iptali idare mahkemelerinden istenmesi gerekirdi⁷⁸.

c) Pazarlık suretiyle paraya çevirmenin kamu hukuku ile özel hukuk arasında karma niteliğe sahip olduğunu kabul eden göröşe göre, pazarlıkla paraya çevirme ne tamamen kamu hukukuna ne de özel hukuka ilişkin bir tasarruf işlemdir. Pazarlıkla paraya çevirmenin koşulları ve icra memurunun yapacağı işleri kamu hukuk belirler, ancak paraya çevirmenin hukuki sonuçları ise özel hukuka göre belirlenir. Mülkiyetin geçişi özel hukuk hükümlerine tabidir fakat paraya çevirmenin iptali icra mahkemesinden şikâyet yoluyla istenebilir⁷⁹. Bu göröş; söz konusu olan bu durumun bu paraya çevirme usulüne tezat ve bu hukuki müessesenin birlik ve beraberlik ilkesine karşı aykırılık oluşturacaktır. Ayrıca pazarlıkla paraya çevirmenin takip hukuku tasarrufu olduğu kabul edildikten sonra hukuki güvenlik açısından mülkiyetin geçmesinin özel hukuk hükümlerine göre belirlenmesi gerektiği ve buna rağmen paraya

⁷⁵ Arslan, s. 59-60; Özmumcu, s. 33-34.

⁷⁶ Arslan, s. 63; Özmumcu, s. 52-54.

⁷⁷ Özmumcu, s. 49.

⁷⁸ Arslan, s. 63; Özmumcu, s. 57-60.

⁷⁹ Arslan, s. 62; Özmumcu, s. 50.

çevirmenin iptalinin şikâyet yoluyla icra mahkemesinden istenmesinde tutarlılık yoktur⁸⁰. Çünkü bir kamusal işlem olduğu kabul edilen pazarlıkla paraya çevirme de koşulları önceden belirlenen ve ilgililere duyurulan ve belirli şekilde tutanağa bağlanan bir paraya çevirme söz konusudur⁸¹.

d) Pazarlık suretiyle paraya çevirmenin bir kamusal işlem olduğunu kabul eden görüşe göre, pazarlıkla paraya çevirme, icra memurunun icra ve iflas hukuku kurallarına göre ve görevi gereği olarak yaptığı bir kamusal işlem yani cebri icra tasarrufudur. Hem açık artırma yoluyla paraya çevirme hem de pazarlık suretiyle paraya çevirme icra ve iflas hukukunda hacizli malların paraya çevrilmesinde kullanılan kurumlardır. Her iki paraya çevirme şeklinde de, borçlunun malının mülkiyetinin alıcıya geçirilmesi, borçlunun rızası dışında olmaktadır. İcra memuru özel hukuk satım sözleşmesinde ki bir satıcı değildir. İcra memuru malın maliki olmadığı gibi borçlunu temsilcisi değildir. İcra memuru pazarlık suretiyle satışta istekli olanlardan en uygun öneride bulunanla anlaşacaktır. Bu onun kendi malının maliki ve satıcısı olduğu özel hukuk anlamında satıcı olduğu anlamına gelmez, icra memuru görevini yerine getiren memur statüsündedir. Satım sözleşmesindeki satıcı gibi serbestçe hareket edemez, borçlu ve alacaklıların yararına en uygun fiyatı bulmaya çalışacaktır. Bu nedenle pazarlıkla paraya çevirme devletin gücünün kullanılarak yapılan bir cebri icra işlemi olarak kabul edilmesi gerekir. Pazarlıkla paraya çevirmenin kamusal nitelikte cebri icra işlemi olması kabul edildiğinden, paraya çevirme işleminin kanuna ve olaya aykırılığı nedeniyle şikâyet yoluyla icra mahkemesine başvurulabilmelidir. Ancak İcra ve İflas Kanunu'nda pazarlık suretiyle paraya çevirmenin feshine ilişkin özel bir hüküm bulunmadığından, icra ve iflas dairesinin yaptığı işlem olan paraya çevirme işleminin kanuna aykırı veya olayın gereklerine uygun olmaması nedeniyle şikâyet yoluna müracaatla feshi istenebilmelidir. İcra mahkemesini kararı ise işlemin bozulması veya istemin reddi şeklinde olmalıdır⁸². Bizde yukarıdaki gerekçelendirmeler nedeniyle pazarlık suretiyle paraya çevirmenin açık artırma suretiyle paraya çevirmede olduğu gibi kamusal nitelikte cebri icra işlemi olduğu kanaatindeyiz.

⁸⁰ İcra ve İflas Kanunu'nun 134. maddesinin 2. fıkrasının Borçlar Kanunu maddelerine atıf yapması bu anlamda düşünülemez.

⁸¹ Arslan, s. 64; Özmumcu, s. 61.

⁸² Arslan, s. 64-66; Özmumcu, s. 62-73.

3. Ödeme Yerine Alacakların Devrinin Hukuki Niteliği

Ödeme yerine alacakların devri, hüküm ve sonuçları birbirinden farklı olan iki tür paraya çevirme şeklini ifade eder. Bunlar alacağın ödeme yerine devri ve alacağın tahsil için devri olarak ifade edilir. Ancak her iki paraya çevirme şekli de aynı madde de düzenlenen(İİK m. 120), İcra ve İflas Kanunu'nun paraya çevirmeye ilişkin hükümleri arasında yer alan ve sonuçlarının farklılığına rağmen benzer şartlara tabi olan işlemlerdir⁸³.

Ödeme yerine alacakların devrinde, alacaklı, borçlu ve icra dairesi arasında çeşitli hukuki ilişkiler ortaya çıkmaktadır. Ödeme yerine alacakların devri kapsamında, bir cebri icra organı olan icra dairesinin paraya çevirme amacıyla yaptığı işlemler, içeriği itibariyle özel hukuka ilişkin çeşitli unsurları ihtiva etse bile, bütünü itibariyle özel hukuk anlamında bir alacağın ödeme yerine veya tahsil amacıyla devri olmayıp, tamamıyla cebri bir icra tasarrufu niteliğine sahiptir(İİK m. 120, 245). İcra dairesi tarafından cebri bir paraya çevirme işlemi olan ödeme yerine alacakların devri, haciz aşamasından sonra gelen alacağın tahsilini sağlayıp, alacağı sonlandıran icra takip işlemi olarak nitelendirilecektir⁸⁴.

V. PARAYA ÇEVİRMENİN KONUSU

Haciz yoluyla takipte borçlunun haczedilmiş olan mal ve hakları(İİK m. 106), rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte rehin konusu mallar(İİK m. 150/e) ve iflas yoluyla takipte ise masaya ait mallar(İİK m. 241) ve de malvarlığının terki suretiyle konkordato ise konkordato masasını oluşturan malvarlığı(İİK m. 309/e) paraya çevirmenin konusunu oluşturacaktır.

Haciz yoluyla takipte haczin konusunu borçlunun parasal değeri olan ve haczedilebilen(İİK m. 82, 83) mal ve hakları oluşturur. Haczin konusu olan bu mallar ise borçlunun kendi yedinde veya üçüncü şahısta olan taşınır, taşınmaz mallarıyla, alacak ve haklarıdır(İİK m. 85/1). Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte, rehinle temin edilmiş bir alacağın takibi söz konusudur ve paraya çevirmenin konusunu ise bu alacağı güvence altına alan taşınır ve taşınmazlar oluşturur. İflas yoluyla takipte iflas açıldığı zamanda müflisin haczedilebilen bütün malları iflas masasını teşkil eder ve

⁸³ Uğur Bulut, İcra Hukukunda Ödeme Yerine Alacakların Devri, Adalet Yayınları, Ankara 2013, s. 25.

⁸⁴ Bulut, s. 25.

alacaklıların alacaklarının ödenmesine hizmet eder. Ayrıca iflasın kapanmasına kadar müflisin uhdesine geçen mallarda iflas masasına girer(İİK m. 184)⁸⁵. İşte iflas yoluyla takipte paraya çevirmenin konusunu bu masa malları oluşturur. Yukarıdaki tüm hallerde paraya çevirmeye konu olacak malları, taşınır, taşınmaz mallar ile diğer hak ve alacaklar oluşturur⁸⁶. Gemilerin paraya çevrilmesinde uygulanacak hükümler, hem geminin sicile kayıtlı olup olmamasına hem de alacağın niteliğine göre bir ayrım vardır. İlk önce bir sicile kayıtlı olan Türk ve yabancı bayraklı gemiler, İcra ve İflas Kanununun taşınmazların satışına ilişkin hükümlerine göre, bir sicile kayıtlı olmayan Türk ve yabancı bayraklı gemiler ise, aynı Kanunun taşınırın satışına ilişkin hükümleri uyarınca paraya çevrilirler(TTK m. 1383). Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe ilişkin olarak da Taşınır rehninin paraya çevrilmesine ilişkin hükümler, bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bir gemi üzerindeki hapis hakkı ile gemi alacağının verdiği rehin hakkının paraya çevrilmesinde de uygulanır. İpoteğin paraya çevrilmesine ilişkin hükümler, gemi ipoteğinin paraya çevrilmesine de uygulanır. Bu hükümlerde geçen “taşınmaz” terimi Türkiye’de veya yurt dışında sicile kayıtlı olan gemileri; “tapu sicili” terimi gemi sicilini ve “ipotek” terimi gemi ipoteklerini anlatır. Gemi ipoteklerinin paraya çevrilmesinde, geminin ihtiyaten haczedildiği veya geminin sicile kayıtlı olduğu yer icra dairesi yetkilidir(İİK m. 153/a). İcra ve İflas Kanunu’nda malvarlığının terki suretiyle konkordato masasının oluşumu konusunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, iflas tasfiyesinde olduğu gibi, burada da kural olarak borçlunun bütün malvarlığı alacaklılara terk edildiği için, iflas tasfiyesine ilişkin hükümler kıyasen uygulanabilir. Yani konkordato masası İcra ve İflas Kanunu’nun 184. maddesine göre oluşacaktır⁸⁷.

⁸⁵ Hülya Taş Korkmaz, İflas Masası, Yetkin Yayınları, Ankara 2010, s. 28-29.

⁸⁶ “Üzerinde ihtiyati tedbir bulunana bir malın cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi konusunda, mal üzerinde haciz konulduktan sonra, tedbir konusu olacak bir talep söz konusu ise, bu iddianın öncelikle hacizde istihkak prosedürü içinde çözülmesi uygun olur. Hacizden önce mal üzerinde tedbir olarak konulan ihtiyati hacizse, ihtiyaten haczedilen mal üzerinde daha sonra kesin haciz konulması durumunda söz konusu olup, hacze geçici iştirak çerçevesinde sorun çözümlenmelidir. Haciz konulmadan önce, mal üzerinde geçici tescil şeklinde ihtiyati tedbir bulunuyorsa, bu tedbir paraya çevirmeye engel teşkil etmez, ancak alıcılar malı bu tescille yükümlü olarak alır ve tedbir sahibi hakkını daha sonra alıcıya karşı ileri sürebilir. Haciz konulmadan önce, mal üzerinde ferağdan men şeklinde bir ihtiyati tedbir kararı bulunuyorsa, bu tedbir kararı iradi satışları engellediği gibi cebri satışları da engeller. Haczin, ihtiyati tedbire karşı önceliği bulunmamaktadır. Buna rağmen mal cebri icra ile satılırsa, alıcının tedbirle yükümlü olarak malı aldığı kabul edilmelidir.”, Özkes, Karar İncelemesi, s. 539. Ancak Yargıtay aksi yönde karar vermiştir, Y12HD, T: 11.05.1998, E. 4949, K. 5291, Özkes, Karar İncelemesi, s. 527.

⁸⁷ Ercan, Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato, s. 303-304.

V. PARAYA ÇEVİRME İŞLEMLERİNİ YAPMAKTA GÖREVLİ VE YETKİLİ ORGANLAR

Haciz yoluyla takipte paraya çevirme işlemlerini yapacak organ icra dairesidir⁸⁸. İflas yoluyla takipte paraya çevirme işlemlerini iflas idaresi yapacaktır. Eğer iflas tasfiyesi basit tasfiye usulüne göre yapılacaksa paraya çevirme işlemlerini iflas dairesi(memuru) yapacaktır⁸⁹. Malvarlığının terki suretiyle konkordato durumunda, konkordato masasını oluşturan borçlunun malvarlığı konkordato tasfiye memurlarınca paraya çevrilir(İİK m. 309/c-3, 309/e hükümet gerekçesi)⁹⁰. Konkordato tasfiye memurlarının görevi borçlunun malvarlığının tasfiyesini belirli bir süre içerisinde bitirmek olmayıp, bilakis işletme için sonuçlarının en iyi olduğu bir dönem içerisinde satışı gerçekleştirmektir. Alacaklılar ve konkordato tasfiye memurları, tasfiyenin usulü ve zamanı konusunda tam bir serbestiye sahiptir. Bu bağlamda, süre konusunda bir kayıtlama olmadığı gibi, malvarlığının ihale veya pazarlıkla satımı ile aktifin tamamı veya bir kısmının satımı konusunda da zorunluluk bulunmamaktadır⁹¹.

Paraya çevirme talebi icra takibini yürüten icra dairesine⁹² yapılır. Paraya çevirme işlemini yapacak olan icra dairesi burası olacaktır. Hacizli mallar takibi yürüten icra dairesinin yetki çevresi dışında olsa ve bu mallar orada bulunan icra dairesi

⁸⁸ Arslan, s. 37; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 305; Gürdoğan, İcra, s. 102; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 344; Saim Üstündağ, İcra Hukukunun Esasları, 8. Bası, İstanbul 2004, s. 238; Abdurrahim Karslı, İcra Hukuku Ders Kitabı, Alternatif Yayıncılık, İstanbul 2010, s. 554-555; Muşul, C. I, s. 675; Mustafa Reşit Belgesay, İcra ve İflas Kanunu Şerhi I İcra, İstanbul 1948, s. 303. Özekes “Yeni Bir İcra Sistemi Önerisi” adlı makalesinde, paraya çevirmenin gerekirse, icra dairesi tarafından değil, onun gözetiminde belirli hallerde daha profesyonel kurumlar aracılığıyla yapılmasına imkân tanınması gerektiğini belirtmiştir, Muhammet Özekes, Yeni Bir İcra Sistemi Önerisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, Özel Sayı, 2009, s. 939; Murat Dönmez, İcra ve İflas Hukukunda Taşınmaz Malların Paraya Çevrilmesi, Vedat kitapçılık, İstanbul 2010, s. 69.

⁸⁹ İlhan E. Postacıoğlu, İflas Hukuku İlkeleri Cilt I İflas, İstanbul 1978, s. 170; Ejder Yılmaz, İflas İdaresi, Ankara 1976, s. 152; Arslan, s. 37; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 586, 606; Burhan Gürdoğan, İflas Hukuku Dersleri, Ankara 1966, s. 143; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 726, 734; Necmeddin M. Berkin, İflas Hukuku, İstanbul 1970, s. 363; Timuçin Muşul, İcra ve İflas Hukuku, C. II, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 1375, 1376; Saim Üstündağ, İflas Hukuku, 8. Bası, İstanbul 2009, s. 156.

⁹⁰ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 658-659; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 814; Muşul, C. II, s. 1460; Tanrıver/ Deyekli, s. 45; Konkordato tasfiye memurları alacaklılar kurulunun nezaret ve denetimine tâbidir. Konkordato tasfiye memurlarının malvarlığının paraya çevrilmesine ilişkin kararlarına karşı öğrenilmesinden itibaren yedi gün içinde alacaklılar kurulu nezdinde itiraz edilebilir ve bu kurulun kararlarına karşı da şikâyet yoluna başvurulabilir. 8, 9, 10, 11, 21 ve 359 uncu maddeler konkordato tasfiye memurlarının işlemlerinde de kıyas yoluyla uygulanır(İİK m. 309/ç).

⁹¹ Ulukapı, Konkordatonun Feshi, s. 22-23.

⁹² Para ve teminat borcu için takip hususunda Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun yetkiye ilişkin hükümleri(HMK m. 5-17) kıyasen uygulanır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 10 hükmünden ayrı olarak takibe esas olan sözleşmenin yapıldığı icra dairesi de takibe yetkilidir(İİK m. 50).

tarafından istinabe sonucunda haczedilse bile paraya çevirme talebi icra takibini yürüten icra dairesine yapılır(İİK m. 79, 360). İcra takibini yürüten icra dairesi, malların bulunduğu yerdeki ve istinabe yoluyla haciz işlemini yapan icra dairesinden malların paraya çevrilmesini yine istinabe yoluyla talep eder. Bu durumda paraya çevirme işlemini istinabe olunan icra dairesi yapar⁹³. İcra ve İflas Kanunu'nun m. 79/2 son cümle uyarınca resmi sicile kayıtlı malların haczinin, takibin yapıldığı icra dairesi tarafından, kaydına işletilmek suretiyle doğrudan yapılabilir. Bu durumda da paraya çevirme işlemi, sicile kaydına işletmek suretiyle haczi koyan icra dairesince, malın bulunduğu icra dairesine istinabe yoluyla, malın bulunduğu icra dairesi tarafından gerçekleştirilecektir(İİK m. 360).

Eğer masa malları başka bir ilçenin sınırları içinde ise ve iflas idaresi bu malların, iflasın açıldığı yerde paraya çevrilmesini daha yararlı görürse, onları getirtir ve paraya çevirir. Ancak, iflas idaresi bu malların, bulundukları yerde paraya çevrilmesinin masa için daha yararlı görür ise, iflas idaresi malın bulunduğu yer iflas idaresini istinabe eder ve bu mallar o yer iflas dairesince paraya çevrilir⁹⁴.

VI. PARAYA ÇEVİRME TALEBİ

Cebri icra hukukunda asıl olan tasarruf ilkesidir. Bir takibin ya da cebri icra prosedürünün başlaması ve yürütülebilmesi için kural olarak alacaklının(istisnalar mevcuttur) talebi gerekir. Cebri icra takibi bir takip talebiyle başlar ve takibe ilişkin her aşamada da talep gereklidir⁹⁵. Yani cebri icra takibinde bir sonraki aşamaya geçilmesi için kural olarak mutlaka talep gerekecektir, yoksa kendiliğinden bir sonraki aşamaya kural olarak geçme söz konusu değildir⁹⁶. Borçlunun mallarının da paraya çevrilmesi kural olarak taleple mümkündür, yoksa kendiliğinden borçlunun mallarının paraya çevrilmesi kural olarak mümkün değildir(İİK m. 106, istisna 113)⁹⁷.

⁹³ “İstinabe yoluyla paraya çevirmeye ilişkin şikayetler ve uyuşmazlıklar istinabe olunan icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesinde çözülür(İİK m. 360).” Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 305-306; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 344; Karşı, s. 554; Arslan, s. 37; Muşul, C. I, s. 676; Talih Uyar, “Haczedilen Malların Paraya Çevrilmesini İsteme Hakkı”, Yasa Hukuk, Mevzuat ve İçtihat Dergisi, C. XI, S. 1, Ocak 1988, s. 16.

⁹⁴ Yılmaz, s. 153.

⁹⁵ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 81.

⁹⁶ Muşul, C. I, s. 671.

⁹⁷ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 305; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s.344; Muşul, C. I, s. 671; İlhan E. Postacıoğlu, İcra Hukuku Esasları, İstanbul 1982, s. 441; İlhan E. Postacıoğlu/ Sümer Altay, İcra Hukukunun Esasları, Güncelleştirilmiş, Genişletilmiş 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul

Ancak bizzat para haczedilmişse işin niteliğine göre paraya çevirme talebine ihtiyaç yoktur⁹⁸.

Paraya çevirme işleminin yapılabilmesi için borçlunun rıza göstermesine gerek yoktur⁹⁹. Ancak haczedilen yetişmemiş mahsuller, borçlunu rızası olmadıkça paraya çevrilemez(İİK m. 112/2).

A. Paraya Çevirmeyi Talep Edebilecekler

1. Alacaklı

Kural olarak paraya çevirmeyi talep edebilecek olan kesin haciz sahibi olan alacaklıdır (İİK m. 7)¹⁰⁰.

İtirazın geçici kaldırılması üzerine geçici haciz isteyen alacaklı(İİK m. 108) ile takipten önce veya sonra takibin sonucunu güvence altına almak için ihtiyati haciz koyduran alacaklı(İİK m. 257) bu hacizleri kesin hacze dönüşmedikçe paraya çevirme talebinde bulunamazlar¹⁰¹. Ancak geçici haciz sahibi alacaklının; borçlunun, itirazın geçici kaldırılması kararının tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde borçtan kurtulma davası açmaması veya açtığı davanın reddedilmesi halinde paraya çevirme talep etme hakkı olacaktır(İİK m. 69/3). Dava açılmadan veya icra takibine başlamadan önce ihtiyati haciz yaptırmış olan alacaklı; haczin tatbikinden, haciz yokluğunda yapılmışsa haciz zabıt varakasının kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde takipte bulunmaya mecburdur(İİK m. 264/1). İhtiyati haciz, davanın mahkemede görüldüğü sırada konulmuş ise veya davadan önce ihtiyati haciz konması üzerine yedi gün içinde dava açılmış ise, esas hakkında verilecek hükmün mahkemece tebliğinden itibaren bir ay içinde alacaklı takip talebinde bulunmaya mecburdur(İİK m. 264/3). Takibe girişikten sonra, borçlu süresi içinde ödeme emrine itiraz etmez veya itirazı hükümden düşürülürse ihtiyati haciz kendiliğinden kesin hacze dönüşecektir(İİK m.

2010, s. 528; Üstündağ, İcra, s. 238; “Haczedilen malın paraya çevrilmesi için alacaklının istemesi lazımdır. Kanun, hacizden sonra borçlunun alacaklısı ile anlaşmış olması ihtimalini nazara almıştır”, Belgesay, İcra, s. 303.

⁹⁸ Üstündağ, İcra, s. 238.

⁹⁹ Postacıoğlu, İcra, s. 441; Postacıoğlu/ Altay, s. 528; Muşul, C. I, s. 672.

¹⁰⁰ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 344; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 305; Üstündağ, İcra, s. 238.

¹⁰¹ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 344; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 305; Üstündağ, İcra, s. 239; Arslan, s. 34, dipnot 5; Talih Uyar, “İcra Hukukunda Borçtan Kurtulma Davası”, TBBD, S. 58, 2005, s. 336.

264/5). Ancak bu zaman paraya çevirme talep edilebilecektir. Ancak ihtiyaten haczedilen malların paraya çevrilmemesi esas olmakla birlikte ihtiyati hacze ilişkin hükümler arasında konuda açıklık olmamasına rağmen, niteliği gereği İcra ve İflas Kanunu'nun 113. maddesinin ikinci fıkrası burada uygulama alanı bulacaktır. Hacizli malların kıymeti süratle düşmekte veya muhafazası masraflı ise, icra dairesi tarafından bu malların paraya çevrilmesi mümkündür¹⁰².

Paraya çevirmeyi isteme hakkı ferdi bir haktır ve her kesin haciz sahibi alacaklı münferiden paraya çevirmeyi talep edebilecektir. Hacizli malın münhasıran kendisi için veya diğer alacaklılarla müşterek olarak haczedilmiş olması önemli değildir. Bir alacaklının paraya çevirme talebi bütün alacaklılara etki edecektir¹⁰³.

Paraya çevirmeyi talep edebilmek hakkı, alacaklılık sıfatına bağlıdır. Bu sebeple, icra takibinin konusunu teşkil eden alacağı temlik alan kimse alacaklılık sıfatını da iktisap ederek paraya çevirmeyi talep edebilir¹⁰⁴. Ancak bunun için temlikten önce icra takibinin kesinleşmiş veya borçlunun malları haczedilmiş olmalıdır. Yeni alacaklı temlikten önce takip kesinleşmiş ise haciz isteyebilir ve bu malların paraya çevrilmesini isteyebilir¹⁰⁵.

Alacaklı takip konusu yaptığı alacağının bir kısmını başkasına temlik ederse, yeni alacaklı ile birlikte icra takibine devam eder. Bu halde alacağının bir kısmını temlik eden takip alacaklısı ile alacağın o kısmını temellük eden yeni alacaklı, icra takibini ihtiyari takip arkadaşı olarak devam ederler. Bu durumda Kuru'ya göre, İcra ve İflas Kanunu'nun 107/1 maddesi hükmünün kıyasen uygulanarak, alacaklılardan her birine paraya çevirme talebinde bulunma yetkisini tanımak gerekir¹⁰⁶.

Hacze iştirak edebilme şartları bulunmadığı için, daha önce başka alacaklı tarafından haczedilen mala iştirak edemeyen alacaklı, haczedilen şeyden arta kalacak

¹⁰² Muhammet Özkes, İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Haciz, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1999, s. 290.

¹⁰³ Üstündağ, İcra, s. 238.

¹⁰⁴ Necmeddin M. Berkin, Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, İstanbul 1980, s. 303; Postacıoğlu, İcra, s. 443-444; Postacıoğlu/ Altay, s. 528; Belgesay, İcra, s. 306; Baki Kuru, "İcra Takibi Konusu Alacağın Temliki", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi 50. Yılı Armağanı, C. I, Ankara 1977, s. 215, 217, 219; "Yeni alacaklının icra takibine kaldığı yerden devam edebilmesi gerekir. Çünkü, icra takibinin alacaklı değişmesine kadarki safhaları başarılı geçmiş ve eski alacaklı lehine bazı haklar doğmuş olabilir.", Kuru, Temlik, s. 216.

¹⁰⁵ Kuru, Temlik, s. 217; "Buna karşılık temlik neticesi borçlunun hukuki durumunda bir değişiklik meydana gelmez. İcra takibine kaldığı yerden borçluya karşı devam edilir.", Kuru, Temlik, s. 218.

¹⁰⁶ Kuru, Temlik, s. 220.

olan bakiyeye haciz koydurabilir(İİK m. 100/ son) ve bu arta kalacak olan bakiyeye haciz koydurmuş alacaklılar dahi paraya çevirmeyi talep edebilirler(İİK m. 107/son cümle)¹⁰⁷. Yani hacze takipli ya da takipsiz iştirak etmiş olsun¹⁰⁸ ya da edememiş olsun her alacaklı bulunduğu derece adına paraya çevirme talep edebileceklerdir¹⁰⁹. Aynı derecede hacze iştirak etmiş alacaklılardan birinin o derece adına paraya çevirme talebinde bulunması yeterlidir. Aynı derecedeki diğer alacaklıların da ayrıca talepte bulunması gerekmez. Aynı derecedeki diğer alacaklı, ayrıca paraya çevirme talep etmemiş olsa bile o derece için haciz kalkmaz¹¹⁰. Alacaklılardan birinin hakkı, feragat veya ödeme ile son bulsa bile, bu durum sadece o alacaklıyı bağlar ve hacizli mal diğerleri için saklı tutulur. Eğer satışı o kimse istemişse, başka bir alacaklının satış istemini tekrarlaması gerekir¹¹¹. Satış giderleri, hacze katılanlara alacakları oranında yükletilir¹¹².

Ancak ilk haciz koyduran alacaklının paraya çevirme talebinin, hacze iştirak şartları olmadığı için ilk hacze iştirak edemeyip bakiyeye haciz koydurmuş sayılan alacaklıya bir faydası olmaz. Hacze iştirak şartları bulunmadığı için bakiyeye haciz koydurmuş sayılan alacaklı, mensup olduğu derece adına kanuni süresi içinde paraya çevirme talep edebilir(İİK m. 107/2), aksi halde bakiye üzerindeki haciz kalkar. Bakiyeye haciz koydurmuş sayılan alacaklının talebinin de, haczine iştirak edemediği ilk haciz koyduran alacaklıya bir faydası yoktur. Kanuni süresi içinde ilk haciz koyduran alacaklı paraya çevirme talep etmelidir¹¹³.

¹⁰⁷ Üstündağ, İcra, s. 238.

¹⁰⁸ Hacze imtiyazlı iştirak halinde, icra dairesi imtiyazlı olarak hacze iştirak etmek isteyenlerin taleplerini borçlu ve alacaklılara bildirir. Onlara itiraz etmeleri için yedi günlük bir süre verir. İtiraz halinde iştirak talebinde bulunan kimsenin hacze iştiraki geçici olarak kabul olunur ve yedi gün içinde dava açması gereği bildirilir(İİK m. 101/2). İşte bu dava açılması zamanına kadarki geçici haciz durumunda, hacze imtiyazlı iştirak etmek isteyen paraya çevirmeyi talep etme hakkı yoktur. Bu kişi ancak imtiyazlı iştirak talebi mahkemece kabul edilirse bu takdirde paraya çevirme talebinde bulunabilir.

¹⁰⁹ Arslan, s. 34; Ejder Yılmaz, “Hacze Takipsiz Katılma(Hacze imtiyazlı iştirak)”, AÜHFD, C. 31, S. 1-4, 1974, s. 391; Ejder Yılmaz, “Hacze Takipli Katılma(Hacze Adi iştirak)”, AÜHFD, C. 30, S. 1-4, 1973, s. 310; Recep Akcan, Hacze İştirak, Seçkin Yayınları, Ankara 2005, s. 179,180.

¹¹⁰ Muşul, s. C. I, 673, 684; Akcan, s. 179, 180; “İİK'nun 107. maddesinde "her alacaklı mensup olduğu derece namına satış talebinde bulunabilir" hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla aynı dereceye dahil alacaklılardan birinin satış istemesi halinde haciz, bahis konusu derece için düşmeyip, hüküm ve tesirini icra edeceğinden, müşteki alacaklının ayrıca satış istemesine gerek olmayacaktır.”, YHGK, T. 15.11.200, E. 2000/19-1610, K. 2000/1703, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/hgk-2000-19-1610.htm>, ET. 13.02.2013, saat 11.03.

¹¹¹ Yılmaz, Takipli Katılma, s. 310; Yılmaz, Takipsiz Katılma, s. 391; Akcan, s. 180,279.

¹¹² Yılmaz, Takipli Katılma, s. 310; Yılmaz, Takipsiz Katılma, s. 391; Akcan, s. 280.

¹¹³ Muşul, C. I, s. 685; Köymen/ Olgaç, s. 883, dipnot 1, 2.

İflas yoluyla takipte, masa malları kural olarak ikinci alacaklılar toplantısından sonra paraya çevrilir(İİK m. 229/2 son cümle)¹¹⁴.İflasta masa mallarının hangi usulü göre paraya çevrileceği ikinci alacaklılar toplantısı tarafından kararlaştırılır(İİK m. 241/1). Ancak paraya çevirme haciz yoluyla takipte olduğu gibi alacaklıların istemi ile değil, iflas idaresi tarafından(basit tasfiye halinde iflas dairesi), kural olarak, ikinci alacaklılar toplantısından sonra, kendiliğinden yerine getirilir¹¹⁵.

Malvarlığının terki suretiyle konkordatoda paraya çevirmenin usulü ve zamanı tasfiye memurlarının teklifi üzerine alacaklılar kurulunca kararlaştırılır (İİK m. 309-e/2).

2. Borçlu

İcra ve İflas Kanunu'nun 113/1 hükmüne göre alacaklı talep etmemiş olsa bile borçlu da paraya çevirmeyi talep edebilir. İcra ve İflas Kanunu'nun 113. maddesinin menkullerin paraya çevrilmesi ile ilgili başlığı altında yer almış olması sebebiyle, borçlunun gayrimenkullerin de paraya çevrilmesini isteyip isteyemeyeceği tartışmalıdır¹¹⁶. Bazı yazarlar borçlunun talebi hakkındaki hükmün, menkullerin paraya çevrilmesi bahsinde yazılı olduğundan gayrimenkullere uygulanamayacağı görüşündedirler¹¹⁷. Bazı yazarlar ise İcra ve İflas Kanunu'nun 113. maddesine atıf yapmakla yetinerek, borçlunun da hacizli malın paraya çevrilmesini talep edebileceğini belirtmektedirler¹¹⁸. Bazı yazarlar ise bütün haciz sahibi alacaklıları ve rehin alacaklılarının muvafakat etmesi halinde borçlunun talebi ile vaktinden önce gayrimenkullerin paraya çevrilebileceği görüşündedirler¹¹⁹.

Kanaatimizce gayrimenkullerin paraya çevrilmesinin menkullerde olduğu gibi, borçlu tarafından da talep edilebilmesi gerekir. Çünkü öncelikle, borçlunun paraya

¹¹⁴ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 734; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 585; Arslan, s. 34; Berkin, İflas, s. 360; Yılmaz, s. 152.

¹¹⁵ Yılmaz, s. 152; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 586; Arslan, s. 34; Gürdoğan, İflas, 143; Postacıoğlu, İflas, s. 170; Berkin, İflas, s. 363; Üstündağ, İflas, s. 168.

¹¹⁶ Üstündağ, İcra, s. 238; Sabri Şakir Ansay, Hukuk İcra ve İflas Usulleri, Ankara 1960, s. 131; Arslan, s. 34, dipnot 6.

¹¹⁷ Üstündağ, İcra, s. 238; Ansay, İcra ve İflas, s. 131; Muşul, C. I, s. 671; Elif Kısmet Aslan, İcra ve İflas Hukukunda Taşınmaz Malların Açık Artırma Yolu İle Paraya Çevrilmesi, Güncel Yayınevi, İzmir 2004, s. 24.

¹¹⁸ Arslan, s. 34; Özümücü, s. 12; Üstündağ, İcra, s. 238; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 344; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 305; Sıtkı Akyazan, Cebri İcrada İhale ve İhalenin Feshi, İstanbul 1959, s. 4; Belgesay, İcra, s. 310.

¹¹⁹ Ansay, İcra ve İflas, s. 131.

çevirmeyi talep etmesi durumunda, alacaklının parayı çevirmeyi talep etmesi durumunun aksine, icra memurunun paraya çevirmeyi yapmak gibi bir yükümlülüğü yoktur. Eğer paraya çevirmenin o an yapılması alacaklının zararına olacaksa, daha sonra gayrimenkul daha yüksek bir bedelle paraya çevrilebilecekse icra memuru borçlunun talebini yerine getirmeyebilir¹²⁰. Ayrıca kanunun “*borçlunu talebiyle de satış yapılabilir*” ifadesi burada bir zorunluluk olmadığını göstermektedir¹²¹. Ayrıca borçlunun menfaati bu hususu gerekli kılabilir¹²².

B. Paraya Çevrilmenin Talebe Gerek Kalmadan Yapılması

Yukarıda belirttiğimiz gibi bir cebri icra prosedürü olan paraya çevirme kural olarak talep üzerine gerçekleştirilir. Ancak Kanun bazı hallerde paraya çevrilmenin talep olmasa dahi, icra ve iflas organlarınca kendiliğinden yerine getirilebileceğini düzenlemiştir(İİK m. 113/2, 139, 241).

İcra ve İflas Kanunu’nun 113. maddesinin ikinci fıkrası icra memurunun kendiliğinden paraya çevirmeye karar verebileceği halleri düzenlemiştir. Bu haller kıymeti süratle düşen veya muhafazası masraflı malların haczedilmiş olması durumunda söz konusudur. Bu hallerde icra memuru hem alacaklı hem de borçlunun menfaatine olacak şekilde kıymeti süratle düşen bir malı veya muhafazası masraflı olan bir malı, alacaklı veya borçlunun bir talebini beklemeden, paraya çevirebilir(İİK m. 113, 119/4). Bu durum hem alacaklı hem de borçlu yararındır. Çünkü kıymeti süratle düşen malın hemen çevrilmesi durumunda alacaklı, alacağına daha fazla oranda kavuşacaktır. Muhafazası masraflı mallar da ise muhafaza masrafı İcra ve İflas Kanunu’nun 138/2 hükmü uyarınca paraya çevirme sonucu elde edilen tutardan çıkarılıp, kalan tutar alacaklılara dağıtılacağından, ne kadar az muhafaza masrafı söz konusu olursa o kadar alacaklı ve borçlu lehine durum söz konusu olacaktır¹²³. İflas yoluyla takipte kıymeti düşecek ya da muhafazası masraflı olacak şeyler geciktirilmeden iflas idaresi tarafından

¹²⁰ Ansay, İcra ve İflas, s. 131; Üstündağ, İcra, s. 238; Postacıoğlu, İcra, s. 441; Postacıoğlu/ Altay, s. 528; Özmumcu, s. 12; Erturgut, s. 58; Uyar, “Paraya Çevrilmesini İsteme Hakkı”, s. 15; Belgesay, İcra, s. 310.

¹²¹ Erturgut, s. 58.

¹²² Bkz. Yukarı Temel Yargılama İlkelerinin Cebri İcra Hukukunda Uygulanması, Tasarruf İlkesi, dipnot 31.

¹²³ “İcra memuru satıldığı zaman muhafaza ve satış masraflarını ödeyeceği muhakkak olan malları, alacaklı veya borçlunun muhalefeti halinde kıymetleri süratle düşse bile satamaz. Alacaklı ve borçlunun muhafaza masraflarını avans etmesi halinde de memur haczi mallarını kendiliğinden satamaz.”, Belgesay, İcra, s. 311.

paraya çevrilecektir(İİK m. 229/2). Ancak bu durum haciz yoluyla takipte olduğu gibi talep olmadan paraya çevrime söz konusu olmazın bir istisnasını teşkil etmez, zira iflas yoluyla takipte masa malları alacaklının talebi olmaksızın iflas idaresi tarafından kendiliğinden paraya çevrilir.

Yukarıda ancak kesin haciz halinde alacaklının paraya çevirmeyi talep edebileceğini bu yüzden muvakkat haciz ve ihtiyati haciz halinde, alacaklının paraya çevirmeyi talep yetkisinin olmadığını belirtmiştik(İİK m. 108/1). Ancak muvakkaten veya ihtiyaten haczedilen malların kıymeti süratle düşmekte veya muhafazası masraflı ise bu hallerde paraya çevrilmesi, icra memuru tarafından kendiliğinden yapılır(İİK m. 108/2, 113).

İcra memurunun paraya çevirmeyi kendiliğinden yerine getirebileceği bir başka hal İcra ve İflas Kanunu'nun 139. maddesinde tamamlama haczi ve bunun paraya çevrilmesinde düzenlenmiştir. İcra müdürünün daha önce haczetmiş olduğu malların kıymetinde yanılması veya düşük bedelle paraya çevrilmesi sonucu bütün alacaklılar tatmin edilmediği için borçlunun başka mallarının haczedilmesi tamamlama haczidir¹²⁴. Tamamlama haciz durumunda, yeniden haczedilen bu mallar ayrıca talebe gerek kalmadan ve mümkün olduğu kadar çabuk paraya çevrilir(İİK m. 139).

Türk ve yabancı bayraklı gemilerde, malik aynı zamanda deniz alacağının kişisel borçlusu ise, malikin istemiyle de satış yapılabilir. Geminin değeri hızla düşer veya korunması fazla masraflı olur, özellikle de yeni gemi alacaklarının doğmasına veya sayılarının artmasına yol açarsa, icra müdürü veya alacaklı, ihtiyaten veya kesin olarak haczedilmiş Türk veya yabancı bayraklı geminin vaktinden evvel satılması için icra mahkemesine başvurabilir. İcra mahkemesi, dosyadan anlaşılan ilgililerin görüşünü aldıktan sonra bu hususu karara bağlar. Bu karara karşı kanun yolu açıktır. Başvurulan mahkeme bu başvuruyu öncelikle inceler. Kanun yoluna başvurma, satış kararının uygulanmasını durdurur. Gemi veya içindeki eşya; insan, eşya ve çevre güvenliği

¹²⁴ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 347; Akcan, s. 183. Tamamlama haczi, İİK m. 100/2' deki ilave haczinden farklıdır. İlave hacizde, hacze başka alacaklıların iştirak etmesiyle, daha önce bir alacaklı için haczedilmiş olan malların bütün alacaklılara yetmeyeceği tahmin edildiği için yeniden mal haczedilmektedir. İcra müdürünün ilave haciz yapabilmesi ve haczedtiği malları paraya çevirebilmesi için alacaklıların talebi gerekir. Tamamlama hacizde ise, icra müdürü malın kıymetini belirlerken yanılması ya da malın daha düşük bedelle paraya çevrilmesi söz konusudur. Alacaklılardan kaynaklanan bir durum söz konusu değildir ve bu yüzden İİK m. 139 hükmü tamamlama haciz durumu ve bunun paraya çevrilmesinin icra müdürü tarafından talep gerekmezsizin paraya çevrilecektir.

açısından tehlike gösterirse, icra müdürü veya liman başkanı, ihtiyaten veya kesin olarak haczedilmiş Türk veya yabancı bayraklı geminin vaktinden evvel satılması için icra mahkemesine başvurabilir. Bu başvuru hakkında ikinci fıkra hükümleri uygulanır; ancak, kanun yoluna başvurma, satış kararının uygulanmasını durdurmaz. İcra müdürlüğü satış bedelini, hak sahipleri adına, üçer aylık vadeli hesaba dönüştürerek, paylaşırma aşamasına kadar nemalandırmak amacıyla icra mahkemesince belirlenecek bankaya yatırır(TTK m. 1386).

Haciz yoluyla takibe nazaran, iflas yoluyla takipte paraya çevirme bazı ayrılıklar gösterir. Bunlardan birisi, paraya çevirme için alacaklının talebine gerek bulunmamasıdır. Paraya çevirmeyi, iflas idaresi (basit tasfiye halinde iflas dairesi), kural olarak, ikinci alacaklılar toplantısından sonra, kendiliğinden yerine getirir¹²⁵.

C. Paraya Çevirme Talebinin Şekli ve Yapılması

İcra ve İflas Kanunu paraya çevirme talebi hakkında özel bir şekil düzenlememiştir¹²⁶. Paraya çevirme talebi yazılı veya talebin tutanağa geçirilmesi suretiyle sözlü olarak yapılabilir¹²⁷. Sözlü yapılan paraya çevirme talebi icra dairesinde tutanağa geçirilir ve tutanağı düzenleyen memur ve beyanda bulunan alacaklı tarafından imzalanır(İİK m. 8/1)¹²⁸.

Paraya çevirme talebi, şartın gerçekleşip gerçekleşmediğini icra müdürünün inceleme yetkisi olmadığından, şarta bağlanamaz¹²⁹. Paraya çevirme talebi açıkça anlaşılmalıdır¹³⁰. Ancak hacizli malların tamamının veya bir kısmının paraya çevrilmesinin talep edilip edilmeyeceği konusunda farklı görüşler vardır. Bir görüşe göre; hacizli malların bazılarının paraya çevrilmesinin talep edilmesi gibi bir durum söz konusu olamaz. Çünkü hangi malların paraya çevrileceğine icra memuru karar verecektir(İİK m. 109)¹³¹. Ancak diğer bir görüşe göre ise alacaklı haczedilmiş bütün

¹²⁵ Gürdoğan, İflas, s. 143; Postacıoğlu, İflas, s. 170; Üstündağ, İflas, s. 168; Berkin, İflas, s. 363.

¹²⁶ Postacıoğlu, İcra, s. 444; Postacıoğlu/ Altay, s. 528; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 305; Karşı, s. 554; Üstündağ, İcra, s. 239; Muşul, C. I, s. 675; Kuru, C. 2, s. 1174.

¹²⁷ Postacıoğlu, İcra, s. 444; Postacıoğlu/ Altay, s. 528; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 305; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 344; Karşı, s. 554; Arslan, s. 34; Ansay, İcra ve İflas, s. 128; Muşul, C. I, s. 675.

¹²⁸ Karşı, s. 554; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 305; Muşul, C. I, s. 675; Kuru, C. 2, s. 1174.

¹²⁹ Karşı, s. 554; Postacıoğlu, İcra, s. 444; Postacıoğlu/ Altay, s. 528; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 305; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 44; Muşul, C. I, s. 675; Kuru, C. 2, s. 1174.

¹³⁰ Karşı, s. 554; Postacıoğlu, İcra, s. 444; Postacıoğlu/ Altay, s. 528.

¹³¹ Arslan, s. 34-35; Erturgut, s. 64; Aslan, s. 34; Kuru, C. 2, s. 1176, dipnot 50.

malların satışını isteyebileceği gibi, yalnız bir kısmının satılmasını da isteyebilir¹³². Kanaatimizce alacaklı veya borçlu haczedilmiş malların bir kısmının paraya çevrilmesini talep edebilmelidir. Zira haczedilmiş olan şeyler arasında, değer olarak farklı ve paraya çevrilmesi çabuk ve zor olacak mallar söz konusu olabilir. Böyle bir durumda alacaklı ve borçlunun paraya çevrilmesi kolay olacak ve borca yeteceğini düşündükleri malların paraya çevrilmesini talep etmeleri yerinde bir durum olacaktır.

Paraya çevirme hazırlık işlemlerinden olan hacizli mala kıymet takdiri yapılmasının istenmesi, paraya çevirme talebi anlamına gelmez. Paraya çevirme talep edilmemiş, sadece kıymet takdiri yapılması istenmiş ise bu durumun İcra ve İflas Kanunu m. 106'daki süreye etkisi olmaz¹³³.

Paraya çevirme talebinde bulunulduğunda, paraya çevirme giderlerinin de talep eden kişi tarafından ödenmesi gerekir. Paraya çevirmeyi borçlu talep etmişse, gerekli masrafı da borçlu verecektir. Borçlunun talep ettiği bu satışın masrafı alacaklıdan alınmaz. Zaten kural olarak takiple ilgili bütün harç ve masraflar sonuçta borçluya aittir(İİK m., 15/1, 59, 138/2). Ancak bu masraflar doğrudan borçludan alınmayıp, satış tutarından öncelikle tahsil edilecektir(İİK m. 138/2). Paraya çevirme talebinde bulunulduğunda, paraya çevirme giderlerinin de peşin olarak ödenmesi gerekir(İİK m. 59/1). Ancak icra müdürü on beş gün içinde hesapladığı giderin depo edilmesine yönelik karar verebilir(İİK m. 110). Paraya çevirme giderleri icra müdürü tarafından verilecek on beş günlük süre içerisinde depo edilmezse, paraya çevirme talep edilen mal veya mallar üzerindeki haciz kalkar(İİK m. 110)¹³⁴. Bu madde değiştirilmeden önce, paraya çevirme giderinin peşin olarak ödenmesi gerekiyor ve peşin olarak ödenmez ise paraya çevirme talebinde bulunulmamış sayılıyordu¹³⁵. Kanuna göre verilen on beş günlük süre içerisinde paraya çevirme giderinin ödenmemesi üzerine, paraya çevirme talebinde bulunulmamış olunması veya paraya çevirmenin düşmesi yerine, doğrudan haczin kalkmasının kabul edilmesi yerinde olmamıştır. Çünkü genel olarak icra

¹³² Belgesay, İcra, s. 304.

¹³³ Köymen/ Olgaç, s. 879-880; Muşul, C. I, s. 675; Y19HD, T. 04.07.1995, E. 5815, K. 6108; Şükran Ekecik, " Yargıtay Kararlarında Kıymet Takdirine Şikâyetin İcra Mahkemesinde Reddinin İhalenin Feshi Davasında Fesih Sebebi Olarak Görülmesi", MİHDER, C. 8, S. 21, 2012/1, İstanbul 2012, s. 30.

¹³⁴ İcra ve İflas Kanunu'nun 110. maddesi 6352 sayılı Kanun(RG, T. 05.07.2012, S. 28344) ile değiştirilmiştir. Maddeye "...icra müdürü tarafından verilecek karar gereği gerekli gider onbeş gün içinde depo edilmezseo mal üzerindeki haciz kalkar." ifadesi eklenmiştir.

¹³⁵ Karlı, s. 554; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 305; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 344.

giderlerinin ödenmesi bahsinde anlatımlara göre, bir icra işleminin yapılabilmesi için, buna ilişkin giderin genellikle alacaklı tarafından peşin verilmesi gerekir. Alacaklı, talep ettiği giderini peşin vermezse, talebi hükümsüz kalır¹³⁶. Bu genel anlatımlara göre, paraya çevirme talebiyle birlikte giderler ödenmez ise talepte bulunulmamış sayılmalıdır ve paraya çevirme talebi sonuç doğurmaması gerekir. Ancak mal veya mallar üzerindeki haciz devam etmesi gerekir¹³⁷. Örnek üzerinden gidersek, örneğin taşınmazlarda paraya çevirmeyi talep etme süresi hacizden itibaren bir yıldır. Alacaklı hacizden on beş gün sonra paraya çevirmeyi talep etti, ancak paraya çevirme giderini peşin veya verilen süre içinde ödemedi. Bu durumda paraya çevirme talep edilmemiş olacak ve aynı zamanda o mal üzerindeki hacizde kalkacaktır. Bu durumda daha on bir aylık bir paraya çevirme süresi olmasına rağmen haciz kalkmış olacaktır. Kanunun hükümet gerekçesinde, bu maddenin getirilmesi amacının takibin süruncemede bırakılmasının önüne geçilmesi olduğu belirtilmiştir. Ancak paraya çevirmeyi talep etme süresi içinde gerekli gider ödenmemiş ve bu giderin ödenmemesi nedeniyle paraya çevirmeyi talep etme süresi kaçırılmışsa bu durumda haczin kalkması doğaldır.

İcra müdürü, başlangıçta hesapladığı ve alacaklının yatırdığı paraya çevirme giderlerinin yetmeyeceğini anlarsa, paraya çevirme gideri avansını yükseltebilir; yani alacaklıdan ek gider alabilir¹³⁸.

Paraya çevirme talebi haczi koyan yani icra takibini yürüten icra dairesine yapılır. Hacizli mallar takibi yürüten icra dairesinin yetki çevresi dışında olsa bile paraya çevirme talebinin icra takibini yürüten icra dairesine yapılması gerekir(İİK m. 79, 360)¹³⁹.

Ç. Paraya Çevirme Talebinin Süresi

Kanun paraya çevirme talebinin ancak belirli süreler içinde istenebileceğini düzenlemiştir. Buna göre; alacaklı, haczonulan mal taşınır ise hacizden itibaren altı ay, taşınmaz ise hacizden itibaren bir yıl içinde paraya çevrilmesini isteyebilir(İİK m. 106). 6352 sayılı Kanun değişikliğinden önceki paraya çevirmeyi isteyebilme süreleri, taşınırlarda hacizden itibaren bir yıl, taşınmazlarda ise iki yıldır. Yani paraya çevirmeyi

¹³⁶ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 81; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 144.

¹³⁷ Köymen/ Olgaç, s. 880-881.

¹³⁸ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 305.

¹³⁹ Karşı, s. 554; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 305; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 344; Ansay, İcra ve İflas, s. 129; Kuru, C. 2, s. 1174.

talep edebile süresi taşınır ve alacaklarda 1 yıldan 6 aya, taşınmazlarda 2 yıldan 1 yıla düşürülmüştür. 6352 sayılı Kanun 05.07.2012 tarihinde resmi gazetede yayınlanmıştır. Ancak bu değişiklik hükmü 6352 sayılı Kanun'un yayım tarihinden altı ay sonra yani 05.01.2013 tarihinde yürürlüğe girecektir(6352 sK m. 106). Bu durumda doktrinde, 05.01.2013 tarihinden önce başlamış ve bu tarihten önce sona ermemiş satış isteme süresi, yeni kanuna göre hesaplanacak, yani süre kısalacağı belirtilmiştir. 6352 sayılı Kanun'un geçici 10. maddesi, bu kanunun ilgili hükümlerinin yürürlüğe girdiği tarihten önce başlatılan takip işlemleri hakkında, değişiklikten önceki hükümlerin uygulanmasına devam edilir şeklinde belirtmektedir. Çünkü geçici 10. maddenin aradığı takip işlemi, bir taraf takip işlemi olan satış talebidir. Sürenin devam ettiği dönemde, henüz yapılmamış(başlatılmamış) takip işlemi niteliğindeki satış talebine yeni kanun uygulanacaktır şeklinde ifade edilmiştir¹⁴⁰. Yargıtay'ın bu konuda farklı kararları vardır. Yargıtay bazen “geçici 10. maddedeki “takip işlemleri” ibaresini “takip talebi” olarak anlamak gerekir” şeklinde kararlar¹⁴¹ vermişken, bazen de “geçici 10. maddedeki, 6352 Sayılı Yasa değişikliğinin, takip tarihinden itibaren değil, haciz, satış gibi her bir takip işlemi tarihi esas alınarak uygulanacağı” şeklinde kararlar¹⁴² vermiştir. Kanaatimizce kanunun uygulanma tarihini belirlemede takip talep tarihinin esas alınması daha uygun

¹⁴⁰ Hakan Pekcanitez/ Evrim Erişir, “6352 Sayılı Kanun’la İcra ve İflas Kanunu’nda Yapılan Değişikliklerin Zaman İtibariyle Uygulanması”, İBD, C. 86, S. 6, 2012, s. 35.

¹⁴¹ “Davalı vekilinin temyizine gelince; İİK.nun 72/4. maddesindeki “yüzde kırkıdan” ibaresi, 02.07.2012 tarihinde ve 6352 sayılı Kanunun 11.maddesi ile “yüzde yirmisinden” şeklinde değiştirilmiştir. İİK.nun 67. maddesinde değişiklik yapan 6352 sayılı Kanunun 11. maddesi 05.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 6352 sayılı Kanun’un 38.maddesi ile İİK.na eklenen geçici 10.maddeye göre, bu Kanunun ilgili hükümlerinin yürürlüğe girdiği tarihten önce başlatılan takip işlemleri hakkında değişiklikten önceki hükümlerin uygulanmasına devam edilir. Geçici 10. maddedeki “takip işlemleri” ibaresini “takip talebi” olarak anlamak gerekir. Bu durumda 6352 sayılı Kanun’un yürürlüğe girdiği 05.07.2012 tarihinden önce yapılmış olan icra takipleri üzerine açılan ve açılacak olan menfi tespit davalarında İİK.nun 72/4.maddesindeki tazminat asgari % 40 olarak uygulanacaktır. 6352 sayılı Kanun’un yürürlüğe girdiği 05.07.2012 tarihinden sonra yapılan icra takipleri üzerine açılacak olan menfi tespit davalarında ise İİK.nun 72/4.maddesindeki tazminat asgari % 20 olarak uygulanacaktır. Somut olayda davalının başlattığı icra takibinin tarihi 25.11.2010 olup, 6352 sayılı Kanun’un 38. maddesi ile İİK.ya eklenen geçici 10.maddesi uyarınca davacı aleyhine % 40 oranında tazminata hükmedilmesi gerekirken yanılıklı değerlendirme sonucu % 20 oranında tazminata hükmedilmesi anılan yasa hükmüne aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir.”, Y19HD, T. 28.02.2013, E. 2012/16548, K. 2013/3783, aynı yönde Y19HD, T. 07.02.2013, E. 2012/16613, K. 2013/2336, <http://www.kazanci.com/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/19hd-2012-16548.htm&query=6352%20iik#fm>.

¹⁴² “İİK’nun yukarıda anılan geçici 10. maddesinden, 6352 Sayılı Yasa değişikliğinin, takip tarihinden itibaren değil, haciz, satış gibi her bir takip işlemi tarihi esas alınarak uygulanacağı anlaşılmaktadır. Buna göre takip tarihi yasanın yürürlük tarihinden öncesine ait olsa bile, bir takip işlemi olan haciz işleminin Yasanın yürürlük tarihinden sonra yapılmış olması nedeniyle hacizde 6352 Sayılı Yasa hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.”, Y12HD, T. 12.02.2013, E. 2012/28045, K. 2013/3913, <http://www.kazanci.com/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/12hd-2012-28045.htm&query=6352#fm>, ET. 30.06.2013, sa 15.00.

olacaktır. Bu sayede uygulamada karşılaşılabilecek olan karışıklıkların önüne geçilmiş olacak ve kanunun uygulanma tarihinin belirlenmesinde alacaklının eylemine bağlanması söz konusu olacaktır.

Buradaki haciz tabirini haciz kararının verildiği tarihi değil fiilen veya kayden haczin uygulandığı(tatbik edildiği) tarih olarak anlamak gerekir¹⁴³.

Borçlunun üçüncü şahıslardaki alacağı taşınır hükmündedir(İİK m. 106/2). Bu yüzden borçlunun üçüncü şahıslardaki alacaklarının paraya çevrilmesi haciz kararının uygulandığı tarihten itibaren altı ay içinde istenmelidir(İİK m. 160/2)¹⁴⁴. Ancak borçlunun üçüncü kişilerdeki alacağı genellikle İcra ve İflas Kanunu'nun 89. maddesine göre haczedilir ve tahsil edilir.

Haczedilen malların paraya çevrilmesinin talep edilmesi için süre belirlenmesi gerekli bir hükümdür. Bu sürelerin uzunca tutulması, hacizle temin edilmiş olan alacaklıya, borçlusunun göstereceği bir ödeme tarzını kabul etmesi halinde, bu teminat geçerli kalarak alacağını külfetsiz ve masrafsız alma ve borçluya da haczedilen malının icra vasıtasıyla paraya çevrilmesini önleme imkânını sağlar¹⁴⁵. Genellikle bu imkân taksitle ödeme anlaşmasında söz konusu olur. Borçlu alacaklının satış talebinden evvel borcunu muntazam taksitlerle ödemeği taahhüt eder ve birinci taksiti de derhal verirse icra muamelesi durur. Borçlu ile alacaklının borcun taksitlendirilmesi için icra dairesinde yapacakları sözleşme veya sözleşmelerin devamı süresince 106 ve 150/e maddelerindeki süreler işlemez. Ancak bu sözleşme veya sözleşmelerin toplam süresinin on yılı aşması hâlinde, aştığı tarihten itibaren süreler kaldığı yerden işlemeye başlar(İİK m. 111/1-3). Paraya çevirme talebinin süre ile sınırlandırılmasının diğer bir yönü ise, borçlunun haczedilmiş mallarının uzunca süre tasarruf edememesinin ekonomik sakıncalarını gidermektir. Haciz edilen mal artık kredi vasıtası olamaz, yeter randımanla işletilemez, serbest kullanılamaz ve mevcut mallardan yeter derecede yararlanılamaması genel menfaatlere aykırıdır¹⁴⁶.

¹⁴³ Üstündağ, İcra, s. 239; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 306, dipnot 4; Akyazan, s. 8; Muşul, C. I, s. 681; Senai Olgaç/ Haydar Köymen, Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk İcra ve İflas Kanunu, 2. Baskı, İstanbul 1965, s. 876.

¹⁴⁴ Berkin, İcra Rehberi, s. 304; Üstündağ, İcra, s. 239, dipnot 758; Talih Uyar, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. 6, 2006, s. 9164.

¹⁴⁵ Eyüp Sabri Erman, "Müddetinde Satış İstememenin Hukuki Sonuçları", AD, Y. 67, S. 3-4, 1976, s. 215.

¹⁴⁶ Belgesay, İcra, s. 304.

Hacze diğer alacaklılar iştirak etmişler ise paraya çevirmeyi talep edebilme süresi, iştirak etmiş diğer alacaklılar hakkında ne zaman başlayacaktır; ilk haciz tarihinden itibaren mi yoksa iştirak tarihinden itibaren mi? Evvela hacze iştirak dolayısıyla alacaklıların talebiyle ilave hacizler yapılmışsa, bu haczedilen mallar için paraya çevirmeyi talep edebilme süresi, bu malların ilaveten haczedildiği andan itibaren başlar¹⁴⁷. Eğer hacze iştirak üzerine yeni bir ilave haciz yapılmamış ise bu durumda iki farklı görüş mevcuttur. Bir görüşe göre; hacze diğer alacaklılar iştirak etmiş olsalar bile, paraya çevirme talebi için süre ilk haciz tarihinden itibaren başlar¹⁴⁸. Diğer görüş ise; hacze diğer kişiler iştirak etmişlerse sürenin işlemesi, sonuncu haciz talebinden itibaren başlar¹⁴⁹. Kanaatimizce başka alacaklılar haczedilen mala iştirak sonucu katılmışlarsa; eğer ilave haciz yapılmışsa bunlar için süre, ilave haczin uygulandığı andan itibaren başlamalıdır. Eğer ilave haciz yapılmadıysa bu durumda hacze iştirak etmiş kişiler açısından paraya çevirmeyi talep edebilme süresi, hacze iştirak ettikleri andan itibaren başlamalıdır. Yani her haciz için paraya çevirmeyi talep edebilme süresi kendi haciz tatbik tarihinden itibaren hesaplanır. Çünkü paraya çevirmeyi talep etme hakkı ferdi bir haktır ve her haciz sahibi alacaklı bu hakka sahiptir. Ayrıca bir konuda talep hakkı var ve süre işleyecekse o konuda talep edebilme hakkına sahip olunması gerekir. Hacze iştirak etmiş olan alacaklılar için paraya çevirmeyi talep hakkı süresinin ilk hacizden itibaren başlatmak, daha sahip olmadığı hak yüzünden süreden mahrum etmek söz konusu olacaktır. Hacze iştirak etmiş olan alacaklı paraya çevirmeyi talep hakkına ancak hacze iştirakinin kabul edildiği anda sahip olacaktır. 106. maddede sürenin başlangıcı olarak ilk haciz tarihini değil, mutlak surette haciz tarihini göstermiştir¹⁵⁰.

Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplerde, paraya çevirmeyi talep edebilme süresi, taşınır rehinlerinde ödeme veya icra emrinin tebliğinden itibaren altı ay, taşınmaz rehinlerinde ise yine ödeme veya icra emrinin tebliğinden itibaren bir yıldır(İİK m. 150-e/1). 150/e maddesinin birinci fıkrasında öngörülen süre, bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemiler için üç aydır(İİK m. 153/a, 6103 sK m. 41/2-ı). Burada paraya çevirme süresinin başlangıcı haciz aşaması olmadığından ödeme veya icra emrinin tebliğinden itibaren işler. Eğer itiraz ya da taksitle ödeme sözleşmesi söz konusu olursa geçen sürenin hesabında dikkate alınmaz(İİK m. 150-e/3, 78/2). Yani

¹⁴⁷ Ansay, İcra ve İflas, s. 129, dipnot 181.

¹⁴⁸ Belgesay, , İcra, s. 304; Erturgut, s. 67; Aslan, s. 40.

¹⁴⁹ Üstündağ, İcra, s. 240.

¹⁵⁰ Ansay, İcra ve İflas, s. 129, dipnot 181.

paraya çevirme süreleri bu durumlarda işlemez. Ancak bu durumlar ortadan kalktıktan sonra işlemeye başlar. Genel haciz yoluyla takipte ödeme emrindeki müddet geçtikten ve borçlu itiraz etmiş ise itirazı refolunduktan sonra mal beyanını beklemeksizin alacaklı haciz konmasını isteyebilir (İİK m. 78/1). Paraya çevirmeyi talep edebilme süresi ise hacizden itibaren işlemektedir(İİK m. 106/1). Yani ödeme emri kesinleştikten sonraki aşamada paraya çevirme talebinin süresi başlamaktadır. Aynı durum rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte de olması uygun olurdu. Yani rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte paraya çevirmeyi talep edebilme süresinin başlangıcı ödeme veya icra emrinin tebliğinden itibaren değil de, ödeme veya icra emrinin kesinleşmesinden itibaren istenebilmesi daha uygun olurdu.

İflas yoluyla takipte paraya çevirme için talebe gerek olmadığından, sürelerde söz konusu değildir. Ancak masa mallarının paraya çevrilmesi ikinci alacaklılar toplantısından sonra söz konusu olur(İİK m. 229/2). Her ne kadar paraya çevirme konusunda talep süreleri olmasa da iflasın adi usulle tasfiyesi durumunda iflas açıldıktan altı ay içinde tasfiye edilmek lazımdır. Bu müddet içinde tasfiye muamelesi bitmediği takdirde alacaklılar toplanıp basit tasfiye usulünün tatbikine karar verebilir. Bu karar da ekseriyeti meblağiyenin husulü şarttır. Böyle bir karar verilmemişse tetkik mercii icabına göre müddeti uzatır(İİK m. 256).

İcra ve İflas Kanunu paraya çevirmeyi talep etme süresi bakımından ne kadar süreye kadar istenebileceğinin düzenlemekle beraber, alacaklının hacizden itibaren en az ne kadar müddet sonra paraya çevirmeyi talep edebileceğini düzenlememiştir. Bu yüzden alacaklının haciz günü paraya çevirmeyi talep etmesinde bir engel yoktur¹⁵¹. Hatta haciz esnasında borçlu haciz mahallinde olmasa bile kendisine gönderilen 103 davetiyesi ile haciz tutanağını incelemesi için üç günlük süre verilmesi durumunda da alacaklı paraya çevirmeyi talep edebilir ancak bu halde malların paraya çevrilmesine başlanamaz¹⁵². Haciz ile mallarına el konulan borçluya paraya çevirmeden önce kısa bir müddet verilmesi onun kendiliğinden bu mallara müşteri bularak yahut diğer suretle para tedarik ederek borcunu ödemesini mümkün kılar, bu halde icra memurunun işi

¹⁵¹ Belgesay, İcra, s. 305; Ansay, İcra ve İflas, s. 129, dipnot 180; Köymen/ Olgaç, s. 879.

¹⁵² Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 236-237; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 270; Muşul, C. I, s. 498; Belgesay, İcra, s. 252.

kolaylaşmış olur¹⁵³. Bu aynı zamanda hacze iştirak imkânını daraltmış oluyor. Çünkü paraya çevirme ve paraların paylaştırılması kısa zamanda söz konusu olursa, paralar icra veznesine o kadar çabuk girmiş olur¹⁵⁴. Paraya çevirmeyi talep edebilmek için geçmesi gereken bir süre düzenlenmemiş olmasının diğer bir sakıncası hacizden sonra borcun taksitle ödenmesi kurumunun yeteri kadar kullanılamamasıdır. Zira alacaklının derhal paraya çevirmeyi talep edebilmesine bir engel olmadığından, borçlunun İcra ve İflas Kanunu m. 111 hükümlerinden yararlanması tesadüfe kalmış veya çok kısa bir süreye tabi tutulmuş olur, çünkü alacaklı tarafından paraya çevrilme talep edildikten sonra artık borçlunun İcra ve İflas Kanunu m. 111’ den yararlanması mümkün olmayacaktır¹⁵⁵. Kanaatimizce kanunda bu yönde bir düzenleme gereklidir.

Öte yandan, alacaklının paraya çevirme talep edebilmesi için geçmesi gerekli bir süre öngörmemesine rağmen, İcra ve İflas Kanunu’nda alacaklının münasip olmayan zamanda paraya çevirme istemek suretiyle bu hakkını kötüye kullanmasına dolaylı olarak engel olmak için, alacaklının paraya çevirme talebinden sonra paraya çevrilme gününün tayini alacaklıya değil, icra memurunun takdirine bırakılmıştır¹⁵⁶. Taşınır mallar alacaklının talebinden itibaren en geç iki ay içinde(İİK m. 112/1), taşınmaz mallar alacaklının talebinden itibaren en geç üç ay içinde(İİK m. 123) paraya çevrilir. İcra ve İflas Kanunu’nun 112 ve 123. maddelerinde 6352 sayılı Kanunla değişiklik yapılmadan önce bu süreler taşınırılar için bir ay, taşınmazlar için ise iki aydı.

D. Paraya Çevirme Talebinin Süresini Etkileyen Özel Haller

Bazı hallerde paraya çevirme süreleri ve paraya çevirme zamanı özellik arz eder. Bunlar;

a) *Geçici(muvakkat) haciz* halinde alacaklı paraya çevirme talebinde bulunamayacağından, paraya çevirme süreleri geçici haciz kesin hacze dönüşene kadar işlemeyecektir(İİK m. 108/1). Bu durumda da sürenin başlangıç tarihi haciz tarihidir, yoksa haczin kesinleştiği tarih değildir. Ancak süre, haciz kesinleşmeden paraya

¹⁵³ Belgesay, İcra, s. 305; “Hacizden sonra satış müddetinin uzun olması, haczedilen malda tasarruf edilemediği için, iktisaden sakıncalıdır. Kanunumuz, bu sakınca dolayısıyla, talepten sonra satış için muayyen bir müddetin geçmesini mecburi tutmamıştır.”, Berkin, İcra Rehberi, s. 305, dipnot 2.

¹⁵⁴ Ansay, İcra ve İflas, s. 129, dipnot 180.

¹⁵⁵ Postacıoğlu, İcra, s. 446; Postacıoğlu/ Altay, s. 530-531.

¹⁵⁶ Berkin, İcra Rehberi, s. 305; Belgesay, İcra, s. 304.

çevirme talebinde bulunulamayacağından, borçtan kurtulma davasının devamı boyunca uzatılır¹⁵⁷.

b) *Gecikmiş itiraz* durumunda, gecikmiş itiraz; ödeme emrinin tebliğinden itibaren kanuni süresi içinde ödeme emrine itirazlarını, kusuru olmaksızın iradesi dışında bir engel sebebiyle sunamayan borçluya, icra takiplerinde paraya çevirme işlemi bitinceye kadar, iflas takiplerinde iflasa hükmedilinceye kadar engelin ortadan kalktığı tarihten itibaren üç gün içinde ilgili mahkemeye başvurup itirazda bulunma imkânı veren bir takip hukuku müessesidir¹⁵⁸. Gecikmiş itiraz İcra ve İflas Kanunu'nun 65. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre; borçlu kusuru olmaksızın bir mani sebebiyle müddeti içinde itiraz edememiş ise paraya çevirme muamelesi bitinceye kadar itiraz edebilir. Ancak borçlu, mâniin kalktığı günden itibaren üç gün içinde, mazeretini gösterir delillerle birlikte itiraz ve sebeplerini ve müstenidatını bildirmeye ve mütâakıp fıkra için yapılacak duruşmaya taallük eden harç ve masrafları ödemeye mecburdur. İtiraz üzerine tetkik mercii ancak gecikme sebebinin mahiyetine ve hadisenin özelliklerine göre takibin tatilini tensip edebilir. Mercii, tetkikatını evrak üzerinde yapar. Lüzumu halinde iki tarafı hemen davetle mazeretin kabule şayan olup olmadığına karar verir. Duruşmaya karar verilmemesi halinde borçludan alınan masraflar kendisine iade olunur. Mazeretin kabulü halinde icra takibi durur. Aynı celsede alacaklı itirazın kaldırılmasını sözlü olarak da isteyebilir. Bu takdirde tahkikata devam olunarak gerekli karar verilir. Daha önce borçlunun mallarına haciz konulmuşsa mazeretin kabulü kararının tefhim veya tebliği tarihinden itibaren alacaklı yedi gün içinde, merciden itirazın kaldırılmasını istemez veya aynı süre içinde 67 nci maddeye göre mahkemeye başvurmazsa haciz kalkar(İİK m. 65).

Gecikmiş itiraz talebinin takibi durdurucu bir etkiye sahip olabilmesi için ise, gecikmiş itiraz talebini inceleyecek olan mahkemenin, incelemenin başında takibin durdurulmasını tedbir olarak öngörmesi ya da inceleme neticesinde mazereti haklı bularak takibin durdurulmasına karar vermesi gerekir(İİK m. 65/3,4). Yoksa borçlunun

¹⁵⁷ Ansay, İcra ve İflas, s. 129, dipnot 181; “Geçici haciz alacaklıya satış isteme yetkisini vermediğinden, zaten alacaklının satış isteyemeyeceği bu halde satışı isteme sürelerinin işlemesi de söz konusu olmaz. Alacaklının satış isteme yetkisine sahip olmadığı geçici haciz halinde İİK m. 106'daki satış isteme sürelerinin işlemeyeceğinin belirtilmesi gereksizdir. Satış isteme sürelerinin işleyip işlememesi, alacaklıya satış isteme yetkisini veren kesin haciz halinde bir anlam ifade eder.”, Muşul, C. I, s. 680.

¹⁵⁸ Alper Uyumaz, İcra ve İflas Hukukunda Gecikmiş İtiraz, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011, s. 6.

ödeme emrine itiraz etmesini engelleyen bir mazeretinden dolayı salt gecikmiş itiraz talebinde bulunmuş olması ilerleyen takibi kendiliğinden durdurmak için yeterli değildir¹⁵⁹. Bu yüzden takip durdurulmamış ise bu durumda haciz istenebilir, paraya çevirme talep edilebilir ve paraya çevirme süreleri işler. Eğer takip durdurulmuş ise, bu durumda ne haciz istenebilir, ne paraya çevirme talep edilebilir ve ne de paraya çevirme süreleri işler.

Ancak daha önce borçlunun mallarına haciz konulmuşsa mazeretin kabulü kararının tefhim veya tebliği tarihinden itibaren alacaklı yedi gün içinde, merciden itirazın kaldırılmasını istemez veya aynı süre içinde 67 nci maddeye göre mahkemeye başvurmazsa haciz kalkar(İİK m. 65/son). Alacaklı yedi gün içinde itirazın iptali veya itirazın kaldırılması davası açsa bu durumda haciz korunmuş olacaktır. Acaba paraya çevirme süresi bu ihtimalle haciz tarihinden itibaren mi işleyecektir? Bu durumda kanunda açıkça geçici haciz halindeki(İİK m. 108/1) benzer bir düzenleme mevcut değildir. Ancak mazeretin kabulü halinde icra takibi durur hükmü yer almaktadır(İİK m. 65/4). Bu durumda paraya çevirmeyi talep etme süresi hacizden itibaren başlayacak ancak mazeretin kabulü halinde takip duracağı için bu arada geçecek süreler hesaba mı katılmayacak, yoksa bu haciz itirazın iptali veya itirazın kaldırılması davası alacaklı lehine sonuçlanınca kesin hacze dönüşecek ve paraya çevirme süresi bu kesinleşmeden itibaren mi başlayacaktır? Kanunda bunlar hakkında açıklık bulunmamaktadır. Ancak kanaatimizce ikinci seçenek daha makul görülmektedir. Zira bu durumu geçici hacze benzeterek onun hakkında düzenlenmiş hükmü uygulamak daha yerindedir.

c) *İhtiyati haciz* durumunda, alacaklı bu haczi kesin hacze dönüştürdüğü takdirde paraya çevirme talebinde bulunabilecektir ve sürelerde ihtiyati haczin kesin hacze dönüştüğü andan itibaren başlayacaktır¹⁶⁰. Çünkü ihtiyaten haczedilen mallar ancak İcra ve İflas Kanunu'nun 113 üncü maddenin son fıkrasında yazılı hallerde satılabilir(İİK m. 108/2). Zira ihtiyaten haczedilen malların paraya çevrilmemesi esastır. İhtiyati hacizle sadece borçlunun malvarlığına el konulmakta, bu mallar üzerinde tasarruf yetkisi sınırlanmaktadır. Ancak bu sınırlama kesin haciz ve iflas aşamasındaki kadar değildir.

¹⁵⁹ Uyumaz, s. 31.

¹⁶⁰ Muşul, s. C. I, s. 672; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 306; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 334.

Bu yüzden, ihtiyati haciz kesin haczin hukuki sonuçlarına benzer sonuçlar doğurmaz, aynı hakları bahşetmez¹⁶¹.

ç) Alacaklı ve borçlu icra takibi devamınca *borcun taksitle ödenmesi* konusunda sözleşme yapabilirler. Eğer borçlu ile alacaklı hacizden sonra¹⁶² ve alacaklının paraya çevirme talebinden önce böyle bir sözleşme yapmışlarsa takibe devam edilmez ve alacaklı paraya çevirme talep edemez. Aynı şekilde taksitlendirme sözleşmesine uyulduğu süre boyunca paraya çevirme süreleri de işlemez. Ancak bu sözleşme veya sözleşmelerin toplam süresinin on yılı aşması halinde, aştığı tarihten itibaren süreler kaldığı yerden işlemeye başlar(İİK m. 111/3). Eğer taksitlerden birisi zamanında verilmezse icra işlemleri ve paraya çevirme süreleri kaldığı yerden devam eder(İİK m. 111/4)¹⁶³.

d) *Üçüncü kişinin istihkak iddiası* durumunda, ikili bir ayırım yapmak gerekecektir. Malın borçlunun ve borçluyla birlikte üçüncü kişinin elinde bulunması hali(İİK m. 96,97,97/a) ile malın üçüncü kişinin elinde bulunması hali(İİK m. 99). Mal borçlu ve borçlu ile birlikte üçüncü kişinin elinde ise, ve bu mala borçlunun veya üçüncü kişinin istihkak iddiası varsa, bu istihkak iddiası üzerine icra dairesi alacaklı ve borçluya bu istihkak iddiasına karşı itirazları varsa bildirmeleri için üç günlük süre verir(İİK m. 36/2). Alacaklı ve borçlu üç gün içinde itiraz ederlerse icra müdürü dosyayı hemen icra mahkemesine gönderecektir. Eğer icra mahkemesi istihkak iddiasını sırf paraya çevirmeyi geri bırakmak amacı taşıdığına kanaat getirirse takibin devamına karar verir(İİK m. 97/1-2). Bu durumda paraya çevirme talep edilebileceğinden süreler işlemeye devam eder. Takip devam edeceğinden alacaklının paraya çevirmeyi talep etmesinde engel yoktur¹⁶⁴. İstihkak davası neticelenmeden mahcuz mal paraya çevrilmiş bulunursa merci hâkimi işbu bedelin yargılama neticesine kadar ödenmemesi veya teminat karşılığında veya halin icabına göre teminatsız derhal alacaklıya verilmesi hususunda ayrıca karar verir(İİK m. 97/9). Ancak icra mahkemesi takibin ertelenmesine karar verirse bu durumda paraya çevirme süreleri işlemez¹⁶⁵. İcra mahkemesi takibin

¹⁶¹ Muhammet Özkes, İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Haciz, Seçkin Yayınevi, Ankara 1999, s. 289-290.

¹⁶² Eğer hacizden önce taksitle ödeme konusunda alacaklı ile borçlu sözleşme yapmışlarsa bu durumda takip duracak ancak bu sefer malların haczi talep edilemeyecektir. Bu yüzden bura da paraya çevirme süresi bakımından özellik arz eden durum söz konusu değildir.

¹⁶³ Talih Uyar, “İcra ve İflas Yasası Değişikliği Hakkında Düşünceler”, YHD, 1979/7, s. 988.

¹⁶⁴ Muşul, C. I, s. 687.

¹⁶⁵ Muşul, C. I, s. 687.

devamına karar vermiş olsa bile üçüncü kişi tarafından açılan istihkak davası sırasında paraya çevirme süreleri kanun gereği işlemez(İİK m. 97/8). Yani istihkak iddiası üzerine icra mahkemesi takibin ertelenmesine karar verse de vermese de, istihkak davası sırasında İcra ve İflas Kanunu'nun 106. maddesindeki süreler işlemez(İİK m. 97/8).

Eğer haczedilen şey, borçlunun elinde olmayıp da üzerinde mülkiyet veya diğer bir aynı hak iddia eden üçüncü kişi nezdinde bulunursa, bu kişi yedieminliği kabul ettiği takdirde bu mal muhafaza altına alınmaz. İcra müdürü, üçüncü kişi aleyhine icra mahkemesinde istihkak davası açması için alacaklıya yedi gün süre verir. Bu süre içinde icra mahkemesine istihkak davası açılmaz ise üçüncü kişinin iddiası kabul edilmiş sayılır. Alacaklı tarafından süresinde açılan dava sonuçlanıncaya kadar, haczedilen malın satışı yapılamaz(İİK m. 99). Bu yüzden İcra ve İflas Kanunun 106. maddesindeki sürelerde işlemez¹⁶⁶.

e) Borçlunun üçüncü şahıslardaki alacak ve malları hakkındaki haciz işleminde, üçüncü ihbarname gönderilmesi durumunda, bu ihbarnameyi alan üçüncü şahıs, icra takibinin yapıldığı veya yerleşim yerinin bulunduğu yer mahkemesinde on beş gün içinde menfi tespit davası açtığına dair belgeyi bildirim yapıldığı tarihten itibaren yirmi gün içinde ilgili icra dairesine teslim ettiği takdirde, hakkında yürütülen cebri icra işlemleri menfi tespit davası sonunda verilen kararın kesinleşmesine kadar durur. Bu süre içinde 106. maddede belirtilen süreler işlemez(İİK m. 89/3).

f) Haciz tutanağının borçlu ve alacaklıya tebliği konusunda İcra ve İflas Kanunu'nun 103. maddesinde düzenlemeler mevcuttur. Haciz sırasında tutanak tutulurken alacaklı, borçlu veya namlarına Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebellüğe yetkili kimse bulunmazsa, bulunmayan alacaklı veya borçlu üç gün içinde tutanağı tetkik ve diyeceği varsa söylemesi için icra dairesine davet olunur. Kanunen ilavesi gereken müddetler mahfuzdur. Haciz sırasında borçlu veya alacaklı adına Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebellüğe yetkili kimse bulunduğu takdirde haciz tutanağının bir örneği bulunan şahsa verilir. Borçluya veya alacaklıya ayrıca haber verilmez(İİK m. 103). Bu davet kâğıdı ile haciz yokluğunda yapılmış olan alacaklıya ve borçluya verilen üç günlük süre, haciz işlemine karşı şikâyet süresinin(İİK m. 16) işlemeye başlamasını ve böylece haciz işleminin kesinleşmesini sağlamak içindir. Davet kâğıdındaki bu üç

¹⁶⁶ Muşul, C. I, 688; Postacıoğlu, İcra, s. 418.

günlük sürenin işlevi bundan ibarettir. Alacaklı bu üç günlük süre geçmeden ve hatta haciz yokluğunda yapılmış olan borçluya davet kâğıdı tebliğ edilmeden önce de paraya çevirme talep edebilir. Çünkü paraya çevirmeyi talep süresi hacizden itibaren işlemeye başlar. Ancak icra müdürü, borçluya bu davet kâğıdını göndermeden, paraya çevirme talebini işleme koymaz, yani paraya çevirme için hazırlık işlemlerine başlayamaz¹⁶⁷.

g) Malları haciz edilen borçlunun iflasının ertelenmesine karar verilmiş ise hakkındaki takipler duracağından, hak düşürücü süre olan hacizli malların paraya çevrilmesini isteme süresi de iflasın ertelenmesi süresince işlemez(İİK m. 179-b-1, 4)¹⁶⁸.

ğ) Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte imzaya(İİK m. 170/1) ve borca itiraz(İİK m. 169) halinde paraya çevirme işlemleri duracağından, İcra ve İflas Kanunu m. 106'daki süreler işlemez. Genel haciz yoluyla takipte ise hem borca hem imzaya itiraz takibi kendiliğinden durdurur(İİK m. 66/1)¹⁶⁹. Yani bu durumda ne haciz istenebilir ne de haczedilecek malların paraya çevrilmesi talep edilebilir ve de bu paraya çevirmeyi talep süreleri işler. Anca kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipte imzaya ve borca itiraz paraya çevirmeden başka icra takip işlemlerini durdurmadığından(İİK m. 169/170) alacaklı haciz isteyebilir. Ancak paraya çevirme işlemleri yapılamayacağından paraya çevirmeyi talep süreleri işlemez.

h) Hacizli mala kıymet takdir edilmesinin icra dairesinden istenmesi veya takdir edilen kıymete karşı şikâyet yoluyla icra mahkemesine başvurulması, paraya çevirme talebinde bulunmaya engel olmaz. Bu yüzden paraya çevirme süreleri de durmaz. Ancak, kıymet takdirine karşı şikâyet sonuçlandırılmadan malın paraya çevrilmesi yapılamaz¹⁷⁰.

¹⁶⁷ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 236-237; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 270; Muşul, C. I, s. 498; Belgesay, İcra, s. 252.

¹⁶⁸ Muşul, C. I, s. 690.

¹⁶⁹ Özlem Yazar, İcra ve İflas Hukukunda İmzaya İtiraz ve İmzaya İtirazın Sonuçları, Yetkin Yayınları, Ankara 2011, s. 38.

¹⁷⁰ Muşul, C. I, s. 682; Kamil Yıldırım/ Nevhis Deren- Yıldırım, İcra Hukuku, 5. Baskı, Beta Basım, İstanbul 2012, s. 212; "İİK.nun 106 ve 110. maddeleri uyarınca haczedilen taşınmazın iki yıl içinde satışının istenmemesi halinde haciz düşer. Kıymet takdirine ilişkin talep ve takdir edilen kıymete itiraz İİK.nun 106. maddesindeki süreleri kesmez. Zira kıymet takdirine itiraz satışın istenmesine engel değildir. Ancak satış itiraz karara bağlandıktan sonra yapılmalıdır. Davalı alacaklının 21.9.1999 tarihli satış talebi iki yıllık süreden sonra yapıldığından haciz düşmüştür. Mercii Hakimliğince bu yönler gözetilerek şikâyetin kabulü gerekirken yazılı gerekçeyle reddinde isabet görülmemiştir.",

ı) Alacaklının kira bedelinin ödenmemesi nedeniyle ilamsız tahliye, kiracının itirazının icra mahkemesince kaldırılmasından sonra alacaklı, kira alacağı için kiracı borçlunun mallarını haczettirebilir. Ancak icra mahkemesi kararının temyiz edilmesi durumunda, haczedilen malların paraya çevrilmesi yapılamaz(İİK m. 364/3). Bu nedenle paraya çevirmeyi talep etme süresinin başlangıcı için haciz tarihi esas alınmaz.

i) İflasta haciz ve alacaklıların paraya çevirme talebi söz konusu değildir. Masaya dâhil olan mallardan kıymeti düşecek yahut muhafazası masraflı olacak şeyler geciktirilmeksizin satılır. Borsa veya piyasada fiyatı bulunan esham ve eşya derhal paraya çevrilebilir. Sair mallar ancak ikinci alacaklılar toplanmasından sonra satılır(İİK m. 229/2).Eğer, iflâs kararına karşı kanun yoluna başvurulması, iflâsın ilânına ve masanın teşkiline mâni değildir. Yalnız ikinci alacaklılar toplantısı ve dolayısıyla ikinci alacaklılar toplantısından sonra paraya çevrilecek masa mallarının paraya çevrilmesi, iflâs kararı kesinleşmedikçe yapılamaz(İİK m. 164/2)¹⁷¹.

E. Süresinde Talepte Bulunmamanın Sonuçları

Bir malın satılması kanuni müddet içinde istenmez veya icra müdürü tarafından verilecek karar gereği gerekli gider onbeş gün içinde depo edilmezse veya talep geri alınıp da kanuni müddet içinde yenilenmezse o mal üzerindeki haciz kalkar(İİK m. 110), rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte alacaklı, taşınır rehnin satışını ödeme veya icra emrinin tebliğinden itibaren altı ay içinde, taşınmaz rehnin satışını da aynı tarihten itibaren bir yıl içinde isteyebilir, satış yukarıdaki fıkrada gösterilen müddetler içinde istenmez veya talep geri alınıp da bu müddetler içinde yenilenmezse takip düşer. (İİK m. 150-e/2). Paraya çevirme talebinin geri alınması ayrıca incelenecektir.

Borçlunun üçüncü şahıslardaki alacağı da taşınır hükmünde sayıldığından, bunların üçüncü şahıs borçludan alınmasının altı aylık süre içinde istenmesi gerekir. Aksi halde alacak üzerindeki haciz kalkacaktır(İİK m. 106/2, 110/1)¹⁷².

Y19HD, T. 17.01.2003, E. 2002/5442, K. 2003/272, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm>, ET. 14.02.2013, Saat 16.47.

¹⁷¹ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 479.

¹⁷² Üstündağ, İcra, s. 239, dipnot 758; Uyar, C. 6, s. 9164. Aksi yöndeki Yargıtay kararına göre; alacak ve paranın paraya çevrilmesi söz konusu olamayacağından, İİK'nun 106 ve 110 uncu maddelerinin tatbiki düşünülemez, YİİD, T. 16.12.1968. E. 11907, K. 11978, Uyar, C. 6, s. 9206; Yargıtay' la aynı görüşte Berkin, İcra Rehberi, s. 305.

Süresinde paraya çevirme talep etmeyerek ya da gerekli giderleri on beş gün içinde ödemeyerek haczin kalkmasına sebebiyet veren alacaklı o mala yönelik olarak, haczin konulması ve muhafazası gibi tüm giderlerden sorumlu olur(İİK m. 110/3)¹⁷³.

Kanuni süresi içinde paraya çevirme istenmemesi, haciz yoluyla takipte, takibi düşürmeyip sadece haczi kaldıracağı ve ödeme emri daha önce kesinleştiği için alacaklının talebi, üzerine borçlunun mallarının yeniden haczedilebilmesi için hacizden önceki takip işlemlerinin en baştan yapılmasını gerektirmez¹⁷⁴.

Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte ise haciz yolu ile takipten farklı olarak, paraya çevirme kanunca belirlenen süre içinde istenmez veya talep geri alınıp da bu süreler içince yenilenmez ise takip düşecektir(İİK m. 150-e/2). Alacaklı haciz yoluyla takipte süresinde paraya çevirme talep edemediğinden haciz düştüğü için tekrar haciz yaptırmalıdır. Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte ise takibi baştan başlatmalıdır.

Paraya çevirmenin bu süreler içinde istenmesi yeterli olup, bu süre içinde malın paraya çevrilmemiş olması haczin veya takibin düşmesini gerektirmez¹⁷⁵.

Kanuni süre içerisinde paraya çevirme talep edilememesi dolayısıyla haczin kalkması, kamu düzeninden olduğundan icra memuru bu durumu kendiliğinden dikkate almak zorundadır, almazsa borçlu veya üçüncü kişi süresiz şikâyet hakkına sahiptir¹⁷⁶. Haciz kalktıktan sonra yapılacak bir paraya çevirme talebi, hukuki sonuç doğurmaz ve paraya çevirme işlemi yapılamaz¹⁷⁷. Paraya çevirmeyi isteme süresi geçtikten sonra yapılan bir talep üzerine gerçekleştirilecek paraya çevirme hükümsüz olur¹⁷⁸ ve ihalenin feshi nedenidir¹⁷⁹. Postacıoğlu ise, borçlu muvafakat ederse ve bu mal hakkında başka

¹⁷³ Bu hüküm 6352 sayılı Kanun değişikliği ile maddeye eklenmiştir. Amacı ise icra takibinin süruncemede bırakılması olarak belirtilmiştir(Hükümet gerekçesi).

¹⁷⁴ Muşul, C. I, s. 674; Köymen/ Olgaç, s. 880.

¹⁷⁵ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 306; Muşul, C. I, s. 683; Berkin, İcra Rehberi, s. 305; Kuru, s. 1180; “Satış hazırlıklarına ilişkin şikayetler sebebiyle paraya çevirme muamelerinin uzaması ve aradan zaman geçmiş oluşu İİK. nun 106 ve 110. maddelerinde yazılı şartlar tahakkuk etmiş olmadıkça haczin kalkmasını ve binnetice satış hazırlıklarının geçersiz sayılmasını gerektirmez.” YİİD, T. 31.05.1966, Üstündağ, İcra, 241.

¹⁷⁶ Belgesay, İcra, s. 305; Erman, s. 214; Muşul, C. I, s. 686; Kuru, s. 1183.

¹⁷⁷ Arslan, s. 36; Kuru, s. 1183.

¹⁷⁸ Ansay, İcra ve İflas, s. 129; Arslan, s. 77; Erman, s. 219, Üstündağ, İcra, 241; Kuru, s. 1183.

¹⁷⁹ Arslan, s. 77; Erman, s. 219; Muşul, C. I, s. 682; Kuru, s. 1183.

kişilerin haczi olmaması koşuluyla, paraya çevirmenin yapılabileceğini, bunun üçüncü şahıslara etkisinin olmayacağı görüşündedir¹⁸⁰.

Paraya çevirmeyi talep hakkının kanuni süreler içinde kullanılmaması durumunda, haciz kalkmasından sonraki durum ne olacaktır. İcra ve İflas Kanunu m. 110/1 hükmüne göre süresinde talepte bulunulmazsa haciz kalkacaktır. Haciz isteme süresi ise ödeme emrinin tebliğinden itibaren bir yıldır(İİK m. 78/2). Eğer haciz talebi kanuni müddet içinde yapılmaz veya geri alındıktan sonra bu müddet içinde yenilenmezse dosya işlemiden kaldırılır(İİK m. 78/4). Yeniden haciz isteyebilmek, alacaklının yenileme talebinin borçluya tebliğine bağlıdır(İİK m. 78/5).

Taşınırın paraya çevrilmesini isteme hakkı hacizden itibaren altı ay olduğu için, süresinde paraya çevirme talebinde bulunulmaması durumunda haciz kalktığında, alacaklının daha yeniden haciz talep edebilmesi süresi olacaktır. Bu durumda alacaklı dosyanın yenilenmesini talep etmeden haciz talep edebilecektir.

Taşınmazların paraya çevrilmesini isteme hakkı hacizden itibaren bir yıldır. Bu durumda kanuni haciz isteme süresi geçirilmiş olacaktır ve dosya işlemiden kaldırılacaktır(İİK m. 78/ 4)¹⁸¹. Alacaklının yeniden haciz talep edebilmesi için yenileme talebi ve bu talebin borçluya tebliği gerekecektir(İİK m. 78/5)¹⁸². Doktrin ve Yargıtay uygulamalarında bu görüşün aksi görüş ve uygulamalar mevcuttur. Bazı yazarlar, kesin haciz, kanuni süresi içinde paraya çevirme talep edilmemesi nedeniyle kalkmış ise haczin tekrar konulabilmesi için alacaklının yenileme talebinin gerektiği ama bu yenileme talebinin borçluya tebliğinin gerekmediği yönünde görüşleri mevcuttur¹⁸³. Yargıtay ve bazı yazarlar ise alacaklının yenileme talebine ve bunun borçluya tebliğine gerek olmaksızın borçlunun mallarının haczedileceği görüşündedirler¹⁸⁴.

¹⁸⁰ Postacıoğlu, İcra, s. 445.

¹⁸¹ Belgesay, İcra, s. 306; Postacıoğlu, İcra, s. 445.

¹⁸² Arslan, s. 35, dipnot 13; Postacıoğlu, İcra, s. 445; Kuru, s. 1181; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 306-307; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 345; Aslan, s. 49; Erturgut, s. 75.

¹⁸³ Muşul, C. I, s. 675.

¹⁸⁴ Üstündağ, İcra, s. 241; Erman, s. 217; YİİD, T. 01.11.1962, K. 10487, E. 11530, Üstündağ, İcra, s. 241, dipnot 763; Y12HD, T. 07.10.1971, K. 9902, Erman, s. 217; Y12HD, T. 24.01.2006, K. 2005/23472, E. 239, Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 346, dipnot 275; Y12HD, T. 04.10.1994, 11270/11675, Uyar, İhale, C. I, s. 55.

İcra ve İflas Kanunu'nun 110. maddesi 6352 sayılı Kanun'la değiştirilmiş olup bu değişiklik 6352 sayılı Kanun'un resmi gazete yayım tarihi olan 05.07.2012 tarihinde yürürlüğe girecektir(6352 sK m. 106). Bir malın satılmasını kanuni müddet içinde istenmemesi veya icra memuru tarafından verilecek karar gereği gerekli giderin on beş gün içinde depo edilmemesi veya talep geri alınıp da kanuni müddet içinde yenilenmemesi nedeniyle haczin kalkmasına sebebiyet veren alacaklı, 05.07.2012 tarihinden itibaren o mala yönelik olarak haczin konulması ve muhafazası gibi tüm giderlerden sorumlu olacaktır. Gerek haciz bu hüküm bakımından, geçici 10. maddenin aradığı başlatılmış ve etkileri devam etmekte olan bir takip işlemidir. Başlatılmış takip işlemleri önceki kanuna tabidir. Bu nedenle, alacaklının masraflardan sorumluluğu, 05.07.2012 tarihinden sonra uygulanacak hacizlerde gündeme gelecektir. Satış isteme veya icra memurunun gerekli giderleri depo etmesi için vereceği on beş günlük sürenin 05.07.2012 tarihinden önce veya sonra dolmasına bakılmaksızın, 05.07.2012 tarihinden önceki tarihli hacizlere eski kanun uygulanacak ve alacaklı masraflardan sorumlu olmayacaktır¹⁸⁵. Yargıtay'ın bu konuda farklı kararları vardır. Yargıtay bazen "geçici 10. maddedeki "takip işlemleri" ibaresini "takip talebi" olarak anlamak gerekir" şeklinde kararlar¹⁸⁶ vermişken, bazen de "geçici 10. maddedeki, 6352 Sayılı Yasa değişikliğinin, takip tarihinden itibaren değil, haciz, satış gibi her bir takip işlemi tarihi esas alınarak uygulanacağı" şeklinde kararlar¹⁸⁷ vermiştir. Kanaatimizce kanunun

¹⁸⁵ Pekcanitez/ Erişir, s. 32.

¹⁸⁶ "Davalı vekilinin temyizine gelince; İİK.nun 72/4. maddesindeki "yüzde kırkıdan" ibaresi, 02.07.2012 tarihinde ve 6352 sayılı Kanunun 11.maddesi ile "yüzde yirmisinden" şeklinde değiştirilmiştir. İİK.nun 67. maddesinde değişiklik yapan 6352 sayılı Kanunun 11. maddesi 05.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 6352 sayılı Kanun'un 38.maddesi ile İİK.na eklenen geçici 10.maddeye göre, bu Kanunun ilgili hükümlerinin yürürlüğe girdiği tarihten önce başlatılan takip işlemleri hakkında değişiklikten önceki hükümlerin uygulanmasına devam edilir. Geçici 10. maddedeki "takip işlemleri" ibaresini "takip talebi" olarak anlamak gerekir. Bu durumda 6352 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 05.07.2012 tarihinden önce yapılmış olan icra takipleri üzerine açılan ve açılacak olan menfi tespit davalarında İİK.nun 72/4.maddesindeki tazminat asgari % 40 olarak uygulanacaktır. 6352 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 05.07.2012 tarihinden sonra yapılan icra takipleri üzerine açılacak olan menfi tespit davalarında ise İİK.nun 72/4.maddesindeki tazminat asgari % 20 olarak uygulanacaktır. Somut olayda davalının başlattığı icra takibinin tarihi 25.11.2010 olup, 6352 sayılı Kanun'un 38. maddesi ile İİK.ya eklenen geçici 10.maddesi uyarınca davacı aleyhine % 40 oranında tazminata hükmedilmesi gerekirken yanlış değerlendirme sonucu % 20 oranında tazminata hükmedilmesi anılan yasa hükmüne aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir.", Y19HD, T. 28.02.2013, E. 2012/16548, K. 2013/3783, aynı yönde Y19HD, T. 07.02.2013, E. 2012/16613, K. 2013/2336, <http://www.kazanci.com/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/19hd-2012-16548.htm&query=6352%20iik#fm>.

¹⁸⁷ "İİK'nun yukarıda anılan geçici 10. maddesinden, 6352 Sayılı Yasa değişikliğinin, takip tarihinden itibaren değil, haciz, satış gibi her bir takip işlemi tarihi esas alınarak uygulanacağı anlaşılmaktadır. Buna göre takip tarihi yasanın yürürlük tarihinden öncesine ait olsa bile, bir takip işlemi olan haciz işleminin Yasanın yürürlük tarihinden sonra yapılmış olması nedeniyle hacizde 6352 Sayılı Yasa hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.", Y12HD, T. 12.02.2013, E. 2012/28045, K. 2013/3913,

uygulanma tarihini belirlemede takip talep tarihinin esas alınması daha uygun olacaktır. Bu sayede uygulamada karşılaşılabilecek olan karışıklıkların önüne geçilmiş olacak ve kanunun uygulanma tarihinin belirlenmesinde alacaklının eylemine bağlanması söz konusu olacaktır.

F.Paraya Çevirme Talebin Geri Alınması

Alacaklı paraya çevirme talebini, mal paraya çevrilmeden önce geriye alabilir. Ancak İcra ve İflas Kanunu m. 106’ da öngörülen kanuni müddetler içinde yeniden talepte bulunabilir(İİK m. 110/1)¹⁸⁸. Yargıtay eski kararlarında yeni bir talep süresi başlayacağını savunmaktaydı¹⁸⁹. Yargıtay daha yeni kararlarında ise, yeni bir talep süresinin işlemeyeceği kabul etmektedir¹⁹⁰. İcra ve İflas Kanunu m. 106’daki talep geri alınıp da müddet içinde yenilenmezse deyimini, paraya çevirme süresi içinde olarak anlamak gerekir. Yargıtay’ın önceki tarihli görüşü, alacaklıya, paraya çevirme talebini geri almak suretiyle, kanunda belirlenen süreyi uzatmak yetkisi tanımış olmaktadır¹⁹¹.

Geri alma iradesinin açık olması gerekir. Alacaklının “satışın durdurulması” nı istemesi, talebini geri almak anlamına alınmalıdır¹⁹². Paraya çevirme talebinin açıklanmasından sonra, borçluya mühlet verilmesi de, bu talebin geri alınması hükmündedir¹⁹³. Ayrıca tekrar kanuni süresi içinde paraya çevirme talep edebilmesi için alacaklının, geri alma iradesi, haciz ve paraya çevirmeden feragat anlamına gelmemiş olmalıdır¹⁹⁴.

Acaba bu geri alma beyanı ne zamana kadar yapılabilecektir? Bazı yazarlar gerekçeleri farklı olsa da artırma işlemine başlandıktan sonra paraya çevirme işleminin geri alınamayacağını belirtmektedirler¹⁹⁵. Bazı yazarlar ise paraya çevirme talebinin mal

<http://www.kazanci.com/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/12hd-2012-28045.htm&query=6352#fm>, ET. 30.06.2013, sa 15.00.

¹⁸⁸ Üstündağ, İcra, s. 238; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 345; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 306; Kuru, C. 2, s. 1184; Köymen/ Olgaç, s. 879.

¹⁸⁹ Y12HD, T. 10.04.1986, E. 9897, K. 4192, Talih Uyar, İhale, C. I, s. 100; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 345.

¹⁹⁰ Y12HD, T. 10.04.1996, E. 4713, K. 4953, İBD 1999/10-11-12, s. 1103; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 345.

¹⁹¹ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 307; Kuru, C. 2, s. 1184.

¹⁹² Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 307.

¹⁹³ Üstündağ, İcra, s. 239; “Paraya çevirme talebi, hacizli malların bir kısmı hakkında değil, ancak tamamı hakkında geri alınabilir”, Üstündağ, İcra, s. 239.

¹⁹⁴ Muşul, C. I, s. 685; Erman, s. 219.

¹⁹⁵ “Çünkü bir kamusal işlem olan artırmanın görevli memur tarafından başlatılmasından sonra alacaklı tarafından durdurulabilmesi, işlemin niteliğine uygun olmaz.”, Arslan, s. 124; “Alacaklı cebri

paraya çevrilmeden önce yani mal alıcıya ihale edilene kadar alınabileceği görüşündedirler¹⁹⁶. Ancak ihaleden sonra alacaklının talebini geri alması ihaleyi hükümsüz kılmaz¹⁹⁷. Kanaatimizce, ilk görüşe katılmak, yazarların gerekçeleri ve ihaleye fazla kişi katılmış ve malın yüksek bedelle ihale edilmesi olasılığının fazla olması, alacaklının kötü niyetli tutumlarının söz konusu olabileceğinden dolayı, daha uygundur. En azından borçlunun bu geri almaya rıza göstermesi şartı aranması düşünülebilir. Ancak Yargıtay, ihale yapılınca kadar, alacaklının talebinden vazgeçebileceğini kabul etmektedir¹⁹⁸.

Hacizli malın paraya çevrilmesi yönündeki talep bir defa geri alınabilir(İİK m. 110/1 son cümle). İcra ve İflas Kanunu'nun 110. maddesi 6352 sayılı Kanunla değiştirilmeden önce paraya çevirme talebinin bir defa geri alınacağına dair hüküm yoktu. Kanuni müddet içinde olmak şartıyla paraya çevirme talebi sınırsız olarak geri alınabilirdi.

Haciz sahibi alacaklı, ilk paraya çevirme talebiyle birlikte satış avansını vermiş ise, kanuni süresi içinde tekrar yenilenecek taleple birlikte tekrar avans yatırması gerekmez¹⁹⁹.

G. Paraya Çevirme Talebinin Sonucu

Geçerli bir paraya çevirme istemi, icra müdürlüğünü harekete geçirme yükümlülüğü altına sokar²⁰⁰. Paraya çevirme talep edildikten sonra icra müdürü, paraya çevirme hazırlıklarına başlamalı ve taşınıruları talepten itibaren nihayet iki ay(İİK m. 112/1), taşınmazları ise talepten itibaren nihayet üç ay içinde(İİK m. 123) paraya çevirmelidir. Bu maddeler 6352 sayılı Kanun ile değişikliği uğramıştır. Değişiklikten önce süreler taşınırılar için bir taşınmazlar için iki aydı. 6352 sayılı Kanun 05.07.2012 tarihinde resmi gazetede yayınlanmıştır. Ancak bu değişiklik hükmü 6352 sayılı

artırmada satış talebinden ihale saati gelip artırma başladıktan sonra vazgeçemez; zira bu alalade satış değil kamusal bir işlemdir.”, Haluk Tandoğan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt I/1, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008, s. 325; “Böylece, artırmalara daha fazla ilgi gösterilmesi dağlanmış olabileceği gibi, artırmanın ilanı üzerine artırmaya girmek için gelmiş olan alıcıların hakları da korunmuş olur, Uyar, “Paraya Çevrilmesini İsteme Hakkı”, s. 17.

¹⁹⁶ Üstündağ, İcra, s. 238; Aslan, s. 53; Erturgut, s. 79.

¹⁹⁷ Erturgut, s. 79.

¹⁹⁸ Y12HD, T. 10.03.1979, K. 1360, E. 2311, Uyar, “Paraya Çevrilmesini İsteme Hakkı”, s. 17; Y12HD, T. 14.11.200, K. 15861, E. 17342, Aslan, s. 53, dipnot 201 (YKD 2001/6, s. 862).

¹⁹⁹ Muşul, C. I, s. 684.

²⁰⁰ Arslan, s. 36.

Kanun'un yayım tarihinden altı ay sonra yani 05.01.2013 tarihinde yürürlüğe girecektir(6352 sK m. 106). 05.01.2013 tarihinden sonra ihale, taşınırlarda bir ay yerine iki ay, taşınmazlarda iki ay yerine üç ay içinde yapılacaktır. Süre, 05.01.2013 tarihinden önce başlamış ve bu tarihten sonra sona erecekse, henüz yapılmamış(başlatılmamış) bir işlem söz konusu olduğu için, yeni kanun uygulanacak ve uzatılmış süre esas alınacaktır. Buna karşılık süre, 05.01.2013 tarihinden önce sona ermişse, sürenin uzatılması mümkün olmayacaktır²⁰¹. Yargıtay'ın bu konuda farklı kararları vardır. Yargıtay bazen “geçici 10. maddedeki “takip işlemleri” ibaresini “takip talebi” olarak anlamak gerekir” şeklinde kararlar²⁰² vermişken, bazen de “geçici 10. maddedeki, 6352 Sayılı Yasa değişikliğinin, takip tarihinden itibaren değil, haciz, satış gibi her bir takip işlemi tarihi esas alınarak uygulanacağı” şeklinde kararlar²⁰³ vermiştir. Kanaatimizce kanunun uygulanma tarihini belirlemede takip talep tarihinin esas alınması daha uygun olacaktır. Bu sayede uygulamada karşılaşılabilecek olan karışıklıkların önüne geçilmiş olacak ve kanunun uygulanma tarihinin belirlenmesinde alacaklının eylemine bağlanması söz konusu olacaktır.

Paraya çevirmenin iki ve üç aylık kanuni sürelerden sonra yapılması, iptali için sebep teşkil etmez, sadece icra memurunun sorumluluğunu gerektirir²⁰⁴. Paraya çevirme

²⁰¹ Pekcanitez/ Erişir, s. 35.

²⁰² “Davalı vekilinin temyizine gelince; İİK.nun 72/4. maddesindeki “yüzde kırkıdan” ibaresi, 02.07.2012 tarihinde ve 6352 sayılı Kanunun 11.maddesi ile “yüzde yirmisinden” şeklinde değiştirilmiştir. İİK.nun 67. maddesinde değişiklik yapan 6352 sayılı Kanunun 11. maddesi 05.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 6352 sayılı Kanun’un 38.maddesi ile İİK.na eklenen geçici 10.maddeye göre, bu Kanunun ilgili hükümlerinin yürürlüğe girdiği tarihten önce başlatılan takip işlemleri hakkında değişiklikten önceki hükümlerin uygulanmasına devam edilir. Geçici 10. maddedeki “takip işlemleri” ibaresini “takip talebi” olarak anlamak gerekir. Bu durumda 6352 sayılı Kanun’un yürürlüğe girdiği 05.07.2012 tarihinden önce yapılmış olan icra takipleri üzerine açılan ve açılacak olan menfi tespit davalarında İİK.nun 72/4.maddesindeki tazminat asgari % 40 olarak uygulanacaktır. 6352 sayılı Kanun’un yürürlüğe girdiği 05.07.2012 tarihinden sonra yapılan icra takipleri üzerine açılacak olan menfi tespit davalarında ise İİK.nun 72/4.maddesindeki tazminat asgari % 20 olarak uygulanacaktır. Somut olayda davalının başlattığı icra takibinin tarihi 25.11.2010 olup, 6352 sayılı Kanun’un 38. maddesi ile İİK.ya eklenen geçici 10.maddesi uyarınca davacı aleyhine % 40 oranında tazminata hükmedilmesi gerekirken yanlışlı değerlendirme sonucu % 20 oranında tazminata hükmedilmesi anılan yasa hükmüne aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir.”, Y19HD, T. 28.02.2013, E. 2012/16548, K. 2013/3783, aynı yönde Y19HD, T. 07.02.2013, E. 2012/16613, K. 2013/2336, <http://www.kazanci.com/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/19hd-2012-16548.htm&query=6352%20ik#fm>.

²⁰³ “İİK'nun yukarıda anılan geçici 10. maddesinden, 6352 Sayılı Yasa değişikliğinin, takip tarihinden itibaren değil, haciz, satış gibi her bir takip işlemi tarihi esas alınarak uygulanacağı anlaşılmaktadır. Buna göre takip tarihi yasanın yürürlük tarihinden öncesine ait olsa bile, bir takip işlemi olan haciz işleminin Yasanın yürürlük tarihinden sonra yapılmış olması nedeniyle hacizde 6352 Sayılı Yasa hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.”, Y12HD, T. 12.02.2013, E. 2012/28045, K. 2013/3913, <http://www.kazanci.com/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/12hd-2012-28045.htm&query=6352#fm>, ET. 30.06.2013, sa 15.00.

²⁰⁴ Berkin, İcra Rehberi, s. 306.

işlemlerine bu süreler içinde hiç başlanmamış olması durumunda bir hakkın yerine getirilmemesinden dolayı süresiz şikâyet yoluna gidilebilir(İİK m. 16/2). Bu durumda icra mahkemesi, icra müdürünün yapmadığı paraya çevirme işleminin yapılmasını emreder(İİK m. 17/1).

İcra ve İflas Kanunu açık bir şekilde icra müdürünün alacaklının paraya çevirme talebini borçluya bildirmesine dair bir düzenleme içermemektedir. Bir tarafın yaptığı bütün icra muamelelerinin ve taleplerinin ilgiliye tebliği genel bir kural olup(İİK m. 32, 61 vs.), icra müdürünün haczedilen malların paraya çevrilmesi gününü belirlemeden önce alacaklının talebini borçluya bildirmesi gerekir²⁰⁵. Bu aynı zamanda cebri icranın amacına uygun olur, zira böylece, alacaklının talebi üzerine paraya çevrilme muamelelerinin başladığını öğrenecek olan borçlular mallarının paraya çevrilmesine engel olmak için borcu ödeme olanakları arayabilecekler ve bu sayede borç ilişkisi kısa yoldan ve en az masrafla çözülmüş olacaktır²⁰⁶.

²⁰⁵ Belgesay, İcra, s. 307, Bkz. yukarı A. Paraya Çevirme İle İlgili İcra ve İflas Hukukunda Gözetilecek Olan Temel Haklar, Hukuki Dinlenilme Hakkı, açıklamalarına.

²⁰⁶ Berkin, İcra Rehberi, s. 306-307, dipnot 3; Muşul, C. I, s. 676, dipnot 16; Kuru, C. 2, s. 1176.

İKİNCİ BÖLÜM

§2. AÇIK ARTIRMA SURETİYLE PARAYA ÇEVİRME

I. GENEL OLARAK AÇIK ARTIRMA

Artırma genel olarak, bir malın satışında alıcılar arasında fiyat artırma yarışına dayanan satış biçimi, artırma, müzayede²⁰⁷ olarak tanımlanabilir. Diğer tanımda ise artırmanın açıklığı, aleniliği vurgulanmıştır. Buna göre açık artırma, bir malın ya da işin daha önceden ilan edilen yer ve zamanda en yüksek fiyatı verene satılması olarak tanımlanmıştır²⁰⁸. Bu suretle istekli alıcılar arasında meydana gelecek yarışma sonucu satılan mala en yüksek değer temin edilir²⁰⁹. Doktrinde ise artırma ile satım, önceden tespit edilen zaman ve yerde, önceden tayin edilen şartlara göre, hazırlar arasında, fiyatın birbirini izleyen tekliflerle oluşacak biçimde en yüksek teklifte bulunan kimse ile aktedilen satım olarak tanımlanmıştır²¹⁰.

Artırma; cebri ve ihtiyari artırma olarak ikiye ayrılabilir. İhtiyari artırımlar da kendi içinde, ihtiyari özel artırma ve ihtiyari açık artırma olarak ikiye ayrılabilir. Cebri artırma, malikin rızasına bakılmaksızın resmi makamlar tarafından yapılan arttırmadır. İcra takibine konu olan şeyin veya müflisin mallarının paraya çevrilmesi amacıyla

²⁰⁷ Güncel Türkçe Sözlük, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, ET. 20.02.2013, sa. 11.03; Artırma ve müzayede kelimeleri aynı anlamda birbirinin yerine kullanılan kelimelerdir.

²⁰⁸ BSTS / İktisat Terimleri Sözlüğü, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, ET. 20.02.2013, sa. 11.03.

²⁰⁹ Senai Olgaç, “Gayrimenkullerin Cebri Satışlarında Artırma Şartları ve Şartnamelerin Hukuki Önemi”, Ord. Prof. Dr. Sabri Şakir Ansay Anısına Armağan, Ankara 1964, s. 300.

²¹⁰ “Bu çeşitli satımların mahiyetini iki şekilde açıklamak mümkündür: a) Satıcı bir icap yapmakta ve artırma teklifleri kabul sayılmaktadır. Fakat ilk artırımla sözleşme başkasının daha çok artırması bozucu şartına bağlı olarak yapılmaktadır. b) Satıcının teklifi bir icaba davettir; artırımlar icapta bulunurlar ve her arttıran kendisinden daha fazla arttıran çıkana kadar icabıyla bağlı kalır. Satıcı kendisine uygun gelen fiyatı kabul edince satım tamam olur.”, Tandoğan, s. 320; Hüseyin Hatemi/Rona Serozan/ Abdülkadir Arpacı, Borçlar Hukuku Özel Bölüm, Filiz Kitabevi, İstanbul 1992, s. 130; Fahrettin Aral/ Hasan Ayrancı, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2012, s. 186; Cevdet Yavuz, Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, Beta Basım, İstanbul 2011, s. 151; Mustafa Alper Gümüş, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012, s. 228; Üstündağ, İcra, s. 251; Mithat Sancar, “Cebrî Artırma Yoluyla Satımlarda Önalım Hakkına İlişkin Bir Yargıtay Kararı (I)”, YD, C. 12, S. 4, 1986, s. 463.

yapılan artırmalar cebri artırmadır. İhtiyari özel artırmalar, önceden ilan yapılmayan ve herkesin katılamayacağı artırmalardır. İhtiyari açık artırmalar ise satıcının rızasına dayanan, yapılacağı önceden umuma ilan edilen ve herkesin katılabileceği artırmalardır²¹¹. Bu tanımlardan sonra bu artırmalar arasındaki farka değinmeliyiz.

Malikin rızası açısından baktığımızda, cebri artırmada malikin rızası söz konusu değildir ve malikin rızası aranmaz. Ancak ihtiyari artırmanın iki çeşidinde de malikin yani satıcının rızası söz konusudur²¹².

Artırmanın ilan edilip edilmeyeceği açısından baktığımızda, cebri artırmada İcra ve İflas Kanunu'na göre önceden ilan yapılması zorunluluktur. Aynı şekilde ihtiyari açık artırmada da artırmanın yapılacağı önceden umuma ilan edilir. Bu ilan gazeteler, duvar ilanları gibi herhangi bir vasıtayla yapılabilir. Ancak ihtiyari özel artırmada önceden ilan yapılmaz²¹³.

Lehine yapılanlar açısından bakıldığında, ihtiyari artırmalar alacaklıların değil, mal sahibinin lehine yapılır. Ancak cebri artırmalarda alacaklıların yararı daha ön plandadır²¹⁴.

Özel şekil şartı açısından bakıldığında, taşınmazlara ilişkin cebri veya ihtiyari açık artırmada akdin tamam olması için resmi bir senet yapılması gerekmez. İhalede sonra düzenlenen zabıtname sadece ispat belgesidir, kurucu nitelik taşımaz²¹⁵. Özel artırmalarda ise taşınmazın satımının tamam olması için senet düzenlenmesi gerekir²¹⁶.

İhale yetkisi açısından bakıldığında, ihtiyari artırmada ihaleyi idare eden, maliki kendisi değildir, ancak ihaleyi idare eden en çok fiyat verene ihale yapmaya yetkilidir; meğerki artırma şartnamesinde artırmayı idare edenin ihale yetkisi olmadığı veya artırmanın bir deneme mahiyetinde bulunduğu yazılı olsun²¹⁷. Cebri artırmalarda bu

²¹¹ Tandoğan, s. 320-322; Aral/ Ayrancı, s. 186-187; Yavuz, s. 152; Gümüş, s. 228-229; Sancar, Yargıtay Kararı (I), s. 463-464.

²¹² Tandoğan, s. 320-322; Yavuz, s. 152; Sancar, Yargıtay Kararı (I), s. 464-465.

²¹³ Tandoğan, s. 320-322; Yavuz, s. 152.

²¹⁴ Tandoğan, s. 320-322. Ancak malın ihale edilebilmesi için belli bedele ulaşması gerekmesi ve paraya çevrilen malın bedeli ile borçlunun borcundan kurtulması hususları nedeniyle borçlunun da lehine bir durum söz konusudur.

²¹⁵ Tandoğan, s. 324; Hatemi/ Serozan/ Arpacı, s. 130; Yavuz, s. 154; Gümüş, s. 229-232.

²¹⁶ Tandoğan, s. 324; Yavuz, s. 154; Gümüş, s. 229-232.

²¹⁷ Tandoğan, s. 325; Yavuz, s. 153.

işlem kamusal bir işlem olduğundan İcra ve İflas Kanunu'nda belirtilen hususlar gerçekleşmişse ihale yapılması zorunludur.

Pey sürenin teklifi ile bağlılığı açısından bakıldığında, tüm artırmalarda önceki pey süren bu peyiyle daha sonra başkası tarafından daha yüksek pey sürmesine veya arttırma sonunda kendisinin teklifi reddedilerek ihale yapılamayacağı açıklanıncaya kadar bağlı olur. İhtiyari arttırmalarda, taşınırlar açısından, arttırma şartnamesine, teklif edilen daha yüksek fiyatın kefaletle teminine kadar evvelki arttırmanın bağlı kalacağı hususunda bir kayıt konulabilir. Ancak taşınmaz arttırmalarında böyle bir kayıt konulamaz²¹⁸. Cebri artırmalarda İcra ve İflas Kanunu değiştirilmeden önce taşınmaz ihalelerinde birinci ihalede en yüksek pey sürmüş olan ikinci ihaledeki şartları karşılamak kaydıyla bu sürdüğü peyi ile bağlıydı. Ancak değişiklikten sonra iki ihalede de malın tahmin edilen değerinin % 50'nin teklif edilmesi gerektiği için birinci ihalede en yüksek pey süren ancak ihalede istenilen değere ulaşmadığı için ihale edilemeyen ve ikinci ihaleye çıkmak zorunda kalınması durumunda, ikinci ihalede de % 50 aranacağı için bu pey ile bağlı kalacağı düşünülemez. İcra ve İflas Kanunu'nun 133. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde ifade edilen durumda pey ile bağlılığı ifade etmez. Burada sadece en yüksek pey süren bedeli ödemezse icra müdürü en yüksek pey sürenden önceki pey sahibine kanundaki şartları sağlaması koşuluyla mal o kişiye teklif edilir. Ancak o kişinin o malı almak gibi bir zorunluluğu söz konusu değildir(İİK m. 133/1).

Mülkiyetin geçmesi açısından bakıldığında, cebri artırmada mülkiyet ihale ile geçer. Taşınmazlarda tapuya tescil, ancak malı başkasına devredebilmek, tasarruf işlemi yapabilmek için gereklidir. İki tür ihtiyari artırmada ise mülkiyetin geçmesi için taşınmazlarda tescil şarttır. Taşınırlar açısından hem cebri hem de ihtiyari özel artırmada mülkiyet ihale anında geçer. Ancak ihtiyari özel artırmada ayrıca teslim gereklidir(TBK m. 279)²¹⁹.

İhale bedelinin ödenmesi açısından bakıldığında, cebri artırmada ihale bedelinin peşin ödenmesi gerekir. Ancak icra müdürü taşınırlarda yedi, taşınmazlarda on günü geçmemek üzere süre verebilir, ödenmezse ihale kararı icra müdürü tarafından

²¹⁸ Tandoğan, s. 326-327; Aral/ Ayrancı, s. 187; Yavuz, s. 153; Gümüş, s. 232-233.

²¹⁹ Tandoğan, s. 328-329; Hatemi/ Serozan/ Arpacı, s. 131; Yavuz, s. 154; Sancar, Yargıtay Kararı (I), s. 464-465.

kaldırılır(İİK m. 118/1, 130, 133)²²⁰. İhtiyari arttırmalarda ise arttırma koşullarında aksi kararlaştırılmadıkça, ihale bedeli peşin ödenmelidir, aksi halde satıcı satıştan hemen dönebilir(TBK m. 278).

İhale bedelinin ödenmemesi nedeniyle ihalenin kaldırılmasının sonuçları açısından bakıldığında, ihtiyari arttırmalar için ayrıca tespit edilmemiştir. Cebri arttırmalarda ihale bedelini ödemeyerek ihalenin feshine sebep olanların sorumluluğu açıkça düzenlenmiştir. Kanuna göre, ihaleye katılıp daha sonra ihale bedelini yatırmamak suretiyle ihalenin feshine sebep olan tüm alıcılar ve kefilleri, teklif ettikleri bedel ile son ihale bedeli arasındaki farktan ve diğer zararlardan ve ayrıca temerrüt faizinden müteselsilen sorumludurlar(İİK m. 118/2, 133/2). İhtiyari arttırmalarda, sadece menfi zararın tazmini istenebilir, bu da özellikle ilk artırmanın masraflarından ibaret olur²²¹. Bazı yazarlar ise cebri arttırmalardaki hükümlerin kıyas yoluyla ihtiyari arttırmalara uygulanması ve ihaleler arasındaki farktan sorumlu olmalıdırlar görüşündedirler²²².

Zapta ve ayıba karşı tekeffül açısından bakıldığında, cebri arttırmalarda zapttan ve ayıptan sorumluluğa ilişkin hükümler uygulanmaz. Arttırmadan mal alan kişi, o mala, tapu siciline veya satış koşullarına ya da kanuna göre belirli olan durumu, hakları ve yükleri ile birlikte malik olur. Ancak böyle bir durum söz konusu olursa icra mahkemesinde ihalenin feshi davası açılabilir(İİK m. 134). İhtiyari açık arttırmalarda satıcı, satılanın zaptından ve ayıplarından sorumludur. Ancak, aldatma durumu dışında, artırma koşullarında açıkça belirtip duyurmak suretiyle bu sorumluluktan kurtulabilir(TBK m. 280). Bu kısımda cebri arttırmalarda ön alım hakkının kullanılıp kullanılmayacağına değinmek gerekir. Ön alım hakkı, sadece ön alım yükümlüsü, hakkın konusu şeye ilişkin olarak üçüncü bir kişiyle satım sözleşmesi yapması halinde kullanılabilir. Şeyin temlikine yönelik, fakat satım sözleşmesi niteliği taşımayan işlemlerde ön alım hakkı kullanılamaz²²³. İhtiyari arttırmaların her iki türünde de satım sözleşmesi niteliği egemen olduğundan ve bu satımlar satıcının serbest iradesine

²²⁰ İcra ve İflas Kanunu'nun konuyla ilgili maddelerinde ihale bedelinin ödenmemesi durumunda icra müdürünün ihaleyi kaldırmasından ve ihaleyi feshetmesinden bahsetmektedir(İİK m. 118, 133). Bu iki tabir aynı anlamda kullanılmıştır. Ancak kanunda ifade birliği açısından tek bir tabirin kullanılması yerinde olurdu.

²²¹ Gümüş, s. 235-236

²²² Tandoğan, s. 329-330; Hatemi/ Serozan/ Arpacı, s. 131.

²²³ Sancar, Yargıtay Kararı (II), s. 76.

dayandığından, bu tür satımlarda ön alım hakkı kullanılabilir²²⁴. Cebri artırmalar satım sözleşmesi olmadığından, kamusal bir işlem olduğundan, bu artırmalarda ön alım hakkı kullanılamaz. Ayrıca bu artırmalarda ön alım hakkının kullanılmasını kabul etmek, bu artırmalara ilgiyi azaltacaktır²²⁵. Yargıtay da cebri artırmalarda ön alım hakkının kullanılmayacağı yönünde kararlar vermiştir²²⁶.

Arttırmanın iptalini isteme açısından bakıldığında, ihtiyari artırmalarda hukuka veya ahlaka aykırı yollara başvurularak ihalenin gerçekleştirilmesi sağlanmışsa her ilgili, iptal sebebini öğrendiği günden başlayarak on gün ve her hâlde ihale tarihini izleyen bir yıl içinde ihalenin iptalini mahkemeden isteyebilir(TBK m. 281). Cebri artırmalarda ise ihalenin feshini, Türk Borçlar Kanununun 281. maddesinde yazılı sebepler de dâhil olmak üzere yalnız satış isteyen alacaklı, borçlu, tapu sicilindeki ilgililer ve pey sürmek suretiyle ihaleye iştirak edenler icra mahkemesinden şikâyet yolu ile ihale tarihinden itibaren yedi gün içinde isteyebilirler. Satış ilanı tebliğ edilmemiş veya satılan malın esaslı vasıflarındaki hataya veya ihalede fesada bilahare vakıf olunmuşsa şikâyet müddeti ıttıla tarihinden başlar. Şu kadar ki, bu müddet ihaleden itibaren bir seneyi geçemez(İİK m. 134/2, 6).

Yukarıda icra takibinde hacizli olan malların veya müflisin mallarının paraya çevrilmesi amacıyla yapılan artırmaların cebri artırma olduğunu belirtmiştik. Yukarıda belirtilenler dikkate alınarak icra ve iflas hukukunda cebri açık artırma, önceden belirlenen zaman ve yerde hazır bulunanlardan, önceden belirlenen koşullara göre, artırma konusu olan mal veya hakka en yüksek bedeli verene, o malın sahibi borçlunun rızası aranmaksızın ve alacaklının yararına cebri icra organlarınca ihale edilmesi²²⁷ olarak tanımlanabilir.

Ancak şu vurgulanmalıdır; cebri artırmalar gerçek anlamda bir satım sözleşmesi niteliğini taşımazlar. Çünkü bunlarda malın mülkiyeti alıcıya mal sahibinin rızasına bakılmaksın devredilmektedir. Her ne kadar Türk Borçlar Kanunu m. 275/2 “cebri artırma yoluyla satış, artırmayı yöneten memurun en yüksek bedeli öneren kişiye ihale etmesiyle kurulmuş olur” şeklinde ifade etse de, burada ihale özel hukuka ilişkin bir

²²⁴ Sancar, Yargıtay Kararı (I), s. 465.

²²⁵ Sancar, Yargıtay Kararı (II), s. 76-77.

²²⁶ Y6HD, T. 02.06.1980, E. 3205, K. 5679, Sancar, Yargıtay Kararı (I), s. 465-466.

²²⁷ Arslan, s. 39

irade beyanı olarak değil, aynı zamanda özel hukuka giren sonuçlar da doğuran bir kamusal işlem olarak kabul edilir²²⁸.

Açık artırma suretiyle paraya çevirmenin nasıl yapılacağı İcra ve İflas Kanunu'nda açıkça ve ayrıntılarıyla düzenlenmiştir. Açık artırma suretiyle paraya çevirmenin yapılması, genel haciz yoluyla takibin düzenlenmiş olduğu kısımda ayrıntılı olarak yer almaktadır(İİK m. 106-136). Taşınır haklarında uygulanacak hükümler kanunun 114. ila 118. maddeleri arasında, taşınmazlar hakkında ise 124. ila 136. maddeler arasında düzenlenmiştir. Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte paraya çevirmenin nasıl yapılacağı İcra ve İflas Kanunu'nun 150/g maddesinde yer alır. Bu madde ise genel haciz yoluyla takibin düzenlendiği kısımda yer alan, açık artırma suretiyle paraya çevirmenin nasıl yapılacağının düzenlendiği maddelere atıfta bulunur ve rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte açık artırma suretiyle paraya çevirme bu hükümlere göre yapılır. İflas yoluyla takipte açık artırma suretiyle paraya çevirme İcra ve İflas Kanunu'nun 241. ila 244. maddeleri arasında düzenlenmektedir. Kanun iflastaki açık artırma ile paraya çevirme için, hacizdeki açık artırma hükümlerine atıf yapmakta, sadece iflastaki özellik arz eden hususları ayrıca düzenlemektedir. Artırmanın ilanı ayrıca 242. maddede düzenlenmiştir. Ancak diğer açık artırma suretiyle paraya çevirme aşamaları hakkında 243. ve 244. maddelerin atıfta bulunması sonucu genel haciz yoluyla takipteki açık artırma suretiyle paraya çevirmenin nasıl yapılacağını düzenleyen maddeler uygulanacaktır.

²²⁸ Tandoğan, s. 321; "...İzhar olunan bu mülahazalarla; İstinat ettiği mucip sebepler ekseriyetce isabetli görülmemiştir. Şöyle ki; nazariyatta hakim olan telakkiye göre, cebri ihale, Borçlar Kanunu'nun 229'uncu maddesindeki tavsife rağmen, bey' akti, hatta hasusi hukukun bir hukuki muamelesi olmayıp bilakis bir amme tasarrufudur.

Hususi hukuk sahasında, gayrimenkul bey'inde mülkiyet tapuya tescil ile intikal ettiği halde, cebri icrada mülkiyet, ihale ile intikal eder. (Borçlar Kanunu madde - 231, Medeni Kanun madde - 633, İcra ve İflas Kanunu madde - 134). İhalenin şu hukuki mahiyeti icabı olarak, bunun feshi bey'aktinde olduğu gibi, dava yoluyla mahkemeye değil, şikayet yoluyla tetkik mercine arz olunur (İcra ve İflas Kanunu madde - 134, Borçlar Kanunu madde - 226 fıkra iki).

Cebri icra, akit olmadığından, müzayede şartnamesinde sarih bir taahhüt bulunması veya müzayadeye iştirak edenlere karşı hile yapılmış olması hali müstesna olarak, cebri ihalelerde tekeffül hükümlerinin cereyan etmeyeceğini bizzat kanun tasrih etmiştir (Borçlar Kanunu madde - 230)....", YİBK, T. 24.06.1953, E. 1952/14, K. 1953/6, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm>, ET: 25.02.2013, Saat 13.49. "İhtiyari artırmalar da ise, satım sözleşmesi niteliği egemendir. Başka bir ifade ile, bu artırmalar tamamen satımın bir türünden ibarettir.", Sancar, Yargıtay Kararı (I), s. 465.

II. AÇIK ARTIRMA YOLUYLA PARAYA ÇEVİRMENİN YAPILMASI

Açık artırma suretiyle paraya çevirmenin yapılmasını bu bölümde iki ana başlık altında inceleyeceğiz. Açık artırmaya hazırlık ve artırmanın yapılması ve ihale olarak.

A. Açık Artırmaya Hazırlık

Açık artırma suretiyle paraya çevirmenin en önemli aşamalarından biri hazırlık aşamasıdır. Bu aşamada görevli organlar gerekli hazırlık işlemlerini yapmaktadırlar. Paraya çevirme de sadece alacaklı ve borçlunun değil, aynı zamanda bu mallar üzerinde aynı hakkı söz konusu olanlarında hakkının korunması gerekir. Artırmaya daha fazla kişinin katılması ve katılacakların bilgilendirilmeleri ve başarılı bir şekilde artırmanın gerçekleştirilmesinin sağlanması bu hazırlık işlemleri vasıtasıyla olacaktır²²⁹.

1. İlan

Yukarıda genel olarak artırmaya değinirken, ihtiyari özel artırmada, artırmanın daha önce ilan edilmeyeceğini belirtmiştik. İşte ihtiyari özel artırmayı, cebri açık artırmadan ayıran en önemli kıstaslardan biri artırmanın önceden ilan edilmesidir. Açık artırma yolu ile yapılacak paraya çevirmenin genel olmasını sağlayacak olan paraya çevirmenin ilanı, artırmaya hazırlık işlemlerinden en önemlisidir. Ayrıca, artırma şartnamesinin hazırlanmasında gerekli olacak bilgileri elde edebilmek için artırma ilanı yapılmalıdır²³⁰. Artırmanın ilanı, paraya çevrilecek malın genel ilgiyi üzerine çekerek daha yüksek bedelle paraya çevrilmesi ve bu malı edinmek konusunda ilgi ve menfaati olanların artırma şartlarından, artırmanın yapılacağı yer ve günden zamanında haberdar edilebilmeleri için önemlidir²³¹.

a) *Haciz yoluyla takipte,*

aa) Taşınır malların artırma ilanlarının yapılması İcra ve İflas Kanunu'nun 114. maddesinde düzenlemiştir. Buna göre, birinci ve ikinci artırmanın yapılacağı yer²³²,

²²⁹ Arslan, s. 45; Balgesay, İcra, s. 311; Yıldırım; Deren-Yıldırım, s. 222.

²³⁰ Arslan, s. 39, 45.

²³¹ Balgesay, İcra, s. 311; Ali Karaca, "İcra Satışlarında İlan", AD, Y. 37, S. 10, 1946, s. 1091.

²³² "İlanda ikinci artırmanın yapılacağı yerin de açıkça belirtilmesi gerekir. İkinci artırmanın yapılacağı yer birinci artırmanın yapıldığı yer de olabilir. İkinci artırma için başka bir yer gösteriliyorsa, bu yerin ilk artırma yerine göre, daha olumsuz sonuç alınacak nitelikte olmaması gerekir.", Arslan, s. 83.

gün²³³ ve saat²³⁴ daha önceden ilân edilir(İİK m. 114/1 son cümle). İlanda bu üç unsurun bulunması kanunen bir zorunluluktur²³⁵. İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği²³⁶’nde bu ilanda nelerin bulunması gerektiği ayrıca düzenlenmiştir. Taşınırın açık artırma ilânına, dosya numarası, satılacak şeyin cinsi, niteliği, önemli özellikleri, takdir edilen kıymeti, artırmanın yapılacağı yer, birinci ve ikinci artırmanın gün ve saatleri ile her iki artırma için elektronik ortamda teklif vermenin başlayacağı gün, satış şartnamesinin ve diğer bilgilerin nereden ve ne şekilde öğrenilebileceği belirtilerek gideri verildiği takdirde şartnamenin bir örneğinin isteyene gönderilebileceği yazılır. Taşınırın açık artırma ilânı, icra müdürü tarafından imzalanır ve mühürlenir. Bu ilan elektronik ortamda da yapılır ancak elektronik ortamda yapılan ilanda imza ve mühür aranmaz(İİKY m. 48²³⁷).

Yukarıda belirtilen unsurlardan başka icra müdürünün takdir yetkisi dâhilinde olan hususlarda vardır. İlanın şekli, artırmanın tarzı, yer²³⁸ ve günü ve gazete ile yapılıp yapılmayacağı icra memurluğunca ilgililerin menfaatlerine en uygun geleni dikkate alınarak belirlenir(İİK m. 114/2).

Haczedilen taşınır malın açık artırma ilanının hangi çeşit ilanla ilgililere bildirileceği konusunda icra müdürü takdir hakkına sahiptir. İcra müdürü uygun

²³³ “İlanda, artırma günü olarak yanlışlıkla bir tatil günü gösterilmiş veya artırma gününde sokağa çıkma yasağı gibi objektif ve genel bir engel ortaya çıkmış ise, artırma günleri yeniden belirlenip, yeni bir ilan yapılmalıdır. Belirlenen ikinci artırma günü tatil olur veya genel bir engel ortaya çıkarsa, bu durumda da yeniden birinci ve ikinci artırma gününün belirlenip ilan edilmesi gerekir. Çünkü kanun birinci ve ikinci artırmayı bir bütün olarak düşünmüş ve her ikisinin yer, gün ve saatinin aynı ilanda gösterilmesini zorunlu görmüştür.” Arslan, s. 84.

²³⁴ “Artırma saatinden kasıt, artırmanın başlama saati değil, devam süresidir. Artırmanın yalnız başlama saati bildirilirse, o anda diğer istekliler bulunamadığı takdirde, tek istekli hemen adına ihale yapılmasını sağlayabilir. Artırmaya katılmayı düşünenlere belli zaman tanımak gerekir. Ancak bu süreyi de fazla uzun tutmamak gerekir. Çünkü bu durum icra müdürü ve katılanların zaman kaybına ve ihaleye fesat karıştırma ihtimalinin ortaya çıkmasına sebep olur.” Arslan, s. 85; Yargıtay ilanda ihalenin başlangıç saati ile yetinilip devam süresi ve bitiş saati belirtilmemişse, artırmanın çalışma saatinin sonuna kadar devam ettirilmesini gerektiğini belirtmiştir. YİİD, T: 16.02.1960, E. 1236, K. 1154; YİİD, T. 09.11.1967, E. 9399, K. 9834, Kuru, s. 1198, dipnot 5; aynı yönde Aslan, s. 61. Aksi yönde, “İlanda artırmanın başlama saatinin gösterilmesi yeterli olup, bitiş saatinin gösterilmesi gereksizdir. Artırmaya bir kişi katılmışsa ve kanunca belirlenen oran teklif edilmişse bu kimseyi icra müdürünün çalışma saatinin sonuna kadar(ilan etmişse bu sürenin sonuna kadar) bekletmeye gerek yoktur. Bunun gibi, ilan edilen bitme saatinin gelmiş olmasına rağmen, pey sürme devam ediyorsa, artırmaya pey sürme bitinceye kadar devam edilmelidir. Saat doldu diye artırmaya son verilmesi kanuna aykırı olur.” Kuru, s. 1198, dipnot 5; ayrıca aksi yönde Erturgut, s. 88

²³⁵ Akyazan, s. 13.

²³⁶ RG, T. 11.04.2005, S. 25783.

²³⁷ Değişiklik RG, T. 16.4.2013, S. 28620.

²³⁸ “Artırmanın yapılacağı yerin, açık artırmanın yapılabilmesine uygun, kolayca ulaşılabilir ve bulunabilir bir yer olması gerekir. İhalenin yapılacağı yerin bulunmasının zor veya olanaksız olması, açıkça belirlenebilir olmaması ihalenin feshi nedenini oluşturur.” Arslan, s. 82; Akyazan, s. 40.

görürse, ilanı basit bir el kâğıdına yazarak bir kopyasını mahkeme divanhanesine astırmak suretiyle yaptırabileceği gibi, hem mahkeme divanhanesine astırıp, hem de belediye ilan tahtasına astırabilir ve ayrıca varsa açık artırma salonlarına yapıştırabilir²³⁹. Ancak icra müdürü ilanın gazete ile yapılıp yapılmayacağına, ilgililerin yararı gözetilerek karar verebilir²⁴⁰. Çünkü paraya çevirmeye ilgiyi artırmak ve bu ilgi sonucu paraya çevirmeden en elverişli sonucu almayı sağlayacak ilan şeklini belirlemek icra müdürünün takdir yetkisindedir²⁴¹. Gazete ile ilan edilmesine karar verilmişse, yerel gazetede ya da yurt düzeyinde yayın yapan bir gazetede bu ilanın yayınlanmasına, gazete ilanlarının genişliği ve şekline icra müdürü karar verilebilir²⁴². Eğer yurt düzeyinde bir gazetede ilan yapılmasına karar verilmişse bu ilân satış talebi tarihinde²⁴³ tirajı elli binin (50.000) üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetelerden biriyle yapılır(İİK m. 114/2 son). Hem yurt düzeyi hem de yerel gazetede yayınlanmasına karar verilmişse ilanda şu hususlar yer alır. Gazete ile yapılacak ilanlara satış şartnamesi eklentisiyle geçirilmeyip, satılacak şeyin cinsi, mahiyeti, önemli vasıfları, muhammen kıymeti, bulunduğu yer ve ikinci artırmanın gün ve saati, satış şartnamesinin vesaire bilginin nereden ve ne suretle öğrenilebileceği, talep halinde ve ilanda gösterilen masrafı verilmek şartıyla şartnamenin bir örneğinin gönderilebileceği hususları yazılmakla yetinilir(İİK m. 114/3). Gazete ile ilan masraflı olacağından genellikle yüksek değerli taşınırılar için bu yol izlenmektedir. Ancak menkul mallar ehemmiyetli ise bu ilan ihmal olunmamalıdır²⁴⁴. Ayrıca icra müdürünün yapması gereken ilan dışında, taraflar şartnamenin tamamını, masrafı kendilerine ait olmak üzere, diledikleri vasıtalarla ilan edebilirler. Ancak hususi mahiyetteki bu ilan resmi muameleye tesir etmez(İİK m. 114/3 son).

²³⁹ Karaca, s. 1092.

²⁴⁰ Arslan, s. 39; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 347; Karaca, s. 1092; Karşı, s. 557.

²⁴¹ Arslan, s. 39.

²⁴² Belgesay, İcra, s. 311.

²⁴³ “114. Maddede yapılan değişiklik ile satış ilanın yurt düzeyinde yayımlanan bir gazete ile yapılmasına karar verilmesi halinde bu ilan, satış talebi tarihinde yurt düzeyinde tirajı elli binin üzerinde olan gazetelerden biriyle yapılır. Bu değişiklikten önce yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetelerin tirajının sürekli değişmesi nedeniyle hangi tarih esas alınarak bu gazetenin belirlenmesi gerektiği konusunda uygulamadaki tereddütler giderilmek istenmiştir.”, Hakan Pekcanitez, “4949 Sayılı Kanun’la, İcra Hukukunda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, TBBD, S. 49, 2003, s. 150-151.

²⁴⁴ Belgesay, İcra, s. 311.

Taşınırların açık artırma ilanı ayrıca elektronik ortamda da yapılır(İİK m. 114/3 son). Basın İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanunu²⁴⁵,na göre kanunlarda yayınlanması mecburi tutulan ilanlar resmi ilan mahiyetindedir ve buna ilişkin ilanlar Basın İlan Kurumu tarafından yayınlanır(BİKTDK m. 29/a). İcra ve İflas Kanunu'na yapılması emredilen ilanlar da resmi ilan sayıldığından, açık artırma ilanlarının gazete ve elektronik ortamda yayınlanması Basın İlan Kurumu vasıtasıyla olacaktır²⁴⁶.

İcra ve İflas Kanunu'nda taşınırların artırmalarının ilanının, arıtmadan ne kadar süre önce yapılacağına dair açık bir hüküm yoktur. Bu durumda ilanın amacının artırmaya daha fazla ilgi çekmek olduğu göz önünde bulundurularak, ilgilenenlerin artırmayı öğrenmeleri ve öğrendikleri bu artırmaya katılabilmeleri için hazırlık yapabilmelerine elverişli bir süre olmalıdır²⁴⁷. Ayrıca 6352 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle elektronik ortamda teklif verme yolu açıldığından ve bu teklif vermenin başlaması birinci ihale tarihinden on gün önce başlayacağından(İİK m. 114/4), ilanın artırmadan kaç gün önce yapılacağı belirlenirken bu husus da dikkate alınmalıdır.

İcra ve İflas Kanunu'nda taşınırlarla ilgili açık artırma ilanın borçlu, alacaklı ve ilgili üçüncü kişilere bildirileceği konusunda bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak tarafların menfaatleri dikkate alınarak icra müdürünce ilan aynı zamanda bu kişilere de bildirileceği kararlaştırılabilir²⁴⁸.

Taşınırın açık artırma ilânı, icra müdürü tarafından imzalanır ve mühürlenir. Bu ilan elektronik ortamda da yapılır ancak elektronik ortamda yapılan ilanda imza ve mühür aranmaz(İİK m. 48 son²⁴⁹).

²⁴⁵ RG, T. 09.01.1961, S. 10702.

²⁴⁶ Bkz. <http://e-uygulama.bik.gov.tr/bikProject/kurum/ilanKategorileri.seam> ; <http://e-uygulama.bik.gov.tr/bikProject/kurum/internetIlanSorgu.seam?gunluk=false&kategori=ICRA&cid=347083> . ET. 28.02.2013, sa 13.29.

²⁴⁷ Arslan, s. 39; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 347; Akyazan, s. 14; “114 üncü maddenin Büyük Millet Meclisinde müzakeresi esnasında menkul satışlarında artırma gününden evvel belli bir süre içinde ilanın yapılması bir milletvekili tarafından teklif edilmişse de umumi heyetçe kabul edilmemiştir.”, Karaca, s. 1092.

²⁴⁸ Kuru, C. 2, s. 1201; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 348; Akyazan, s. 14; “İcra müdürü ilanın bir örneğinin alacaklıya, borçluya ve diğer ilgililere tebliğine karar vermişse, bu hususun yerine getirilmemesi, ihalenin feshi sebebi teşkil eder.”, Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 348; Y12HD, T. 14.11.1995, E. 15648, K. 15947, Y12HD, T. 23.10.1986, E. 679, K. 11067, Y12HD, T. 25.10.1995, E. 14010, K. 14432, Y12HD, T. 02.03.1995, E. 2832, K. 2858, Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 348; Yıldırım; Deren-Yıldırım, s. 223, dipnot 6.

²⁴⁹ Değişiklik RG, T. 16.4.2013, S. 28620.

Yukarıda ilanda bulunması kanunca ve yönetmelikçe zorunlu tutulan unsurlar ile icra müdürünün takdirine bırakılan durumlarda, kanuna ve yönetmeliğe aykırılık veya icra müdürünün olaya uygun olmayan işlemi nedeniyle şikâyet yoluna gidilebilir(İİK m.16/1). Eğer ihale yapılmışsa ihalenin feshi şikâyet yoluyla istenebilir(İİK m. 134).

bb) Taşınmaz malların açık artırma ilanlarının yapılması İcra ve İflas Kanunu'nun 126. maddesinde düzenlenmiştir. İlanda bulunması gerekli hususlar şöyle belirtilmiştir; Yapılacak ilana, satılacak şeyin cinsi, mahiyeti, önemli vasıfları, tahmin edilen kıymeti, bulunduğu yer; birinci ve ikinci ihalenin yapılacağı yer, gün ve saat; artırmaya iştirak edeceklerin haczedilen malın tahmin edilen kıymetinin yüzde yirmisi nispetinde pey akçesi veya milli bir bankanın teminat mektubunu tevdi etmeleri gerektiği; diğer bilgilerin nereden ve ne suretle öğrenilebileceği hususları yazılır. Ayrıca, ipotek sahibi alacaklılarla diğer ilgililerin taşınmaz üzerindeki haklarını, hususiyle faiz ve masrafa dair olan iddialarını evrakı müsbiteleri ile on beş gün içinde icra dairesine bildirmeleri gerektiği yazılır; aksi halde, hakları tapu siciliyle sabit olmadıkça, satış bedelinin paylaşmasından hariç kalacakları da ilave edilir. Bu ihtar irtifak hakkı sahiplerine de yapılır(İİK m. 126/2, İİKY m. 50²⁵⁰²⁵¹).

İcra ve İflas Kanunu madde 126 fıkra 5 hükmü, kanunun madde 114 fıkra 2 ve 3'e yollamada bulunduğundan, icra müdürü; ilanın şeklini, artırmanın tarzını, yerini ve gününü ve gazete ile yapılıp yapılmayacağını ilgililerin menfaatlerini dikkate alarak belirleyecektir. O bölümde belirttiklerimiz taşınmaz artırma ilanlarında da geçerli olacaktır.

²⁵⁰ İlânda;

- a) Dosya numarası,
- b) Artırmanın yapılacağı yer, gün ve saat, her iki artırma için elektronik ortamda teklif vermenin başlayacağı gün,
- c) Artırma şartnamesinin hangi tarihten itibaren herkes tarafından görülebileceği,
- d) Kararlaştırılan zamanda artırma bedeli takdir edilen kıymetin yüzde ellisini bulmadığında, artırmanın en az yirmi gün sonrası aynı yer ve saatte taşınmazın en çok artırana ihale edileceği,
- e) İkinci artırmanın yapılacağı yer, gün ve saat,
- f) İpotek sahibi alacaklılarla, diğer ilgililerin taşınmaz üzerindeki haklarını faiz ve giderlere ilişkin olan iddialarını, dayanağı belgeler ile on beş gün içinde icra dairesine bildirmeleri, aksi halde hakları tapu sicili ile sabit olmadıkça, satış bedelinin paylaşılmasından hariç kalacakları ihtarı, yazılır. Taşınmazın açık artırma ilânı, icra müdürü tarafından imzalanır ve mühürlenir. Bu ilan elektronik ortamda da yapılır, ancak elektronik ortamda yapılan ilanda imza ve mühür aranmaz. Birinci fıkranın (f) bendindeki ihtar irtifak hakkı sahiplerine de yapılır.

Ayrıca 48 inci maddedeki satış ilânına ilişkin kayıtlar burada da uygulanır.

²⁵¹ Değişiklik RG, T. 16.4.2013, S. 28620.

Taşınmazların açık artırma ilanı ayrıca elektronik ortamda da yapılır (İİK m. 126/5 yollama 114/3 son). Basın İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanunu'na göre kanunlarda yayınlanması mecburi tutulan ilanlar resmi ilan mahiyetindedir ve buna ilişkin ilanlar Basın İlan Kurumu tarafından yayınlanır (BİKTDK m. 29/a). İcra ve İflas Kanunu'nca yapılması emredilen ilanlar da resmi ilan sayıldığından, açık artırma ilanlarının gazete ve elektronik ortamda yayınlanması Basın İlan Kurumu vasıtasıyla olacaktır²⁵².

Ayrıca icra müdürünün yapması gereken ilan dışında, taraflar şartnamenin tamamını, masrafi kendilerine ait olmak üzere, diledikleri vasıtalarla ilan edebilirler. Ancak hususi mahiyetteki bu ilan resmi muameleye tesir etmez (İİK m. 126/5 yollama İİK m. 114/3 son).

İcra ve İflas Kanunu'nun taşınır artırma ilanlarının ne kadar süre önce ilan edilmesi gerektiğini düzenlemediğini belirtmiştik. Taşınmaz artırımlarında ise kanun açıkça ilanın, birinci ihale tarihinden en az bir ay önce yapılması gerektiğini düzenlemiştir (İİK m. 126/2). Ancak taşınmaz üzerinde bulunan yüklerin (mükellefiyetlerin) saptanması ve bu konuda yapılacak şikâyetlerin artırmadan önce çözümlenmesi için ilanın olabildiğince erken yapılması gerekir²⁵³. İlan edilen metnin esasa müessir olmayan maddi hatalar nedeniyle tekrarlanması gerektiğinde, ihale tarihi değiştirilmeksizin hata ilanen düzeltilir. Ancak bu düzeltme ilanının tarihi ile ihale tarihi arasında yedi günden az zaman kalmış ise daha önce ilan edilen günden yedi iş günü sonrası için tespit edilecek günde ihale yapılacağı düzeltme ilanında belirtilir. Bu düzeltme ilanı ilgililere ayrıca tebliğ edilmez (İİK m. 126/2)²⁵⁴.

Aynı şekilde kanun taşınır ilanlarının borçluya, alacaklıya ve diğer ilgililere ayrıca bildirilmesi yönünde açık bir düzenleme getirmediğini, ancak tarafların

²⁵² Bkz. <http://e-uygulama.bik.gov.tr/bikProject/kurum/ilanKategorileri.seam> ; <http://e-uygulama.bik.gov.tr/bikProject/kurum/internetIlanSorgu.seam?gunluk=false&kategori=ICRA&cid=347083> . ET. 28.02.2013, Saat 13.29.

²⁵³ Arslan, s. 46.

²⁵⁴ “Maddenin bu yönde değiştirilmesi, uygulamada ilanın özelliklerine gereği gibi riayet edilmemiş olunması nedeni ile, bu satış ilanın şikâyet üzerine iptali sonucu, yeni bir satış ilanı gerçekleştirilmesi zorunluluğunu ortadan kaldırmak amacı ile getirilmektedir. Aslında, bilgisiz ve özensiz icra memuru ve avukatların hatalarının bu yolla düzeltme olanağı yaratılmak istenirken; ilana güven fikri derin yaralar almakta mıdır? Ayrıca getirilen bu yeni hüküm ile, esasa müessir hata ve esasa müessir olmayan hata sınırının belirsizliği yeni uyuşmazlıkların kaynağını oluşturmayacak mıdır? Nitekim, tasarı gerekçesinde <<satış tarihinde yapılan hata, şüphesiz, esasa müessir hatalar cümlesindendir>> denilerek bu yönde çıkabilecek bir tereddüdün bu yolda gidermek ihtiyacı duyulmuştur.”, Üstündağ, İcra, s. 259.

menfaatleri gerektiriyorsa icra müdürünce bu tebliğlerin yapılabileceğini belirtmiştik. İcra ve İflas Kanunu m. 127 ise taşınmaz artırma ilanlarının borçluya, alacaklıya ve taşınmazın tapu siciline kayıtlı bulunan ilgililerinin tapuda kayıtlı adresleri varsa bu adreslerine ayrıca tebliğ olunacağını düzenlemiştir. Yani burada taşınırlarda olduğu gibi icra müdürünün tarafların menfaatlerini göz önüne alıp takdir yetkisini kullanması söz konusu değildir. Burada kanunun bir emri söz konusudur. Tapu sicilinde görülen ilgililerin adresleri tapuda kayıtlı değilse, adres kayıt sistemindeki adresleri tebligat adresi kabul edilir. Bundan başka adres araştırması yapılmaz ve gazetede veya elektronik ortamda yapılan artırma ilanı tebligat yerine geçer(İİK m. 127). İcra ve İflas Kanunu'nun 127. maddesinde düzenlenmiş olan bu tebligat açık artırmanın geçerliliği için esaslı bir şekil şartı olup, buna uyulmaması halinde ihalenin feshi için bir sebep teşkil eder²⁵⁵.

Yukarıda belirtilen ilanda bulunması kanunca ve yönetmelikçe zorunlu tutulan unsurlar ile icra müdürünün takdirine bırakılan durumlarda, kanuna ve yönetmeliğe aykırılık veya icra müdürünün olaya uygun olmayan işlemi nedeniyle şikâyet yoluna gidilebilir(İİK m.16/1). Eğer ihale yapılmışsa ihalenin feshi şikâyet yoluyla istenebilir(İİK m. 134).

Gemilerin paraya çevrilmesinde, İcra ve İflas Kanununun 126 ncı maddesi uyarınca yapılacak ilan, tirajı ellibin üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetelerden biriyle ve ayrıca yurt dışında dünya çapında dağıtımı yapılan denizcilikle ilgili günlük bir gazetede yayımlanır(TTK m. 1385).

b) İflas yoluyla takipte,

İflas yoluyla takipte masa mallarının açık artırma ilanları İcra ve İflas Kanunu'nun 242. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre; Artırma ilanında artırmanın yapılacağı yer, gün ve saat yazılır. Artırmaya çıkarılan mal taşınmaz ise ilan en az bir ay önce yapılır. İlanda artırma şartlarının iflas dairesinde ne günden itibaren

²⁵⁵ Üstündağ, İcra, s. 261.

görülebileceği belirtilir²⁵⁶. İpotek alacaklısına ilandan bir nüsha verilir ve kendisine tahmin edilen bedel bildirilir.

İflas yoluyla takipte masa mallarının paraya çevrilmesi iflas idaresi(basit tasfiyede iflas dairesi) tarafından yapılacaktır. Masa mallarının artırma ilanlarının da iflas idaresi tarafından yapılması gerekecektir. Kanun sadece ilana artırmanın yapılacağı yer, gün ve saat yazılacağını belirtmekle yetinmiştir. Buradaki boşluğu iflas yoluyla takip bölümünde düzenlenmiş olan maddelere aykırı olmamak koşuluyla haciz yoluyla takipteki maddeleri kıyas yoluyla uygulayabiliriz. Yani iflas idaresi artırma ilanının taşınırlar için İcra ve İflas Kanunu'nun 114. maddesine göre, taşınmazlar için İcra ve İflas Kanunu'nun 126. maddesine göre yapmalıdır. Çünkü İcra ve İflas Kanunu'nun 243. ve 244. maddelerinde ilan ile ilgili 114. ve 126. maddelerine atıf yoktur. Bunun sebebi, artırmanın ilanı hakkında m. 242 hükmünün gayrimenkul ve menkul artırımlarında da uygulanmasıdır(İİK m. 234/2). Ancak 242. madde ilan hakkında detaylı hükümler içermediğinden, mahiyete aykırı düşmedikçe, İcra ve İflas Kanunu'nun 114. ve 126. maddelerinin iflasta da uygulanması gerekir²⁵⁷. Bundan dolayı yukarıda değindiğimiz hususlar burada da geçerli olacaktır.

İcra ve İflas Kanunu'nun 242. maddesinde taşınır malların artırma ilanının ne kadar evvel yapılacağına dair kanunen bir süre tayin edilmeyerek bu hususa iflas idaresinin takdirine bırakılmıştır(İİK m. 242/1, 114/1). Aksine gayrimenkul artırma ilanının en az bir ay önceden yapılması gerektiği belirtilmiştir(İİK m. 242)²⁵⁸.

İcra ve İflas Kanunu'nun 242. maddesinin son fıkrasına göre, ipotek alacaklısına ilandan özel bilgi verilir. Bu suretle de bu şahısların açık artırmaya katılabilmesi imkânları sağlanmak istenmiştir. Ancak müflise ve de alacaklıya özel bir bildirim yapılmaz ve o da böyle bir talepte bulunamaz²⁵⁹. Çünkü kanun, müflisin, kendisinin

²⁵⁶ “Artırma şartlarının iflas dairesinde görüleceği belirtildiğinden, iflas idaresi hazırlayacağı artırma şartnamesini iflas dairesine verecektir.”, Baki Kuru, İflas ve Konkordato Hukuku, Alfa Basım, İstanbul 1992, s. 325-326, dipnot 17.

²⁵⁷ Kuru, İflas, s. 325-326, dipnot 16, 23; Baki Kuru, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, Türkmen Kitabevi, İstanbul 2004, s. 1153-1154.

²⁵⁸ Berkin, İflas, s. 363. “Kanunun belirlediği bir aylık süre ne rehin alacaklısının muvafakatı ile ne de alacaklılar toplanması kararı ile kısaltılabilir. Çünkü bu süreye uyulmasında müflisin de menfaati vardır; müflis bu süre içinde konkordato teklif edebilir.”, Ansay, İcra ve İflas Hukuku, s. 295; Berkin, İflas, s. 363.

²⁵⁹ Üstündağ, İflas, s. 168-169; Altay, İflas, C. II, s. 1651.

iflası ile ilgili işlemleri takip ettiğini farz etmiştir²⁶⁰. Ayrıca iflasta paraya çevirme işlemlerini yapacak olan iflas idaresi müflisin de yararını korumak durumundadır; müflisin paraya çevrilebilir malvarlığının oluşturduğu iflas masasının yasal temsilcisi gibi hareket edecektir²⁶¹.

2. Artırma Şartnamesi

Diğer bir artırmaya hazırlık işlemi artırma şartnamesinin düzenlenmesidir. Yine bu artırma şartnamesi icra dairesi veya iflas idaresi (iflas dairesi) tarafından hazırlanacaktır. Genel anlamda şartname; satın alma, satma, yaptırma, kiralama vb. işleri gerçekleştirmek isteyen tarafın düzenlediği, her iki tarafın da uymayı üstlendikleri şartların tespit edildiği resmî belge olarak tanımlanmaktadır²⁶². Artırma şartnamesini ise, haczedilen veya iflas masasına dâhil olan malları paraya çevirmekle yetkili olan icra dairesi ya da iflas idaresi (iflas dairesi) tarafından düzenlenen ve her iki tarafın da uymayı üstlendikleri şartların ve artırmanın yapılmasına ilişkin hususların tespit edildiği resmi belge olarak tanımlayabiliriz.

Artırma şartnamesinin düzenlenmesi ve ilanı, açık artırma suretiyle paraya çevirmenin önemli hususlarından birisidir. Çünkü artırma sonucu mal ihale edilen kişi o malı artırma şartnamesine uygun olarak kazanacaktır²⁶³. Artırma şartnamesinde yazılı olmayan mükellefiyetler alıcıya geçmez. Hatta artırma şartnamesi tapu sicili hükmündedir²⁶⁴. Bu nedenle cebri artırmalarda, artırma şartnamesini hazırlayacak olan icra müdürünün ve iflas idaresinin çok titiz hareket etmesi ve artırmaya çıkarılan malın her türlü borçlarını, alacaklarını, İcra ve İflas Kanunu'nun 125. maddesinde gösterilen hususları etraflıca tespit ederek, iyi bir artırma şartnamesini düzenlemelidir. İyi bir artırma şartnamesinin düzenlenmesi, iyi bir ihalenin yapılmasını temin eder²⁶⁵. Artırma şartlarının tam olarak tespit edilmesinde ve ilgililerin bu şartları öğrenmesinde büyük menfaat vardır²⁶⁶. Diğer yandan ise ilgililerin artırma şartları ile mücadele edebilmelerine fırsat verir. Bu mücadele de şikâyet yoluyla olacaktır. Bu yüzden artırma

²⁶⁰ Üstündağ, İflas, s. 168-169.

²⁶¹ "Ayrıca 244. madde 127. maddeye atıf yapmamıştır.", Arslan, s. 91, dipnot 64.

²⁶² Güncel Türkçe Sözlük, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, ET. 05.03.2013, Saat 15.42.

²⁶³ Kuru, C. 2, s. 1275; Olgaç, Artırma Şartları, s. 314; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 329; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 359.

²⁶⁴ Kuru, C. 2, s. 1275; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 330; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 359.

²⁶⁵ Olgaç, Artırma Şartları, s. 314.

²⁶⁶ Kuru, C. 2, s. 1276; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 330.

şartnamesi ile ilanın şekline dair şikâyetler ihaleden önce gerçekleşirse, bu konuda karar verilinceye kadar icraca ihale yapılmayacaktır²⁶⁷.

Cebri artırmada, artırma şartnamesinde açık bir taahhüt bulunmadıkça veya artırmaya iştirak edenlere karşı hile yapılmış olmadıkça zapta ve ayıba karşı tekeffül söz konusu olmaz(TBK m. 280)²⁶⁸. Ancak şartları söz konusu ise ihalenin feshi nedeni oluşabilir(İİK m. 134).

a) Haciz yoluyla takipte,

aa) Taşınır malların açık artırma şartnamesinin düzenlenmesi ve neleri içereceği konusunda İcra ve İflas Kanunu'nda taşınmazların aksine detaylı bir düzenleme mevcut değildir. Kanunda sadece gazete ile yapılacak ilanlarda artırma şartnamesinin eklentisiyle geçirilmeyeceği, ayrıca tarafların artırma şartnamesini ayrıca ilan edebilecekleri düzenlenmiştir (İİK m. 114/2,3). İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliğinde ise ilanda şartnamenin ve diğer bilgilerin nereden ve ne şekilde öğrenileceğinin yer alması gerektiği düzenlenmiştir(İİKY m. 48).

Taşınırlar hakkında artırma şartnamesinde neler bulunacağı İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği'nde belirtilmektedir. Taşınırın açık artırma şartnamesi ve tutanağına, dosya numarası, alacaklının ve borçlunun adları ve soyadları, ilânın şekli, artırmanın yapılacağı yer, gün ve saat, birinci ve ikinci artırma tarihleri ile her iki artırma için elektronik ortamda teklif vermenin başlayacağı ve sona ereceği gün, artırma şartları, taşınırın cinsi, takdir edilen kıymeti yazılır ve icra müdürü tarafından imzalanır ve mühürlenir(İİKY m. 47/1²⁶⁹).

Taşınır malların ne şartlarla artırmaya çıkarılacağı icra müdürü tarafından takdir edilecektir. İcra müdürü malları perakende, toptan veya koleksiyon halinde paraya çevirebilir²⁷⁰. Şartnamede, ilanda yer alan bilgilerin ayrıntıları ve icra müdürünce belirlenecek olan şartlar yazılır²⁷¹.

²⁶⁷ Üstündağ, İcra, s. 259.

²⁶⁸ Tandoğan, s. 331.

²⁶⁹ Değişiklik RG, T. 16.4.2013, S. 28620.

²⁷⁰ Belgesay, İcra, s. 311; "... Satış ilanında menkullerin hangi saatler arasında satılacağını gösterilmesi yeterli olup her menkul için ayrı bir satış saati gösterilmesi gerekmez ise de satış memurunun satış tarafların menfaatine uygun olarak yapması gerekir. Bunu yaparken menkullerin cinsini vasıf ve mahiyetini nazara alıp, durumuna göre birlikte veya ayrı ayrı satması gerekir. Bir yemek takımı ayrı ayrı satılmaz. Başka bir deyimle ayrı ayrı kıymet ifade eden ve kullanılabilen menkullerin ayrı ayrı

Taşınır malların paraya çevrilmesinde artırmaya katılmak isteyen alıcıların teminat yatırma zorunluluğu yoktur. Kanun sadece elektronik ortamda teklif verenler için teminat gösterilmesini zorunluluğu öngörmektedir(İİK m. 114/3). İcra müdürü elektronik teklif verme dışında da, normal ihaleye katılmak isteyenlerin de teminat yatırması konusunda karar verebilir²⁷².

bb) Taşınmaz malların açık artırma şartnamesinin düzenlenmesi ve neleri içereceği konusunda İcra ve İflas Kanunu'nun 124. ve 125. maddelerinde, taşınırlar hakkındaki hükümlerin aksine, ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Kanuna göre; İcra dairesi taşınmazların bulunduğu yerin adetlerine göre taşınmazın yüksek bedelle paraya çevrilmesinin sağlanması bakımından en elverişli tarzda artırma şartlarını tespit eder. Bunları ihtiva eden şartname artırmadan evvel en az on gün müddetle icra dairesinde herkesin görmesi için açık bulundurulur. Şartnameye, artırmaya iştirak edeceklerin taşınmazın tahmin edilen kıymetinin yüzde yirmisi nispetinde pey akçesi veya milli bir bankanın teminat mektubunu tevdi etmeleri, elektronik ortamda teklif vererek artırmaya katılacakların teminat göstermeleri gerektiği ve elektronik ortamda teklif vermeye

satılması gerekir. Örneğin buzdolabı, çamaşır makinesi, televizyon, radyo gibi tetkik konusu olayda 2 arabanın satışı söz konusudur. Bunların da ayrı ayrı satılması borçlunun, alacaklının ve bu menkuller üzerinde haczi bulunan diğer takip alacaklılarının menfaati gereğidir. Bir araba satışına bir çok müşterinin talip olması mümkündür. İki araba birlikte satıldığı takdirde ikisinin bedeli yüksek olacağından talebe ve talibe etkili olur. Bu cihazlar nazara alınarak iki arabanın ayrı ayrı satılması gerekir iken birlikte satılması isabetsiz olup ihalenin feshine karar vermek gerekir iken davanın reddolunması isabetsiz, temyiz itirazları yerinde görülmele merci kararının İİK.nun 366 ve HUMK.nun 428. maddeleri uyarınca (BOZULMASINA), 13.5.1986 gününde, oybirliğiyle karar verildi", Y12HD, T. 13.05.1986, E. 1985/10932, K. 1986/5653; "...Aynı cins ve evsafı taşıyan ev eşyalarının birlikte satışa çıkarılmasında bir yolsuzluk yoktur Ancak, bu vasfı taşımayan ve aynı evsafı olmayan değeri 3.000.000 TL olarak takdir edilen kamyonun da ev eşyaları ile birlikte satılması ve böylelikle düşük değerle elden çıktığının anlaşılması karşısında, ihalenin usulüne uygun şekilde gerçekleştiği iddia olunamaz. Merciin süresinde vukubulan haklı şikayeti kabul etmesi gerekirken, usulsüzlük yapılmadığından bahisle, ret kararı tesis etmesi isabetsizdir. Şikayetçi vekilinin temyiz itirazının kabulü ile merci kararının yukarıda yazılı nedenle İİK'nun 366 ve HUMK un 428. maddeleri uyarınca BOZULMASINA, 23.6.1986 gününde oybirliğiyle karar verildi.", Y12HD, T. 23.06.1986, E. 1985/12678, K. 1986/7179; "...Satışı yapılan mahcuzlar su soğutucusu, kahve makinası, bankalarda kullanılan masa, sıra numarası veren makine, telefon santralı vs. gibi her biri müstakil ekonomik değeri olan menkul mallardır. Ayrı ayrı satılması talebi ve talibi artırır. Sözü edilen menkuller arasında bunların birlikte satılmasını zorunlu kılan ekonomik bütünlük yoktur. Tamamının bir banka şubesinde kullanılmakta olması yukarıdaki kuralı ortadan kaldırmaz. Bu nedenle ihalenin feshi gerekirken bu istemin reddi isabetsiz olduğu gibi, kıymet takdirine itiraz edildiği halde satışın bu işlem kesinleşmeden yapıldığı yönündeki iddianın da araştırılmaması yasaya aykırı bulunmuştur.", Y12HD, T. 09.07.2002, E. 13626, K. 15011; "...Ayrıca mahcuz mallar birlik arz etmediği halde satışların birlikte yapılmasını gerektiren nedenler açıklanmadan birlikte satışı da isabetsizdir. Bu nedenlerle şikayetin kabulüyle ihalenin feshine karar vermek gerekirken reddi usul ve yasaya aykırıdır.", Y12HD, T. 12.02.1992, E. 1991/7043, K. 1992/1286, <http://www.kazanci.com>, ET. 06.03.2013, saat 15.13.

²⁷¹ Arslan, s. 40; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 314.

²⁷² Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 348.

ilişkin hususlar yazılır. Artırmaya çıkarılan taşınmaz üzerinde hakkı olan alacaklının alacağı yukarı ki fıkra yazılı nispet raddesinde ise artırmaya iştiraki halinde ayrıca pey akçesi ve teminat aranmaz(İİK m. 124). Ayrıca İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliğinde de bu konuda hükümler vardır²⁷³.

Artırma şartnamesinde taşınmazın, üzerindeki irtifak hakları, taşınmaz mükellefiyetleri, ipotekler, ipotekli borç senetleri, irat senetleriyle birlikte satıldığı ve borçlunun bu taşınmaz ile temin edilmiş şahsi borçlarının da alıcıya intikal eyleyeceği açıkça belirtilir. İpotek ve ipotekli borç senediyle temin edilmiş olup da bu suretle müşteriye devrolunan borçtan asıl borçlunun kurtulması alacaklının müracaat hakkının mahfuz olduğunu ihaleden itibaren bir sene içinde kendisine bildirmemiş olmasına bağlıdır. Taşınmaz rehinle temin edilmiş muaccel borçlar, müşteriye devredilmeyip satış bedelinden tercihen ödenir. Artırma şartnamesinde hangi masrafların müşteriye ait olacağı açıkça belirtilir(İİK m. 125)²⁷⁴. Bunlar, artırma bedeli dışında, tellâliye resmi, ihale karar pulları bedeli, tescil ve teslim masrafları, katma değer vergisi²⁷⁵, vakıf taviz bedeli, ferağ harcıdır. Artırma şartnamesinde yazılı olmayan masraf sonradan alıcıya yükletilemez²⁷⁶.

²⁷³ İİK m. 49/1(Değişiklik RG, T. 16.4.2013, S. 28620);

Taşınmazın açık artırma şartnamesi ve tutanağına, dosya numarası, alacaklı ve borçlunun ad ve soyadları, artırmanın yapılacağı yer, gün, saat, şartnamenin açık bulundurulduğu ilk gün, birinci ve ikinci artırma gün ve saatleri ile her iki artırma için elektronik ortamda teklif vermenin başlayacağı ve sona ereceği gün, taşınmazın tapu kaydı ve niteliği, varsa, borçlunun taşınmazla temin edilmiş kişisel borçlarının da alıcıya intikal edeceği, tapu sicilindeki diğer bilgiler ve taşınmaz üzerindeki mükellefiyetler, takdir olunan kıymet, artırmaya katılacakların, taşınmazın takdir edilen kıymetinin yüzde yirmisi oranında pey akçesi veya banka teminat mektubunu tevdi etmeleri gereği, artırmaya çıkarılan taşınmazın üzerinde hakkı olan alacaklı veya ilgiliden pey akçesi veya teminat mektubu aranıp aranmayacağı, taşınmazın son imar durumu, hangi giderlerin alıcıya ait olacağı ve diğer gerekli bilgiler yazılır. Şartname, icra müdürü tarafından tarih atılarak imzalanır ve mühürlenir.

²⁷⁴ Taşınmazın açık artırma şartnamesi ve tutanağına, dosya numarası, alacaklı ve borçlunun ad ve soyadları, artırmanın yapılacağı yer, gün, saat; şartnamenin açık bulundurulduğu ilk gün; birinci ve ikinci artırma gün ve saatleri; taşınmazın tapu kaydı ve niteliği; varsa, borçlunun taşınmazla temin edilmiş kişisel borçlarının da alıcıya intikal edeceği; tapu sicilindeki diğer bilgiler ve taşınmaz üzerindeki mükellefiyetler; takdir olunan kıymet; artırmaya katılacakların, taşınmazın takdir edilen kıymetinin yüzde yirmisi oranında pey akçesi veya banka teminat mektubunu tevdi etmeleri gereği; artırmaya çıkarılan taşınmazın üzerinde hakkı olan alacaklı veya ilgiliden pey akçesi veya teminat mektubu aranıp aranmayacağı; taşınmazın son imar durumu; hangi giderlerin alıcıya ait olacağı ve diğer gerekli bilgiler yazılır(İİK m. 49).

²⁷⁵ Cebri artırmalarda Katma Değer Vergisinin alınması hususunda ayrıntılı bilgi için bkz. Şükran Ekecik/ Gülten Şişman, “Cebri Satışlarda Katma Değer Vergisi”, BATIDER, C. XXVI, S. 3,

²⁷⁶ Olgaç, s. 310; Kuru, C. 2, s. 1282-1283.

b) İflas yoluyla takipte

İcra ve İflas Kanunu'nun 242. maddesine göre iflas idaresi hazırlayacağı artırma şartnamesini iflas dairesine teslim edecek ve artırma ilanına, bu şartnamenin ne günden itibaren iflas dairesinde görülebileceğini belirtecektir. İcra ve İflas Kanunu'nun 244. maddesi artırma şartnamesinin düzenlenmesi konusunda haciz yoluyla takipteki maddelere atıfta bulunmuştur. Yani iflas idaresi genel haciz yoluyla takip kısmında düzenlenen açık artırma şartnamesinin düzenlenmesi maddelerine göre açık artırma şartnamesi düzenleyeceklerdir.

3. Mükellefiyetler Listesi ve Yeniden Kıymet Takdiri

a. Mükellefiyetler Listesi

Taşınmazlar bakımından artırma şartnamesinin yanı sıra icra müdürü artırmaya başlamadan önce taşınmaz üzerindeki tapu siciline kaydedilmiş veya resmi senede dayanmış olan mükellefiyetlerin hepsinin bir listesini yapar ve bu listeyi haczedenerle²⁷⁷ borçluya tebliğ eder ve itirazlarını bildirmeleri için üç gün mühlet verir(İİK m. 128)²⁷⁸. İcra ve İflas Kanunu'nun istihkak iddiası ve davası hakkındaki 96. ve 97. maddeler hükümleri burada da geçerlidir(İİK m. 128/1). İcra müdürü, bir yandan artırmayı ilan ederken, diğer yandan taşınmaz üzerindeki mükellefiyetleri tapu sicilinden sorar ve tespit ettiği mükellefiyetlerin bir listesini yapar. İlan üzerine hak sahibi olduklarını bildirenlerin de iddialarını listeye geçirir²⁷⁹. İlanda belirtilen uyarıya rağmen taşınmaz üzerindeki haklarını süresi içinde bildirmeyenler, tapu sicilinden hakları sabit olmadıkça ihale bedelinin paylaştırılmasından hariç bırakılacaklardır(İİK m. 126/3). İcra dairesinin, tapu müdürlüğünün bildirdiği ve ilgililerin bildirdikleri mükellefiyetleri, incelemek ve takdir yetkisi yoktur. Bu mükellefiyetleri aynen listeye

²⁷⁷ “İİK m. 128/1’de hacizlerin mükellefiyet oluşturmamasına karşın, taşınmaza haciz koyduran alacaklılara da mükellefiyetler listesinin tebliğ edilmesi zorunluluğu, bu gruba giren alacaklıların da İİK m. 128 uyarınca İİK m. 96-97’deki prosedüre göre mükellefiyetler listesine itiraz etme hak ve yetkisiyle donatılmış olmalarından kaynaklanmaktadır. Yoksa, bu hükümden haczin mükellefiyet olduğu sonucu çıkarılmayacağı kuşkusuzdur.”, Sümer Altay, “Doğru İşlemeyen Bir Kurum: Mükellefiyetler Listesi ve İşlevi”, İBD, C. 68, S. 10-11-12, 1994, s. 389.

²⁷⁸ “ Bunların yanında taşınmaz üzerinde rehin hakkı bulunanlarla tapuya şerh edilmiş kişisel hakkı olanlara da tebligat yapılması doğru olur. Çünkü, bu kimselerin de taşınmaz üzerinde az yük bulunmasında yararları vardır.”, Arslan, s. 102, dipnot 102; Kuru, C. 2, s. 1292, dipnot 187.

²⁷⁹ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 360; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 331.

geçirmek zorundadır²⁸⁰. Ancak ipotekle ilgili icra dairesine İcra ve İflas Kanunu'nun 16/1. maddesine göre bir görev yüklenebilir. İcra müdürü taşınmaz üzerinde bu yükümlülüğü tespit ettikten sonra lehine ipotek verilen kişilere bu ipoteğin riskini sorması yerinde olur. Eğer bu kişilerin beyanlarında ipotek riski olmadığını belirtirlerse icra müdürü o zaman bu ipoteği mükellefiyetler listesinde yer vermeyebilir. Eğer kişilerin beyanlarında ipoteğin riskinin söz konusu olduğunu belirtmeleri durumunda beyanları doğrultusunda bu ipoteği ve miktarını mükellefiyetler listesine geçirmesi gerekir. Böyle bir görevi icra müdürüne yüklemek tarafların ve ilgililerin menfaatinedir. Zira aslında hiç olmayan bir risk için ipotek terkin edilmemişse, bu ipotek miktarı o malın karşılama prensibinden dolayı paraya çevrilmesini zorlaştıracaktır.

Mükellefiyetler listesi taşınmazın sorumlu olduğu aynı hakların ve kuvvetlendirilmiş şahsi hakların açıklanmasına hizmet eder. Mükellefiyetler listesinde yer alması gereken yükler; ipotek hakkı (ipotekli borç senedi, irad senetleri)²⁸¹, taşınmaz mükellefiyeti, kanundan doğan taşınmaz takyidatları ve tapu siciline şerh verilmiş şahsi haklarını (satış vaadi sözleşmeleri, iştirak, vefa, şufa hakları, kira sözleşmeleri) kapsar²⁸². Muaccel olmayan bütün mükellefiyetler(örneğin ipotekler) alıcıya intikal edeceğinden bunların artırma şartnamesinde ayrıca belirtilmesi gerekir. Ancak şahsi bir hakkın alıcıya intikali için tapuda bu hakkın şerh edilmiş olması gerekir. Yoksa sırf şahsi mükellefiyet alıcıya intikal etmez. Taşınmaz üzerinde muaccel borçlar ise, alıcıya intikal etmeyip bunlar ihale bedelinden öncelikle ödenir (İİK m. 125/3). Yine alıcıya intikal edecek olan mükellefiyetler hacizden önce doğmuş olan mükellefiyetlerdir²⁸³. Hacizden sonra doğmuş olan mükellefiyetler haciz alacaklısının hakkına herhangi bir

²⁸⁰ Kuru, C. 2, s. 1291; Arslan, s. 101; Altay, Mükellefiyetler, s. 391; Üstündağ, İcra, s. 264, dipnot 850; Belgesay, İcra, s. 334; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 242.

²⁸¹ “Mükellefiyet kabul edilebilmesi için o hak nedeniyle taşınmazın değerinde azalma olmalıdır. Oysa haciz ve ipotek nedeniyle taşınmazın değeri düşmez. Yargıtay bazı kararlarında (Y12HD, T. 23.06.1999, E. 6859, K. 8612; Y12HD, T. 27.06.1994, E. 8139, K. 8601; Y12HD, T. 23.04.1981, E. 2271, K. 4083; YİİD, T. 30.03.1961, E. 2423, K. 3119, Uyar, C. 6, s. 9719) ipoteğinde hacizde olduğu gibi bir adi alacak olarak değerlendirilmesi gerektiğini, bu nedenle bir yükümlülük olmadığını, satışa çıkarılan taşınmaz üzerinde ipotek bulunması halinde, sırf bundan dolayı bir mükellefiyetler listesi düzenlenmesine gerek olmadığını kabul etmektedir. Yargıtay bazı kararlarında (Y12HD, T. 17.11.1994, E. 13732, K. 14377, Uyar, C. 6, s. 9719-9720; Y12HD, T. 22.06.1978, E. 5779, K. 5857, Y12HD, T. 04.12.1976, E. 8157, K. 9237, Uyar, C. 6, s. 9719) ipoteğin bir yükümlülük olduğunu kabul etmektedir. Doktrin de ise ipoteğin bir yükümlülük olduğu kabul edilmektedir. Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 241, dipnot 13; Kuru, C. 2, s. 1290; Arslan, s. 47; Karşı, s. 564; Üstündağ, İcra, s. 316.

²⁸² Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 240; Altay, Mükellefiyetler, s. 389; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 331; Karşı, s. 564.

²⁸³ “Bir aynı yükün, hacizden öncemi, yoksa sonra mı tescil edildiği hususunda ihtilaf ortaya çıkarsa, bu mükellefiyetler listesine itiraz prosedürü içinde halledilmelidir.”, Üstündağ, İcra, s. 264.

şekilde etki etmez²⁸⁴. Bu durumda alacaklı, taşınmazın bu haklardan arî olarak veya bu haklarla birlikte paraya çevrilmesini isteyebilir. Taşınmaz haktan arî olarak paraya çevrilip de bedeli alacaklının alacağından fazla çıkarsa o hakkın takdir edilecek kıymeti ödenmek üzere bedelin fazlası hak sahibine tahsis edilir(İİK m. 132).

Hacizlerin aynı bir yük olmaması sebebiyle mükellefiyet teşkil etmediğinden, mükellefiyetler listesinde gösterilmez²⁸⁵. Çünkü taşınmaz üzerinde haciz şerhi varsa bu durum hacze iştirak kurumu ile çözümlenecektir. Zira paraya çevrilecek taşınmaz, paraya çevirmeyi talep etmiş olan alacaklının alacağından öncelikli bir alacaklı tarafından daha önce haczedilmiş ise ve paraya çevirmeyi talep etmiş olan alacaklı hacze iştirak edememişse, bu durumda bu alacaklı İcra ve İflas Kanunu'nun 100. maddesinin son fıkrasına göre evvelki dereceden artacak bedeller için hacze iştirak etmiş olacaktır. Yani ilk ve öncelikli haciz sahibi taşınmazın paraya çevrilmesi sonucu alacağını alacak, arta kalan alacağa haciz koydurmuş olan diğer alacaklılar eğer arta kalan bir para kalırsa tatmin edileceklerdir. Eğer bu alacaklı hacze iştirak edebilmiş olsaydı bu durumda paraya çevirme sonucu elde edilen para İcra ve İflas Kanunu'nun 138. maddesine göre alacaklıların hisselerine göre dağıtılacaktır. Eğer ilk haciz koyduran alacaklıdan sonra diğer bir alacaklı bu mal üzerine haciz koydurursa, bu ikinci haciz koyduran alacaklının hacze iştirak etme hakkı varsa bu durumda paraya çevirme sonucu elde edilen para İcra ve İflas Kanunu'nun 138. maddesine göre alacaklıların hisselerine göre dağıtılacaktır. Eğer bu ikinci alacaklının hacze iştirak edebilme hakkı yok ise bu durumda bu alacaklı İcra ve İflas Kanunu'nun 100. maddesinin son fıkrasına göre evvelki derecedeki alacaklının alacağının ödenmesinden artacak bedeller için hacze iştirak etmiş olacaktır.

Mükellefiyetler listesi açık artırma açısından önemli bir işleve sahiptir. Mükellefiyetler listesinin iki önemli işlevi olduğu belirtilmiştir; artırma şartnamesinin cüzünü teşkil etmesi ve tapu sicili hükmünde olmasıdır. Yani alıcının taşınmazı bu

²⁸⁴ “Hatta mükellefiyetler listesi hazırlanırken hacizden önce veya sonra doğmuş olan bütün aynı mükellefiyetler listeye geçirilmesine rağmen satış bedelinin hesaplanmasında hacizden sonra tesis edilen mükellefiyetler nazara alınmaz.”, Karslı, s. 565; Üstündağ, İcra, s. 264.

²⁸⁵ Kuru, C. 2, s. 1290; Altay, Mükellefiyetler, s. 389. Y12HD, T. 27.06.1994, E. 8139, K. 8601; Y12HD, T. 14.09.1993, E. 9287, K. 13227; Y12HD, T. 23.04.1981, E. 2271, K. 4083; Y12HD, T. 22.06.1978, K. 5857; YİİD, T. 30.03.1961, E. 2423, K. 3119, Uyar, C. 6, s. 9723-9724.

listede yazılı mükellefiyetlerle birlikte iktisap eder. İhale bedeli ile ilgili bu liste esas alınarak hazırlanan pay cetveline göre dağıtılır²⁸⁶.

İcra ve İflas Kanunu'nun 128. maddesi mükellefiyetler listesinin artırmaya başlanmadan evvel hazırlanacağını ifade etmekte ise de bu listenin şartnamenin bir parçası olarak ve onunla birlikte, artırma gününden önce, en az on gün süre ile ilgilenenlerin görebilmesine açık bulundurulması gerekir. Bu nedenle, İcra ve İflas Kanunu'nun 128. maddesindeki ifadeyi, artırma gününden en az on gün önce mükellefiyetleri içeren listeyi kesinleşmiş olması şeklinde anlamak gerekir. Buna karşılık mükellefiyetler listesi çok erken bir tarihte de hazırlanmamalıdır. Aksi halde mükellefiyetler listesi artırma aşamasında satış isteyeninin hakkından sonra yer alana takyidatların değeri taşınmaz üzerinde bulunan bütün yükümlülükleri içermeyebilir ve bu durum listenin gerçek duruma uymadığı gerekçesi ile ihalenin feshi istemine yol açabilir²⁸⁷.

Hazırlanmış olan mükellefiyetler listesi, haciz koydurmuş alacaklılarla borçluya tebliğ edilir ve bir itirazları varsa bunu bildirmeleri için kendilerine üç günlük süre verilir. Bu üç gün içinde itiraz edilirse, uyuşmazlığın İcra ve İflas Kanunu'nun istihkak iddiası ve davası hakkındaki 96. ve 97. maddeler hükümlere göre çözülmesi gerekir (İİK m. 128)²⁸⁸. Taşınmaz borçlu elinde haczedildiği için, İcra ve İflas Kanunu burada 97. maddeye göre istihkaka davası açılması gerekir. Demek ki, burada 99. maddeye göre istihkaka davası açılması söz konusu olmayacaktır²⁸⁹. Alacaklı veya borçlunun itirazı

²⁸⁶ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 241; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 331; Gürdoğan, İcra, s. 109-110; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 359; Postacıoğlu, İcra, s. 489; Muşul, C. I, s. 729; Ömer Ulukapı, İcra ve İflas Hukuku, 5. Baskı, Mimoza Basım, Konya 2012, s. 131.

²⁸⁷ Arslan, s. 106; Kuru, C. 2, s. 1291; Altay, Mükellefiyetler, s. 391; Aslan, s. 89.

²⁸⁸ “Haciz alacaklısının paraya çevrilmeden önce ipoteği terkin ettirmekte pek açık menfaati vardır. Bunun için, haciz alacaklısı artırma ilanın yaptırdıktan sonra ipotek alacaklısının müraعاتı üzerine veya icra memurun resen tapu kaydına müsteniden ilk kademede şartnameye geçirmek üzere kaydettiği ipoteğe karşı haciz alacaklısı bu ipoteğin varlığına itiraz ederek, ipoteğin hükümden düştüğü yolunda adı geçen ipotek alacaklısına karşı onun istihkak iddiasına karşı bu itirazın tebliğini 96. madde mucibince istemeli ve ipotek alacaklısı alacağının varlığı hakkında ısrar ettiği takdirde ihtilaf yaratarak, dosyanın icra mahkemesine sevkini sağlamalıdır. O zaman icra mahkemesi ipotek beyanına karşı bunun karşılığı alacağın yokluğunu ileri süren haciz alacaklısına 7 gün içinde dava açma mecburiyetini tahmil etmeli ve aynı zamanda takibin devamını bu davanın sonuna bırakmalıdır. Görülüyor ki, ipoteğin karşılığında bir alacağın kalmadığının ispatına sadece İİK 142. madde çerçevesine hasretmek çok yetersiz kalmakta ve bir çok ahvalde satışı imkânsız hale getirmekte ve haciz alacaklısının hakkına kavuşması engellenmektedir.” İlhan E. Postacıoğlu, “İpotekle Yüklü Bir Gayrimenkulü Haczedene Alacaklı İpoteğin Hükümden Düştüğünü Ne Yolda Ortaya Koyabilir?”, İzBD, Ocak 1985/1, s. 31.

²⁸⁹ Üsütndağ, İcra, s. 320; Kuru, C. 2, s. 1292-1293; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 332; “İtiraza mahal veren hak tapu sicilinde iddia eden lehine kayıtlı bulunduğu takdirde 99’uncu maddeye tevfi kanen dava

halinde, icra dairesi dosyayı hemen icra mahkemesine gönderir. İcra mahkemesi, ilk önce takibin devamına veya ertelenmesine karar verir(İİK m. 97/1)²⁹⁰. İcra mahkemesi takibin devamına karar verirse, taşınmaz iddia edilen haktan bağımsız olarak paraya çevrilmesi gerekir. Buna karşılık, icra mahkemesi takibin ertelenmesine karar verirse, istihkak davası sonuna kadar artırma yapılmayacaktır. İtiraz tapu kaydına dayanıyorsa, takibin veya paraya çevirmenin ertelenmesine karar verilir; zira tapu kaydı itiraz konusu hakkın kesin delilidir(TMK m. 7)²⁹¹. Taşınmaz üzerinde iddia ettiği hak itiraza uğraya üçüncü kişi, icra takibinin ertelenmesi veya devamına ilişkin kararın kendisine tebliğinden veya tefhiminden itibaren yedi gün içinde icra mahkemesinde istihkak davası açmak zorundadır, aksi halde iddia ettiği haktan vazgeçmiş sayılarak taşınmaz hakkı yokmuş gibi artırmaya çıkarılır(İİK m. 97/6)²⁹².

Hazırlanmış olan mükellefiyetler listesinin alacaklılarla borçlulara tebliğ edilmesi durumunda verilecek üç günlük süre içinde yapmaları gereken itirazlar, mükellefiyetler listesine geçirilmiş olan bir hakkın kendisine yani özüne ilişkin itirazlardır. Mesela borçlunun, mükellefiyetler listesine alınan bir ipoteğin son bulunduğu ilişkin itirazı gibi. Buna karşılık, icra dairesinin mükellefiyetler listesini yaparken bu husustaki kanun hükümlerine aykırı hareket etmiş ise, mükellefiyetler listesine başvurulacak yol şikâyet yoludur(İİK m. 16)²⁹³. Mesela, icra dairesi tapu memurunun kendisine bildirdiği bir mükellefiyeti mükellefiyetler listesine hiç yazmamış veya eksik veya yanlış olarak yazmışsa²⁹⁴; ne tapuda kayıtlı, ne talep edilmiş, ne de kanunen nazara alınması gereken bir hakkın listeye geçirilmişse; mükellefiyetler

açması için alacaklıya mühlet vermesi tabidir. Çünkü namına tapu kaydı bulunan kimse hak karinesine istinat edebilir.”, Belgesay, İcra, s. 335; Postacıoğlu, İcra, s. 492; Necmeddin Berkin, “Tapuda Kayıtlı Olduğu Halde Mükellefiyetler Listesine Geçirilmeyen Haklardan Alıcının Mesuliyeti”, İÜHFM, C. XXXIV, S. 1-4, s. 285, dipnot 2.

²⁹⁰ Postacıoğlu, İcra, s. 492; Kuru, C. 2, s. 1292-1293; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 332; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 244; Berkin, Tapuda Kayıtlı, s. 286; Ancak Üstündağ itiraz söz konusu olduğunda ihtilafın kesin olarak halline kadar takibin ertelenmesine karar verilmesi gerektiğini savunmaktadır. Üstündağ, İcra, s. 264-265; aynı yönde Belgesay, İcra, s. 334, 335; “Ancak bir alacaklı veya borçlu satışı geciktirmek için suiniyetle mükellefiyet listesine itiraz eder, veyahut, itirazı üzerine açılan davanın en kısa zamanda neticelenmemesi için işlemler yapar, tedbirler alırsa itirazı nazara alınmadan gayrimenkul satılabilir.”, Belgesay, İcra, s. 334.

²⁹¹ Berkin, Tapuda Kayıtlı, s. 286.

²⁹² Kuru, C. 2, s. 1292-1293; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 332; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 244; Belgesay, İcra, s. 335; Berkin, Tapuda Kayıtlı, s. 286.

²⁹³ Kuru, C. 2, s. 1292, dipnot 188; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 332, dipnot 14; Muşul, C. I, s. 725; “Mükellefiyetler listesi eksik ise, tapu kütüğündeki veya resmi davet üzerine bildirilen aynı hak ile uyuma halinde değilse, sürenin geçmesinden sonra bildirilmiş olan talepleri ihtiva ediyorsa, ilgililer buna karşı şikâyet yoluna başvurabileceklerdir.”, Üstündağ, İcra, s. 266.

²⁹⁴ Kuru, C. 2, s. 1292, dipnot 188; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 245; Belgesay, İcra, s. 335.

listesini bildirmekten veya itiraz için süre vermekten kaçınılmışsa²⁹⁵; bu mükellefiyet lehine olan veya bu durum aleyhine olan kişi icra mahkemesine şikâyetle bulunabilir. Çünkü burada başkasının mükellefiyetler listesine geçirilmiş bir hakkına itiraz söz konusu olmayıp, icra dairesinin mükellefiyetler listesini düzenlerken kanuna aykırı bir işlem yaptığı iddia edilmektedir. Şikâyet üzerine icra mahkemesi, mükellefiyetler listesinin tamamlanmasına veya düzeltilmesine karar verirse, bu şekilde tamamlanan veya düzeltilen mükellefiyetler listesi de ilgililere tebliğ edilir ve itirazlarını bildirmeleri için üç günlük süre verilir(İİK m. 128/1)²⁹⁶.

Mükellefiyetler listesinin kesinleşmesi için, ya verilen üç günlük sürenin itirazsız geçmiş veya itiraz üzerine yedi gün içinde istihkak davası açılmamış veya itiraz üzerine açılan istihkak davasının sonuçlanmış olması gerekir. Bu şekilde kesinleşen mükellefiyetler listesi artırma şartnamesinin eki olarak yer alır. Şartname herkesin görmesi için artırmadan en az on gün önce icra dairesinde açık bulundurulur²⁹⁷. Düzeltilmiş ve kesinleşmiş mükellefiyetler listesi derdest takipte paraya çevirme için temel teşkil eder. Takip düşerse, listede etkisiz hale gelir, maddi anlamda genel bir kesin hüküm etkisi yoktur. Derdest takip içindeki kesin hüküm etkisi de sınırsız değildir, mahkeme kararıyla sonradan resen değişikliğe uğrayabilir²⁹⁸.

Mükellefiyetler listesinin düzenlenmesi sadece taşınmaz malların paraya çevrilmesi kısmında yer almaktadır(İİK m. 128). Taşınırılar bakımında kanun böyle bir zorunluluk getirmemiştir. Ancak İcra ve İflas Kanunu'nun 85. maddesinde bu konuda hükümler içermektedir. Borçlu yahut borçlu ile birlikte malı elinde bulunduran şahıslar, taşınır mal üzerinde üçüncü bir şahsın mülkiyet veya rehin hakkı gibi sınırlı bir ayni hakkının bulunması veya taşınır malın üçüncü şahıs tarafından haczedilmiş olması halinde bu hususu haciz yapan memura beyan etmek ve beyanının haciz tutanağına geçirilmesini talep etmek, haczi yapan memur da borçluyu yahut borçlu ile birlikte malı elinde bulunduran şahısları bu beyana davet etmek zorundadır(İİK m. 85/2). Yani taşınırılar hakkında bir mükellefiyet söz konusu ise bu haciz tutanağında belirtilecek ve

²⁹⁵ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 244-245.

²⁹⁶ Kuru, C. 2, s. 1292, dipnot 188; Mükellefiyetler listesinin sadece alacaklılarla borçlulara değil, tapuda ilgili olarak görünenler ile taşınmaz üzerinde rehin hakkı bulunanlarla tapuya şerh edilmiş kişisel hakkı olanlara da tebligat yapılması doğru olur. Çünkü bunların artırma aşamasına geçilmeden mükellefiyetler listesine karşı itiraz ve şikâyet yoluna başvurmaları ihalenin feshi sebebi teşkil edebilecek bu nedenlerin daha önceden çözümlenmesine yardımcı olacaktır.

²⁹⁷ Kuru, C. 2, s. 1293; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 360; Karşı, s. 565.

²⁹⁸ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 245.

taşınır malın kıymeti bu mükellefiyet göz önüne alınarak haciz anında, icra memurunca veya bilirkişi tarafından takdir edilecektir(İİK m. 87).

Yabancı bir sicile kayıtlı geminin satışı istenildiğinde, icra müdürü, o geminin bayrağını taşıdığı devletin konsoloslughuna bu hususu bildirir ve mükellefiyetler listesinin hazırlanmasını gerçekleştirmek için geminin sicil kaydını ister. Alacaklı da, sicil kaydının onaylı bir suretini icra dairesine sunabilir. Bu durumda, hangi kayıt önce gelirse, liste o kayda göre hazırlanır. İcra ve İflas Kanununun 126 ncı maddesi uyarınca yapılacak ilanın, icra müdürü veya ilgililer tarafından; geminin kayıtlı olduğu sicil devletinde, gemi sicilini tutmakla yükümlü olan makama, tescil edilmiş akdî rehin alacaklılarına, icra dairesine bildirilmiş olmaları kaydıyla kanuni rehin alacaklılarına, geminin sicile kayıtlı malikine bildirilmesi veya gideri ilgililer tarafından karşılanmak şartıyla tirajı ellibin üzerinde olan ve sicilin fiilen tutulduğu ülke düzeyinde dağıtımı yapılan gazetelerden biriyle ilan edilmesi zorunludur. İkinci fıkrada belirtilen yazılı bildirim, iadeli taahhütlü mektupla, bildirim muhataba ulaştığını doğrulayan elektronik iletişim araçlarıyla veya başkaca uygun bir yol ve araçla yapılır(TTK m. 1384).

İflas yoluyla takipte masaya dâhil her bir mal için ayrı bir mükellefiyetler listesi düzenlenmez. Bu mükellefiyetler sıra cetveline geçirilir ve orada gösterilir²⁹⁹. Sıra cetvelinde yer alan bu ayni haklara karşı İcra ve İflas Kanunu m. 128 hükmündeki izlek uygulanmaz. Çünkü bunlar hakkında sıra cetveline karşı itiraz prosedürü yürür. Sıra cetveli kesinleşince onun bir cüzü olan mükellefiyetler listesi de kesinleşmiş olur ve ancak bu durumda açık artırma yapılabilir³⁰⁰.

Mükellefiyetler listesinin tapu sicili karşısındaki durumu ile ilgili doktrinde iki farklı görüş söz konusudur.

Doktrinde bir görüşe göre, mükellefiyetler listesine geçirilmemiş bir hak tapuda kayıtlı ise bu mükellefiyet ihale alıcısına intikal edecektir. Tapuda kayıtlı haklar herkese karşı ileri sürülebilir; bunun aksine bir yorumda bulunmak tapuda kayıtlı haklara karşı güveni sarsar ve kamu menfaati için kabul edilmiş olan tapu sicillerinin aleniyeti ve

²⁹⁹ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 588; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 750; Berkin, İflas, s. 365; Üstündağ, İflas, s. 168; Gürdoğan, İflas, s. 143-144; Kuru, İflas, s. 326-327; Altay, İflas, C. II, s. 1651.

³⁰⁰ Üstündağ, İflas, s. 168.

kimsenin tapu sicilinde kayıtlı olan hakları bilmediğini iddia edemeyeceği prensibini zedeler(TMK m. 1020). Nitekim İcra ve İflas Kanunu'nun 128. maddesinde mükellefiyetler listesine dayanan ihale alıcısının tapu sicilinde kayıtlı haklardan sorumsuzluğuna dair bir hüküm yoktur. Mükellefiyetler listesinin fonksiyonuna gelince, ihale alıcısını uyarmaktan ibarettir, fakat bu uyarma ihale alıcısının iyiniyet iddia edebilmesi için tapu sicilini incelemeye mecbur olmadığı manasına gelmez; mükellefiyetler listesine göre gayrimenkule talip olmak işine gelen alıcı tapu sicilini de incelemek zorundadır; aksi halde kendisinden beklenen özeni sarf etmediği için iyiniyet iddiasında bulunamaz. Kaldı ki ihale alıcısının tapu sicilini inceleme vazifesinin yüklenmemesinin ileride ihtilaflara ve Devletin sorumluluğu konusunda suiistimallere yol açabilir. Eğer kanun mükellefiyet listesine böyle bir fonksiyon tanımak isteseydi, taşınmazın üzerindeki hak ve mükellefiyetlerle birlikte intikal edeceğini söyleyeceği yerde mükellefiyetler listesinde gösterilenlerle birlikte intikal edeceğini belirtildi³⁰¹.

Doktrinde baskın olan diğer görüşe göre; artırma sonucu ihale kendisine yapılan kişi sadece mükellefiyetler listesinde yazılı mükellefiyetlerle taşınmazı iktisap etmiş sayılır, tapu sicilinde kayıtlı olup listede gösterilmeyen mükellefiyetler alıcıya geçmez³⁰². Bu mükellefiyetlerden ihale alıcısının tek sorumlu olduğu hal ise bunları bilmesi hali olarak belirtilmiştir. Yani ihale alıcısı mükellefiyetler listesine geçmemiş

³⁰¹ Berkin, Tapuda Kayıtlı, s. 287-289; İsmet Sungurbey, Kişisel Hakların Tapu Kütüğüne Şerhi, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1963, s. 127-129; İsmet Sungurbey, Medeni Hukuk Eleştirileri, C. 2, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1970, s. 239 vd.

³⁰² Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 359; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 333-334; Kuru, C. 2, s. 1293; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 245; “Cebri icradan gayrimenkul satın alacak şahıs, tapu sicilini tetkik zorunda kaldıktan sonra, mükellefiyet listesinin fonksiyonu dâhili bir muamele olmaktan ileri gidemez. Halbuki mükellefiyet listesi yalnız alıcıya intikal edecek muaccel borçlar bakımından değil, paylaşmaya iştirak edecek muaccel alacaklar bakımından da üçüncü şahısları takyid eden bir fonksiyona haizdir. Bu itibarla mükellefiyetler listesini icra dairesinin dahili bir muamelesi mertebesine indirmeğe İcra ve İflas Hukuku prensipleri mani bulunsa gerektir. Esasen, hususi hükmün umumi hükmü tahdid etmesi yolundaki tefsir kaidesi, bu hususu gerekli kılar.”, Postacıoğlu, İcra, s. 494; Tandoğan, s. 331; “Bu görüş icra hukukunda ihaleye iştiraki artırmak niyetindedir. Zira Türk Medeni Kanunu m. 1020 gereği, ancak ilgisini inanılır kılan kimseler tapu kütüğündeki ilgili sayfasının ve belgelerin tapu memuru önünde kendisine gösterilmesini veya bunların örneklerinin verilmesini isteyebilecektir. Bu durumda ihaleye iştirak edecek kimseler tapu sicilini incelemek konusunda sorunlarla karşılaşabileceklerdir.”, Karşlı, s. 567; “Cebri artırma yolu ile satışın kamu tasarrufu niteliğinde olması nedeniyle, tapu kütüğüne olduğu gibi, icra memurunun hazırlayıp ilgililerin görmesine açık bulundurduğu artırma şartnamesi ve mükellefiyetler listesine geçmemiş bulunan mükellefiyetler ihale ile son bulmalı, alıcıyı bağlamamalıdır. Aksi halde, alıcı hazırlık işlemlerinin kanuna uygun yapılmadığı gerekçesiyle ihalenin feshini isteyebilecektir. Ayrıca, artırmaya katılmaya istekli olanların taşınmaz üzerinde şartnamede yer alanlar dışında bir mükellefiyetin bulunmadığına kesin olarak güvenememesi, cebri artırımlara olan ilgiyi azaltır.”, Arslan, s. 49-50; Gürdoğan, İcra, s. 109; Muşul, C. I, s. 729-730; Tercan, s. 105. Yargıtay da aynı yönde kararlar vermiştir. Y12HD, T. 08.05.1986, E: 1985/11415, K. 5749; Y12HD, T. 29.06.1976, E. 5894, K. 8067, Uyar, C. 6, s. 9728- 9729.

olan mükellefiyetin tapu sicilinde yazılı olduğunu bilmiyorsa ve bunlar yanlışlıkla mükellefiyetler listesine geçirilmemiş olsalar bile, ona karşı ileri sürülemez³⁰³. Aynı şekilde, haczedilen bir taşınmaz hakkında ikinci bir tapu kaydı olması halinde, artırma ilanı üzerine, ikinci tapu kaydı sahibinin, iddiasını taşınmazı sınırlayan bir hak iddiası şeklinde icra dairesinde ileri sürmesi, bunu yapmadığı takdirde iyiniyetli ihale alıcısına karşı hakkını ileri süremeyeceği belirtilmiştir³⁰⁴.

Tapu sicili ile mükellefiyetler listesi arasında farklılık veya çelişki bulunması halinde, mükellefiyetler listesine üstünlük tanınmaktadır. İhale alıcısının şartnameyi ve onun bir cüzü olan mükellefiyetler listesini incelemiş olması yeterli olup, onun ayrıca tapu sicilini de inceleme yükümlülüğü yoktur. Şu halde, mükellefiyetler listesine geçmemiş fakat tapu sicilinde yazılı olan mükellefiyeti bilmeyen iyiniyetli ihale alıcısı, taşınmazı sadece mükellefiyetler listesinde yazılı olan mükellefiyetlerle birlikte iktisap eder. Tapu sicilinde yazılı olup da mükellefiyetler listesine geçmemiş olan mükellefiyetler son bulur³⁰⁵. Bu mükellefiyetlerin, ihale alıcısının talebi üzerine tapu sicilinden silinmesi gerekir³⁰⁶. Buna karşılık, ihale alıcısı, mükellefiyetler listesine geçmemiş olan mükellefiyetin tapu sicilinde yazılı olduğunu biliyorsa, yani iyiniyetli değilse, o zaman, taşınmazı, tapu sicilinde yazılı olup mükellefiyetler listesine geçmemiş olan mükellefiyetle birlikte iktisap etmiş olur³⁰⁷.

Mükellefiyetler listesinin sadece alacaklılarla borçlulara değil, tapuda ilgili olarak görünenler ile taşınmaz üzerinde rehin hakkı bulunanlarla tapuya şerh edilmiş kişisel hakkı olanlara da tebligat yapılması doğru olur. Çünkü bunların artırma aşamasına geçilmeden mükellefiyetler listesine karşı itiraz ve şikâyet yoluna başvurmaları ihalenin feshini teşkil etme nedenini ortadan kaldıracaktır ve ihtilafındaha önceden çözümlenmesine yardımcı olacaktır.

Mükellefiyetler listesine tapu sicili karşısında üstünlük tanınması sonucunda tapu sicilinde yazılı olan hakkını alıcıya karşı kaybeden kişi ihalenin feshini talep edebilecektir. Çünkü şartnamenin hazırlanması ile ilgili bir yolsuzluk söz konusudur(İİK m. 134/2).

³⁰³ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 333-334; Kuru, C. 2, s. 1293; Postacıoğlu, İcra, s. 494.

³⁰⁴ Postacıoğlu, İcra, s. 498; Yargıtay ın ise aksi yönde kararı mevcuttur. Y1HD, T. 10.10.1950, E. 584, K. 3706(AD 1951, s. 205).

³⁰⁵ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 334, 334 dipnot 18; Kuru, C. 2, s. 1294.

³⁰⁶ Kuru, C. 2, s. 1294.

³⁰⁷ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 334, 334 dipnot 17; Kuru, C. 2, s. 1293, dipnot 193.

Tapu sicilinde yazılı olan bir hakkını, mükellefiyetler listesine geçmemiş olması nedeniyle, iyiniyetli ihale alıcısına karşı hakkını ileri süremeyen kişi, bu husus icra müdürünün kusuruna dayanmakta ise (tapudaki kayıtlar doğru geldiği halde bunları icra memuru mükellefiyetler listesine eksik geçirmişse) İcra ve İflas Kanunu'nun m. 5-7 hükümlerine göre, tapu müdürlüğünün kusuruna dayanmakta ise (tapu memuru kütükteki kayıtları eksik çıkararak icra müdürlüğüne göndermişse) Medeni Kanunu'nun m. 1007 hükmüne göre devlete karşı tazminat davası açabilir³⁰⁸.

Mükellefiyetler listesine geçirilmeyen hakların nazara alınmayacağı kuralının istisnası tapuya tescili geçerlilik koşulu oluşturmeyen haklardır. Bunlar iyiniyetli alıcıya karşı da geçerliliklerini korurlar³⁰⁹. Ancak mükellefiyetler listesi kamu hukuku mükellefiyetleri hakkında yanlış kanaat uyandıracak şekilde tanzim edilmişse, bu hata sebebiyle ihalenin feshine yol açabilir³¹⁰. Bununla beraber kamu hukukundan doğan mükellefiyetlerden ancak tapuya kayıt ile hüküm ifade edenleri mükellefiyetler listesine geçmiş olmadıkça ihale alıcısı için hüküm ifade etmez³¹¹.

³⁰⁸ Kuru, C. 2, s. 1294; Postacıoğlu, İcra, s. 497; Ancak Yargıtay hak sahibinin ihalenin feshi yoluna başvurup bu talebi reddedilmeden önce ve icradaki alıcıya karşı tescil davası açıp bu dava da reddedilmeden önce Devlet aleyhine dava açılmayacağı yönünde karar vermiştir. “O halde bir an için bu görüş benimsenmiş olsa dahi tapu sicilinin tutulmasıyla zarar arasında uygun illiyet bağının varlığından söz edilemeyecektir. Çünkü, davacımız, yasaların kendisine tanıdığı hukuki durumlardan yararlanmak suretiyle ihalenin feshi yoluna gitmemiş ve fesih isteme süreleri de geçmiştir; bu hak kullanılmış olsaydı zarar gerçekleşmeyecekti. Davacının oraya çıkan bu özensiz durumu Devletin sorumluluğunda illiyet bağını kesen ağır bir kusur niteliğindedir. Görülüyor ki, davacının sahip olduğu kuvvetlendirilmiş şahsi hakkı ile icrada yapılan satış işlemleri nedeniyle ortaya çıkan hukuki durum yukarıdaki görüşlerden hangisiyle değerlendirilirse değerlendirilsin, sonuç değişmeyecektir. Sorumlulukta zarar ve illiyet bağının unsurlarından biri eksik kalacak ve sonuçta Devletin sorumluluğundan söz edilmeyecektir. Mahkemenin, maddi olguları, yasal ve hukuki gerçekler içinde tartışmadan sorumluluğu kabul etmesi usûl ve yasaya aykırı olmuştur; hüküm, dava reddedilmek üzere bozulmalıdır.”, Y4HD, T. 26.01.1987, E. 7807, K. 482, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm>, ET. 27.03.20133, saat 10.52; Uyar, C. 6, s. 9725-9727; Kuru, C. 2, s. 1295-1296.

³⁰⁹ Postacıoğlu, İcra, s. 498; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 245; Tandoğan, s. 331; Arslan, s. 49; Üstündağ, İcra, s. 262, dipnot 845.

³¹⁰ Postacıoğlu, İcra, s. 498; Arslan, s. 49; “ Ancak bu mükellefiyetlerin mükellefiyetler listesinde gösterilmemiş olması dolayısıyla, alıcı zapta karşı tekeffül hükümlerine dayanamaz; sadece hata sebebiyle ihalenin feshini talep edebilir.”, Tandoğan, s. 331.

³¹¹ Postacıoğlu, İcra, s. 498; Arslan, s. 49.

b. Yeniden Kıymet Takdiri³¹²

İcra ve İflas Kanunu'nun 87. maddesine göre haczi yapan memur, haczettği malın kıymetini takdir edecektir. Gerekirse bu konuda bilirkişiyeye başvurabilecektir. Mükellefiyetler listesinin düzenlenmesinden sonra yapılacak olan kıymet takdiri(İİK m. 128/2), haciz sırasında yapılan kıymet takdirinden(İİK m. 87) tamamen ayrıdır ve orada yapılan kıymet takdirinden az veya çok olabilir. Burada takdir edilen kıymet, taşınmaz üzerindeki mükellefiyetlerin son durumuna göre olup, paraya çevirmede esas alınacak değeri teşkil eder³¹³. İcra dairesi, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 38/A maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan konut finansmanından kaynaklanan alacaklar ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığının rehinle temin edilmiş alacaklarının takibinde, satışı istenen taşınmaz için kıymet takdirini, aynı Kanunun 22 nci maddesinin birinci fıkrasının (r) bendi uyarınca yetki verilmiş kişi veya kurumlara yaptırır(İİK m. 128/3). Ayrıca İcra ve İflas Kanunu'nun 87. maddesi icra müdürüne takdir yetkisi vererek taşınmazın kıymeti kendisi belirleyebileceği gibi, gerekirse bilirkişiyeye de yaptırabilecektir. Ancak İcra ve İflas Kanunu'nun 128. maddesinin ikinci fıkrası ise icra müdürüne bu takdir yetkisini vermemekte ve mutlaka bu kıymet takdirinin bilirkişiyeye yaptırılması gerekmektedir. Kanun lafzı bunu belirtmektedir, taşınmaz kıymetinin isabetli bir şekilde tespiti için icra müdürünün taşınmazın kıymetini takdir etmesini değil, takdir ettirmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca kıymet takdirinin bilirkişi vasıtasıyla değil de bizzat icra müdürü tarafından yapılmış olması durumunda, kanunun açık hükmüne aykırılık teşkil edeceğinden kıymet takdirine karşı ilgililer şikâyet yoluyla icra mahkemesine başvurabilirler³¹⁴. Eğer hacizdeki kıymet takdirinden sonra

³¹² Doktrinde Ekecik, kıymet takdirinin artırmaya hazırlık aşaması işlemi olarak görülemeyeceği, kıymet takdirinin haciz aşamasına ait bir işlem olduğunu savunmaktadır. "Uygulamada icra dosyasında, birincisi haciz aşamasında, ikincisi de mükellefiyetler listesinin kesinleşmesinden sonra iki kez kıymet takdiri yapılmamaktadır. İİK'nın 78 ve 150/e maddeleri birlikte dikkate alınıp gayrimenkul hacizleri tapuya müzekkere yazılarak konulmakta hacizle ilgili bilgi ile birlikte tapu üzerindeki takyidatlar sorulmakta daha sonra kadastro çapı ve imar durumu getirilerek kıymet takdiri yaptırılmakta ve bu kıymet takdiri tebliğe çıkarılmaktadır. Bu kıymet takdirinin yapılması aşamasında da tapudaki takyidatlar getirildiği, kadastro çapı ve imar durumu sorulduğu için bilirkişiler tarafından yapılan kıymet takdirinde bu bilgiler dikkate alınmaktadır. Yoksa önce tapudan takyidatlar getirilip buna göre mükellefiyetler listesi oluşturulup bu listenin ilgililere tebliği ile mükellefiyetler listesinin kesinleşmesinden sonra kıymet takdiri yapılmamaktadır. Mükellefiyetler listesinin ilgililere tebliği, gayrimenkulün satış ilanının taraflara tebliği sırasında, satış ilanı ve mükellefiyetler listesi olarak birlikte yapılmaktadır.", Ekecik, Kıymet Takdirine Şikâyet, s. 30-31, 37.

³¹³ Kuru, C. 2, s. 1297-1298; Belgesay, İcra, s. 336; Üstündağ, İcra, s. 266; Muşul, C. I, s. 725.

³¹⁴ Muşul, C. I, s. 726.

yeni mükellefiyetler çıkmamışsa, taşınmazın değerinde de bir değişiklik olmayacağından, kıymet takdiri yapılmayacaktır³¹⁵.

Paraya çevrilecek taşınmazda eklenti niteliğinde teşvikli mal varsa icra müdürlüğü bu malların kıymetini ayrıca takdir ettirir. İhaleden önce ilgili kurumlardan bu mallar üzerindeki vergi, resim, harç gibi yükümlülükler sorulur. Paraya çevirmeyi isteyen alacaklının talebi üzerine bu mallar artırma dışında tutulabileceği gibi, üzerlerindeki vergi, resim, harç gibi malın aynından kaynaklanan kamu alacakları dikkate alınarak 129 uncu madde hükümlerine göre taşınmazla birlikte ihale de edilebilir(İİK m. 128/4).

Kıymet takdirine ilişkin rapor borçluya, haciz koydurmuş alacaklılara ve diğer ipotekli alacaklılara tebligatın yapıldığı icra dosyasındaki, ayrıca bildirilmiş bulunması hali müstesna olmak üzere, tapudaki mevcut adresleri esas alınmak sureti ile tebliğ edilir(İİK m. 128/2 son). Bu tebliğ hiç yapılmamışsa, ihalenin bundan zarar gören ipotekli alacaklılar tarafından feshi istenebilir³¹⁶. Kıymet takdirinin tebliğ edildiği ilgililer, raporun tebliğinden itibaren yedi gün içinde raporu düzenleyen icra dairesinin bulunduğu yerdeki icra mahkemesine şikâyetle bulunabilirler. Kıymet takdiri istinabe suretiyle yaptırılmışsa, şikâyet merci istinabe olunan icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesidir³¹⁷. Şikâyet tarihinden itibaren yedi gün içinde gerekli masraf ve ücretin mahkeme veznesine yatırılması hâlinde yeniden bilirkişi incelemesi yaptırılabilir; aksi hâlde başka bir işleme gerek olmaksızın şikâyet kesin olarak reddedilir(İİK m. 128/a-1)³¹⁸. 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 38/A

³¹⁵ Postacıoğlu, İcra, s. 493; Belgesay, İcra, s. 336; “İcra müdürü, mükellefiyetler listesi kesinleşmiş ise yeniden kıymet takdiri yaptırmalıdır. Ancak uygulamada bu yapılmamaktadır. Genellikle haciz sırasında yapılan kıymet takdiri paraya çevirmede de esas alınmaktadır. Hâlbuki hacizden sonra özellikle, artırma ilanı üzerine bildirilen mükellefiyetler haciz tarihinde tespit edilen kıymetini etkileyebilir.”, Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 360.

³¹⁶ Üstündağ, İcra, s. 266.

³¹⁷ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 246; Y12HD, T. 12.11.2002, E. 20531, K. 23174, Uyar, C. 6, s. 9743.

³¹⁸ “4949 sayılı Kanunla getirilen bu yeni düzenlemenin amacı, kıymet takdirine karşı yapılan şikâyetlerin bir an önce giderlerinin yatırılarak gereksiz zaman kaybının önlenmesidir. Çünkü uygulamada bu giderlerin yatırılması için genellikle şikâyet eden kişiye kesin süre verilmemekte, sonraki duruşmada yatırmadığı görüldüğünde tekrar süre verilmekte ve böylelikle iki duruşma sırf bu giderlerin yatırılması için geçirilmekte idi. İki duruşma arasının iki ya da üç ay olduğu düşünülürse, kaybedilen zaman gerçekte çok uzun süre olabilmekteydi. Ancak yeni düzenlemede de bazı tereddütler vardır. Nitekim şikâyet yoluna başvuran tarafın şikâyet tarihinde bu masrafların ne kadar olduğunu bilmesi, örneğin bilirkişiye ödenecek ücreti tahmin etmesi mümkün değildir. Bu konuda hakimın şikâyet dilekçesini havale ederken masrafları da tespit etmesi halinde bu hükmün uygulanabilmesi mümkündür. Aksi halde şikâyet eden kişi bilirkişi ücretinin ne kadar yatırılacağını

maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan konut finansmanından kaynaklanan alacaklar ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığının rehinle temin edilmiş alacaklarının takibinde, birinci fıkra uyarınca yaptırılmasına karar verilen bilirkişi incelemesi, aynı Kanunun 22 nci maddesinin birinci fıkrasının (r) bendi uyarınca yetki verilmiş kişi veya kurumlara yaptırılır(İİK m. 128/a-3). Kıymet takdirine ilişkin şikâyet yetkisiz icra mahkemesine yapılırsa, icra mahkemesi evrak üzerinde inceleme yaparak başvuru tarihinden itibaren en geç on gün içinde yetkisizlik kararı verir. Bu madde gereğince icra mahkemesinin verdiği kararlar kesindir(İİK m. 128/a-4,5). Paraya çevirmenin gecikmesi için borçlu tarafından başvuru yöntemlerinden birisi de, kıymet takdirine karşı yetkisiz icra mahkemesine şikâyet yoluna başvurmaktır. Kıymet takdirine ilişkin şikâyetin yetkisiz icra mahkemesine yapılması halinde, icra mahkemesinin evrak üzerinde inceleme yaparak başvuru tarihinden itibaren en geç on gün içinde yetkisizlik kararı vermesi gerekir. Kıymet takdirinin bir an önce kesinleşmesi ve taşınmazın paraya çevrilebilmesi için, icra mahkemesinin kıymet takdirine ilişkin verdiği kararlar kesin kabul edilmiştir³¹⁹. Kesin nitelikte olan bu kararlar, Yargıtay'ın verdiği kararlarda ihalenin feshi nedeni olarak ileri sürülebileceği, ihalenin feshi davasından incelenebileceği ve ihalenin feshi sonucunu doğurabileceği belirtilmiştir³²⁰. Ancak bu durum, “icra mahkemesinin kıymet takdiri ile ilgili kararının, kararın kabul veya ret olması detayına girilmeden, bir üst merci tarafından incelenmesi yolunun mümkün olmadığı takibin uzamaması gerekçesi ile açıkça düzenlenmiş iken, bu kararın daha sonra kararı veren merci tarafından tekrar ele alınabilmesi hukukun genel ilkelerine aykırıdır. Kanunda bu

bilmediğinden, bu düzenleme ile amaçlanan çoğu kez gerçekleşmeyecektir.”, Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 361.

³¹⁹ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 361.

³²⁰ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 246; Muşul, C. I, s. 729; “...Taşınmaz değerinin usulünce tespit edilmemesi ve kıymet takdirine itirazın incelemesiz reddedilmesi ihalenin feshi nedenidir. Yerel mahkemenin aksi kanaatle davanın reddine karar vermesi usul ve yasaya aykırıdır...”, YHGK, T. 17.03.1999, E. 12-161, K. 148; “...Mercice usulsüz bu tebligat gözardı edilerek davanın açılmamış sayılmasına karar verildiğinden borçluların kıymet takdiri raporuna karşı yapmış oldukları itiraz değerlendirilmeden satış gerçekleştirilmiştir. Kıymet takdirine itiraz hususu ihalenin feshi aşamasında Yargıtay’ca değerlendirilebileceğinden kıymet takdiri raporu kesinleşmeden, satışın gerçekleştirilmesi usulsüz olduğu cihetle Mercii bu sebebe dayalı ihalenin feshi istemini reddetmesi doğru değildir...”, YHGK, 03.07.2002, E. 12-544, K. 573; “...Öte yandan, kıymet takdirine itiraz üzerine verilen kararlar kesin olmakla birlikte anılan hükümler ihalenin feshi aşamasında incelenebilir. Borçlunun kıymet takdirine itirazının İstanbul 2. İcra Mahkemesi’nin 09.04.2007 tarih ve 2007/5133749 sayılı kararı İİK’nun 128/a maddesi uyarınca 7 günlük sürede masraf yatırılmadığından reddedildiği anlaşılmaktadır. İİK’nun 128/a-L. maddesi son cümlesinde (... şikâyetin tarihinden itibaren yedi gün içinde gerekli masraf ve ücretin mahkeme veznesine yatırılması halinde yeniden bilirkişi incelemesi yaptırılabilir.) hükmüne yer verilmiştir. Bu hükmün uygulanabilmesi için borçlunun yatırması gereken miktarın mahkemece belirlenmiş olması gereklidir...”, Y12HD, T. 13.03.2008, E. 2117, K. 4720, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/files/hgk-1999-12-161.htm>, ET. 28.03.2013, saat 09.53.

yoruma dayanak teşkil edecek herhangi bir hüküm mevcut değildir. Ayrıca ihaleye iştirak edeceklerden icra mahkemesinin bir davadaki kararını yasada bu doğrultuda bir düzenleme yok iken başka davada yeniden inceleme konusu yaparak ihalenin feshi sonucuna gidileceğini düşünmesini istemek bu kişilere ihaleye iştirak etmeyin demekle eş değerdedir” gerekçeleri ile eleştirilmiştir. Eğer icra mahkemesinin kıymet takdirine şikâyetle ilgili kararının hatalı olduğu düşünülüyorsa bunun, bu aşamada yargı yollarına müracaatla üst mahkeme tarafından incelenmesine olanak tanınması gerekir³²¹.

Kıymet takdiri işlemine karşı süresinde şikâyet yoluna başvurmayan ilgili, kıymet takdirinin usulsüz olduğundan bahisle ihalenin feshini talep edemez. Yani süresinde şikâyetle konu edilmeyen bu husus tek başına fesih sebebi sayılmaz³²².

Kıymet takdiri, bilirkişi vasıtasıyla yaptırılmakla beraber icra müdürünün bir icra takip işlemidir. Bu sebeple de, kıymet takdirine karşı ilgililerin itiraz etmeleri söz konusu değildir³²³. Kıymet takdirine karşı ilgililerce itiraz edilmesi, teknik olarak icra müdürünün yaptığı bir işleme karşı şikâyet yoluna başvurulması şeklinde nitelendirilmelidir. İcra ve İflas Kanunu’nun 128/a maddesinde yerinde olarak “Kıymet takdirine ilişkin şikâyet” başlığı altında düzenlenmesine rağmen aynı müessese bazı Yargıtay kararlarında “kıymet takdirine itiraz” şeklinde ifade edilmiştir. İster kıymet takdirine itiraz isterse kıymet takdirine şikâyet olarak ifade edilsin her iki halde de aynı müesseseden bahsedilmektedir³²⁴.

Kesinleşen kıymet takdirinin yapıldığı tarihten itibaren iki yıl geçmedikçe yeniden kıymet takdiri istenemez. Ancak, doğal afetler ve imar durumundaki çok önemli değişiklikler meydana getiren benzer hallerde yeniden kıymet takdiri istenebilir(İİK m. 128/a-2)³²⁵. İki yıllık sürenin başlangıcı, kesinleşmesi kaydıyla

³²¹ Ekecik, Kıymet Takdiri, s. 33-34, 40-41.

³²² Kuru, C. 2, s. 1298; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 333; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 360; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 246; Muşul, C. I, s. 727; Y12HD, T. 29.12.1987, E. 10015, E. 13857; Y4HD, T. 16.12.1991, E. 11620, K. 10911, Uyar, C. 6, s. 9745.

³²³ Muşul, C. I, s. 727.

³²⁴ Ekecik, Kıymet Takdiri, s. 28; YHGK, T. 17.03.1999, E. 12-161, K. 148; YHGK, 03.07.2002, E. 12-544, K. 573.

³²⁵ 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nun değişiklik yaşamamış ilk halinde iki yıllık bir süre öngörülmemiştir. 3494 sayılı Kanunla (Kabul Tarihi 09.11.1988, RG, T. 25.11.1988, S. 20000) 128. madde değiştirilerek iki yıllık bir süre öngörülmüştür. Daha sonra 4949 sayılı Kanunla (Kabul Tarihi 17.07.2003, RG, T. 30.07.2003, S. 25184) bu süre bir yıla indirilmiştir. Son olarak tekrar 5092 sayılı Kanunla (Kabul Tarihi 12.02.2004, RG, T. 21.02.2004, S. 25380) bu süre iki yıla çıkarılmıştır.

kıymet takdirinin yapılmasına esas olan keşfin yapıldığı tarihtir³²⁶. Kesinleşen kıymet takdirinin yapıldığı tarihten itibaren iki yıl geçtikten sonra yapılan ihalenin feshi gerekir³²⁷. Bu husus kamu düzeninden olup, mahkeme resen nazara almalıdır³²⁸. Bu iki yıllık sürenin bitmesi konusunda ise paraya çevirmeyi talep etme tarihi değil, artırmanın yapıldığı tarih esas alınmalıdır³²⁹. Kıymet takdirinin kesinleşmesinden itibaren iki yıl geçtikten sonra gayrimenkul paraya çevrilmek istenirse, yeniden kıymet takdiri yapılmalıdır³³⁰.

Kıymet takdiri işleminin kesinleşmesi üzerine, taşınmazda takdir olunan bu kıymet artırma şartnamesine geçirilir. Ayrıca bu kıymet artırma ilanında da gösterilir(İİK m. 48,49).

İpoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takipte, icra dairesi, takip talebi üzerine artırma hazırlıklarına başlar. Bu maksatla tapudan kayıt örneklerini ve belediyeden imar durumunu getirtir, takibin kesinleşmesini beklemeden kıymet takdirini yaptırır(İİK m. 150/d)³³¹.

B. Artırmanın Yapılması ve Malın İhale Edilmesi

1. Genel Olarak

a) Taşınırlar bakımından artırmanın nasıl yapılacağı İcra ve İflas Kanunu'nun 115. ve 116. maddelerinde düzenlenmişti. Elektronik ortamda teklif vermenin 114. maddenin 4. fıkrasında düzenlenmesi ve ikinci ihale hakkında burada hükümlere yer

³²⁶ Muşul, C. I, s. 729; "Bilirkişi raporunun gecikerek verilmesi ve buna bağlı olarak merciin bu konudaki kararını daha sonra vermesi sonuca etkili değildir.", YHGK, T. 14.10.1998, E. 12-670, K. 694, <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm>, ET. 28.03.2013, saat 09.17; YHGK, T. 26.02.1992, E. 4-70, K. 130; Y12HD, T. 08.11.2005, E. 17029, K. 21567; Y12HD, T. 13.01.2005, E. 2004/22911, K. 454; Y12HD, T. 12.04.2005, E. 4691, K. 7862, Uyar, C. 6, s. 9734-9737.

³²⁷ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 246; Y12HD, T. 12.04.2005, E. 4691, K. 7862; Y12HD, T. 22.10.2004, E. 17841, K. 22542; Y12HD, T. 02.07.2004, E. 12966, K. 17562; Y12HD, T. 01.06.2004, E. 10185, K. 13964, Uyar, C. 6, s. 9737-9738.

³²⁸ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 246; Y12HD, T. 14.01.2005, E. 2004/23409, K. 639; Y12HD, T. 17.02.2004, E. 2003/25861, K. 3023; Y12HD, T. 02.06.2000, E. 7774, K. 9148, Uyar, C. 6, s. 9739-9740.

³²⁹ Y12HD, T. 05.02.1998, E. 1997/14883, K. 884, Uyar, C. 6, s. 9744.

³³⁰ Kuru, C. 2, s. 1298.

³³¹ "Haciz aşamasının bulunmadığı bu takiplerde kıymet takdiri satışa hazırlık işlemi olarak sayılmıştır. Ancak bu ifadenin 3494 sayılı Kanun ile İcra ve İflas Kanunu'nda değişiklik yapılması sırasında kıymet takdirinin tam anlamıyla bir satışa hazırlık işlemi olarak kanuna konduğu kanısında değiliz. Zira icra takibi kesinleşmeden satış aşamasına geçilmesi mümkün değildir.", Ekecik, Kıymet Takdiri, s. 31.

verilmesi dolayısıyla 116. madde yürürlükten kaldırılmıştır³³². Artık ihalenin yapılması ile ilgili hükümler İcra ve İflas Kanunu'nun 114/4 ve 115. maddelerinde ve İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği'nin 48/A maddesinde yer almaktadır. Buna göre; açık artırmaya elektronik ortamda teklif verme yoluyla başlanır³³³. Elektronik ortamda teklif verme, birinci ihale tarihinden on gün önce başlar, ihalenin tamamlanacağı günden önceki gün sonunda sona erer; ikinci ihalede ise elektronik ortamda teklif verme birinci ihaleden sonraki beşinci gün başlar, en az on gün sonrası için belirlenecek ikinci ihalenin tamamlanacağı günden önceki gün sonunda sona erer. Elektronik ortamda verilecek teklifler haczedilen malın tahmin edilen kıymetinin yüzde ellisinden az olamaz; teklif vermeden önce, haczedilen malın tahmin edilen kıymetinin yüzde yirmisi nispetinde teminat gösterilmesi zorunludur(İİK m. 114/4, İİKY m. 48/A). Birinci ve ikinci ihale icra memuru tarafından, ilanda belirlenen yer, gün ve saatte, elektronik ortamda verilen en yüksek teklif üzerinden başlatılır. İhaleye çıkarılan mal üç defa bağırıldıktan sonra, elektronik ortamda verilen en yüksek teklif de değerlendirilerek, en çok artırana ihale edilir. Şu kadar ki, artırma bedelinin malın tahmin edilen bedelinin yüzde ellisini bulması ve paraya çevirmeyi isteyen alacağına rüçhanı olan diğer alacaklar o malla temin edilmişse bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olması ve bundan başka paraya çevirme ve paraların paylaşılması masraflarını aşması gerekir. Birinci ihalede, alıcı çıkmazsa veya bu maddede yazılı miktara ulaşılmazsa artırma icra memuru tarafından geri bırakılır. İkinci ihalede, alıcı çıkmazsa veya bu maddede yazılı şartlar gerçekleşmezse paraya çevirme talebi düşer(İİK m. 115)³³⁴.

³³² 6352 sayılı Kanun'un 105/1 hükmü ile İcra ve İflas Kanunu'nun 116. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

³³³ Hem taşınır hem taşınmaz açık artırmalarında, artırmaya elektronik ortamda teklif verilebilmesi düzenlemesi İcra ve İflas Kanunu'na 6352 sayılı Kanun'la girmiştir.

³³⁴ İİKY m. 48/A (Ek: RG, T. 16.4.2013, S. 28620);

Açık artırmaya elektronik ortamda teklif verme yoluyla birinci artırma tarihinden on gün önce başlanır. Elektronik ortamda teklif verme artırmanın tamamlanacağı günden önceki gün sonunda sona erer. İkinci artırmada ise elektronik ortamda teklif verme işlemi birinci artırmadan sonraki beşinci gün başlar. Beşinci günü takip eden en az on gün sonrası için belirlenecek ikinci artırmanın tamamlanacağı günden önceki gün sonunda sona erer.

Elektronik ortamda verilecek teklifler haczedilen malın tahmin edilen kıymetinin yüzde ellisinden az olamaz, teklif vermeden önce, haczedilen malın tahmin edilen kıymetinin yüzde yirmisi nispetinde teminat gösterilmesi zorunludur. Elektronik ortamda teklif verebilmek için teminatın elektronik ortamda yatırılma işlemi, bu konuda UYAP ile entegrasyonu tamamlanan bankalar üzerinden yapılır. Elektronik ortamda teklif verebilmek için Adalet Bakanlığınca hazırlanan sözleşmenin katılımcılar tarafından kabul edilmesi gerekir.

Elektronik ortamda teklif verme süresi sonuna kadar en yüksek teklifi veren haricindeki katılımcılar elektronik ortamda yatırdıkları teminatlarını aynı usulle iade alabilirler. Ayrıca bu teminatlar artırma

b) Taşınmazlar bakımından ise artırmanın nasıl yapılacağı İcra ve İflas Kanunu'nun 126/4. ve 129. maddelerinde ve İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği'nin 50/A maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; açık artırmaya elektronik ortamda teklif verme yoluyla başlanır. Elektronik ortamda teklif verme, birinci ihale tarihinden yirmi gün önce başlar, ihalenin tamamlanacağı günden önceki gün sonunda sona erer; ikinci ihalede ise elektronik ortamda teklif verme birinci ihaleden sonraki beşinci gün başlar, en az yirmi gün sonrası için belirlenecek ikinci ihalenin tamamlanacağı günden önceki gün sonunda sona erer. Elektronik ortamda verilecek teklifler haczedilen malın tahmin edilen kıymetinin yüzde ellisinden az olamaz; teklif vermeden önce, haczedilen malın tahmin edilen kıymetinin yüzde yirmisi nispetinde teminat gösterilmesi zorunludur(İİK m. 126/4). Birinci ve ikinci ihale icra memuru tarafından, ilanda belirlenen yer, gün ve saatte, elektronik ortamda verilen en yüksek teklif üzerinden başlatılır. Taşınmaz üç defa bağırıldıktan sonra, elektronik ortamda verilen en yüksek teklif değerlendirilerek, en çok artırana ihale edilir. Şu kadar ki, artırma bedelinin malın tahmin edilen bedelinin yüzde ellisini bulması ve satış isteyen alacağına rüçhanı olan diğer alacaklar o malla temin edilmişse bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olması ve bundan başka paraya çevirme ve paraların paylaşılması masraflarını aşması gerekir. Birinci ihalede, alıcı çıkmazsa veya bu maddede yazılı miktara ulaşılmazsa artırma icra memuru tarafından geri bırakılır. İkinci ihalede, alıcı çıkmazsa veya bu maddede yazılı şartlar gerçekleşmezse paraya çevirme talebi düşer(İİK m. 129)³³⁵.

tamamlandıktan sonra icra ve iflâs dairesince de UYAP üzerinden iade edilebilir. En yüksek teklif veren katılımcı, artırma sonuna kadar daha yüksek teklif verilmediği takdirde, teklifi ile bağlıdır.

Elektronik ortamda teklif verme işlemi; en yüksek teklif miktarı belirlenmek suretiyle, bu miktara ulaşıncaya kadar başka bir teklif verildiği takdirde, kendi teklifinin belirtilen miktar kadar otomatik olarak artırılması talimatı verilmesi suretiyle de yapılabilir. Bu talimatın süresi, talimatı veren katılımcının belirlediği üst sınıra ulaşmasa dahi, elektronik ortamda teklif verme süresinin sonunda biter.

Birinci ve ikinci artırma icra memuru tarafından, ilanda belirlenen yer, gün ve saatte, elektronik ortamda verilen en yüksek teklif üzerinden başlatılır. Satışa çıkarılan mal üç defa bağırıldıktan sonra, elektronik ortamda verilen en yüksek teklif değerlendirilerek, en çok artırana ihale edilir. Şu kadar ki artırma bedelinin malın tahmin edilen bedelinin yüzde ellisini bulması ve satış isteyen alacağına rüçhanı olan diğer alacaklar o malla temin edilmişse, bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olması ve bundan başka paraya çevirme ve paraların paylaşılması masraflarını aşması gerekir.

Birinci artırmada, alıcı çıkmazsa veya bu maddede yazılı miktara ulaşılmazsa satış icra memuru tarafından geri bırakılır.

İkinci artırmada, alıcı çıkmazsa veya bu maddede yazılı şartlar gerçekleşmezse satış talebi düşer.

³³⁵ İİK m. 50/A(Ek: RG, T. 16.4.2013, S. 28620);

Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipte artırmanın nasıl yapılacağına dair hükümler konusunda yukarıda belirtmiş olduğumuz maddelere atıfta bulunulduğundan(İİK m. 150/g), bu hükümler rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takipte artırmanın yapılmasında da uygulanacaktır.

Aynı şekilde iflas yoluyla takipte de artırmanın nasıl yapılacağına dair hükümler konusunda yukarıda taşınır ve taşınmaz mallar hakkında artırmanın yapılmasına ilişkin maddelere atıf yapıldığından(İİK m. 243), bu hükümler iflas yoluyla takipte artırmanın yapılmasında da uygulanacaktır.

6352 sayılı Kanun'la artırmanın yapılması ile ilgili İcra ve İflas Kanunu'nun 114, 115, 124, 126, 127 ve 129. maddeleri değiştirilmiştir. Bu hükümler 05.01.2013 tarihinde yürürlüğe girecektir(6352 sK m. 106). Değişikliğe konu işlemler bütünlük arz ediyorsa, zaman itibarıyla uygulamada amaca uygun olarak birlikte değerlendirilmelidir. Artırmaya hazırlık işlemleri ile artırma bütünlük arz etmektedir. Geçici 10. maddede belirtilen başlatılmış takip işlemini artırma ilanını esas alarak belirlemek gerekir. Zira ilanla birlikte elektronik ortamda satışa katılma ve sonraki işlemler birbirini takip

Açık artırmaya elektronik ortamda teklif verme yoluyla birinci artırma tarihinden yirmi gün önce başlanır. Elektronik ortamda teklif verme, artırmanın tamamlanacağı günden önceki gün sonunda sona erer. İkinci artırmada ise elektronik ortamda teklif verme işlemi birinci artırmadan sonraki beşinci gün başlar. Beşinci günü takiben en az yirmi gün sonrası için belirlenecek ikinci artırmanın tamamlanacağı günden önceki gün sonunda sona erer.

Elektronik ortamda verilecek teklifler, haczedilen malın tahmin edilen kıymetinin yüzde ellisinden az olamaz, teklif vermeden önce, haczedilen malın tahmin edilen kıymetinin yüzde yirmisi nispetinde teminat gösterilmesi zorunludur. Elektronik ortamda teklif verebilmek için teminatın elektronik ortamda yatırılma işlemi, bu konuda UYAP ile entegrasyonu tamamlanan bankalar üzerinden yapılır. Elektronik ortamda teklif verebilmek için Adalet Bakanlığınca hazırlanan sözleşmenin katılımcılar tarafından kabul edilmesi gerekir.

Elektronik ortamda teklif verme süresi sonuna kadar en yüksek teklifi veren haricindeki katılımcılar elektronik ortamda yatırdıkları teminatlarını aynı usulle iade alabilirler. Ayrıca bu teminatlar artırma tamamlandıktan sonra icra ve iflâs dairesince de UYAP üzerinden iade edilebilir. En yüksek teklif veren katılımcı, artırma sonuna kadar daha yüksek teklif verilmediği takdirde, teklifi ile bağlıdır.

Elektronik ortamda teklif verme işlemi; en yüksek teklif miktarı belirlenmek suretiyle, bu miktara ulaşınca kadar başka bir teklif verildiği takdirde, kendi teklifinin belirtilen miktar kadar otomatik olarak artırılması talimatı verilmesi suretiyle de yapılabilir. Bu talimatın süresi, talimatı veren katılımcının belirlediği üst sınıra ulaşmasa dahi, elektronik ortamda teklif verme süresinin sonunda biter.

Birinci ve ikinci artırma icra memuru tarafından, ilanda belirlenen yer, gün ve saatte, elektronik ortamda verilen en yüksek teklif üzerinden başlatılır. Taşınmaz üç defa bağırıldıktan sonra, elektronik ortamda verilen en yüksek teklif de değerlendirilerek, en çok artırana ihale edilir. Şu kadar ki, artırma bedelinin malın tahmin edilen bedelinin yüzde ellisini bulması ve satış isteyen alıcısına rüçhanı olan diğer alacaklar o malla temin edilmişse, bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olması ve bundan başka paraya çevirme ve paraların paylaşılması masraflarını aşması gerekir.

Birinci artırmada, alıcı çıkmazsa veya bu maddede yazılı miktara ulaşılmazsa satış icra memuru tarafından geri bırakılır.

İkinci artırmada, alıcı çıkmazsa veya bu maddede yazılı şartlar gerçekleşmezse satış talebi düşer.

etmektedir. Her ne kadar İcra ve İflâs Kanunu m. 124/3'te elektronik ortamda teklif vermeye ilişkin hususların artırma şartnamesinde gösterileceği belirtilse de, artırma şartnamesinin artırmadan evvel en az on gün müddetle icra dairesinde herkesin görmesi için açık bulundurulmasının gerekli olması (m. 124/2), buna karşılık elektronik ortamda teklif vermenin birinci ihale tarihinden yirmi gün önce başlaması nedeniyle (m. 126/4), elektronik ortamda teklif verilebileceğinin artırma ilânında da belirtilmesi gerekir. Ayrıca hâli hazırda kullanılan ve 5.1.2013 tarihinden itibaren İcra ve İflâs Kanunu'na aykırı hâle gelecek matbu taşınmazın açık artırma ilânında, hangi koşullarda ihalenin yapılabileceği, bu bağlamda birinci ve ikinci artırmada muhammen kıymetinin yüzde kaçının karşılanması gerektiği belirtilmektedir. 6352 Sayılı Kanun ile değişik yeni İcra ve İflâs Kanunu m. 129/1, artırmaya elektronik ortamda verilen en yüksek teklif üzerinden başlatılacağını belirttiğine göre, bu hususun da artırma ilânına yazılması gerekir³³⁶.

Başlatılmış takip işlemi artırma ilânına göre belirleneceğinden, 5.1.2013 tarihinden önce artırma ilânı yapılmışsa, artırma ilânı tamamlanmış bir takip işlemi olarak kabul edilebilecek, ihalenin yapılmasına kadarki tüm işlemlerde eski kanun hükümleri; bu tarihten sonra artırma ilânı yapılacaksa yeni kanun hükümleri uygulanacaktır. Örneğin taşınmazlarda artırma, 5.1.2013 tarihinden önce ilân edilmiş, ilânda mevcut matbu forma uygun olarak muhammen kıymetin birinci artırmada % 60'ını, ikinci artırmada % 40'ını karşılayan bir pey ileri sürülürse yapılabileceği, taşınmazlarda ikinci artırmanın birinci artırmadan on gün sonra yapılacağı, ilk artırmada en yüksek teklif verenin taahhüdü ile bağlı kalacağı yer almışsa, 6352 Sayılı Kanun'dan önceki hükümlerin uygulanmasına devam edilmelidir³³⁷. Yargıtay'ın bu konuda farklı kararları vardır. Yargıtay bazen “geçici 10. maddedeki “takip işlemleri” ibaresini “takip talebi” olarak anlamak gerekir” şeklinde kararlar³³⁸ vermişken, bazen de “geçici 10.

³³⁶ Pekcanitez/ Erişir, s. 35.

³³⁷ Pekcanitez/ Erişir, s. 36.

³³⁸ “Davalı vekilinin temyizine gelince; İİK.nun 72/4. maddesindeki “yüzde kırkıdan” ibaresi, 02.07.2012 tarihinde ve 6352 sayılı Kanunun 11.maddesi ile “yüzde yirmisinden” şeklinde değiştirilmiştir. İİK.nun 67. maddesinde değişiklik yapan 6352 sayılı Kanunun 11. maddesi 05.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 6352 sayılı Kanun’un 38.maddesi ile İİK.na eklenen geçici 10.maddeye göre, bu Kanunun ilgili hükümlerinin yürürlüğe girdiği tarihten önce başlatılan takip işlemleri hakkında değişiklikten önceki hükümlerin uygulanmasına devam edilir. Geçici 10. maddedeki “takip işlemleri” ibaresini “takip talebi” olarak anlamak gerekir. Bu durumda 6352 sayılı Kanun’un yürürlüğe girdiği 05.07.2012 tarihinden önce yapılmış olan icra takipleri üzerine açılan ve açılacak olan menfi tespit davalarında İİK.nun 72/4.maddesindeki tazminat asgari % 40 olarak uygulanacaktır. 6352 sayılı Kanun’un yürürlüğe girdiği 05.07.2012 tarihinden sonra yapılan icra

maddedeki, 6352 Sayılı Yasa değişikliğinin, takip tarihinden itibaren değil, haciz, satış gibi her bir takip işlemi tarihi esas alınarak uygulanacağı” şeklinde kararlar³³⁹ vermiştir. Kanaatimizce kanunun uygulanma tarihini belirlemede takip talep tarihinin esas alınması daha uygun olacaktır. Bu sayede uygulamada karşılaşılabilecek olan karışıklıkların önüne geçilmiş olacak ve kanunun uygulanma tarihinin belirlenmesinde alacaklının eylemine bağlanması söz konusu olacaktır.

2. Artırmaya Katılabilecek Kişiler

Açık artırma kamusal bir işlem olduğundan, herkes artırmaya katılabilir³⁴⁰. Artırmaya katılabilmek için, medeni hakları kullanma ehliyetine, yani fiil ehliyetine, sahip olmak gerekir³⁴¹. İhaleye kanuni temsilciler de, temsilcisi oldukları kişiler adına, girebilirler. Bir başkası adına vekâleten ihaleye iştirak de mümkündür³⁴². Hatta Yargıtay’a göre, başkası adına ihaleye iştirak, Avukatlık Kanunu’nun 35. maddesi anlamında bir adli işlem değildir. Bu sebeple vekilin, yani iradi temsilcinin, avukat olması şart değildir. Hatta bunun için özel yetkinin bulunmasına gerek yok ise de, vekâlet veren adına başkaları ile ortak olarak vekilin ihaleye girişebilmesi için vekâletnamesinde özel yetki aranmaktadır³⁴³. Eğer taşınmazların ihalesinden sonra be

takipleri üzerine açılacak olan menfi tespit davalarında ise İİK’nun 72/4.maddesindeki tazminat asgari % 20 olarak uygulanacaktır. Somut olayda davalının başlattığı icra takibinin tarihi 25.11.2010 olup, 6352 sayılı Kanun’un 38. maddesi ile İİK’ya eklenen geçici 10.maddesi uyarınca davacı aleyhine % 40 oranında tazminata hükmedilmesi gerekirken yanlışlı değerlendirme sonucu % 20 oranında tazminata hükmedilmesi anılan yasa hükmüne aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir.”, Y19HD, T. 28.02.2013, E. 2012/16548, K. 2013/3783, aynı yönde Y19HD, T. 07.02.2013, E. 2012/16613, K. 2013/2336, <http://www.kazanci.com/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/19hd-2012-16548.htm&query=6352%20iik#fm>.

³³⁹ “İİK’nun yukarıda anılan geçici 10. maddesinden, 6352 Sayılı Yasa değişikliğinin, takip tarihinden itibaren değil, haciz, satış gibi her bir takip işlemi tarihi esas alınarak uygulanacağı anlaşılmaktadır. Buna göre takip tarihi yasanın yürürlük tarihinden öncesine ait olsa bile, bir takip işlemi olan haciz işleminin Yasanın yürürlük tarihinden sonra yapılmış olması nedeniyle hacizde 6352 Sayılı Yasa hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.”, Y12HD, T. 12.02.2013, E. 2012/28045, K. 2013/3913, <http://www.kazanci.com/cgi-bin/highlt/ibb/highlight.cgi?file=ibb/files/12hd-2012-28045.htm&query=6352#fm>, ET. 30.06.2013, sa 15.00.

³⁴⁰ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 224.

³⁴¹ Üstündağ, İcra, s. 252; Karşı, s. 561.

³⁴² “Açık artırmada başkası adına tekliflerde bulunan kimse talep üzerine temsil yetkisini ispat etmek zorundadır. Aksi halde teklifi dikkate alınmaz.”, Üstündağ, İcra, s. 271, dipnot 877.

³⁴³ “Fakat bu karara iştirak etmek zordur. Bir taşınır veya taşınmazın tamamını ihaleden almak için genel vekâletname yeterli sayılıp, özel yetki aranmazken, neden bunun bir kısmını almak için özel yetki aransın? Hukukta “Çoğu yapan azı da yapabilmelidir” kuralı burada da geçerli olmalıdır.”, Karşı, s. 561-562.

vekillere bu taşınmazı vekil veren adına tescilini isteyecekse noterlikçe düzenlenecek vekâletnamesine ayrıca fotoğraf yapıştırılması gerekecektir(NKY³⁴⁴ m. 93/b).

Borçlunun yapılan açık artırmaya iştirak edebilmesi tartışmalıdır. Bir görüşe göre; borçlu açık artırmaya katılamaz³⁴⁵. Zira hiç kimse kendi kendisi ile artırma sonucu meydana gelen hukuki ilişki anlamında bir işlem yapamaz³⁴⁶ ve borçlu ancak artırmadan önce borcunu ödeyip haczi kaldırtmak suretiyle malın paraya çevrilmesini önleyebilir³⁴⁷. Yargıtay da aynı görüştedir; borçlunun kendi sahip olduğu malın artırma sonucu kendisine ihalesi söz konusu olamayacağı ve ancak artırmadan önce borcunu ödeyip satışa engel olabilmek hususunda bir imkâna sahip olduğundan dolayı borçlunun artırmaya iştirak etmemesi gerekir³⁴⁸. Diğer bir görüşe ise borçlu açık artırmaya iştirak edebilir³⁴⁹. Herkes istisnasız artırmaya iştirak edebilir. Memur bu hususta hiçbir sınırlama getiremez. Borçluda artırmaya iştirak edebilir. Ancak, borçlu artırmaya iştirak edebilmek için pey vermesi gerekir. Onun artırma ile iktisap ettiği mal yeniden haczedilebilir³⁵⁰. Bir cebri icra işlemi olan ihale ile borçlu ile ihale edilen arasında bir satış sözleşmesi yapılmamaktadır ki, borçlunu kendi kendisi ile sözleşme yapması söz konusu olsun. İcra memuru ihale kararı ile malın mülkiyetini inşai bir kamusal işlem ile borçludan alıp ihale edilene geçirmektedir. Borçlunun paraya çevirmeyi erteletip malını elinden çıkarmadan borcunu ödeme olanaklarının sınırlı olduğu icra ve iflas hukuku sistemimizde, borçlunun artırmaya katılabilmesi bu bakımdan önemlidir. Artırmaya katılabilmesi için borçludan teminat alınabilir veya kefil göstermesi istenebilir, bu sayede borçlunun sırf satışı geciktirmek için artırmaya katılmasının önüne geçilebilir³⁵¹. Kanaatimizce her iki görüşünde haklı dayanakları vardır. Zira kötüniyetli borçlu, takibi sürüncemede bırakmak için artırmaya katılıp, ihale kendisinde kalabilir ve ihale bedelini ödemeyebilir. Fakat borcuna yetecek kadar parası olmayan ama ihaleye çıkarılan malı alabilecek kadar parası olan iyiniyetli borçlular bu mallarının ellerinden bu şekilde çıkmasının önüne geçmek isteyebilirler. Borçlunun ihaleye girip bu malı alması, hem kendisi hem de alacaklı için yararlı görülmeyebilir. Zira bu durumda satış ve

³⁴⁴ Noterlik Kanunu Yönetmeliği, RG, T. 13.07.1976, S. 15645.

³⁴⁵ Kuru, C. 2, s. 1312; Üstündağ, İcra, s. 271; Uyar, C. 6, s. 9375; Berkin, İcra Rehberi, s. 338.

³⁴⁶ Üstündağ, İcra, s. 271.

³⁴⁷ Kuru, C. 2, s. 1312.

³⁴⁸ YİİD, T. 02.04.1951, E. 1827, K. 1706, Üstündağ, İcra, s. 271; Kuru, C. 2, s. 1312.

³⁴⁹ Belgesay, İcra, s. 337; Arslan, s. 121-123; Erturgut, 93-94; Aslan, 109.

³⁵⁰ Belgesay, İcra, s. 337.

³⁵¹ “İstenen teminatı gösterdiği halde, artırmaya alınmayan borçlu artırmanın herkese açık yapılmadığı gerekçesi ile ihalenin feshini isteyebilmelidir.”, Arslan, s. 122-123.

paylaştırma masraflarından sorumluluk söz konusu olacaktır. Aslında borçlu elinde bulunan parayla daha fazla oranda borcundan kurtulması söz konusu olacakken ihaleye iştirak ile daha az oranda borçtan kurtulması söz konusu olacaktır. Bu yüzden borçlunun artırmaya iştirak etmesinden ziyade alacaklı ile malın değerini icra dairesindeki takip dosyasına yatırmak şartıyla malın artırma dışında tutulması konusunda anlaşmaları ve bu anlaşmanın icra müdürlüğünce uygulanması konusunda bir kanun değişikliği yapılabilir. Yukarıda belirttiğimiz gibi alacaklının haczedilen mallarını tamamının paraya çevrilmesini istemesi gerektiğinin kabul edildiğini belirtmiştik. Bu yüzden alacaklı ve borçlu anlaşsa bile alacaklı tüm malların paraya çevrilmesini istemek zorunda olduğundan anlaşma pek hüküm doğurmayacaktır. Kanun değişikliği ile alacaklının belli malların paraya çevrilmesini isteyip diğerlerini hariç tutması söz konusu hale getirilebilir. Aynı şekilde icra müdürü İcra ve İflas Kanunu'nun 109. maddesine göre paraya çevirmeyi alacakların tümü karşılanana kadar sürdürmek zorundadır. Kanun değişikliği ile alacaklı ile borçlu anlaşıp, paraya çevrilme dışı bırakılmak istenen malın bedeli icra dosyasına yatırılıp, bu anlaşma icra dairesine sunulduğunda icra müdürü o malı paraya çevirme dışında tutması söz konusu olabilir. Ancak bu bedelin ödenmesine ve diğer malların paraya çevrilip bedelleri borcun tamamını karşılamıyorsa o artırma dışında tutulan malın paraya çevrilmesi gerekebilir.

Alacaklının artırmaya katılabileceği sonucuna götüren kanunda açık bir hüküm yoktur ancak bu doğrultuda hükümler mevcuttur. İcra ve İflas Kanunu'nun 114/5, 124/5 ve 126/5. maddelerde hükümler mevcuttur. Taşınır artırımlarında elektronik ortamda teklif verecekler ile taşınmaz artırımlarında hem elektronik ortamda hem de normal artırmada teklif verebilmeleri için kişilerin malın tahmin edilen değerinin yüzde yirmisi oranında pey akçesi veya milli bir bankanın teminat mektubunu tevdi etmeleri gerekir. İşte artırmaya çıkarılan mal üzerinde hakkı olan alacaklının alacağı bu oranı karşılıyorsa ayrıca pey akçesi ve teminat alınmaz. Yani alacaklı isterse kendi alacağından dolayı haczettirdiği malın artırmaya iştirak edebilir. Hacizli malın alacaklıya devri konusunda İcra ve İflas Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı'nda³⁵² hükümler mevcuttu fakat bu tasarının kanunlaşması sırasında bu hükümlere 6352 sayılı Kanun'da yer verilmemiştir. Tasarının 19. maddesinin hükmüne göre, artırma işlemlerine başlanmadan önce hacizli taşınmaz, alacaklının istemesi

³⁵² www.adalet.gov.tr/duyurular/2007/temmuz07/iikanun/iiktasari.pdf, ET. 30.04.2013, sa. 15,35.

hâlinde, taşınmazın takdir edilen ve kesinleşen kıymeti borçtan düşülüp, taşınmaz üzerindeki haciz de kaldırılarak alacaklıya devredilir. Bu getirilmek istenen hüküm icra hukuku alanındaki genel ilkelere ters olması dolayısıyla eleştirilmiştir³⁵³. Kanaatimizce İcra ve İflas Kanunu'nda bu şekilde bir düzenlemenin bulunması hem alacaklının hem de borçlunun lehine olabilecektir. Zira malın artırmada tahmin edilen değer altında paraya çevrilmesi söz konusu olabilecektir. Böyle bir düzenlemenin olması durumunda mal tahmin edilen değeri üzerinden alacaklıya geçmiş ve borç o oranda sona ermiş olacaktır. Tasarı hükmünde malın alacaklıya devrinin diğer alacaklılara zara verecek şekilde kullanılmasının önüne geçilebilecek için önlem getirilmiştir. Hükme göre alacaklının birden fazla olması durumunda bunun uygulanması için bütün alacaklıların muvafakati aranacaktır. Kanunda hacizli malın alacaklıya devri konusunda en azından artırma sonrasında da hüküm getirilebilir. Yani mal artırılmaya çıkarılmış ve istenen bedele ulaşmadığından paraya çevrilmemişse, bu durumda şartları sağlanmak koşuluyla, bedeli borç miktarından düşülerek malın alacaklıya devrine yönelik hükümler getirilebilir.

Açık artırmada teklifin yazılı yapılabilip yapılmayacağı konusunda kanunda ne yasaklayan ne de açıkça izin veren bir hüküm yoktur. Ancak Doktrinde bunun, uzakta oturanların da artırmaya katılabilmelerine imkân sağlaması için olabilmesi gerektiği savunulmuştur³⁵⁴. Ancak yazılı yapılan tekliften sonra ihale anında daha fazla miktarda teklifte bulunulursa, yazılı teklif sahibine tebligata gerek duyulmadan, son teklifte bulunana ihale yapılır³⁵⁵. Ancak yazılı surette teklif vermenin sakıncalarından dolayı ve artırma tutanağının alıcı tarafından imzalanması gerektiği gerekçesi ile bu görüşe katılmayanlar ve yazılı surette teklif vermeye imkân sağlanmaması gerektiği yönünde görüşler de mevcuttur³⁵⁶. Yazılı teklif vermeye benzer bir kurum olarak 6352 sayılı Kanun'la elektronik ortamda teklif verme usulü getirilmiştir. Artırmaya elektronik ortamda teklif vermeye başlanır ve bu teklif verme hem birinci hem de ikinci ihalede ancak ihalelerden önce söz konusu olur. Kanunda yazılı şartlarla teklif verilmesi halinde, ihale yapılması sırasında bu tekliften daha yüksek bir teklif verilirse, elektronik ortamda teklif yapana, daha yüksek teklif verme fırsatı verilmesi söz konusu olmaz.

³⁵³ Şükran Ekecik, "Menkul Satışlarında Yasal Düzenleme, Tasarı ve Uygulama", MİHDER, C. 8, S. 22, 2012/2, İstanbul 2012, s. 85, dipnot 2.

³⁵⁴ Üstündağ, s. 252; Belgesay, İcra, s. 314; Köymen/ Olgaç, s. 902.

³⁵⁵ Belgesay, İcra, s. 314.

³⁵⁶ Arslan, s. 124; Aslan, s. 112; Erturgut, s. 98; Kuru, C. 2, s. 1315, dipnot 275.

3. Artırmanın Yapılışı

a. Artırmayı Yapmakta Görevli Kişiler

Açık artırma kural olarak icra müdürü tarafından yapılır(İİK m. 115/1, 129/1). Fakat icra müdürünün yokluğunda, artırmayı yardımcısı veya yardımcısının bulunmadığı takdirde icra mahkemesince görevlendirilecek kâtiplerden birisi yapabilir(Niz m. 4). Ancak artırmanın doğrudan icra müdürünün görevlendireceği kâtip tarafından gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği tartışmalıdır. Bir görüşe göre, artırma icra müdürünün görevlendireceği kâtiplerden birisi tarafından gerçekleştirilebilmelidir³⁵⁷. Diğer bir görüşe göre ise, artırma ancak icra mahkemesince görevlendirilmiş olan kâtip tarafından gerçekleştirilebilir, zira İcra ve İflas Kanunu Tatbikatına Dair Nizamname'nin 4. maddesi bunu ifade etmektedir. Ayrıca hacizde olduğu gibi Kanun buna imkân tanıyacak olsaydı kanunda açıkça hüküm yer alırdı³⁵⁸. Kanaatimizce de kâtiplerin artırmayı gerçekleştirebilmeleri için icra mahkemesince görevlendirilmeleri gerekir(Niz m. 4) yoksa icra müdürünün görevlendirmesi yeterli değildir. Yargıtay da ikinci görüşle aynı doğrultuda karar vermiştir³⁵⁹.

Artırmayı yapacak memur, İcra ve İflas Kanunu'nun 10. maddesi gereği yakını sayılanlarla ilgili olan işleri göremeyeceğinden, o kişilerle ilgili olan artırma işlemlerini de yapamaz³⁶⁰.

İflas yoluyla takipte paraya çevirme işlemlerini iflas idaresi yapacağından artırmayı da iflas idaresi yapacaktır. Uygulamada artırma sırasında, iflas memuru da hazır bulunmaktadır. Bu İcra ve İflas Kanunu'nun 241. maddesi paraya çevirmenin iflas idaresi tarafından yapılacağının açıkça belirtilmesinden dolayı gereksiz bir tutumdur³⁶¹. Eğer iflas tasfiyesi basit tasfiye usulüne göre yapılacaksa paraya çevirme işlemlerini ve de artırmayı iflas dairesi(memuru) yapacaktır³⁶². Malvarlığının terki suretiyle

³⁵⁷ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 315; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 349; Kuru, C. 2, s. 1304.

³⁵⁸ Arslan, s. 40, 113-114; Erturgut, s. 95; Arslan, s. 21.

³⁵⁹ Y12HD, T. 28.09.1978, E. 7480, K. 7576, Arslan, s. 113, dipnot 5.

³⁶⁰ Arslan, s. 113.

³⁶¹ Yılmaz, s. 152, dipnot 73.

³⁶² Postacioğlu, İflas, s. 170; Yılmaz, s. 152-153; Arslan, s. 37; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 586, 606; Gürdoğan, İflas, s. 143; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 726, 734; Berkin, İflas, s. 363; Muşul, C. II, s. 1375, 1376.

konkordato durumunda, konkordato masasını oluşturan borçlunun malvarlığı konkordato tasfiye memurlarınca paraya çevrilir(İİK m. 309/e hükümet gerekçesi)³⁶³.

b. Karşılama Prensibi, Artırmalarda Uygulanması ve Artırmaların Yapılışı

aa. Karşılama Prensibi

İcra ve İflas Kanunu'na göre borçlunun haczedilen mallarının, artırmada en yüksek teklifte bulunana ihale edilebilmesi için, artırmaya katılanların belli oranlarda ve diğer bazı şartlarda teklifte bulunmuş olmaları gerekir. Yani mala kesinleşen kıymet takdiri sonucunda belirlenen kıymetinin belirli bir oranında teklif verilmesi ve diğer bazı şartlarla, mal ihale edilir. İşte bu ilkelere “karşılama prensibi” denir³⁶⁴. İcra ve İflas Kanunu'nun 114/4, 115/1, 126/4 ve 129/1. maddeleri bu hususta düzenlemeler içermektedir. Maddeler incelendiğinde karşılama prensibi açısından, taşınırlar ve taşınmazlar arasında fark gözetilmediği gibi, birinci ve ikinci ihale arasında da farklılık söz konusu değildir.

Kanundaki karşılama prensibi ile ilgili en son hükümlere geçmeden önce, kanunun ilk hali ve geçirdiği değişikliklere değinmekte fayda vardır. 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun ilk halinde taşınırlar ve taşınmazlar bakımından, malın birinci artırmada ihale edilebilmesi için, artırma bedeli malın tahmin edilen kıymetinin yüzde yetmiş beşini bulması ve paraya çevirmeyi isteyen alacağına rüçhanı olan diğer alacaklılar o mal ile temin edilmişse bu suretle rüçhanı olan alacakların tamamından fazla olması gerekirdi(2004 sK. İlk hali m. 115/1, 129/1-2). İkinci artırmada mal en çok artırmanın üstünde bırakılır, yani belirli bir oran öngörülmemiştir. Ancak paraya çevirmeyi isteyen alacağına rüçhanı olan diğer alacaklılar o mal ile temin edilmişse bu suretle rüçhanı olan alacakların tamamından fazla olmalıdır(2004 sK. İlk hali m. 116/2, 129/3). Kanunun ilk halinde paraya çevirme ve paraların paylaşılması masraflarının da karşılanması hükmü söz konusu değildi. İlgili kanun maddelerinde yapılan ilk değişiklik, 3890 sayılı Kanun'la³⁶⁵ 115, 116 ve 129. maddelere yukarıdaki şartların yanı sıra paraya çevirme ve paraların paylaşılması masraflarının da karşılanması şartı

³⁶³ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 658-659; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 814; Muşul, C. II, s. 1460.

³⁶⁴ Doktrinde “karşılama prensibi” terimi yerine “örtme prensibi” terimi, Gürdoğan, İcra, s. 105 ve “asgari ihale bedeli” terimi de kullanılmaktadır, Muşul, C. I, s. 705.

³⁶⁵ 3890 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun Bazı Maddelerini Değiştiren Kanunu, Kabul Tarihi 03.07.1940, RG, T. 11.07.1940, S. 4558.

eklenmesidir. İkinci değişiklik ise 3494 sayılı Kanun’la³⁶⁶ yapılmıştır ve ikinci artırmada, malın ihale edilebilmesi için, artırma bedelinin malın tahmin edilen kıymetinin yüzde kırkını bulması hükmü getirilmiştir(3494 sK m. 14, 20). Üçüncü değişiklik 4949 sayılı Kanun’la³⁶⁷ gerçekleştirilmiştir ve birinci ihalede yüzde yetmiş beş olan oran yüzde altmış olarak değiştirilmiştir(4949 sK. m. 28, 35).

Bu durum yani ilk artırma malın değerinin yüzde altmışını bulması ile ikinci artırmada yüzde kırkını bulması ile ihale edilmesi eleştirilmiştir. “Artırmaya çıkarılan malın ilk artırmada değerinin yüzde altmışına, ikinci artırmada ise yüzde kırkına satılmasının yerinde olup olmadığı tartışmaya açıktır. Zira daha ilk artırmada, borçlunun malının yüzde kırk oranında değersizleştirilmesi, ikincisinde ise, bu değersizleştirmenin yarıdan fazla olması, kanaatimizce mülkiyet hakkı bakımından izahı güç olduğu gibi, ölçülülük ilkesine de uygun değildir”³⁶⁸. Ayrıca ilk artırma ile ikinci artırma arasında oransal farkın olması da eleştirilebilir nitelikteydi. Zira malı daha düşük bedelle almak isteyenler, ilk artırmada yüzde altmış değeri bulması gerektiğinden bu artırmaya katılmayıp, ikinci artırmada yüzde kırk gibi daha düşük bir bedelle malı alma imkânları olacağından bu artırmaya katılıp malı daha düşük bir bedelle almaları söz konusu olabilirdi.

6352 sayılı Kanun’la³⁶⁹ karşılama prensibi ile ilgili hükümler en son halini almıştır. Değişik kanunıyla, elektronik yolla teklif verme ve bu teklifin yapılabilmesi şartları, birinci ve ikinci ihalede karşılama prensibi hakkında teklifin malın tahmin edilen değerinin belli bir oranının bulunması hakkında hükümler değiştirilmiştir. Buna göre, artırmaya elektronik ortamda teklif vermeyle başlanır ve elektronik ortamda verilecek teklifler haczedilen malın tahmin edilen kıymetinin yüzde ellisinden az olamaz(İİK m. 114/4, 126/4). Birinci ve ikinci ihale icra memuru tarafından, ilanda belirlenen yer, gün ve saatte, elektronik ortamda verilen en yüksek teklif üzerinden başlatılır. Artırmaya çıkarılan mal üç defa bağırıldıktan sonra, elektronik ortamda verilen en yüksek teklif değerlendirilerek, en çok artırana ihale edilir. Şu kadar ki, artırma bedelinin malın

³⁶⁶ 3494 sayılı 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun, Kabul Tarihi 07.11.1988, RG, T. 25.11.1988, S. 20000.

³⁶⁷ 4949 sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kabul Tarihi 17.07.2003, RG, T. 30.07.2003, S. 25184.

³⁶⁸ Özkes, Temel Haklar, s. 185.

³⁶⁹ 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun, Kabul Tarihi 02.07.2012, RG, T. 05.07.2012, S. 28344.

tahmin edilen bedelinin yüzde ellisini bulması ve paraya çevirme isteyen alacağına rüçhanı olan diğer alacaklar o malla temin edilmişse bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olması ve bundan başka paraya çevirme ve paraların paylaşılması masraflarını aşması gerekir(İİK m. 115/1, 129/1)³⁷⁰.

Karşılama prensibi dediğimizde şu kalemler dikkate alınacaktır; malın muhammen bedelinin yüzde ellisi, eğer rüçhanlı alacaklı varsa bu alacakların toplamının fazlası olması ve paraya çevirme ve paylaşırma masrafları.

a) Yüzde ellinin hesaplanacağı malın tahmin edilen değeri, hangi aşamada belirlenen değer olacaktır. Taşınır bakımından sadece haciz esnasında malın kıymeti takdir edilmektedir(İİK m. 87). Artırmaya hazırlık aşamasında ayrıca kıymet takdirine ilişkin hükümler söz konusu değildir. Taşınmazlar bakımında malın değeri hem haciz aşamasında(İİK m. 87) hem de artırmaya hazırlık aşamasında, eğer mükellefiyet söz konusu ise mükellefiyetler listesi kesinleştikten sonra da takdir edilmesi gerekmektedir(İİK m. 128/2). Taşınır bakımından, yeniden bir kıymet takdiri söz konusu olmadığından ihalede aranması gereken yüzde ellinin hesabında haciz esnasında yapılan kıymet takdiri(İİK m. 87) esas alınacaktır. Bu yüzden icra müdürü haciz esnasında o malın kıymetini takdir ederken dikkatli davranmalı gerekirse bilirkişiye başvurmalıdır(İİK m. 87). İlgililerde icra müdürünün bu işlemine karşı şikâyet yoluna(İİK m. 16) başvurarak taşınırın kıymetinin gerçek bir şekilde tespitine katkıda bulunmalıdırlar. Taşınmazlar bakımında ise hacizde takdir edilen değeri etkileyecek bir mükellefiyet söz konusu olmamış ise haciz anındaki, eğer bu değeri etkileyecek mükellefiyetler söz konusu ise yeniden yaptırılan kıymet takdiri, ihalede yüzde ellinin hesaplanmasında esas alınacaktır³⁷¹.

b) Ayrıca paraya çevirme isteyen alacağına rüçhanı olan diğer alacaklar o malla temin edilmişse bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olması gerekir. Rehnedilmiş olan bir malın haczi, rehin hakkı saklı kalmak kaydıyla yapılır. Rehin kanundan veya sözleşmeden doğmuş olması önemli değildir. Rehin hakkı sahibi alacaklı, bu alacağı ödenmediği takdirde, artırma sonucu elde edilen paradan öncelikle

³⁷⁰ Taşınır bakımından ikinci ihalenin yapılmasını düzenleyen İcra ve İflas Kanunu'nun 116. maddesi ikinci ihale ile ilgili düzenlemelerin 115. maddede düzenlenmesi dolayısıyla yürürlükten kaldırılmıştır(6352 sK. m. 105/1).

³⁷¹ Kuru, C. 2, s. 1297-1298; Belgesay, İcra, s. 336; Üstündağ, İcra, s. 266; Muşul, C. I, s. 725; Erturgut, s. 103; Aslan s. 113.

alacaktır. Hacizli alacaklıya ise, rehinle temin edilmiş olan meblağı ve hapis hakkını aşan bir teklif yapılmışsa, ancak bir şey elde edebilecektir³⁷². İhale, peyin rehinle veya hapis hakkıyla temin edilmiş alacaklar tutarını aşması halinde yapılır³⁷³. Karşılama prensibinde dikkate alınacak rehin hakkı ise, hacizli mala istihkak prosedürü içinde tespit edilmiş olanlardır³⁷⁴. Rüçhanlı alacaklar sadece taşınmazla temin edilen ipotekli alacakları değil, taşınmazın aynından doğan vergileri de kapsar³⁷⁵. İpotekli alacaklar da ise hacizden önce tesis edilmiş ve muaccel olan alacakların tutarının karşılanması gerekir. İpotekle temin edilmiş müeccel borçlar alıcıya geçeceğinden ve bu müeccel alacak sahipleri ihale bedelinden tatmin edilmeyeceklerinden, bu müeccel ipotekli alacaklar rüçhanlı alacaklı değildir³⁷⁶. Ancak uygulamada muaccel olsun olmasın, tüm ipotekli alacaklar karşılama prensibi dâhilinde paraya çevirme isteyen alacağına önceliği olan alacak olarak kabul edilmekte ve ihale bedelinden öncelikle ödenmektedir³⁷⁷. Paraya çevirmeyi talep eden haciz alacaklısının alacağına rüçhanlı olan ipotek alacaklıları ve diğer alacaklılar, artırma bedelinin bu ipotekli alacaklarını veya diğer rüçhanlı alacaklarını karşılaması şartından vazgeçemezler³⁷⁸. Zira karşılama prensibi sadece rüçhanlı alacaklıları değil, borçlunun da menfaatini korumaktadır³⁷⁹.

Kanuna göre teklifin, takip eden alacaklının alacağını karşılaması gerekmediği gibi³⁸⁰, eğer paraya çevirmeyi rehinli alacaklı talep etmişse, malın paraya çevrilebilmesi için en yüksek teklifin rehinle güvence altına alınan alacak tutarını aşması aranmayacaktır³⁸¹. Aynı şekilde, rüçhanlı alacak yoksa teklifin sadece muhammen bedelin yüzde ellisini bulması ve paraya çevirme ve paylaşırma masraflarını aşması gerekir³⁸².

İflas masasının mallarının paraya çevrilmesinde, ihale bedelinin rüçhanlı alacakları karşılaması şartı aranmaz³⁸³. Zira iflas yoluyla takipte paraya çevirme

³⁷² Üstündağ, İcra, s. 252.

³⁷³ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 248; Üstündağ, İcra, s. 252-253.

³⁷⁴ Üstündağ, İcra, s. 254.

³⁷⁵ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 249; Kuru, C. 2, s. 1322.

³⁷⁶ Kuru, C. 2, s. 1322, dipnot 311; Üstündağ, İcra, s. 254; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 249.

³⁷⁷ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 249

³⁷⁸ Kuru, C. 2, s. 1322; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 351.

³⁷⁹ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 351.

³⁸⁰ Muşul, C. I, s. 707; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 248; Üstündağ, İcra, s. 253.

³⁸¹ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 248; Üstündağ, İcra, s. 253; Belgesay, İcra, s. 314.

³⁸² Üstündağ, İcra, s. 253.

³⁸³ Kuru, C. 2, s. 1325; Kuru, İflas, s. 328; Postacıoğlu, İflas, s. 124; Postacıoğlu, İcra, s. 472-473, dipnot 27a; Ansay, İcra ve İflas, s. 295; Belgesay, İflas, s. 77.

işleminin yapılmasında talep aşaması söz konusu değildir. Bu yüzden paraya çevirmeyi talep etmiş olan alacaklıya nazaran rüçhanlı alacaklı söz konusu olmaz. Ayrıca karşılama prensibi gerçekleşmedi diye külli bir tasfiyenin sürüncemede bırakılması söz konusu olması düşünülemez³⁸⁴. İflasın açılması, borçlu aleyhinde haciz yoluyla yapılan takiplerle teminat gösterilmesine ilişkin takipleri durdurur. İflas kararının kesinleşmesi ile bu takipler düşer. İflasın tasfiyesi müddetince müflise karşı birinci fıkradaki takiplerden hiçbirini yapılamaz. Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla yapılan takiplere iflastan sonra da takip alacaklıları tarafından iflas masasına karşı devam edilir ve satış bedeli İcra ve İflas Kanunu'nun 151 inci maddeye göre rehinli alacaklılara paylaştırılır. Artan kısım iflas masasına intikal eder. Şu kadar ki, takip alacaklısı, iflastan önce başlamış olduğu rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipten vazgeçerek, rehnin İcra ve İflas Kanunu'nun 185 inci maddeye göre satılmasını isteyebilir(İİK m. 193). Üzerinde rehin bulunan mallar rehin sahibi alacaklının rüçhan hakkı mahfuz kalmak suretiyle masaya girer ve iflas idaresi tarafından en yakın ve münasip zamanda paraya çevrilip muhafaza ve satış masrafları çıkarıldıktan sonra rehinli alacaklıya hakkı verilir. Ancak, rehin sahibi alacaklı, istediği takdirde iflastan sonra da masaya karşı rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabilir. Rehnin kıymeti rehinle temin edilen alacağa kafigelmiyeceği borsa rayiciyle tahakkuk eder ve mürtehinrehnin satılmasını istemezse rehin, masadan muvakkaten çıkarılır. Rehinli alacak sahibi bu işlere ait muamelelerden dolayı tetkik merciine şikâyet hakkını haizdir(İİK m. 185).

c) Karşılama prensibi içine paraya çevirme ve paylaştırma masraflarının dâhil edilmesi konusunda doktrinde görüş farklılıkları vardır. Doktrinde bir görüşe göre³⁸⁵ paraya çevirme ve paylaştırma masrafları eğer rüçhanlı bir alacak söz konusu ise bu durumda dikkate alınacaktır. Eğer paraya çevirmeyi talep edene nazaran o mal üzerinde bir rüçhanlı alacak söz konusu değilse bu durumda sadece malın muhammen bedelinin yüzde ellisinin bulunması yeterlidir. Diğer ve baskın olan görüşe göre³⁸⁶ ise rüçhanlı alacaklı ister bulunsun ister bulunmasın, paraya çevirme ve paylaştırma masrafları her iki halde de aranacaktır. Yargıtay ise, verdiği önceki kararlarında rüçhanlı alacaklı

³⁸⁴ Postacıoğlu, İflas, s. 124; Kuru, İflas, s. 329.

³⁸⁵ Kuru, C. 2, s. 1205; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 315, 334-335.

³⁸⁶ Muşul, C. I, s. 708; Karşlı, s. 560; Arslan, s. 40, 50, 130; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 351; Postacıoğlu, İcra, s. 499; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 225; Üstündağ, İcra, s. 253; Gürdoğan, İcra, s. 105; Ansay, İcra ve İflas, s. 134, 152; Berkin, İcra, s. 312, 335; Belgesay, İcra, s. 328; Ulukapı, İcra ve İflas, s. 127; Erturgut, s. 116; Aslan, s. 124; Talih Uyar, "Taşınmaz Mallara İlişkin İhalenin Yapılması, ABD, 1988/3, s. 341.

yoksa ihale yapılabilmesi için paraya çevirme ve paylaşırma masraflarının karşılanması şartı aranmaksızın muhammen bedelin belli oranının bulunmasının yeterli olduğu yönünde karar vermiştir³⁸⁷. Ancak daha sonraki verdiği kararlarında, her iki halde de paraya çevirme ve paylaşırma masraflarının karşılanması gerektiği yönünde kararlar vermiştir³⁸⁸. Kanaatimizce de paraya çevirme ve paylaşırma masrafları her iki durumda da aranmalıdır. Zira maddenin lafzı buna işaret etmektedir. Ayrıca paraya çevirme ve paylaşırma masraflarının karşılanmasına yönelik hüküm yukarıda belirttiğimiz gibi³⁸⁹ sonradan eklenmiştir. Kanun, ihale bedelinin tüm icra masraflarının değil, paraya çevirme ve paylaşırma masraflarını geçmesi öngörüldüğünden, paraya çevirme talebinden ihale tarihine kadarki, bilirkişinin kıymet takdiri ücreti, gazete ilan ücreti gibi, paraya çevirme ve paylaşırma masraflarının asgari ihale bedelinin hesaplanmasında dikkate alınması gerekir³⁹⁰.

Karşılama prensibi gereği ihalenin yapılabilmesi için gerekli olan bedelin bilinmesi için, paraya çevirme talep eden alacaklıya önceliği olan alacakların artırmadan önce tespit edilmesi ve aynı şekilde paraya çevirme ve paylaşırma masraflarının tespit edilmesi gerekir. Artırmaya çıkarılan malın aynından doğan vergiler mevcut ise bunların öncelikle ödenmesi gerektiğinden bu malların aynından doğan vergilerin olup olmadığı varsa meblağları artırmadan önce tespit edilmelidir³⁹¹.

Yukarıda karşılama prensibine dâhil olacak farklı kalemleri inceledikten sonra bunları artırmada karşılaşılabilecek farklı ihtimaller dikkate alarak tekrar ele almamızda yarar vardır;

- ❖ İlk önce paraya çevirmeyi talep eden alacaklıya nazaran rüçhanlı bir alacaklı yoksa bu durumda artırmalarda mal ihale edilebilmesi için malın muhammen değerinin %50'si ve paraya çevirme ve paylaşırma masraflarını karşılaması gerekir.

³⁸⁷ Y12HD, T. 02.12.1980, E. 7348, K. 8645, Uyar, C. 6, s. 9388.

³⁸⁸ Y12HD, T. 21.04.2004, E. 5113, K. 10044; Y12HD, T. 16.03.1995, E. 3927, K. 3731; Y12HD, T. 14.03.1995, E. 2988, K. 3542; Y12HD, T. 31.01.1995, E. 1045, K. 1125, Uyar, C. 6, s. 9387-9388; Y12HD, T. 23.04.1981, E. 2136, K. 4080, Arslan, s. 130-131, dipnot 66.

³⁸⁹ 3890 sayılı Kanun'la 115, 116 ve 129. maddelere yukarıdaki şartların yanı sıra paraya çevirme ve paraların paylaşırılması masraflarının da karşılanması şartı eklenmesidir.

³⁹⁰ Muşul, C. I, s. 706.

³⁹¹ Ekecik, Menkul Satışları, s. 98-99.

- ❖ Paraya çevirmeyi talep eden alacaklıya nazaran rüçhanlı alacak var fakat bu alacaklının alacak miktarı(ipotek miktarı ipotekle güvence altına alınmış alacaktan fazla ise o zaman alacak ve faiz miktarı dikkate alınır, eğer ipotek miktarı ipotekle güvence altına alınmış alacaktan az ise o zaman ipotek miktarı dikkate alınır) malın muhammen değerinin %50'sinden az ise bu durumda da malın muhammen değerinin %50'si ve paraya çevirme ve paylaşırma masraflarını karşılaması gerekir.
- ❖ Paraya çevirmeyi talep eden alacaklıya nazaran rüçhanlı alacak var ve bu alacaklının alacak miktarı(ipotek miktarı ipotekle güvence altına alınmış alacaktan fazla ise o zaman alacak ve faiz miktarı dikkate alınır, eğer ipotek miktarı ipotekle güvence altına alınmış alacaktan az ise o zaman ipotek miktarı dikkate alınır) malın muhammen değerinin %50'sinden fazla ise bu durumda, rüçhanlı alacaklının alacağının tutarının ve paraya çevirme ve paylaşırma masraflarının karşılaması gerekir.
- ❖ Eğer paraya çevirmeyi rehinli alacaklı talep etmişse, malın paraya çevrilebilmesi için en yüksek teklifin rehinle güvence altına alınan alacak tutarını aşması aranmayacaktır, malın muhammen değerinin %50'si ve paraya çevirme ve paylaşırma masraflarını karşılaması gerekir.

Karşılama prensibinin iflas yolu ile takipte uygulanması yönünde hükümlere gelirse, İcra ve İflas Kanunu'nun 243. maddesine göre haciz yoluyla takipteki madde hükümlerine göre yapılacaktır. Bu hüküm iflasta da karşılama prensibinin uygulanacağını ifade etmektedir³⁹². Ancak iflasta karşılama prensibinin uygulanmasının iflasın genel tasfiye gayesine aykırı düşeceği gerekçesiyle eleştirilmiştir³⁹³. Bazı yazarlar ise iflas yoluyla takipte karşılama prensibinin uygulanmasının gerekli olduğunu vurgulamışlardır. Ancak rüçhanlı alacaklıların karşılanması ilkesinin uygulanmayacağını belirtmişlerdir³⁹⁴.

Altın ve gümüş eşya maden halindeki kıymetlerinden daha aşağı bir bedel ile satılamaz (İİK m. 117, 244 atfı).

³⁹² Belgesay, İflas, s. 77; Üstündağ, İflas, s. 169; Berkin, İflas, s. 364; Postacioğlu, İflas, s. 170; Ansay, İcra ve İflas, s. 295, 296, dipnot 384; Altay, İflas, C. II, s. 1673.

³⁹³ Üstündağ, İflas, s. 169; Berkin, İflas, s. 364; Postacioğlu, İflas, s. 170; Ansay, İcra ve İflas, s. 295, 296, dipnot 384.

³⁹⁴ Erturgut, s. 116; Aslan, s. 120; Altay, İflas, C. II, s. 1651.

bb. Karşılama Prensibinin Artırmalarda Uygulanması ve Artırmaların Yapılması

Karşılama prensibine uyulması hususu, kamu düzenindendir ve mahkeme tarafından resen dikkate alınmalıdır. Süresinde açılmış bir ihalenin feshi davası bulunması şartıyla, mahkeme kendiliğinden ihalenin feshine karar vermelidir³⁹⁵. Yukarıda belirttiğimiz karşılama prensibinin tüm artırma süreçlerinde uygulanmasını ayrı ayrı inceleyeceğiz.

aaa. Elektronik Ortamda Teklif Verme Aşamasında

Artırmaya elektronik ortamda teklif vermeyle başlanır(İİK m. 114/4, 126/4). Bu hükümler İcra ve İflas Kanunu'na 6352 sayılı Kanun değişikliğiyle girmiştir. Değişiklik madde gerekçelerine göre bu hükümlerle; haczedilen malların artırmalarının daha çok kişinin katılımının sağlanması, değerinde paraya çevrilmesi, ihale alıcılarının artırma mahalline gelmeksizin elektronik ortamda teklif verebilmeleri ve borçlunun mağdur edilmeden takibin kısa sürede sonuçlandırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda UYAP projesinin önemli kilometre taşlarından biri olarak görülen icra ve iflas dairelerinde artırmaya çıkartılan mallara ilişkin online olarak teklif verilebilmesidir. Zamandan ve mekândan bağımsız olarak herkesin tüm Türkiye de istediği icra ihalesine teminat yatırmak koşuluyla katılabilmesi ve istediği ürüne sahip olabilmesi böylelikle ihaleye iştirak eden kişi sayısının artması ile malın gerçek değeri üzerinden paraya çevrilmesi amaçlanmaktadır³⁹⁶. Ayrıca ihaleye fesat karıştırılmasının azalması sağlanabilecektir.

Açık artırmaya elektronik ortamda teklif verme yoluyla başlanır(İİK m. 114/4, 126/4). Taşınırlar bakımından, elektronik ortamda teklif verme, birinci ihale tarihinden on gün önce başlar, ihalenin tamamlanacağı günden önceki gün sonunda sona erer; ikinci ihalede ise elektronik ortamda teklif verme birinci ihaleden sonraki beşinci gün başlar, en az on gün sonrası için belirlenecek ikinci ihalenin tamamlanacağı günden önceki gün sonunda sona erer(İİK m. 114/4). Taşınmazlar bakımından ise, elektronik ortamda teklif verme, birinci ihale tarihinden yirmi gün önce başlar, ihalenin tamamlanacağı günden önceki gün sonunda sona erer; ikinci ihalede ise elektronik ortamda teklif verme birinci ihaleden sonraki beşinci gün başlar, en az yirmi gün sonrası

³⁹⁵ Arslan, s. 131; Y12HD, T. 29.04.2005, E. 5703, K. 9310, Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 249.

³⁹⁶ <https://esatis.uyap.gov.tr/esatis/nedir.html>.

için belirlenecek ikinci ihalenin tamamlanacağı günden önceki gün sonunda sona erer(İİK m. 126/4).

Artırmaya elektronik ortamda teklif verme ile açık artırmaya fiili olarak teklif verme hukuki açıdan aynı niteliktedir. Zira İcra ve İflas Kanunu ve İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği Hükümlerine göre, artırmaya elektronik ortamda teklif verme suretiyle başlanacak, ayrıca birinci ve ikinci ihale elektronik ortamda verilen en yüksek teklif üzerinden başlatılır(İİK m. 115/1, 129). Elektronik ortamda en yüksek teklif veren katılımcı, artırma sonuna kadar daha yüksek teklif verilmediği takdirde, teklifi ile bağlıdır(İİKY m. 48/A-4, 50/A-4). Eğer elektronik ortamda teklif veren katılımcının bu teklifi malın ihale edilebilmesi için gerekli olan karşılama prensibine uygunsa ve bu tekliften yüksek de teklif bulunulmamışsa birinci veya ikinci artırma sonucu mal elektronik ortamda teklifte bulunana ihale edilecektir. İhalenin elektronik ortamda verilen en yüksek teklifte kalması durumunda tutanakta alıcının imzası aranmayacaktır(İİKY m. 47/2, 49/2).

İhaleye elektronik ortamda teklif vermek suretiyle iştirak etmek isteyenler Adalet Bakanlığı'nın "icra malları e satış portalı" olarak belirlenen internet sitesi adresine elektronik ortamda erişimleri gerekmektedir³⁹⁷. Teklif vermek isteyenlerin bu adrese e- imzalı ve e- imzasız giriş yapmaları gerekmektedir³⁹⁸. İhaleye iştirak etmek isteyenlerin teklif vermeden önce, haczedilen malın tahmin edilen kıymetinin yüzde yirmisi nispetinde teminat göstermeleri zorunludur. Ancak artırmaya çıkarılan mal üzerinde hakkı olan alacaklının alacağı yukarıdaki fıkra yazılı oranda ise artırmaya iştiraki halinde ayrıca pey akçesi ve teminat aranmaz(İİK m. 114/4,5, 126/4,5)³⁹⁹. Elektronik ortamda ihaleye iştirak etmek isteyen kişinin onay vermesi ile Adalet Bakanlığı ile bu kişi arasında sözleşme kurulmaktadır⁴⁰⁰. Elektronik ortamda verilecek

³⁹⁷ İnternet sitesi adresi: <https://esatis.uyap.gov.tr/esatis/index.html>.

³⁹⁸ <https://esatis.uyap.gov.tr/esatis/sss.html>.

³⁹⁹ Teminatın yatırılması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. <https://esatis.uyap.gov.tr/esatis/sss.html>.

⁴⁰⁰ "SÖZLEŞME

1-TARAFLAR

Bu sözleşmenin tarafları

1.1 T.C. Adalet Bakanlığı,

1.2- Elektronik teklif sitesine üye olan kişidir

2-SÖZLEŞMENİN KONUSU VE TANIMI

UYAP Bilişim Sistemi üzerinden hazırlanan icra ve iflas daireleri, ortaklığın giderilmesi satış memurlukları ile 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre satış yapan birimler tarafından satışa çıkartılan taşınır ve taşınmaz malların ihalelerine elektronik ortama E-İmzalı veya E-İmzasız

giriş yapılmak suretiyle ihale katılımcısı “Üye” tarafından elektronik ortamda teminat yatırılarak teklif verilmesi işlemidir.

İşbu sözleşmenin konusu “Elektronik Teklif Sisteminde” icra daireleri tarafından satışa çıkartılan malların “Üye” tarafından teklif verilmesine ilişkin şartlar ile koşulların belirlenmesi ve bu doğrultuda tarafların hak ve yükümlülüklerinin tespit edilmesidir..

3-HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLER

3.1- Satışa konu mala elektronik ortamda verilen en yüksek teklif, satış yapan birimce satış ilanında belirtilen gün ve saatte ihale başlangıç bedeli olarak dikkate alınır ve bu bedel üzerinden ihale açılır. Elektronik ortamda verilecek teklifler ihalesi yapılacak mal veya hak bedelinin % 50 sinden aşağı olamaz.

3.2- Elektronik ortamda teklif verme, sadece Vakıfbank’ta hesabı bulunan icra ve iflas daireleri ile 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre satış yapan birimlerin yapacakları satışlar için geçerlidir.

3.3- Elektronik ortamda teklif verebilmek için, teklif vermek isteyen katılımcının, Adalet Bakanlığı ile anlaşması bulunan bankalarda hesabı olması gerekir.

3.4- Elektronik Ortamda Teklif Verme Sisteminde yer alan satışlara ilişkin bilgi girişleri UYAP Bilişim Sistemi ekranları üzerinden satış yapacak birim tarafından yapılır..

3.5- İhaleye teklif verilebilmesi için 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 6352 sayılı Kanunun 24 üncü maddesi ile değişik 114 üncü maddesinin üçüncü fıkrası ve 2004 sayılı Kanunun 6352 sayılı Kanunun 29 uncu maddesi ile değişik 126 ncı maddesi ile belirlenmiş ve Sistem sayfasında gösterilen yasal teminatın ihale katılımcısı tarafından, satış yapan birime ait TL cinsinden açılan banka hesabına yatırılması gerekir.

3.6- İhale katılımcısı, elektronik ortamda teklif verme süresi sonuna kadar, ihaleye iştirak edip en yüksek teklifi veren kişi olmamak kaydıyla, yatırmış olduğu teminatı, Elektronik Ortamda Teklif Verme Sistemi üzerinden iade alabilir. Bu süre içerisinde teminatını iade almayan katılımcıların teminatı, artırmanın sonunda satış yapan birimce UYAP Bilişim Sistemi kullanılmak suretiyle iade edilir.

3.7- İhaleye iştirak edip en yüksek teklifi veren kişi, teklifi ile sorumlu olacağından elektronik ortamda teklif verme sürecinin akabinde yapılacak fiziki ihalenin sonuna kadar yatırmış olduğu teminatın iadesini talep etme imkânı yoktur. Şayet fiziki ihalede, elektronik ortamda vermiş olduğu tekliften daha yüksek teklif verilirse, elektronik ortamda en yüksek teklif verenin teminatı, artırmanın sonunda satış yapan birimce UYAP Bilişim Sistemi kullanılmak suretiyle iade edilir.

3.8- Elektronik ortamda teklif veren ihale katılımcısı, ihale ilanı ve ihale şartnamesindeki hususları kabul etmiş sayılır.

3.9- Elektronik ortamda teklif veren ihale katılımcısı, satışa konu malı ya da hakkı şartname ve ilanda yazılı şekilde görmüş ve kabul etmiş sayılır.

3.10- İhalenin, elektronik ortamda teklif verene kalması hâlinde, ihale alıcısı ihale bedelini ihalenin tamamlandığı gün veya icra dairesinin vereceği süre içerisinde yatırması gerektiğini kabul eder. İhale sonucu kendisine ayrıca bildirilmez.

3.11- Cebri icra satışında, ihale bedelinin yanı sıra satıştan kaynaklanan KDV, damga vergisi, satış yapılan malın tescil ve teslim masrafları, elektronik ortamda teklif veren ve ihale kendisinde kalan ihale katılımcısı tarafından ödenmesi gerektiğinin bilindiği kabul edilir. Bu giderler ihale katılımcısı tarafından ödenmedikçe mal teslim edilmez ve ilgili mevzuata göre gereği yapılır..

3.12- İhale kesinleşmeden mal veya hak teslim veya tescil edilmez. Cebri icra satışları yargı denetimine tabi işlemlerden olup, ihalenin feshi davası açılmışsa; dava kesinleşinceye kadar haczedilen mal ihale alıcısına teslim edilmez ve ihale alıcısının yatırmış olduğu ihale bedeli, iade edilmez. Bu hususların ihale katılımcısı tarafından bilindiği kabul edilir.

3.13- Elektronik ortamda veya fiziki ortamda teklif veren katılımcı, İhalenin tamamlanmasından önce, vazgeçme, mahkeme kararı, borcun ödenmesi gibi herhangi bir nedenden dolayı satışın durdurulması veya düşürülmesi hâlinde, teklif edilen peyin hükümsüz kalacağını ve yatırdığı teminatı geri alabileceğini, başkaca bir hak iddiasında bulunmayacağını kabul eder..

3.14- Alacaklı veya vekili, satış kararı alınıp satış ilanı yapıldıktan sonra, fiziki satış işleminin sonuna kadar, satış talebinden vazgeçebilir.

3.15- Satışa konu mal ve haklara ilişkin ihaleyi yapan birim veya mahkemelerce satışın iptali, satışın düşürülmesi, satışın durdurulmasına yönelik kararlar verilebileceğinin ihaleye pey sürenler tarafından bilindiği kabul edilir.

3.16- Elektronik ortamda teklif veren katılımcı, kendisine yapılacak tebligatların elektronik ortamda bildirdiği adresine yapılmasını kabul eder.

teklifler haczedilen malın tahmin edilen kıymetinin yüzde ellisinden az olamaz, teklif vermeden önce, haczedilen malın tahmin edilen kıymetinin yüzde yirmisi nispetinde teminat gösterilmesi zorunludur. Elektronik ortamda teklif verebilmek için teminatın elektronik ortamda yatırılma işlemi, bu konuda UYAP ile entegrasyonu tamamlanan bankalar üzerinden yapılır. Elektronik ortamda teklif verebilmek için Adalet Bakanlığınca hazırlanan sözleşmenin katılımcılar tarafından kabul edilmesi gerekir. Elektronik ortamda teklif verme süresi sonuna kadar en yüksek teklifi veren haricindeki katılımcılar elektronik ortamda yatırdıkları teminatlarını aynı usulle iade alabilirler. Ayrıca bu teminatlar artırma tamamlandıktan sonra icra ve iflâs dairesince de UYAP üzerinden iade edilebilir. En yüksek teklif veren katılımcı, artırma sonuna kadar daha yüksek teklif verilmediği takdirde, teklifi ile bağlıdır. Elektronik ortamda teklif verme işlemi; en yüksek teklif miktarı belirlenmek suretiyle, bu miktara ulaşınca kadar başka bir teklif verildiği takdirde, kendi teklifinin belirtilen miktar kadar otomatik olarak artırılması talimatı verilmesi suretiyle de yapılabilir. Bu talimatın süresi, talimatı veren katılımcının belirlediği üst sınıra ulaşmasa dahi, elektronik ortamda teklif verme süresinin sonunda biter(İİK m. 48/A, 50/A). Ancak fiili artırmada daha yüksek bir

3.17- Elektronik ortamda teklif veren alacaklı, alacağına mahsuben ihale yapılması hâlinde, ihale tarihinde derhal veya verilecek süre içerisinde, harç ve vergileri yatırmak zorunda olduğunu, yatırmadığı takdirde ihale kararının kaldırılacağını kabul eder. İhale sonucu kendisine ayrıca bildirilmez.

MADDE 4- FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI

Elektronik Ortamda Teklif Verme Sistemi sayfasının tüm kullanım hakları Adalet Bakanlığına aittir.

MADDE 5- SÖZLEŞME DEĞİŞİKLİKLERİ

Adalet Bakanlığı, tamamen kendi takdirine ve yasal düzenlemelere dayalı olarak, işbu sözleşmede, tek taraflı değişiklik yaparak Sistem sayfasında ilan edebilir.

MADDE 6- MÜCBİR SEBEPLER

6.1- Hukuken mücbir sebep sayılan tüm durumlarda Adalet Bakanlığı işbu sözleşme ile belirlenen edimlerden herhangi birini geç veya eksik ifa etme veya ifa etmeme nedeniyle sorumlu değildir. Bu ve bunun gibi durumlar nedeniyle Adalet Bakanlığından tazminat talep edilemez.

6.2- Mücbir sebep terimi; doğal afet, yangın, patlamalar, isyan, seferberlik ilanı, savaş, grev, lokavt ve salgın hastalıklar, iletişim sorunları, altyapı ve internet arızaları, sisteme ilişkin iyileştirme çalışmaları ve bu sebeple meydana gelebilecek arızalar ve bunlarla sınırlı olmamak kaydıyla tarafların makul kontrolü dışındaki ve Adalet Bakanlığının gerekli itinaı göstermesine rağmen önleyemediği olaylar olarak yorumlanacaktır.

MADDE 7- UYGULANACAK HUKUK VE YETKİLİ MAHKEME

7.1- İşbu sözleşmenin uygulanması ve yorumlanmasından doğabilecek tüm hukuki ihtilaflara Türk Hukuku uygulanacaktır.

7.2- İşbu sözleşmenin uygulanması ve yorumlanmasından doğabilecek tüm hukuki ihtilaflarda Ankara mahkemeleri ve icra daireleri yetkilidir.

MADDE 8- ADALET BAKANLIĞI KAYITLARININ GEÇERLİLİĞİ

İhale katılımcısı üye, işbu sözleşmeden doğabilecek ihtilaflarda Adalet Bakanlığı veritabanında ve sunucularında tuttuğu elektronik kayıtlarının muteber olacağını kabul eder.

MADDE 9- YÜRÜRLÜK

İşbu sözleşme, ihale katılımcısı üyenin elektronik ortamda onay vermesi ile karşılıklı olarak kabul edilerek yürürlüğe girer.”, <https://esatis.uyap.gov.tr/esatis/sozlesme.html>.

teklifte bulunulduğu takdirde bu elektronik ortamda teklifte bulunana geri bildirilmeyecektir. Elektronik ortamda teklifte bulunanın bunu takip edebilmesi ancak artırmaya fiili katılımda bulunması şeklinde gerçekleşecektir. Teknolojinin gelişmesi ile belki de ilerleyen zamanlarda satışın tamamen elektronik ortamda katılımcılara açık ve ortak olan iletimin sağlandığı ortamlarda yapılabilmesi mümkün olabilecektir. Mevcut durum bir nevi fiili artırmadan önce yapılan ve fiili artırmada gerçekleşen pey sürmenin elektronik ortama yansması yani elektronik ortamda peylerin yarışması(karşılaşması) durumudur. B u aşamayı elektronik ortamda yapılan ön pey sürme aşaması olarak nitelemek mümkündür. Elektronik ortamda teklif verme aşamasında en yüksek peyi sürene malın ihale edilebilmesi için her halukarda fiili açık artırma aşamasının yaşanması ve fiili artırmada bu tekliften daha yüksek teklifin verilmemiş olması gereklidir.

Elektronik yolla teklif verilmesinde karşılama prensibinin uygulanması hakkında ise, İcra ve İflas Kanunu'nun 114/4 ve 126/4. maddelerinde ve İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliğinin 48/A ve 50/A maddelerinde düzenlemeler mevcuttur. Madde hükümlerine göre elektronik ortamda verilecek teklifler haczedilen malın tahmin edilen kıymetinin yüzde ellisinden az olamaz. Kanuni düzenlemede fiziki ortamda teklif vermelerde aranan rüçhanlı alacakları geçmesi ve paraya çevirme ve paylaşırma masraflarının karşılanması şartı aranmaz, sadece malın tahmin edilen değerinin yüzde ellisi şartı aranmaktadır. Ancak elektronik ortamda en yüksek teklifi veren kişinin üzerinde ihalenin kalabilmesi için, bu kişinin teklifinin birinci veya ikinci ihaledeki karşılama prensibi şartlarına ulaşması gerekir. Eğer elektronik ortamda verilmiş olan tekliften daha yüksek bir teklif verilirse, ilgili UYAP SMS sistemi ile bilgilendirme istemişse, bu sistemle bilgilendirilir, ayrıca internet sitesinden de takip edilebilir⁴⁰¹. İhaleye iştirak için aranan teminatın iadesi konusunda, ihale katılımcısı, elektronik ortamda teklif verme süresi sonuna kadar, ihaleye iştirak edip en yüksek teklifi veren kişi olmamak kaydıyla, yatırmış olduğu teminatı, Elektronik Ortamda Teklif Verme Sistemi üzerinden iade alabilir. Bu süre içerisinde teminatını iade almayan katılımcıların teminatı, artırmanın sonunda artırmayı yapan birimce UYAP Bilişim Sistemi kullanılmak suretiyle iade edilir. İhaleye iştirak edip en yüksek teklifi veren kişi, teklifi ile sorumlu olacağından elektronik ortamda teklif verme sürecinin akabinde yapılacak

⁴⁰¹ <https://esatis.uyap.gov.tr/esatis/ssss.html>.

fiziki ihalenin sonuna kadar yatırmış olduğu teminatın iadesini talep etme imkânı yoktur. Şayet fiziki ihalede, elektronik ortamda vermiş olduğu tekliften daha yüksek teklif verilirse, elektronik ortamda en yüksek teklif verenin teminatı, artırmanın sonunda artırmayı yapan birimce UYAP Bilişim Sistemi kullanılmak suretiyle iade edilir⁴⁰².

İhalenin elektronik ortamda verilen en yüksek teklifte kalması durumunda tutanakta alıcının imzası aranmayacaktır(İİKY m. 47/2, 49/2). Ancak elektronik ortamda teklifte bulunan katılımcı artırmaya fiili olarak da katılmışsa ve mal bu kişiye elektronik ortamda teklifi üzerinden ihale edilmişse bu kişiye tutanağın imzalatılması uygun olabilir. İcra müdürü ihale alıcısına taşınırlarda yedi gün(İİK m. 118, taşınmazlarda on günlük(İİK m. 130) ihale bedelini ödemesi konusunda süre vermesi söz konusudur. Bu süre elektronik ortamda teklif veren ve bu teklifi üzerinden mal ihale edilen kişiye de verilecektir. Eğer bu kişi artırmaya fiilen de iştirak etmişse yani o mahalde bulunmuşsa süre verme konusunda bir sorun yaşanmayacaktır. Ancak bu elektronik ortamda teklif veren kişi fiili artırma mahalline gelmemişse ve mal bu kişiye ihale edilmişse, bu kişiye malın ihale edildiği ve ihale bedelini verilen süre içerisinde ödemesi gerektiğinin bildirilmesi gerekecektir. Ancak dipnotta vermiş olduğumuz elektronik ortamda teklif vermek isteyen katılımcı ve Adalet Bakanlığı arasında yapılan sözleşmeye göre ihalenin, elektronik ortamda teklif verene kalması hâlinde, ihale alıcısı ihale bedelini ihalenin tamamlandığı gün veya icra dairesinin vereceği süre içerisinde yatırması gerektiğini kabul eder. İhale sonucu kendisine ayrıca bildirilmez(Sözleşme 3.10).

İhale kendisine kalan elektronik ortamda pey süren kişi, verilen süre içinde ihale bedelini ödemezse, bu durumda İcra ve İflas Kanunu'nun 118 ve 133. maddeleri hükmü uygulanır.

bbb. Birinci Artırmada Uygulanması

Birinci artırma icra memuru tarafından, ilanda belirlenen yer, gün ve saatte, elektronik ortamda verilen en yüksek teklif üzerinden başlatılır(İİK m. 115/1, 129/1). Açık artırma, icra müdürü, yardımcısı veya kâtabi tarafından idare edilir. İsteklilerin sürdükleri peyler, tellal tarafından yüksek sesle tekrar edilerek duyurulur. Önceki peyden daha yüksek yeni bir pey ileri sürüldüğünde, daha az pey sürmüş olan önceki

⁴⁰² Sözleşme madde, 3.6, 3.7, <https://esatis.uyap.gov.tr/esatis/sozlesme.html>.

pey sahibi teklifinden kurtulur⁴⁰³. Artırma yapılırken, belediye tarafından görevlendirilmiş bir tellalın hazır bulunması zorunludur⁴⁰⁴. Belediye tarafından görevlendirilmiş tellalın bulunmaması veya mazereti nedeniyle bulundurulmaması halinde, bu durum artırma tutanağına yazılarak, icra müdürü icra dairesi görevlilerinden birini o artırma için tellal tayin edebilir⁴⁰⁵. İcra dairesinde görevli olmayan başka bir kişi tellal olarak tayin edilemez⁴⁰⁶. Artırma yapmakla görevli kişi, tellal bulunmaması halinde kendisi bu görevi yerine getiremez⁴⁰⁷.

Birinci artırmada karşılama prensibinin uygulanmasında, İcra ve İflas Kanunu'nun 115 ve 129. maddelerine göre ihalenin yapılabilmesi için, yukarıda karşılama prensibi kısmında belirttiğimiz, meblağa ulaşması gerekir. Yani, artırma bedelinin malın tahmin edilen bedelinin yüzde ellisini bulması ve paraya çevirme isteyen alacağına rüçhanı olan diğer alacaklar o malla temin edilmişse bu suretle rüçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olması ve bundan başka paraya çevirme ve paraların paylaşılması masraflarını aşması gerekir. Artırmaya çıkarılan mal, tellal tarafından üç defa bağırıldıktan sonra en çok artırana, sürdüğü pey karşılama prensibine uygunsa, memur tarafından ihale edilir⁴⁰⁸. Bundan sonra İcra ve İflas Kanunu'nun 118 ve 130 vd. hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

Artırma sırasında sürülen peylerden hiçbirisi, karşılama prensibine uygun değilse, icra müdürü artırmayı geri bırakır ve artırmada pey sürmüş olanların hepsi taahhütlerinden kurtulur(İİK m. 115/2, 129/1). Bundan sonra ikinci artırma yapılır⁴⁰⁹. 6352 sayılı Kanun değişikliğinden önceki maddelerde, taşınır ve taşınmaz malların birinci ihalesinde, karşılama prensibine uygun olmayan pey sürenlerin, ikinci ihalede peyleri ile bağlı olup olmadığı konusunda farklı hükümler mevcuttu. Taşınırın ihalesinde en yüksek pey süren, birinci ihale yapılmamışsa, bu taahhüdünden kurtulmaktaydı ve ikinci ihalede bu peyi ile bağlı değildi. Taşınmazlarda ise, birinci

⁴⁰³ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 315; Muşul, C. I, s. 705; Kuru, C. 2, s. 1203-1205, 1313.

⁴⁰⁴ Kuru, C. 2, s. 1313; "Artırmanın yapılması sırasında belediyece görevlendirilmiş bir tellalın hazır bulunması gerekir. Bu husus kanunda açıkça yer almamakla birlikte ihalenin üç defa bağırıldıktan sonra yapılacak olması(İİK m. 115/1, 129/1) ve artırma tutanağının tellal tarafından da imzalanması gereğinin(İİY m. 45) doğal sonucudur.", Aslan, s. 102.

⁴⁰⁵ Kuru, C. 2, s. 1314; Y12HD, T. 21.12.1987, E. 13146, K. 13415; Y12HD, T. 03.06.1987, E. 3643, K. 7145; Y12HD, T. 10.03.1987, E. 7324, K. 3317; Y12HD, T. 21.10.1985, E. 2691, K. 8403; Y12HD, T. 21.05.1984, E. 3297, K. 6352, Kuru, C. 2, s. 1314.

⁴⁰⁶ YİİD, T. 09.03.1970, E. 2541, K. 2441, Kuru, C. 2, s. 1315.

⁴⁰⁷ YHGK, T. 29.06.1988, E. 12/379, K. 670, Kuru, C. 2, s. 1314.

⁴⁰⁸ Kuru, C. 2, s. 1205.

⁴⁰⁹ Kuru, C. 2, s. 1207.

ihalede en yüksek pey süren, bu peyi taahhüdü ile bağlıydı, yani ikinci ihalede bu sürdüğü peyi geçerliliğini korumaktaydı⁴¹⁰. Ancak bu eski hükümler değişiklikle beraber uygulanamayacaktır. Hem taşınır hem de taşınmaz ihalelerinde artık birinci ihalede en yüksek pey süren, ikinci ihalede bu taahhüdü ile bağlı olmayacaktır. Çünkü ilk artırmada yeteri kadar pey ileri sürmemiş olan kişiye, bu pey için ikinci artırmada ihale yapılmaz. Zira ikinci ihalede de, birinci ihalede aranan karşılama prensibine uygun teklifte bulunulmuş olması gerekecektir⁴¹¹.

Artırmanın cereyanı, ihalenin yapılıp yapılmadığı artırma tutanağına yazılır(İİK m. 24). İhalede artırılan miktar, artıranın ad ve soyadı, ihale sonucu, ihalenin kime ve ne şekilde yapıldığı, artırmanın başlangıç ve bitiş saatleri, en yüksek peyin tellal tarafından üç kez bağırılmış olduğu ve bundan sonra daha yüksek pey süren kişinin olmadığı ve artırma saatinin dolması ile en yüksek pey sahibi adına ihale kararı verildiği tutanağına yazılır. Tutanak artırmayı yapan memur ile tellal ve ihale alıcısı tarafından imzalanır. Ayrıca, artırmayı yapan merciin mührü basılır⁴¹². İhale alıcısının tutanağı imzalamaktan kaçınması, ihalenin geçerliliğini etkilemez⁴¹³.

ccc. İkinci Artırmada Uygulanması

Birinci artırmada karşılama prensibine uygun teklif verilmemesi durumunda, birinci artırma bitirilir ve artırma uzatılıp ikinci artırma yapılır⁴¹⁴. Ancak ikinci artırma yapılmadan önce, yukarıda belirttiğimiz gibi elektronik ortamda teklif verme aşaması söz konusudur. Taşınırlar bakımından ikinci ihalede elektronik ortamda teklif verme birinci ihaleden sonraki beşinci gün başlar, en az on gün sonrası için belirlenecek ikinci ihalenin tamamlanacağı günden önceki gün sonunda sona erer(İİK m. 114/4). Taşınmazlar bakımından ise ikinci ihalede elektronik ortamda teklif verme birinci ihaleden sonraki beşinci gün başlar, en az yirmi gün sonrası için belirlenecek ikinci ihalenin tamamlanacağı günden önceki gün sonunda sona erer(İİK m. 126/4).

⁴¹⁰ Aslan, s. 15.

⁴¹¹ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 363.

⁴¹² Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 352; Kuru, C. 2, s. 1207.

⁴¹³ Kuru, C. 2, s. 1319.

⁴¹⁴ Kuru, C. 2, s. 1326.

İkinci artırma taşınırılar bakımından birinci artırmadan on gün, taşınmazlar bakımından ise yirmi gün sonra yapılır(İİK m. 114/4, 126/4)⁴¹⁵.

Yukarıda birinci artırma için belirttiklerimiz ikinci artırma içinde geçerli olacaktır. İkinci ihale icra memuru tarafından, ilanda belirlenen yer, gün ve saatte, elektronik ortamda verilen en yüksek teklif üzerinden başlatılır. Artırmaya çıkarılan mal üç defa bağırıldıktan sonra, elektronik ortamda verilen en yüksek teklif de değerlendirilerek, en çok artırana ihale edilir. Şu kadar ki, artırma bedelinin malın tahmin edilen bedelinin yüzde ellisini bulması ve paraya çevirme isteyen alacağın ruçhanı olan diğer alacaklar o malla temin edilmişse bu suretle ruçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olması ve bundan başka paraya çevirme ve paraların paylaşılması masraflarını aşması gerekir(İİK m. 115/1, 129/1).

İkinci artırmada karşılama prensibinin uygulanmasında ise, İcra ve İflas Kanunu'nun 115 ve 129. maddelerine göre ihalenin yapılabilmesi için, yukarıda karşılama prensibi kısmında belirttiğimiz, meblağa ulaşması gerekir. Yani, artırma bedelinin malın tahmin edilen bedelinin yüzde ellisini bulması ve paraya çevirme isteyen alacağın ruçhanı olan diğer alacaklar o malla temin edilmişse bu suretle ruçhanı olan alacakların mecmuundan fazla olması ve bundan başka paraya çevirme ve paraların paylaşılması masraflarını aşması gerekir. Artırmaya çıkarılan mal, tellal tarafından üç defa bağırıldıktan sonra en çok artırana, sürdüğü pey karşılama prensibine uygunsa, memur tarafından ihale edilir⁴¹⁶. Bundan sonra İcra ve İflas Kanunu'nun 118 ve 130 vd. hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

İkinci ihalede, alıcı çıkmazsa veya bu maddede yazılı şartlar gerçekleşmezse paraya çevirme talebi düşer. (İİK m. 115/3, 129/3). Bu halde, malın yeniden paraya çevrilebilmesi için, alacaklının yeniden paraya çevirme talebinde bulunması ve bütün artırmaya hazırlık işlemlerinin tekrarlanması gerekir⁴¹⁷. Bu tekrarlanacak paraya çevirme işlemi daha önceki paraya çevirme işleminden bağımsız ayrı bir işlemdir. Açık

⁴¹⁵ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 349.

⁴¹⁶ Kuru, C. 25, s. 1205.

⁴¹⁷ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 316, dipnot 7; Kuru, C. 2, s. 1332; Muşul, C. II, s. 709; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 251; Üstündağ, İcra, s. 272; Karşlı, s. 557.

artırma ile paraya çevrilme yapılacaksa, bu artırma birinci artırma olup, ihale yapılmadığı takdirde ikinci artırmaya geçilir⁴¹⁸.

Artırmanın cereyanı, ihalenin yapılıp yapılmadığı artırma tutanağına yazılır(İİY m. 47/2). İhalede artırılan miktar, artıranların ad ve soyadı, ihale sonucu, ihalenin kime ve ne şekilde yapıldığı, artırmanın başlangıç ve bitiş saatleri, en yüksek peyin tellal tarafından üç kez bağırılmış olduğu ve bundan sonra daha yüksek pey süren kişinin olmadığı ve artırma saatinin dolması ile en yüksek pey sahibi adına ihale kararı verildiği tutanağına yazılır. Tutanak artırmayı yapan memur ile tellal ve ihale alıcısı tarafından imzalanır. Ayrıca, artırmayı yapan merciin mührü basılır⁴¹⁹. İhale alıcısının tutanağı imzalamaktan kaçınması, ihalenin geçerliliğini etkilemez⁴²⁰.

III. AÇIK ARTIRMA YOLUYLA PARAYA ÇEVİRMENİN SONUCU

A. Malın Mülkiyetinin Kazanılması ve İhale Alıcına Teslimi

Mülkiyetin geçmesi açısından bakıldığında, cebri artırmada mülkiyet ihale ile geçer(TBK m. 279, İİK m. 134/1)⁴²¹. Taşınmazlarda tapuya tescil, ancak malı başkasına devredebilmek, tasarruf işlemi yapabilmek için gereklidir⁴²². Aynı şekilde Medeni Kanun'un 705. maddesine, göre taşınmaz mülkiyeti kural olarak tescil anında kazanılır. Ancak, cebri icra hallerinde mülkiyet tescilden önce kazanılır. Ancak, malikin tasarruf işlemleri yapabilmesi için mülkiyetin tapu kütüğüne tescil edilmiş olması gerekir⁴²³. Taşınırlar da ise, kural olarak mülkiyet zilyetliğin devri sonucu kazanılır(TMK m. 763/1). Ancak Türk Borçlar Kanunu, artırmada taşınır malın mülkiyetin kazanılması konusunda farklı bir düzenleme getirmiştir. Buna göre, artırmada taşınır bir mal alan kişi, onun mülkiyetini ihale anında kazanır(TBK m. 279/1).

⁴¹⁸ Muşul, C. II, s. 709.

⁴¹⁹ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 352; Kuru, C. 2, s. 1207.

⁴²⁰ Kuru, C. 2, s. 1319.

⁴²¹ Tandoğan, s. 328-329; Hatemi/ Serozan/ Arpacı, s. 131; Yavuz, s. 154; Mehmet Ayan, Eşya Hukuku II Mülkiyet, 4. Baskı, Mimoza, Konya 2012, s. 187; Talih Uyar, İcra Hukukunda İhalenin Neticesi ve Feshi, ABD, 1975/6, s. 797.

⁴²² Tandoğan, s. 328-329; Hatemi/ Serozan/ Arpacı, s. 131; Yavuz, s. 154.

⁴²³ Fatih Suntekin, "Cebri İcra Yolu İle Gayrimenkul İktibas Eden Alıcının İhale Kesinleşinceye Kadar Gayrimenkulle İlgili Masraflar ve Alacaklar Karşısında Durumu", Ankara Barosu Dergisi, 1980/6, s. 704; Uyar, İhalenin Neticesi, s. 797; "Alıcı ihaleden sonra ve fakat tescilden önce taşınmaz üzerinde tasarruf temlikli sayılmayan tasarruflarda bulunabilir. Mesela o taşınmazı kiraya verebilir, satış vaadinde bulunabilir.", Uyar, İhalenin Neticesi, s. 797; Suntekin, s. 704.

Mülkiyet ihale anında kazanılır ancak, ihale sonucu malın teslimi konusunda özel düzenlemeler mevcuttur. Taşınır, ihale bedeli ödenmesi ve ihale kesinleşmesi şartlarının bir arada bulunması halinde ihale alıcısına teslim edilebilir(İİK m. 118/1)⁴²⁴. Taşınmazlar bakımından da, tapuda ihale alıcısı adına tescil ihale kararı kesinleştikten ve ihale bedeli ödendikten sonra yapılacaktır. Zira İcra ve İflas Kanunu'nun 131. maddesine göre, ihale bedelinin ödenmesi için mühlet verilmiş ise para verilinceye kadar hasar ve masrafı ihale alıcısına ait olmak üzere taşınmaz, icra dairesi tarafından idare olunur. Bu müddet içinde icra dairesinin müsaadesi olmaksızın tapuca hiç bir tescil yapılamaz. Yine İcra ve İflas Kanunu'nun 134/son maddesine göre, tescil için tapu idaresine yapılacak tebligat, şikâyet(ihalenin feshi amacıyla yapılacak) için muayyen müddetin geçmesinden veya şikâyet edilmişse şikâyeti neticelendiren kararın kesinleşmesinden sonra yapılır. İhale kesinleşinceye kadar taşınmazın ne şekilde muhafaza ve idare edileceği icra dairesi tarafından kararlaştırılır(İİK m. 134/1 son).

Yarar ve hasarın geçmesi açısından, Türk Borçlar Kanunu'na göre; kanundan, durumun gereğinden veya sözleşmede öngörülen özel koşullardan doğan ayırık haller dışında, satılanın yarar ve hasarı, taşınır satışlarında zilyetliğin devri, taşınmaz satışlarında ise tescil anına kadar satıcıya aittir(TBK m. 208/1). Yani satılan malın yarar ve hasarı alıcıya, taşınırlarda zilyetlik devredildiğinde, taşınmazlarda ise tapuda tescil edildiğinde geçecektir. Cebri artırmalarda ise bu halden ayırık bir durum söz konusudur. Cebri artırmalarında mülkiyetin nakli ihale ile olduğundan, ihale ile birlikte, o malın yarar ve hasarı da ihale alıcısına geçecektir⁴²⁵. Yani, ihale tarihinden sonra, mal henüz alıcıya teslim edilmeden önce telef olsa, bunun sonucuna alıcı katlanmak zorunda kalacaktır⁴²⁶. Aynı şekilde malın semerelerinden de ihale alıcısı yararlanır, ihale sonucu hayvanın yavrusu alıcıya ait olur⁴²⁷. İhale bedelinin ödenmesi için mühlet verilmiş ise para verilinceye kadar hasar ve masrafı müşteriye ait olmak üzere taşınmaz, icra dairesi tarafından idare olunur(İİK m. 131).

⁴²⁴ Bu madde 4949 sayılı Kanun'la değiştirilmeden önce ilgili hüküm, "Satılan mal bedeli alınmadan teslim olunmaz." şeklindeydi. Bu hüküm, ihale kararı kesinleşmeden malın teslimi sakıncalı olacağından dolayı eleştirilmekteydi., Erturgut, s. 128; Kuru, C. 2, s. 1210, 1218. Hükümet gerekçesi de bu durumu ifade etmiştir; "Maddeyle, satılan malın ihalenin kesinleşmesi koşuluna bağlanarak ihale edilen malın alıcıya ne zaman teslim edileceği konusunda uygulamaya açıklık getirilmiş ve bu konuda ihalenin kesinleşmesi esas alınmıştır."

⁴²⁵ Kuru, C. 2, s. 1217; Akyazan, s. 28; Üstündağ, İcra, s. 255; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 226; Postacıoğlu, İcra, s. 476; Gürdoğan, İcra, s. 106; Arslan, s. 57; Erturgut, s. 127; Ulukapı, İcra ve İflas, s. 128; Uyar, C. 6, s. 9423.

⁴²⁶ Kuru, C. 2, s. 1217; Postacıoğlu, İcra, s. 476.

⁴²⁷ Uyar, C. 6, s. 9423.

Birden fazla kişinin ihaleye birlikte katılması ve ihaleye çıkarılan malın bu kişilere ihale edilmesi durumunda, bunlar ihale edilen mala paylı mı yoksa elbirliği halinde mi malik olacaklardır⁴²⁸. Bir fikre göre belirli paylar üzerinden ihaleye iştirakleri kabul edilmiş ve bu da zabıtle tespit edilmiş olmadıkça, birden fazla kişinin ihaleye iştirakleri halinde bunların ihale sonucu mülkiyet kazanımları elbirliği halinde olacaktır⁴²⁹. Diğer bir görüşe göre ise, elbirliği halinde mülkiyet kanundan veya sözleşmeden doğar(TMK m. 701/1). Cebri icra yoluyla yapılan artırımlar iştirak ederek, birlikte bir mal alan kimseler aksini aralarında kararlaştırmamışlarsa, o mal üzerinde paylı mülkiyete göre mülkiyet kazanmış olurlar⁴³⁰.

B. İhale Bedelinin Ödenmesi ve Sonuçları

1. İhale Bedelinin Ödenmesi

İhale bedeli kural olarak peşin para ile yapılır(İİK m. 118/1, 130). Artırma şartnamesinde alıcıya ait olduğu bildirilen katma değer vergisi⁴³¹, tellâliye ücreti⁴³², ihale damga pulu bedeli⁴³³ ile tapu harçları, araç ihalelerinde devir harcının da ödenmesi

⁴²⁸ Uyar, İhalenin Neticesi, s. 797.

⁴²⁹ Köymen/ Olgaç, s. 982.

⁴³⁰ Ansay, İcra ve İflas, s. 157-158; Akyazan, s. 64; Uyar, İhalenin Neticesi, s. 798; Aslan, s. 190.

⁴³¹ “İcra ve İflas dairelerince yapılan açık artırma yoluyla satışlar Katma Değer Vergisi Kanunu’nun 1. maddesinin üçüncü grubuna giren diğer faaliyetlerden doğan teslim ve hizmetler başlığı altında müzayede mahallerinde yapılan satışlar ifadesi kapsamında katma değer vergisine tabi tutulmaktadır. İcra ve İflas dairelerince yapılan satışların katma değer vergisine tabi tutulmaları, Anayasa’ya, Katma Değer Vergisi Kanunu’nun ruhuna ve icra ve iflas hukukunun amacına aykırıdır.”, Ekecik/ Şişman, s. 70. “Katma Değer Vergisinin ne zaman ödenmesi gerektiği konusunda açık bir yasal düzenleme mevcut değildir. Katma Değer Vergisi hakkında Yargıtay Kararları mevcuttur. Yargıtay kararları incelendiğinde, önceleri katma değer vergisinin yatırılmamış olmasının tek başına ihalenin feshine neden olmayacağını kabul etmiştir(Y12HD, T. 28.03.1991, E. 1990/14146, K. 3984; Y12HD, T. 06.11.1992, E. 6043, K. 13711, Uyar, Katma Değer, s. 85). Daha sonraki kararlarında(Y12HD, T. 15.03.1993, E. 1731, K. 5281; Y12HD, T. 12.01.1994, E. 16690, K. 86; Y12HD, T. 20.01.1994, E. 16562, K. 553; Y12HD, T. 14.06.1995, E. 8461, K. 8818; Y12HD, 29.01.1997, E. 428, K. 764; Y12HD, T. 19.11.1997, E. 12405, K. 12912, Uyar, Katma Değer, s. 87-89) ise katma değer vergisinin yatırılmamasını tek başına ihalenin feshi nedeni olarak kabul etmeye başlamıştır. Ancak katma değer vergisinin ihale bedeli ve tellâliye bedelinden farklı olarak, katma değer vergisinin matrahını kesinleşmiş ihale bedeli teşkil edeceğinden, alıcıdan katma değer vergisini yatırmamasının istenebilmesi için ihalenin kesinleşmiş olması gerekecektir.”, Uyar, Katma Değer, s. 89.

⁴³² “Şartnamede alıcıya ait olduğu açıklanan tellâliye ücretinin ihale bedeline dahil olduğu ve süresinde ödenmemesinin ihalenin feshini gerektirir.”, Talih Uyar, “Katma Değer Vergisi İle İhale Damga Pullarının Ne Zaman Yatırılması Gerekir?”, İBD, C. 72, S. 1, 1998, s. 84.

⁴³³ “Yargıtay damga pulu bedelinin katma değer vergisinde olduğu gibi ihalenin kesinleşmesinden sonra ödenmesi gerektiği yönünde kararlar(Y12HD, T. 28.04.1997, E. 4484, K. 4784, Uyar, Katma Değer, s. 90) vermiş olmasına rağmen, uygulamada, ihalenin yapıldığı tarihte yani ihale tutanağının düzenlenip imzalandığı gün, alıcının ihale(damga) pullarını alıp icra dairesine getirmeleri istenmektedir.”, Uyar, Katma Değer, s. 90.

gerekecektir⁴³⁴. İhale bedelinin nakden, yani para ile ödenmesi gerekir. İhale bedeli yerine, çek, bono, banka teminat mektubu v.s. verilemez⁴³⁵. İhalenin feshi istenmiş olsa dahi, ihale alıcısı, ihale bedelini nakden ödemek zorundadırlar⁴³⁶. İcra müdürü, ödenen ihale bedeli ile ilgili olarak, ihalenin feshine yönelik şikâyet sonucunda verilecek karar kesinleşinceye kadar para bankalarda nemalandırılır. İhalenin feshine ilişkin şikâyetin kabulüne veya reddine ilişkin kararın kesinleşmesi üzerine, ihale bedeli nemaları ile birlikte hak sahiplerine ödenir(İİK m. 134/7)⁴³⁷.

İhale bedeli icra dairesine ödenmek zorundadır. İhale bedelinin haricen alacaklıya ödenmiş olması, ihale bedelinin süresinde icra dairesine yatırılmaması sebebiyle ihalenin geri alınmasını önlemez⁴³⁸.

İhale bedelinin peşin para ile ödenmesi kural olmakla beraber icra memuru, ihale alıcısına taşınır ihalelerinde yedi günü(İİK m. 118/1), taşınmaz ihalelerinde ise on günü(İİK m. 130) geçmemek üzere süre verebilir. Bu vereceği süre azami süredir, icra memuru bu azami süre içinde kalmak kaydıyla, vereceği süreyi takdir edecektir. İcra müdürü, ihale bedelinin ödenmesi için ihale alıcısına bu sürelerden az bir süre vermişse,

⁴³⁴ Aslan, s. 130; Ekecik/ Şişman, s. 69-70; Y12HD, T. 14.01.1993, E. 1992-11052, K. 465, İBD, 1994/10-11-12, s. 445; Y12HD, T. 19.11.1997, E. 12405, K. 12912; Y12HD, T. 15.03.1993, E. 1731, K. 5281, Uyar, İhale ve İhalenin Bozulması, s. 760 vd.; Talih Uyar, “İhale Bedelinin Ödenmesinin Sonuçları”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 1988/2, s. 248 vd.; Uyar, “Taşınmaz Mallara İlişkin İhalenin Yapılması”, s. 340 vd.; Nebahat İpek, “Taşınmaz İhalelerinde Satış Bedelinin Ödenmesi İle İlgili Uygulamaya Dair Rapor”, ABD, 1998/4, s. 110 vd. “Buna mukabil takip masraflarının ve tahsil ve cezaevi harcının süresinde ödenmemesi ihalenin feshini gerektirmez. Zira bunlar ihale bedeline dahil değildir.”, Talih Uyar, “İhale Bedelinin Ödenmemesi Sebebiyle İhalenin Feshi”, İBD, C. 50, S. 1-2-3-4, 1976, s. 156.

⁴³⁵ Kuru, C. 2, s. 1210, dipnot 44, 1333; Uyar, İhale Bedelinin Ödenmemesi, s. 156; 12HD, T. 16.11.1986, E. 6624, K. 305, Kuru, C. 2, s. 1333; YİİD, T. 19.12.1955, E. 6806, K. 6908; YİİD, T. 05.06.1956, E. 3033, K. 3382, Akyazan, s. 204-205.

⁴³⁶ İcra ve İflas Kanunu’nun 134. maddesi, 4949 sayılı Kanunla önemli değişikliklere uğramıştır. Bu değişikliklerden önemlisi, ihale sonucu taşınmazı satın alanların, (ihaleye alacağına mahsuben iştirak edenler hariç) ihalenin feshi talep edilmiş olsa dahi, satış bedelini derhal veya 130 uncu maddeye göre verilen süre içerisinde nakden yatırmaları zorunluluğu getirilerek, bu meblağın nemalandırılması hükme bağlanmıştır. Bu düzenleme sonucu, ihalenin feshi talebi halinde alıcının banka teminat mektubu verme imkânı tamamen ortadan kaldırılmıştır. Madde gerekçesinde bu durum, “ayrıca maddeye ihalenin feshinin talep edilmiş olması halinde bile satış bedelinin nakden yatırılması zorunluluğu getirilmek suretiyle bu taleplerin kötü niyetle yapılmasının önlenmesi amaçlanmıştır” şeklinde ifade edilmiştir, Kuru/ Arslan/ Yılmaz, Kanun, s. 153.

⁴³⁷ “Hacizli mallar bir alacaklı için haczedilmişse, o zaman paylaşırma değil, paranın o alacaklıya ödenmesi söz konusudur. Eğer hacze iştirak söz konusu ise, haczedilen malın bedelinin iştirak eden alacaklılar arasında paylaşılması gerekir. Hacze iştirakte önemli olan husus, haczedilen malın bedelinin iştirak eden alacaklılar arasında paylaşılmasıdır. Yalnız bir alacaklı var ise, iştiraktan söz edilmez.”, Akcan, s. 191-192; Talih Uyar, “İhale Bedelinin Ödenmesi(Paraların Paylaştırılması)”, İzBD, Y. 6, S. 4, 1987, s. 31.

⁴³⁸ Kuru, C. 2, s. 1381; Akyazan, s. 52; Arslan, s. 216-217; Uyar, İhale Bedelinin Ödenmemesi, s. 156; YİİD, T. 26.09.1963, E. 9915, K. 10057; Y4HD, T. 03.03.1988, E. 657, K. 2073; Y4HD, T. 10.06.1988, E. 4425, K. 5810, Kuru, C. 2, s. 1382.

bu süreyi azami süreyi geçmemek kaydıyla uzatabilir⁴³⁹. Ancak icra memurunun artırma şartnamesinde açıkça belirtmiş olması hali hariç olmak üzere, ihale alıcısına ihale bedeli ödeme konusunda bir süre vermesi zorunluluğu yoktur⁴⁴⁰. Taşınmaz ihale bedelinin ödenmesi için mühlet verilmiş ise para verilinceye kadar hasar ve masrafı ihale alıcısına ait olmak üzere taşınmaz, icra dairesi tarafından idare olunur. Bu müddet içinde icra dairesinin müsaadesi olmaksızın tapuca hiç bir tescil yapılamaz. İcra dairesi ihale bedelini temin için ayrıca teminat gösterilmesini isteyebilir(İİK m. 131).

İcra müdürünün, yukarıda belirtilen azami olarak verebileceği süreden fazla bir süre vermesi durumunda, ihale alıcısı yedi gün veya on gün içinde ihale bedelini öderse, artık ihale feshedilemez, çünkü ihale alıcısı ihale bedelini süresi içinde ödemiştir⁴⁴¹.

Bu verilecek süre, ihale tarihinden itibaren hesaplanır. Ancak İcra ve İflas Kanunu'nun 19. maddesi uyarınca gün olarak tayin edilen sürelerde ilk gün hesaplanmayacaktır ve ihale günü sürenin hesabında dikkate alınmayacaktır⁴⁴².

İcra Dairesi dışında tahsil edilen paralar en geç tahsilâtın yapıldığı günü takip eden ilk iş günü çalışma saati sonuna kadar banka hesabına yatırılmak üzere, icra veya mahkeme kasalarında muhafaza edilir(İİK m. 118/1, 9/1).

İhale bedeli peşin veya verilen süre içinde ödendiğinde, ihale kesinleşmedikçe, bu bedel alacaklılara ödenmeyecektir(İİK m. 134/7). Aynı şekilde ihale bedeli ödense bile, ihale kesinleşmeden ihale edilen mal, ihale alıcısına teslim edilmeyecektir. İhalenin kesinleşmesinden maksat, süresi içinde ihalenin feshinin şikâyet yoluyla istenmemesi veya süresinde ihalenin feshinin şikâyet yoluyla istenmesine rağmen şikâyetin reddedilmesi ve bu mahkeme kararının temyiz sonucu kesinleşmesidir. İhalenin feshinin istenebileceği süre, ihale tarihinden itibaren yedi gündür. İlgililerin ihale yapıldığı ana kadar cereyan eden muamelelerdeki yolsuzluklara en geç ihale günü ittıla peyda ettiği kabul edilir. (İİK m. 134/2). Satış ilanı tebliğ edilmemiş veya satılan malın esaslı vasıflarındaki hataya veya ihalede fesada bilahare vakıf olunmuşsa şikâyet müddeti ittıla tarihinden başlar. Şu kadar ki, bu müddet ihaleden itibaren bir seneyi geçemez(İİK m.

⁴³⁹ Kuru, C. 2, s. 1211, dipnot 45.

⁴⁴⁰ Arslan, s. 214, 219; Ansay, İcra ve İflas, s. 136; Erturgut, s. 124; Aslan, s. 131; “Borçlu ve ihale bedelinden tatmin edilecek bütün alacaklılar muvafakat ederse, icra müdürü, alıcıya yedi veya on günden daha uzun bir ödeme süresi verebilmelidir.”, Kuru, C. 2, s. 1340.

⁴⁴¹ Kuru, C. 2, s. 1339.

⁴⁴² Aslan, s. 131.

134/7). Taşınır ve taşınmaz malların ihale kararlarının feshine veya fesih talebinin reddine ilişkin kararlar icra mahkemesinin kararının tefhim ve tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde temyiz edilebilir(İİK m. 363/9).

Taşınır hakında, ihale bedeli ödenmedikçe ve ihale kesinleşmedikçe, taşınır mal ihale alıcısına teslim edilmez(İİK m. 118/1). Taşınırın teslim edilebilmesi için, ihale bedelinin ödenmesi ve ihalenin kesinleşmesi gerekecektir. Taşınmazlar bakımından da, tapuda ihale alıcısı adına tescil ihale kararı kesinleştikten ve ihale bedeli ödendikten sonra yapılacaktır. Zira İcra ve İflas Kanunu'nun 131. maddesine göre, ihale bedelinin ödenmesi için mühlet verilmiş ise para verilinceye kadar hasar ve masrafı ihale alıcısına ait olmak üzere taşınmaz, icra dairesi tarafından idare olunur. Bu müddet içinde icra dairesinin müsaadesi olmaksızın tapuca hiç bir tescil yapılamaz. Yine İcra ve İflas Kanunu'nun 134/son maddesine göre, tescil için tapu idaresine yapılacak tebligat, şikâyet(ihalenin feshi amacıyla yapılacak) için muayyen müddetin geçmesinden veya şikâyet edilmişse şikâyeti neticelendiren kararın kesinleşmesinden sonra yapılır. İhale kesinleşinceye kadar taşınmazın ne şekilde muhafaza ve idare edileceği icra dairesi tarafından kararlaştırılır(İİK m. 134/1 son)⁴⁴³.

2. İhale Edilen Malın İhale Alıcısına Teslimi ve Tescili

Yukarıda da değindiğimiz gibi, ihale edilen malın mülkiyetinin ihale anında kazanılmasına rağmen, bu malın ihale alıcısına teslim ve tescil edilebilmesi için, ihale bedelinin peşin veya verilen süre içinde ödenmesi ve ayrıca ihalenin de kesinleşmesi gerekecektir. Bu şartlar gerçekleşirse o zaman ihale edilen mal ihale alıcısına teslim ve tescil edilecektir.

Borçlu ihaleden sonra ve fakat ihale bedelinin ödenmesi için verilen süre içinde iflas etse bile ihale anında mülkiyet alıcıya geçtiği için, alıcı kendisine verilen azami yedi günlük süre içerisinde ihale bedelini öderse, ihale edilen mal ihale alıcısına teslim edilir ve böylece iflas masasına girmez. Çünkü mal borçlunun iflasından önce paraya

⁴⁴³ İcra ve İflas Kanunu'nun 134. maddesi 4949 sayılı Kanunla değiştirilmeden önce, ihalenin feshi için şikâyetle bulunulduğu takdirde taşınmazın kim tarafından ve ne şekilde idare edileceği konusunda açıklık yoktu. Uygulamada İcra ve İflas Kanunu'nun 131. maddesi kıyasen uygulanmakta ve İcra dairesi şikâyet neticeleninceye kadar taşınmazı idare etmeye devam etmekteydi, Suntekin, s. 705.

çevrilmiş durumdadır(İİK m. 186) ve ihale alıcısı ihale anında malın mülkiyetini kazanmış durumdadır⁴⁴⁴.

İhale edilen taşınır mal icra dairesinde ise icra memuru teslimi kolayca gerçekleştirecektir. Ancak taşınır mal borçlunu veya üçüncü kişinin elinde ise icra memurunun, bu kişilerin elinden alarak teslimi gerçekleştirmesi gerekir. Malın teslim edilmesi icra memurunun görevidir. Bunun için kolluk kuvvetlerinden yararlanabilir⁴⁴⁵. Alıcının taşınır malı üçüncü kişiden almak için dava açması gerekmez⁴⁴⁶.

Taşınmaz ihale alıcısına ihale edilip bedeli alındıktan sonra alıcı namına tescil edilmesi için İcra ve İflas Kanunu'nun 134. maddesinde yazılı müddete riayet edilerek tapuya müzekkere yazılır(İİK m. 135/1). Bu müzekkere ile icra müdürü, o taşınmaz üzerinde mevcut olup, alıcıya geçmeyecek olan irtifak haklarına, taşınmaz yüklerine ve taşınmaz rehin haklarına ve tapuya şerh verilmiş diğer mükellefiyetlere ilişkin kayıtların tapu sicilinden terkinini ve ihale alıcısına geçecek olan mükellefiyetlerin ise alıcı üzerine naklini kendiliğinden yaptırır⁴⁴⁷. Tescil burada bildirici niteliktedir. Taşınmazı tapuya tescil talebi zamanaşımına uğramaz⁴⁴⁸. Taşınmaz ihale alıcısına teslim edilirken, mütemmim cüzleri ve teferruatı ile birlikte teslim edilir⁴⁴⁹. Taşınmaz borçlu tarafından veya hacizden evvelki bir tarihte yapıldığı resmi bir belge ile belgelenmiş bir akte dayanmayarak başkaları tarafından işgal edilmekte ise onbeş gün içinde tahliyesi için borçluya veya işgal edene bir tahliye emri tebliğ edilir. Bu müddet içinde tahliye edilmezse zorla çıkarılıp taşınmaz ihale alıcısına teslim olunur(İİK m. 135/2). Eğer üçüncü kişi, taşınmazı işgal etmekte haklı olduğunu, hacizden önce yapılmış resmi, bir belge ile ispat ederse, icra mahkemesi şikâyet üzerine tahliye emrinin iptaline karar verir ve üçüncü kişi taşınmazdan zorla çıkarılamaz⁴⁵⁰. Bu durumda, kiralananı sonradan edinen kişi, onu kendisi, eşi, altsoyu, üstsoyu veya kanun gereği bakmakla yükümlü olduğu diğer kişiler için konut veya işyeri gereksinimi sebebiyle kullanma zorunluluğu

⁴⁴⁴ Kuru, C. 2, s. 1211.

⁴⁴⁵ Üstündağ, s. 255; Ansay, İcra ve İflas, s. 136; Erturgut, s. 128.

⁴⁴⁶ Üstündağ, s. 255; Erturgut, s. 128.

⁴⁴⁷ Kuru, C. 2, s. 1344.

⁴⁴⁸ Aslan, s. 137.

⁴⁴⁹ YİİD, T. 17.04.1973, E. 3241, K. 4168; Y12HD, T. 28.06.1984, E. 5660, K. 8229, Kuru, C. 2, s. 1343-1344.

⁴⁵⁰ Kuru, C. 2, s. 1356; Y12HD, T. 05.10.1983, E. 5336, K. 7016; Y12HD, T. 09.11.1982, E. 7739, K. 8193; Y12HD, T. 20.05.1985, E. 14811, K. 4847; Y12HD, T. 01.12.1981, E. 7635, K. 9115; Y12HD, T. 02.12.1985, E. 11317, K. 1518; Y12HD, T. 30.11.1983, E. 8156, K. 9702; Y12HD, T. 11.10.1983, E. 5908, K. 7389; Y12HD, T. 09.06.1980, E. 3509, K. 4948; Y12HD, T. 02.03.1981, E. 150, K. 1963; Y12HD, T. 30.11.1983, E. 8157, K. 9703, Kuru, C. 2, s. 1356-1358.

varsa, edinme tarihinden başlayarak bir ay içinde durumu kiracıya yazılı olarak bildirmek koşuluyla, kira sözleşmesini altı ay sonra açacağı bir davayla sona erdirebilir. Kiralananı sonradan edinen kişi, dilerse gereksinim sebebiyle sözleşmeyi sona erdirmeye hakkını, sözleşme süresinin bitiminden başlayarak bir ay içinde açacağı dava yoluyla da kullanabilir(TBK m. 351).

C. İhale Bedelinin Ödenmemesinin Sonuçları

İhale alıcısının derhal veya kendisine verilen süre içerisinde ihale bedelini tamamen ödememesi halinde, icra müdürü, ihaleyi kendiliğinden feshetmekle yani kaldırmakla yükümlüdür⁴⁵¹. İlgililerde, icra müdüründen herhangi bir süre ile sınırlı olmadan ihalenin kaldırılmasını talep edebilirler⁴⁵². İhale bedelinin ödenmesi için verilen azami süre geçtikten sonra, ihale alıcısı ihale bedelini ödese bile, icra müdürü, ihaleyi yine de kendiliğinden kaldırmakla yükümlüdür, aksi halde süresiz şikâyet yolu ile icra mahkemesi ihalenin kaldırılmasına karar verir⁴⁵³.

İhalenin kaldırılması sonucunda, ihale ile gerçekleşmiş olan mülkiyet kazanımı geriye etkili(makabline şamil) olarak ortadan kalkar ve malın mülkiyeti ihale edilenden tekrar borçluya geçer. İcra dairesi, ihaleyi kaldırdıktan sonra, malı artık yarar ve hasarı ihale alıcısına ait olmak üzere değil, bilakis yarar ve hasarı borçlu ve alacaklıya ait olmak üzere idare eder⁴⁵⁴.

Taşınırılar bakımından, ihale kararının kaldırılmasından sonra yeniden ihaleye çıkarılması, 6352 sayılı Kanun değişikliğinden sonra tartışma konusu olacaktır. Bu durum doktrinde, “taşınırılar bakımından, ihale kararının kaldırılmasından sonra yeniden ihaleye çıkarılması, 5 Ocak 2013’ten sonra mümkün olmayacaktır. Zira İcra ve İflas

⁴⁵¹ İcra ve İflas Kanunu’nun konuyla ilgili maddelerinde ihale bedelinin ödenmemesi durumunda icra müdürünün ihaleyi kaldırmasından ve ihaleyi feshetmesinden bahsetmektedir(İİK m. 118, 133). Bu iki tabir aynı anlamda kullanılmıştır. Ancak kanunda ifade birliği açısından tek bir tabirin kullanılması yerinde olurdu.

⁴⁵² Kuru, C. 2, s. 1387; Uyar, İhale Bedelinin Ödenmemesi, s. 156-157; “İcra müdürü ilgililerin ihale bedelinin yatırılmaması nedeniyle ihalenin feshi talebini reddederse veya talep hakkında olumlu olumsuz hiçbir karar vermezse ilgililer, icra müdürünün bu ret kararına karşı icra mahkemesinde şikâyet yoluna başvurabilirler. İlgililer icra dairesine başvurmadan, doğrudan icra mahkemesine şikâyet yoluna başvuramazlar.” Kuru, C. 2, s. 1388; YİİD, T. 14.07.1967, E. 6713, K. 7153; Y12HD, T. 07.06.1984, E. 4645, K. 7263, Kuru, C. 2, s. 1388-1389.

⁴⁵³ Kuru, C. 2, s. 1212, 1376, 1378; Uyar, İhale Bedelinin Ödenmemesi, s. 157; “Ancak, ihalede yararı olan bütün ilgililer muvafakat ederse, icra müdürü, ihale bedelinin geç yatırılmış olması nedeniyle ihaleyi feshedemez.” Kuru, C. 2, s. 1380; YİBD, T. 23.03.1955, 1/5 sayı, RG, T. 25.06.1955, S. 9038.

⁴⁵⁴ Uyar, İhale Bedelinin Ödenmemesi, s. 157-158.

Kanunu'nun 118. maddesinin birinci fıkrasının son tümcesi, 6352 sayılı Kanun'un 26. maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Bu düzenlemede tamamlayıcı artırmanın nasıl yapılacağı düzenlenmiş idi⁴⁵⁵. Bu atfın kaldırılmasının nedeni, İcra ve İflas Kanunu'nun 116. maddesi yürürlükten kaldırıldığı için, bu maddeye yapılan atıf anlamsız kalmıştır. Ancak bu atıf yapılırken ihale bedelinin ödenmemesi halinde tamamlayıcı artırmayı düzenleyen ifade de İcra ve İflas Kanunu'nun 118. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinden çıkarılmıştır. Bu değişiklikten sonra artık taşınır mallarda tamamlayıcı artırma yapılmasının bir dayanağı kalmamıştır. Kanun koyucunun İcra ve İflas Kanunu'nun 118. maddesinin birinci fıkrasının son cümlesini kaldırırken, tamamlayıcı artırmayı da kaldırmak isteyip istemediği çok açık değildir. Ancak tamamlayıcı artırmayı da düzenleyen İcra ve İflas Kanunu'nun 118. maddesinin kaldırılması isabetli olmamıştır. Kanaatimizce tamamlayıcı artırma, ihale bedeli süresi içinde ödenmeyen taşınırın yeniden ve zaman kaybedilmeden paraya çevrilmesini mümkün kılıyordu. İcra ve İflas Kanunu'nun 118. maddesinin başlığı 'satış bedelinin ödenmemesi, ihale farklarının tahsili sureti' olmasına karşılık, maddede ihale bedelinin ödenmemesi hakkında hiçbir düzenleme yer almamaktadır. İhale bedelinin ödenmemesi halinde artık icra memuru ihaleyi feshedecektir.”⁴⁵⁶. Kanaatimizce burada bir kanun boşluğu oluşmuştur ve bu durum kanun koyucu tarafından, kanun değişikliği vasıtasıyla giderilmelidir.

Taşınmazların ihale bedelinin ödenmemesi durumunda, kendisinden evvel en yüksek teklifte bulunan kimsenin ileri sürdüğü pey, İcra ve İflas Kanunu'nun 129 uncu maddenin aradığı şartlara uygun bulunması ve bu kimsenin adresinin de malum olması halinde bir muhtıra tebliğ edilerek arzettiği bedelle taşınmaz kendisine teklif edilir ve üç gün zarfında almaya razı olursa ona ihale olunur. Razı olmaz veya cevapsız bırakılırsa veya bulunmazsa taşınmaz icra dairesince hemen artırmaya çıkarılır⁴⁵⁷. Bu artırma

⁴⁵⁵ İcra ve İflas Kanunu'nun 118. maddesinin son cümlesinin değişikliktan önceki hali; “Verilen mühlet içinde müşteri bedelin hepsini vermezse icra dairesince yeniden artırmaya çıkarılır ve 116. Maddenin ikinci fıkrası tatbik olunur.”, Baki Kuru/ Ramazan Arslan/ Ejder Yılmaz, İcra ve İflas Kanunu İle Nizamnamesi ve Yönetmeliği, Yirmiyedinci Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2009, s. 121.

⁴⁵⁶ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 353; Pekcanitez/ Erişir, s. 37; “ Kanun değişikliğinden önce, taşınırılar bakımından ihale bedeli ödenmemişse bu durumda yapılacak tamamlayıcı artırmada, ihale edilebilmesi için, ikinci olarak yapılan açık artırmadaki şartlar aranmaktaydı.”, Kuru, C. 2, s. 1213.

⁴⁵⁷ “İcra müdürünün bu şekilde işlem yapabilmesi için, azami on günlük ödeme süresi geçtikten sonra ihaleyi hemen feshetmiş olması gerekir. Aksi halde, yani icra müdürü ihaleyi geç feshederse, taşınmazın normal ihale hükümlerine göre yeniden ihaleye çıkarılması gerekir.”, Kuru, C. 2, s. 1384;

ilgililere tebliğ edilmeyip yalnızca artırmadan en az yedi gün önce yapılacak ilanla yetinilir. Bu artırmada, teklifin, İcra ve İflas Kanunu'nun 129. maddedeki hükümlere uyması şartıyla taşınmaz ençok artırana ihale olunur(İİK m. 133/1). Maddede bu şekilde bir hüküm yer alsa da, birinci artırmayı tamamlayan ihalede birinci artırma, ikinci artırmayı tamamlayan ihalede ikinci artırma şartları aranarak artırma ve ihale yapılmalıdır⁴⁵⁸.

İhale bedeli peşin veya verilen süre içerisinde ödenmezse taşınırılar bakımından, ihaleye katılıp daha sonra ihale bedelini yatırmamak suretiyle ihalenin kaldırılmasına sebep olan tüm alıcılar ve kefilleri, teklif ettikleri bedel ile son ihale bedeli arasındaki farktan ve diğer zararlardan ve ayrıca temerrüt faizinden müteselsilen sorumludurlar. İhale farkı ve temerrüt faizi ayrıca hükme hacet kalmaksızın dairece tahsil olunur. Bu fark, varsa öncelikle teminat bedelinden tahsil olunur(İİK m. 118/2). Taşınmazlar bakımından ise, taşınmaz kendisine ihale olunan kimse derhal veya verilen mühlet içinde parayı vermezse, ihale kararı icra memuru tarafından kaldırılarak teminat akçesi alıcının ikinci fıkra gereğince mesul bulunduğu meblağa mahsup edilmek üzere alıkonulur(İİK m. 133/1). İhaleye katılıp daha sonra ihale bedelini yatırmamak suretiyle ihalenin kaldırılmasına sebep olan tüm alıcılar ve kefilleri teklif ettikleri bedel ile son ihale bedeli arasındaki farktan ve diğer zararlardan ve ayrıca temerrüt faizinden müteselsilen mesuldürler. İhale farkı ve temerrüt faizi ayrıca hükme hacet kalmaksızın dairece tahsil olunur. Bu fark, varsa öncelikle teminat bedelinden tahsil olunur(İİK m. 133/2)⁴⁵⁹.

Yeni artırmada da ihale bedeli ödenmezse veya bu artırmada istenen meblağa ulaşılabilmesi nedeniyle ihale yapılmazsa, icra dairesi bu ihaleyi kaldırır ve ikinci ihale alıcısının göstermiş olduğu teminatı alı kor. Ancak bu halde İcra ve İflas Kanunu'nun 133. maddesi hükümleri uygulanmaz. Yani ihale tekrar hemen ihaleye çıkarılmaz. Bu durumda paraya çevirme düşer ve bu malın tekrar paraya çevrilebilmesi için, paraya

Özekes, Tamamlayıcı Artırma, s. 174; Y12HD, T. 23.06.1980, E. 3531, K. 5871, Kuru, C. 2, s. 11384-1385.

⁴⁵⁸ Özekes, Tamamlayıcı Artırma, s. 176.

⁴⁵⁹ Talih Uyar, "Takip Hukukunda İhale Bedelini Ödememek Suretiyle İhalenin Feshine Sebep Olan Alacaklıların Sorumluluğu", Ankara Barosu Dergisi, 1979/4, s. 15 vd.; Talih Uyar, "İhale Bedelinin Ödenmemesi Sebebiyle İhalenin Feshi", İstanbul Barosu Dergisi, C. 50, S. 1-2-3-4, 1976, s. 156 vd.; Talih Uyar, "Taşınır Mallara İlişkin İhale Bedelinin Ödenmemesi", İstanbul Barosu Dergisi, C. 62, S. 1-2-3, 1988, s. 4 vd.

çevirme talep edilmesi ve hazırlık işlemlerinin yapılması gerekir⁴⁶⁰. Önceki alıcıların sorumluluğu konusunda ise, bundan sonra yapılacak yeni artırma sonunda elde edilen ihale bedeli ilk defa yapılan ihale bedeli arasındaki farkın ihalenin kaldırılmasına sebep olandan tahsili ancak mahkemede bu konuda açılacak dava sonucunda verilecek hükme göre mümkün olacaktır⁴⁶¹.

⁴⁶⁰ Kuru, C. 2, s. 1411, 1419; Özekes, Tamamlayıcı Artırma, s. 172, 176; Uyar, İhale Bedelinin Ödenmemesi, s. 159.

⁴⁶¹ Uyar, İhale Bedelinin Ödenmemesi, s. 159.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

§3. PAZARLIK YOLUYLA PARAYA ÇEVİRME, ALACAKLARIN PARAYA ÇEVİRİLMESİ VE PARAYA ÇEVİRMENİN DİĞER TARZI

I. PAZARLIK YOLUYLA PARAYA ÇEVİRME

A. Genel Olarak

Bu bölüme pazarlıkla paraya çevirme tabirini açıklamakla başlamakta yarar vardır. Pazarlık, bir alışverişte tarafların kendileri için en elverişli fiyatı karşısındakine kabul ettirmek amacıyla yaptıkları görüşme⁴⁶²; veya bir alışverişte alıcı ve satıcının kendisi için en iyi fiyatı karşısındakine kabul ettirmek amacıyla yaptığı görüşme⁴⁶³; ya da bir mal için istenilen ederi daha da düşürmek için alıcının satıcı ile yaptığı kesimli tartışma veya pay ve borç belgileri alım ve satım işlemleri, bir nesneyi alıp satmak için sözlü ya da yazılı olarak yapılan anlaşma⁴⁶⁴ olarak ifade edilmektedir. Yukarıdaki tanımlar dikkate alınarak İcra ve İflas Hukukuna göre pazarlık suretiyle paraya çevirmeyi, borçluya ait hacizli veya masaya dâhil olan malın paraya çevrilmesi için, paraya çevirmede görevli organın ve alıcının kendisi için en iyi fiyatı karşısındakine kabul ettirmek amacıyla yaptıkları görüşme, olarak tanımlayabiliriz.

İcra ve İflas Kanunu'nda pazarlık suretiyle paraya çevirme istisnai bir paraya çevirme şeklidir⁴⁶⁵. Bu paraya çevirme şekli, farklı şartlar altındaki nesneler ve takip usulüne göre, sadece belirli koşullar altında yerine getirilebilecektir⁴⁶⁶. Pazarlık suretiyle paraya çevirme, mümkün olduğunca çabuk ve az masrafla paraya çevirme

⁴⁶² Güncel Türkçe Sözlük, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, ET. 20.05.2013, sa. 15,09.

⁴⁶³ BSTS / İktisat Terimleri Sözlüğü, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, ET. 20.05.2013, sa. 15,09.

⁴⁶⁴ BSTS / Tecim, Maliye, Sayışmanlık ve Güvence Terimleri Sözlüğü, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, ET. 20.05.2013, sa. 15,09.

⁴⁶⁵ Özmumcu, s. 20; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 228; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 313, 317; Pekcanitez / Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 346, 354; Kuru, C. 2, s. 1218.

⁴⁶⁶ Özmumcu, s. 20.

sonucunu elde etmeyi amaçlamaktadır⁴⁶⁷. Bu paraya çevirme şeklinin amacı mümkün olduğu kadar uygun ve elverişli paraya çevirme sonucunun elde edilmesidir⁴⁶⁸.

Pazarlık suretiyle paraya çevirme, paraya çevirmede yetkili organlara esneklik sağlamaktadır. Bu paraya çevirme şekli, zaman bakımından süratle karşılık vermeye ve gerektiğinde mümkün olduğu kadar erken paraya çevirmeye müsaade etmektedir. Aynı şekilde, değeri süratle düşen mallar, muhafaza masrafları gerektiren veya bakım masrafları nispet kabul etmeyecek ölçüde yüksek olan mallar açısından gereklidir. Yukarıda ifade edilenlerle beraber, paraya çevirmeden mümkün olduğu kadar yüksek para elde edilebilecek aynı zamanda paraya çevirme masrafları azalabilecektir⁴⁶⁹.

Uygulamada pazarlık suretiyle paraya çevirme yeteri kadar bilinmediğinden, çok ender olarak uygulanmaktadır. Hâlbuki yukarıda belirttiğimiz gibi pazarlık yoluyla paraya çevirmenin yapılması, hem alacaklı hem de borçlunun yararına olacaktır. Çünkü bu sayede günün koşullarına uygun ve daha yüksek bedelle malların paraya çevrilmesi mümkün olacaktır⁴⁷⁰.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi pazarlık suretiyle paraya çevirme istisnai hallerde uygulanır. İcra ve İflas Kanunu incelendiğinden pazarlık suretiyle paraya çevirme tabiri, kanunun 98/1, 119, 224, 241, 309/e, 309/f, 309/g maddelerinde geçmektedir.

B. Pazarlık Yoluyla Paraya Çevirmenin Uygulanabileceği Haller

İcra ve İflas Kanunu'na göre pazarlık suretiyle paraya çevirmenin uygulanabileceği halleri, haciz yoluyla takipte, iflas yoluyla takipte ve konkordato aşamasında olmak üzere ayırabiliriz. Çalışmamızda bu farklı takip yollarındaki halleri ayrı ayrı inceleyeceğiz.

1. Haciz Yoluyla Takipte

İcra ve İflas Kanunu'nda haciz yoluyla takipte pazarlıkla paraya çevirme 119. maddede düzenlenmiştir. İcra ve İflas Kanunu'nun 119. maddesi, taşınırın paraya çevrilmesinin düzenlendiği bölümde yer almaktadır. Taşınmazların paraya çevrilmesinin düzenlendiği İcra ve İflas Kanunu'nun 123. maddesi ve devamı

⁴⁶⁷ Özmumcu, s. 24; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 228.

⁴⁶⁸ Özmumcu, s. 24.

⁴⁶⁹ Özmumcu, s. 25.

⁴⁷⁰ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 355.

hükümlerinde pazarlık yoluyla paraya çevirmeye ilişkin hükümler yer almamaktadır. Bu nedenle haciz yoluyla takipte pazarlık suretiyle paraya çevirme usulü sadece taşınır mallar için öngörülmüştür diyebiliriz. Taşınmaz malların haciz yoluyla takipte pazarlık suretiyle paraya çevrilmesine izin verilmemiştir⁴⁷¹. Pazarlık suretiyle paraya çevirmenin haciz yoluyla takipte sadece taşınırlar bakımından kabul edilmesine benzer bir düzenleme 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun⁴⁷² düzenlemesinde yer almaktadır. Burada da pazarlık suretiyle paraya çevirme sadece taşınırlar bakımından düzenlenmiştir(AATUHK m. 85/1, 87/2).

İcra ve İflas Kanunu'nun 119. maddesine göre haciz yoluyla takipte taşınırlar bakımından pazarlık suretiyle paraya çevirme ancak belirli haller ve şartlarda söz konusu olacaktır⁴⁷³. Pazarlık suretiyle paraya çevirmenin yapılabileceği haller; bütün alakadarlar isterse, borsa veya piyasada fiyatı bulunan kıymetli evrak veya diğer mallar için o günün piyasasında mukarrer fiyat teklif edilirse, artırmada maden kıymetini bulmamış olan altın ve gümüş eşyaya bu kıymet verilirse, 113 üncü maddenin ikinci fıkrasında gösterilen haller⁴⁷⁴ bulunursa, mahcuz taşınır malın tahmin edilen değeri kanunda yer alan parasal sınırı geçmezse (İİK m. 119) olarak sayılmıştır. Bu sayılan hallerden herhangi biri gerçekleştiğinde hacizli taşınır mal pazarlık yoluyla paraya çevrilebilecektir. Kanun'da bu beş hal sınırlı olarak sayılmıştır. Bu haller dışında icra müdürünün pazarlıkla paraya çevirme yapabilme yetkisi yoktur⁴⁷⁵. Bütün ilgililer ister veya 1386 ncı maddede gösterilen hâller gerçekleşirse, gemi pazarlık suretiyle satılabilir(TTK m. 1387). Şimdi bunları inceleyelim.

a) Bütün alakadarlar (ilgililer) isterse, haczedilen taşınır mallar pazarlık suretiyle paraya çevrilebilecektir. Bütün ilgililerden maksat alacaklılar⁴⁷⁶, borçlu, rehin

⁴⁷¹ Kuru, C. 2, s. 1245; Üstündağ, İcra, s. 243; Postacıoğlu, İcra, s. 448, 470; Özmumcu, s. 221; Uyar, C. 6, s. 9452.

⁴⁷² 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, Kabul Tarihi 21.07.1953, RG, T. 28.07.1953, S. 8469.

⁴⁷³ Bozulma, çürüme ve benzeri sebeplerle korunması mümkün olmayan ya da beklediği zaman önemli bir değer düşüklüğüne uğrayacağı anlaşılan mallar en uygun yerde pazarlıkla, borsası bulunan mallar ilgili borsada satılabilir(AATUHK m. 85/1).

Menkul mallar yerinde veya başka yere götürüldüğü halde yine satılmaz veya taşıma giderlerinin çokluğu yüzünden başka yere götürülmesi uygun görülmezse yukardaki 15 günlük sürenin bitmesinden itibaren 6 ay içinde pazarlıkla satılır(AATUHK m. 87/2).

⁴⁷⁴ İcra memuru kıymeti süratle düşen veyahut muhafazası masraflı olan malların satılmasına her zaman karar verebilir(İİK m. 113/2).

⁴⁷⁵ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 354; Muşul, C. I, s. 712.

⁴⁷⁶ "Hacze iştirak söz konusu ise, hacizli mal haczi iştirak edenlerin rızası olmadıkça pazarlıkla paraya çevrilemez.", Yılmaz, Takipli Katılma, s. 310; Yılmaz, Takipsiz Katılma, s. 391; Akcan, s. 180, 280.

alacaklıları⁴⁷⁷ ve geçici haciz sahibi alacaklılardır⁴⁷⁸. Rehinli malın maliki üçüncü kişi ise bu kişide ilgili kapsamındadır. Hacizli mal eğer borçlu ile üçüncü kişi arasında müşterek ise, bu üçüncü kişilerde ilgililer arasına dâhil edilmelidir⁴⁷⁹. Borçlunun hacizli malları üzerinde hapis hakkına sahip bulunan kişilerde, bütün ilgililer kavramının kapsamı içinde yer almalıdır⁴⁸⁰. Bu durumu yani ilgili kavramını kısaca, icra takibine katılan veya mahcuz malda hak sahibi olan bütün kişiler olarak ifade edebiliriz⁴⁸¹. İlgililerden biri pazarlık suretiyle paraya çevirmeye muvafakat etmezse ve mal artırmaya çıkarılarak daha az bir bedel getirirse bundan dolayı, muvafakat etmeyen ilgili sorumlu tutulamaz⁴⁸².

Kanunun bu hükmünü, yani bütün alakadarlar isterse tabirini, bütün ilgililer pazarlıkla paraya çevirmeye razı olur şeklinde anlamak gerekir. Bütün ilgililerin pazarlıkla paraya çevirme isteminde bulunmaları zorunlu olmamalıdır⁴⁸³. İcra müdürünün pazarlık yoluyla paraya çevirmeyi yapabilmesi için, alacaklı veya borçlunun paraya çevirme talebinde bulunması ve diğer ilgililerin pazarlık yoluyla paraya çevirmeye rıza göstermeleri gerekir⁴⁸⁴. Bununla beraber ilgililerin muvafakati olmadan pazarlık suretiyle bir mal paraya çevrilmiş ise, ilgilileri buna daha sonra icazet verebilirler. Alacaklıların artırma talebinde bulunmadan bütün alacaklarını karşılayan

“Alacaklının alacağının teklif olunan pey ile tamamen karşılanmış olması veya muvafakatten kaçınmasının hakkın kötüye kullanılması anlamına gelmesi halinde onun muvafakatine ihtiyaç yoktur.”, Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 229.

⁴⁷⁷ “Rehin alacaklıları esasen rüçhanlı olacaklarından pazarlıkla satış neticesinde satış bedelinden rehinli alacağın öncelikle ödeneceği, aksi halde satış geri bırakılacağı kanun gereğidir.”, Akyazan, s. 19. İflas masa mallarının pazarlık suretiyle paraya çevrilmesinde üzerlerinde rehin hakkı bulunan eşya ancak rehin sahibi alacaklıların da muvafakati halinde pazarlık suretiyle satılabilir (İİK m. 241/2).

⁴⁷⁸ Kuru, C. 2, s. 1218; Arslan, s. 41; Berkin, İcra, s. 311; Akyazan, s. 19 vd.; Ansay, İcra ve İflas, s. 139; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 228; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 354; Erturgut, s. 170; Uyar, C. 6, s. 9453; Özümucu, s. 227-230; “Doktrinde bütün alacaklılar kapsamında sadece paraya çevirme talep edebilecek alacaklıların (kesin haciz sahibi) dahil olduğu belirtilmiştir.”, Özümucu, s. 228

⁴⁷⁹ Ansay, İcra ve İflas, s. 139; Erturgut, s. 170; Akyazan, s. 19; Özümucu, s. 230; “Hacizli hissenin ucuz veya pahalı satılması borçlu olmayan hissedarı açıkça pek ilgilendirmez gibi görünse de özellikle borçlunun hissesinin cüzi bir miktarda olduğu hallerde bu hacizli hissenin gerçek değerinden düşük bir fiyat üzerinde tarafların anlaşmaları halinde böyle bir satışın malın kıymetini düşürebilir. Bu ise diğer hissedar veya hissedarlar zarara uğratabilir.”, Akyazan, s. 19; ; “Eşlerin müşterek mallarının paraya çevrilmesi söz konusu olduğu takdirde, buna eş tarafından muvafakat edilmesi gerektiği belirtilmiştir.”, Özümucu, s. 230; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 228.

⁴⁸⁰ Kuru, C. 2, s. 1281, dipnot 67; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 228; Özümucu, s. 229; “Kiralayanın kiracının malları üzerinde hapis hakkı kullandığı hallerde, kiracının bu mallarının pazarlıkla satılmasında, kiralayan ilgili sayılmalıdır.”, Arslan, s. 41, dipnot 40; Özümucu, s. 229, dipnot 40.

⁴⁸¹ Özümucu, s. 227.

⁴⁸² Ansay, İcra ve İflas, s. 139, dipnot 191.

⁴⁸³ Arslan, s. 41, dipnot 39; Erturgut, s. 170.

⁴⁸⁴ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 354; Erturgut, s. 171.

miktarda paraları icra dairesinden almaları pazarlık suretiyle paraya çevirmeye icazet verdikleri anlamına gelir⁴⁸⁵.

Bütün ilgililerin muvafakati olsa bile, icra memuru pazarlıkla paraya çevirmeyi yapmak zorunda değildir. Zira pazarlıkla paraya çevirme konusunda icra memurunun takdir hakkı vardır, icra memuru somut olaya göre, pazarlıkla paraya çevirme usulünün amaca uygun olup olmadığını incelemelidir. Bütün ilgililer, pazarlıkla paraya çevirmenin ekonomik yönden uygun olduğunu düşünseler bile, icra memuru somut olayda pazarlıkla paraya çevirmenin açık artırma yoluyla paraya çevirmeden daha iyi sonuç verip vermeyeceğini incelemelidir⁴⁸⁶.

Kanunda açıkça belirtilmemiş olsa da doktrinde ilgililerin pazarlık suretiyle paraya çevirmenin belirli şartlarla yapılmasını da kararlaştırabilecekleri kabul edilmektedir. Özellikle satış bedelinin peşin alınması, belli bir miktarının peşin verilmesini veya satışın belirli bir miktarın altında yapılmaması gibi şartlar belirleyebilirler. Bu takdirde bu şartlara uyulmaması ilgililerin, satışın iptalini isteyebilmeleri sonucunu doğurur⁴⁸⁷.

b) Borsa⁴⁸⁸ veya piyasada⁴⁸⁹ fiyatı bulunan kıymetli evrak veya diğer mallar için o günün piyasasında mukarrer fiyat teklif edilirse, haczedilen taşınır mallar pazarlık suretiyle paraya çevrilebilecektir. Böyle bir durum söz konusu olduğunda icra memuru ilgililerin muvafakatini aramadan⁴⁹⁰, ancak o malın borsa veya piyasa fiyatını öğrenip ona uygun teklif verildiğini belirledikten sonra, o malların pazarlık yoluyla paraya çevrilmesini gerçekleştirecektir. Bu malların pazarlıkla paraya çevrilmesinde, açık

⁴⁸⁵ Ansay, İcra ve İflas, s. 140.

⁴⁸⁶ Erturgut, s. 171; Özmumcu, s. 233; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 228; Ancak doktrinde icra memurunun bu karara uyması gerektiği belirtilmiştir, Berkin, İcra, s. 311.

⁴⁸⁷ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 354; Arslan, s. 41-42, dipnot 41; Uyar, C. 6, s. 9453; Ansay, İcra ve İflas, s. 140; Özmumcu, s. 234; Erturgut, s. 171.

⁴⁸⁸ Borsanın tanımı: Bazı tüccarların ve özellikle sarraflarla değerli kâğıt ve tahvil alışverişiyle uğraşanların alım satım ve değişim amacıyla devlet denetimi altında iş yaptıkları yer, Güncel Türkçe Sözlük; Mal, altın, döviz ve taşınır değerlerin belirli kurallar çerçevesinde alım ve satım işlemlerinin yapıldığı ortamlar, BSTS / İktisat Terimleri Sözlüğü; Tecim ve yapım işleriyle uğraşan kişilerin alım, satım ve değişim amacıyla devlet denetimi altında iş yaptıkları yer. BSTS / Tecim, Maliye, Sayışmanlık ve Güvence Terimleri Sözlüğü, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>.

⁴⁸⁹ Piyasanın tanımı: Satıcıların mal satmak için bir araya geldiği yer, pazar; alışverişi fiyatı, geçerli fiyat: arz ve talebin karşılaştığı alan, Güncel Türkçe Sözlük; satac ederi, BSTS / Medeni Hukuk Terimleri Sözlüğü; alıcı ve satıcıların karşılaştığı her türlü ortam, BSTS / İktisat Terimleri Sözlüğü, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>.

⁴⁹⁰ “Eğer yasa da öngörülen bu geçerli fiyatın altında bir fiyat teklif edilmesi söz konusu ise, satışın yapılabilmesi için bütün ilgililerin buna muvafakat etmesi gerekmektedir.”, Özmumcu, s. 240.

artırma suretiyle paraya çevirmeye nazaran, bir değer kaybı söz konusu olmayacaktır. Zira bu malların açık artırma yoluyla paraya çevrilmesinde, borsa veya piyasa fiyatından daha fazla bir değer teklifi söz konusu olmayacaktır⁴⁹¹.

Bu fıkra göre taşınır malların pazarlıkla paraya çevrilebilmesi için borsa veya piyasa fiyatının bulunması gerekir. Borsa veya piyasa fiyatı söz konusu değilse bu hükme göre bu taşınır malların pazarlık suretiyle paraya çevrilmesi mümkün olmayacaktır⁴⁹². Ancak tüm ilgililer muvafakat gösterirlerse bu mallar İcra ve İflas Kanunu 119/1 hükmüne göre pazarlıkla paraya çevrilebileceklerdir.

Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre, bozulma, çürüme ve benzeri sebeplerle korunması mümkün olmayan ya da beklediği zaman önemli bir değer düşüklüğüne uğrayacağı anlaşılan mallar en uygun yerde pazarlıkla, borsası bulunan mallar ilgili borsada satılabilir(AATUHK m. 85/1). Yani burada borsa fiyatını teklif edilmesi söz konusu değildir. Doğrudan borsa da paraya çevrilmesi söz konusudur. Bu hükme benzer bir hüküm İcra ve İflas Kanunu'na getirilebilir. Yani borsası bulunan mallara borsa fiyatının teklif edilmesi beklenmeden icra memuru bu malı doğrudan ilgili borsada satılmak suretiyle paraya çevrilebilir.

c) Açık artırmada maden kıymetini bulmamış olan altın ve gümüş eşyaya⁴⁹³ bu kıymet verilirse, pazarlık suretiyle paraya çevrilebilecektir. Hem açık artırma yoluyla hem de pazarlık yoluyla, altın veya gümüş eşyanın paraya çevrilmesi için mutlaka maden halindeki kıymetlerin teklif edilmesi, daha aşağı bir bedel teklif edilmemesi lazımdır(İİK m. 117). Zira bunlar hem açık artırma hem de pazarlık suretiyle paraya çevrilme olmasa dahi her zaman bu maden kıymetiyle satılabilecektir⁴⁹⁴.

⁴⁹¹ Erturgut, s. 171-172; Öznumcu, s. 240.

⁴⁹² Erturgut, s. 172.

⁴⁹³ “ Bu madde altın ve gümüş eşya dışındaki madenler hakkında da uygulanabilmelidir. Zira altın ve gümüş eşyanın maden değerleri altında satılmamalarında mevcut yararda olduğu gibi, diğer madenlerin de maden değeri altında satılmamaları gerekir. Bu nedenle maden malların tümü, maden değerleri altında satılmamalı ve bunlar içinde pazarlıkla satış imkânı bulunmalıdır. Altın ve gümüş dışında birçok değerli maden de satışa konu olabilecektir. Bu hükmün konuluş nedeni, altın ve gümüş gibi değerli madenlerin değerlerinden daha aşağı satılarak alıcıların haksız kazanç sağlamalarını önlemektir, zira maden mallarının maden halindeki değerleri her zaman bellidir, bunun altında bir bedelle piyasada bulunmaz. Bu nedenle maddeyi amaca uygun yorumlamak ve bütün madenlerin satışında maden değerleri altında satışa izin vermemek gerekir.”, Erturgut, s. 173; Öznumcu, s. 253.

⁴⁹⁴ Üstündağ, İcra, s. 255; “ İcra ve İflas Kanunu’nun 117. maddesinde öngörülen kural, 119. maddenin birinci fıkrasına göre bütün ilgililerin muvafakat etmeleri halinde uygulama alanı bulmayacaktır.”, Öznumcu, s. 252.

Madeni eşyanın pazarlık suretiyle paraya çevrilebilmesi için, daha önceden bir açık artırma yapılmış olmalı ve bu artırmada maden değerine ulaşılammış olmalıdır. Madeni eşyanın önce açık artırma yoluyla paraya çevrilmesinin denenmesi, eğer artırmada maden değerini bulamamışsa bu halde pazarlık suretiyle paraya çevrilmesi yapılabilir⁴⁹⁵.

Diğer taşınırın pazarlık suretiyle paraya çevrilebileceği haller doğrudan doğruya artırma yerine yapılır. Ancak bu pazarlık suretiyle paraya çevrilebilme hali ise, açık artırmada ihale yapılmazsa pazarlık suretiyle paraya çevrilebilecek haldir. Ayrıca bu hükümde yer alan mallardan başka herhangi bir mal, artırmada ihale edilemedi diye pazarlık suretiyle paraya çevrilemez⁴⁹⁶.

Bu hükmün uygulanabilmesi için mutlaka daha önce açık artırma yolunun denenmesi lazım. Ancak o malın iki defa açık artırmayı çıkmış olması aranmaz. Yani birinci artırmada o mal maden değerini bulmamış ise ve bu mala daha sonra maden teklifi verilmiş ise bu mal ikinci artırmaya çıkarılmadan doğrudan pazarlık suretiyle paraya çevrilebilir⁴⁹⁷. İkinci artırmada mallara maden değeri verilmemesi nedeniyle ihale yapılamaması nedeniyle paraya çevirme talebinin düşüp düşmeyeceği konusunda doktrinde iki farklı görüş söz konusudur. Doktrinde bir görüşe göre, ikinci artırmada bu mallara maden değeri verilmemişse bu durumda paraya çevirme talebi düşecektir. Bu durumda bu malların bu madde hükmüne göre pazarlık yoluyla paraya çevrilebilmesi için paraya çevirme talep edilmesi gerekecektir⁴⁹⁸. Ancak doktrinde yer alan diğer görüşe göre ise, bu durumda paraya çevirme talebini düşeceği hüküm uygulanmaz ve eğer bu mallara maden değeri teklif edilirse icra memuru yeni bir paraya çevirme talebine ihtiyaç duymaksızın, bu malları pazarlık yoluyla paraya çevirebilecektir⁴⁹⁹.

d) İcra ve İflas Kanunu'nun 113 üncü maddesinin ikinci fıkrasında gösterilen haller, mevcutsa haczedilen taşınır mallar pazarlık suretiyle paraya çevrilebilecektir. Haczedilen malların paraya çevrilebilmesi için kural olarak paraya çevirme talebinde bulunulması gerekir. Ancak İcra ve İflas Kanunu'nun 113/2. maddesi hükmü buna istisna getirmiştir. Yani icra müdürü bu hal söz konusu olursa haczedilmiş olan malı

⁴⁹⁵ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 355.

⁴⁹⁶ Ansay, İcra ve İflas, s. 139.

⁴⁹⁷ Ansay, İcra ve İflas, s. 139, dipnot 192; Erturgut, s. 174; Özmmucu, s. 255.

⁴⁹⁸ Erturgut, s. 174.

⁴⁹⁹ Ansay, İcra ve İflas, s. 136; Kuru, C. 2, s. 1207, dipnot 31; Özmmucu, s. 256.

talep olmadan kendiliğinden paraya çevirebilecektir. Bu hüküm yer almakla beraber icra müdürünün bu malları mutlaka açık artırma yoluyla paraya çevirmesi zorunluluğunu olması, İcra ve İflas Kanunu'nun 113/2 hükmünün tam olarak uygulanamaması anlamına gelir. Zira kıymeti süratle düşen veyahut muhafazası masraflı olan malların açık artırma gibi uzun süreçli bir yolla paraya çevrilmesi ilgililerin zararına olabilir. Bu yüzden İcra ve İflas Kanunu'nun 119/4 hükmü bunu tamamlar niteliktedir. Hükme göre bu tür mallar pazarlık yoluyla paraya çevrilebilecektir. Yani icra müdürü bu malların paraya çevrilmesini kendiliğinden gerçekleştirebildiği gibi, bu malların açık artırma yoluyla mı yoksa pazarlık yoluyla mı paraya çevrilmesi ilgililerin yararına olduğuna karar verecektir. Bu konuda icra müdürüne kanun tarafından takdir yetkisi verilmiştir⁵⁰⁰.

Mahcuz Malların Muhafaza Edileceği Adalet Bakanlığı Depo ve Garajların Çalıştırılmasına Dair Yönetmeliğin⁵⁰¹ 6. maddesine göre, depoya; kıymeti süratle düşen, yanıcı, parlayıcı, patlayıcı olan, muhafazası özel bakım ve tesise lüzum gösteren, bir arada bulundukları eşya için tehlike arz eden veya yaş deri gibi fena koku yayan, mallar alınmaz ve bunların dışında kalan mallar depoya alınır, depoya alınmayacak bu mallar hakkında İcra ve İflâs Kanununun 113/2. maddesi uyarınca icra memurluğunca işlem yapılır.

İhtiyaten haczedilen veya geçici haczedilen malların paraya çevrilmemesi esastır. Hatta haczi muvakkat olan alacaklı satış talebinde bulunamaz ve hakkında İcra ve İflas Kanunu'nun 106. maddesindeki müddetler cerayan etmez(İİK m. 108/1). Bununla birlikte muvakkaten veya ihtiyaten haczedilen mallar ancak İcra ve İflas Kanunu'nun 113. maddenin son fıkrasında yazılı hallerde satılabilir(İİK m. 108/2). Yani ihtiyaten veya geçici hacizli malların kıymeti süratle düşmekte veya muhafazası masraflı ise, icra dairesi tarafından bu malların paraya çevrilmesi mümkündür⁵⁰².

Benzer düzenlemeler Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerinde de yer almaktadır. Bozulma, çürüme ve benzeri sebeplerle muhafazasına imkân olmayan veyahut beklediği takdirde mühim bir değer düşüklüğüne uğraması muhtemel bulunan malların paraya çevrilmesine derhal başlanabilir(AATUHK m. 84/2). Bozulma, çürüme ve benzeri sebeplerle korunması mümkün olmayan ya da beklediği

⁵⁰⁰ Erturgut, s. 175-176; Özmemcu, s. 259-272

⁵⁰¹ RG, T. 13.07.1987, S. 19516.

⁵⁰² Özkes, İhtiyati Haciz, s. 290; Ansay, İcra ve İflas, s. 317.

zaman önemli bir değer düşüklüğüne uğrayacağı anlaşılan mallar en uygun yerde pazarlıklaşılabilir(AATUHK m. 85/1).

e) Hacizli taşınır malın tahmin edilen değeri kanunda yer alan parasal sınırı geçmezse, pazarlık suretiyle paraya çevrilebilir. Bu taşınır malın parasal sınırı 2012 yılı için 2410 Türk Lirası idi⁵⁰³. Bu parasal sınırın yeniden değerlendirme oranı 2013 yılı için %7,8 olacaktır⁵⁰⁴. Kanunda yer alan parasal sınırdan aşağı değeri bulunan hacizli taşınır malların pazarlık suretiyle paraya çevrilmesini takdir edebilecektir.

Hacedilen taşınır malların sayısı birden fazla olduğunda, her bir mal tek başına bu değerden az ise, ancak toplamda bu değerden fazla ise, hacedilen bu malların her biri pazarlık suretiyle paraya çevrilebilecektir⁵⁰⁵.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi cüzi takip dediğimiz haciz yolu ile takipte pazarlık suretiyle paraya çevirme ancak taşınır mallarda ve yukarıda belirttiğimiz beş halle sınırlı olarak uygulanabilecektir. Bu beş halden birincisi hariç diğerlerinde icra müdürü tüm ilgililerin rızasına ihtiyaç duymadan pazarlık suretiyle paraya çevirmeye takdir edebilecektir. Birinci halde ise icra müdürünün pazarlık suretiyle paraya çevirmeye karar verebilmesi için mutlaka tüm ilgililerin rızası aranacaktır, ancak tüm ilgililer pazarlık suretiyle paraya çevirmeyi isteseler veya rıza gösterebilirler bile icra müdürü pazarlık suretiyle veya açık artırma suretiyle paraya çevirme konusunda yine takdir hakkına sahip olacaktır.

2. İflas Tasfiyesinde

İflas yoluyla takibin düzenlendiği kanun maddeleri incelendiğinde, pazarlıkla paraya çevirme ilgili, 224, 229 ve 241. madde hükümlerine rastlanmaktadır. Bu hükümlere göre; birinci alacaklılar toplanması, bilhassa müflisin sanat veya ticaretinin devamı, imalathaneleriyle mağazalarının, perakende satış yerlerin açılması, muallâk

⁵⁰³ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 354; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 318; 4949 sayılı Kanunu EK MADDE 1. — Bu Kanunun 119, 226, 326 ve 363 üncü maddelerindeki parasal sınırlar; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların onmilyon lirayı aşmayan kısımları dikkate alınmaz..

⁵⁰⁴ 419 sıra nolu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği, RG, T. 10.11.2012, S. 28463.

⁵⁰⁵ Kuru, C. 2, s. 1219; Özmumcu, s. 273; 2004 sayılı Kanunun ilk halinde 119/5 hükmü şu şekilde idi; “Mahcuz malların muhammen kıymeti yüz lirayı geçmezse.”. Ancak bu hüküm 3222 sayılı Kanunla(Kabul Tarihi 06.06.1985, RG, T. 15.06.1985, S. 27) bu hüküm mahcuz malın tahmin edilen değeri yüzbin lirayı geçmezse şeklinde değiştirilmiştir.

davalar ve pazarlıkla satışlar hakkında müstacel kararlar verebilir(İİK m. 241). Bu hükümle bağlantılı olan İcra ve İflas Kanunu'nun 229/2. madde hükmüne göre; iflas idaresi tarafından kıymeti düşecek yahut muhafazası masraflı olacak şeyler geciktirilmeksizin satılır. Borsa veya piyasada fiyatı bulunan esham ve eşya derhal paraya çevrilebilir. Sair mallar ancak ikinci alacaklılar toplanmasından sonra satılır(İİK m. 229/2).Masaya ait mallar iflas idaresi marifetiyle açık artırma yahut alacaklılar karar verilerse pazarlık suretiyle satılır. Üzerlerinde rehin hakkı bulunan eşya ancak rehin sahibi alacaklıların da muvafakati halinde pazarlık suretiyle satılabilir(İİK m. 241).

Yukarıdaki hükümler incelendiğinde, masa mallarının paraya çevrilme usulü kural olarak açık artırma suretiyle paraya çevirmezdir. Ancak alacaklılar karar verirse masa malları pazarlık suretiyle paraya çevrilebilir. Hatta alacaklıların kararı ile bazı malların açık artırma ve bazı mallarında pazarlık suretiyle paraya çevrilmesine karar verilebilir⁵⁰⁶. Eğer alacaklılar masa mallarının pazarlıkla paraya çevrilmesi konusunda bir karar almamışlarsa, masa malları açık artırma suretiyle paraya çevrilecektir⁵⁰⁷. Ayrıca masa mallarının paraya çevrilmesi kural olarak ikinci alacaklılar toplantısından sonra gerçekleştirilecektir. Ancak kıymeti düşecek yahut muhafazası masraflı olacak şeyler ise ikinci alacaklılar toplantısından önce paraya çevrilecektir.

Haciz yoluyla takipten farklı olarak iflas yoluyla takipte sadece taşınır mallara değil, hem taşınır hem de taşınmaz mallar pazarlık yoluyla paraya çevrilebilirler⁵⁰⁸.

Haciz yoluyla takipte hangi malların pazarlık yoluyla paraya çevrilebileceği tahdidi olarak sayılmıştır⁵⁰⁹, ancak iflas yoluyla takipte hangi taşınır ve taşınmaz malların pazarlık yoluyla paraya çevrilebileceği alacaklıların takdirine bırakılmıştır⁵¹⁰. Kıymeti düşecek yahut muhafazası masraflı olacak şeyler hakkında ise ayrı bir düzenleme getirilmesi bunların ikinci alacaklılar toplantısını beklemeden önce paraya çevrilmesinin gerçekleştirilmek istenmesidir.

⁵⁰⁶ Üstündağ, İflas, s. 148, 185.

⁵⁰⁷ Kuru, İflas, s. 322, dipnot 4.

⁵⁰⁸ Berkin, İflas, s. 361; Üstündağ, İflas, s. 185; Postacıoğlu, İflas, s. 172; Kuru, İflas, s. 323; Gürdoğan, İflas, s. 143; Yılmaz, s. 152. "İcra ve İflas Kanunu'nun 241. maddesinin birinci fıkrasında masaya ait malların alacaklıların kararı ile pazarlıkla da satılabileceği belirtilirken taşınır ve taşınmaz mallar arasında ayırım yapılmamıştır.", Berkin, İflas, s. 362.

⁵⁰⁹ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 354; Muşul, C. I, s. 712.

⁵¹⁰ Kuru, İflas, s. 323.

İlk önce kıymeti düşecek yahut muhafazası masraflı olacak şeylerin paraya çevrilmesi konusuna değinirsek; iflas idaresinin bunları geciktirmeden paraya çevirme konusunda yükümlülüğü vardır. Böyle malların ikinci alacaklılar toplantısına kadar bekletilmemesi gerekir⁵¹¹. Kıymeti süratle düşecek veya korunması masraflı olacak malları iflas idaresinin pazarlıkla paraya çevirmesi daha uygun olur. Ancak, iflasta pazarlıkla paraya çevirmeye alacaklılar karar verdiğinden⁵¹², alacaklılar bu yönde bir karar almadan bu tür malların pazarlıkla paraya çevrilmesi yapılamaz(İİK m. 224/1)⁵¹³. Birinci alacaklılar toplantısının pazarlıkla paraya çevirmeye karar verebilmesi için belli bir toplantı ve karar yeter sayısına ulaşılması gerekir. İcra ve İflas Kanunu'na göre; İlk alacaklılar toplantısına iflas müdürü veya yardımcılarından biri başkanlık eder. Müdür, alacaklı oldukları tercihan ellerinde noter veya ipotek senedi gibi resmi senetle yahut 68/b ve 150/1 maddelerinde belirtilen belgelerle sabit olan kişilerden bir veya iki alacaklı veya mümessilleriyle birlikte bir büro teşkil eder. Kendileri veya mümessilleri bulunan alacaklılar, malum alacaklar tutarının en az dörtte birini temsil etmesi halinde toplantı nisabı hâsıl olur. Toplantıda bulunanlar beş kişiden az ise bunların, alacak tutarının yarısına sahip olması şarttır. Kararlar, alacak tutarı ekseriyeti ile alınır. Reylerin muteber olup olmayacağı hakkındaki ihtilafı büro halleder. Büronun işlemlerine karşı ilgililer toplantı tarihinden itibaren yedi gün içinde tetkik mercine şikâyette bulunabilirler. Şikâyet sebebinin yerinde görülmesi ancak karar ekseriyetinin bozulması halinde nazara alınır. Aksi takdirde şikâyet red olunur(İİK m. 221). Birinci alacaklılar toplanması mümkün olmazsa veya karar nisabı oluşmazsa durum tespit olunur. Bu hâlde daire, ikinci alacaklılar toplanmasına kadar masayı idare eder ve tasfiyeye başlar(İİK m. 222). Birinci alacaklılar toplantısı yapılmamışsa, iflas dairesi,

⁵¹¹ Yılmaz, s. 143; Kuru, İflas, s. 296. "Paraya çevrilmesi güç olan mala iyi bir alıcı çıkmışsa veya paraya çevrilmenin ertelenmesi ele geçecek paranın önemli ölçüde azalmasına neden olacaksa birinci alacaklılar toplantısında bu malların pazarlıkla paraya çevrilmesine karar verilebilir.", Güray Erdönmez, İflasta Alacaklılar Toplanmasının Yetkileri, Legal Yayıncılık, İstanbul 2006, s. 109.

⁵¹² "Acele durumların varlığı halinde paraya çevirmenin mutlaka pazarlık yoluyla yapılması da gerekmez. Birinci alacaklılar toplantısının acele hallerde paraya çevirmeye karara verebilme yetkisi, bu paraya çevirmenin açık artırma yoluyla dahi yapılabilmesi imkanını bertaraf etmez.", Üstündağ, İflas, s. 188.

⁵¹³ Yılmaz, s. 144; Kuru, İflas, s. 296; Üstündağ, İflas, s. 148; Erdönmez, s. 109-110; Seyithan Deliduman, İflas Tasfiyesinde Alacaklılar Toplanması, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2002, s. 89-90; Altay, İflas, C. II, s. 1399. "Birinci alacaklılar toplantısında acil bir durum olmamasına rağmen masa mallarının zamanından önce pazarlıkla paraya çevrilmesine karar verilmişse, bu karara karşı şikâyet yoluna başvurulabilir.", Erdönmez, s. 110. "İlk alacaklılar toplantısının müstacel hallerde pazarlık yoluyla paraya çevirmeye karara verebileceği malların kural olarak müflise ait olması gerekir. Ancak üçüncü kişinin istihkaka iddiasında bulunduğu bir malın muhafazası masraflı ise, istisnaen bu malın paraya çevrilmesine karar verilebilir.", Berkin, İflas, s. 316.

İcra ve İflas Kanunu'nun 229/2. maddesindeki hallerde ve kesin zaruret gördüğü diğer hallerde, pazarlıkla paraya çevirme yapabilmelidir⁵¹⁴.

Birinci alacaklılar toplantısında bu yönde bir karar verilmemesine rağmen, sonradan acele bir paraya çevirme durumu söz konusu olursa, iflas idaresi bu paraya çevirmeyi pazarlık suretiyle gerçekleştirebilmelidir⁵¹⁵. Ancak böyle bir durumda pazarlıkla paraya çevirmeye karar verme ve gerçekleştirme yetkisinin iflas dairesinin olduğu da belirtilmiştir⁵¹⁶. İflas idaresi pazarlıkla paraya çevirme konusunda sorumluluk almak istemezse, alacaklıları bu hususta karar almak üzere olağanüstü bir toplantıya çağırabilir. Kanun koyucu acele hallerde birinci alacaklılar toplanmasına pazarlıkla paraya çevirmeye karar verme yetkisi tanıdığına göre(İİK m. 224/1), bu toplantının devamı niteliğindeki olağanüstü toplanmaya aynı yetkiyi tanımamak için bir sebep yoktur. Toplantı yapmak masraflı olaksa iflas idaresi alacaklıların görüşüne sirküler yoluyla da müracaat edebilir(İİK m. 240)⁵¹⁷.

İflas idaresinin yukarıda belirttiğimiz haller dışında masa mallarını ikinci alacaklılar toplantısında karar alınmadan pazarlıkla paraya çevirmesi mümkün değildir. İflas idaresi yetkisi olmadığı halde pazarlık yoluyla masa mallarını paraya çevirirse, müflis bu işleme karşı süresiz şikâyet yoluna gidebilir. Fakat ikinci alacaklılar toplantısında, iflas idaresinin alacaklılar karar vermeden yerine getirdiği pazarlık yoluyla paraya çevirmeye icazet verilerek geçerli hale getirilebilir⁵¹⁸.

Yukarıda belirttiğimiz haller haricinde kalan durumlarda masa malları ikinci alacaklılar toplantısından sonra paraya çevrilecektir(İİK m. 229/2 son cümle). Çünkü ikinci alacaklılar toplantısının görev ve yetkileri, birinci alacaklılar toplantısına nazaran daha geniştir. Masa mallarının paraya çevrilme yetkisi bu daha geniş yetkilere örnek gösterilebilir. İkinci alacaklılar toplantısına daha geniş yetkinin tanınmış olmasının nedeni ise, ikinci alacaklılar toplantısına davet edilen alacaklıların alacakları iflas idaresi tarafından incelenmiş ve sıra cetveline kabul edilmiş olmasından dolayı bu

⁵¹⁴ Kuru, İflas, s. 296, dipnot 2; Yılmaz, s. 144, dipnot 22.

⁵¹⁵ Erdönmez, s. 110.

⁵¹⁶ Kuru, İflas, s. 296.

⁵¹⁷ Üstündağ, İflas, s. 184-185; Erdönmez, s. 110-111.

⁵¹⁸ Postacıoğlu, İflas, s. 173; Erdönmez, s. 111. "Üzerinde istihkak iddia edilen mal aşırı derecede masraf gerektiriyorsa, birinci alacaklılar toplantısı istisnaen (İİK m. 113 kıyasen) o malın paraya çevrilmesine karar verilebilir.", Erdönmez, s. 111.

toplantıya gerçekten alacaklı olanların katılmalarıdır⁵¹⁹. Ayrıca ikinci alacaklılar toplantısında konkordato hakkında görüşme ve oylama yapılması olasılığı olmasından ve bu durumun da paraya çevirmeyi etkilemesi söz konusu olduğundan, paraya çevirmenin ikinci alacaklılar toplantısından sonra yapılması zorunluluğu doğar⁵²⁰.

Masa mallarının hangi usule göre paraya çevrileceği, ikinci alacaklılar toplantısında karara bağlanır. İkinci alacaklılar toplantısı aksine bir karar vermemişse, masa malları açık artırma yolu ile paraya çevrilir. İkinci alacaklılar toplantısı, masaya ait bazı malların pazarlık yoluyla paraya çevrilmesini de kararlaştırabilirler⁵²¹. Bunların dışında bir paraya çevirme şekli hakkında ikinci alacaklılar toplantısı karar almaya yetkili değildir⁵²². İkinci alacaklılar toplantısının toplantı ve karar alma nisabı hakkında İcra ve İflas Kanunu'nun 237/4. maddesinde hüküm yer almaktadır. Toplantıya iflas memuru veya muavini reislik eder ve birinci alacaklılar toplantısının toplantı ve karar nisabını düzenlendiği İcra ve İflas Kanunu'nun 221 inci maddenin 2 ve 3 üncü fıkraları ikinci alacaklılar toplantısında da geçerlidir. Kendileri veya mümessilleri bulunan alacaklılar, malum alacaklar tutarının en az dörtte birini temsil etmesi halinde toplantı nisabı hâsıl olur. Toplantıda bulunanlar beş kişiden az ise bunların, alacak tutarının yarısına sahip olması şarttır. Kararlar, alacak tutarı ekseriyeti ile alınır(İİK m. 221/2,3).

İflasta pazarlıkla paraya çevirme istisna olduğundan, ikinci alacaklılar toplantısının pazarlıkla paraya çevirmeye karar verebilmesi için, bir malın pazarlıkla paraya çevrilmesinin, açık artırma ile paraya çevrilmesine oranla daha fazla para getirecek olması, muhafazasının masraflı olması veya malların bozulması ihtimalinin olması gerekir. Yani masanın menfaatine daha uygun olması gerekir⁵²³. İkinci alacaklılar toplantısının daha doğru karar verilmesini sağlamak için, iflas idaresinin ikinci alacaklılar toplantısına somut bilgiler vermesi gerekir. İkinci alacaklılar toplantısı, açık artırma yoluyla paraya çevirmenin pazarlıkla paraya çevirmeye nazaran masanın daha yararına olduğuna kanaat getirirse, iflas idaresi pazarlık yoluyla paraya çevirmeyi

⁵¹⁹ Postacıoğlu, İflas, s. 85; Berkin, İflas, s. 357; Deliduman, s. 94; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 742; Erdönmez, s. 56, 64.

⁵²⁰ Altay, İflas, C. II, s. 1398; “Birinci alacaklılar toplantısının yapılmaması sebebiyle iflas dairesi ikinci alacaklılar toplantısına kadar masayı idare etmiş ise(İİK m. 222), bu defa ikinci alacaklılar toplantısında bir iflas idaresi seçilmesi gerekecektir. İkinci alacaklılar toplantısı, tasfiyeye iflas dairesi tarafından devam edilmesine karar veremez. Bu husus, ancak, ikinci alacaklılar toplantısının yapılmaması halinde mümkündür.”, Kuru, İflas, s. 319, dipnot 11.

⁵²¹ Kuru, İflas, s. 322-323; Deliduman, s. 106; Erdönmez, s. 112.

⁵²² Postacıoğlu, İflas, s. 173.

⁵²³ Kuru, İflas, s. 323; Deliduman, s. 107; Erdönmez, s. 112-113.

teklif etmiş olsa bile, paraya çevirmenin açık artırma yoluyla yapılmasına karar verebilir⁵²⁴.

İkinci alacaklılar toplantısında alacaklılar pazarlıkla paraya çevirmeye karar verilerse, o toplantıda, iflas idaresinin, pazarlıkla paraya çevrilmesine karar verilen malı daha yüksek bir bedelle almak isteyip istemediklerini sorması gerekir. Alacaklılardan hiç biri daha yüksek bir bedelle malı almak istemezlerse, o zaman iflas idaresi, malı alacaklıların kararlaştırdıkları bedelden düşük olmamak şartı ile pazarlıkla paraya çevirmeyi gerçekleştirir. Bu şartlar altında, iflasta her türlü malın pazarlık yoluyla paraya çevrilmesi mümkündür⁵²⁵.

İkinci alacaklılar toplantısından sonra bir malın pazarlıkla paraya çevrilmesi istenirse, bunun için alacaklıların yeniden toplantıya çağırılması gerekir⁵²⁶. Alacaklıların çoğunluğu isterse veya iflas idaresi gerekli görürse, yeniden alacaklılar toplantısı yapılabilir. Bu yeni alacaklılar toplantısı, davet edilmesi, toplanma ve karar yeter sayısı, görüşmeler, tutanak düzenlenmesi bakımından tamamen ikinci alacaklılar toplantısı hakkındaki hükümlere tabidir⁵²⁷.

Alacaklılar toplantısında masa mallarının hangi usulle paraya çevrileceğinin kararlaştırılmasının yanı sıra, paraya çevirmenin belirli şartlarla yapılmasının da kararlaştırılması mümkündür. İflas idaresi bu durumda belirlenen şartlara uygun davranmak zorundadır⁵²⁸.

Alacaklılar toplantısında alınan kararlar, bazı alacaklıların menfaatine aykırı olabilir. Bu kararlar müflisin veya üçüncü kişilerin kanunen korunan hak ve menfaatlerini olumsuz yönde etkileyebilir. Bu nedenle alacaklılar toplantısının

⁵²⁴ Kuru, İflas, s. 323; Deliduman, s. 107, dipnot 172; “İkinci alacaklılar toplantısının iflas idaresine pazarlık yoluyla paraya çevirme konusunda yetki vermesine rağmen iflas idaresi paraya çevirmeyi mutlaka bu usulle yapacak değildir. Eğer iflas idaresi teklif edilen bedeli masanın yararına görmezse paraya çevirmeyi yapmayabilir.”, Yılmaz, s. 152, dipnot 75; Deliduman, s. 107, dipnot 170.

⁵²⁵ Kuru, İflas, s. 323; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 750; Erdönmez, s. 113.

⁵²⁶ Kuru, İflas, s. 323, dipnot 5; Deliduman, s. 113.

⁵²⁷ Kuru, İflas, s. 321; Postacıoğlu, İflas, s. 172-173; Üstündağ, İflas, s. 184; Berkin, İflas, s. 357; Deliduman, s. 113; Altay, İflas, C. II, s. 1640; “Daha öncede belirtildiği gibi, istisnai haller hacinde, masaya ait bir malın pazarlık usulü ile paraya çevrilmesi ancak ikinci alacaklılar toplantısı karar verir. Oysa pazarlıkla paraya çevirmenin şartları daha sonra da oluşabilir, örneğin bir malın açık artırma ile paraya çevrilememesi veya ikinci alacaklılar toplantısından sonra meydana gelen değişimler pazarlıkla paraya çevirmeyi gerektirebilir. Bu yüzden pazarlık yoluyla paraya çevirme ikinci alacaklılar toplantısından sonra da kararlaştırılabilir. Diğer alacaklılar toplantıları, ikinci alacaklılar toplantısının devamı niteliğinde oldundan, böyle bir karar verilmesinde aykırı bir durum söz konusu değildir.”, Deliduman, s. 113.

⁵²⁸ Deliduman, s. 107, 113.

kararlarına karşı şikâyet yoluna gidilebilmelidir. Kanun birinci alacaklılar toplantısının kararlarına karşı şikâyet yoluna gidilebileceğini açıkça düzenlemiştir(İİK m. 225). Ancak kanun ikinci alacaklılar toplantısı kararlarına karşı şikâyet yoluna gidilip gidilemeyeceğini açıkça düzenlememiştir. Ancak doktrinde ikinci alacaklılar toplantısının kararlarına karşı da şikâyet yoluna gidilebileceği kabul edilmektedir⁵²⁹. Ancak bir başka görüşte olanlarca, ikinci alacaklılar toplantısı kararlarının maslahata uygun bir şekilde kullanılıp hususu şikâyet konusu yapılamaz. İkinci alacaklılar toplantısının takdirine başka bir merci tarafından müdahale edilemeyecektir. Ancak kararın merciin denetimine tabi olmaması kararın fesatla mualllel olması halinde şikâyet üzerine iptal edilmesine engel değildir açıklaması yapılmaktadır⁵³⁰.

Pazarlık yoluyla paraya çevirme konusunda ikinci alacaklılar toplantısı kararı olmadan veya böyle bir karar olsa da bu karar kanuna aykırılığı sebebiyle geçersiz ise, bu durumda pazarlık yoluyla yapılan paraya çevirmenin iptali şikâyet suretiyle istenebilecektir⁵³¹.

Alacaklıların toplanması mümkün olmazsa veya karar nisabı oluşmazsa durum tespit olunur. Bu halde iflâs idaresi tasfiye kapanıncaya kadar işe devam eder(İİK m. 239). Bu durumda iflas idaresi masa mallarını pazarlık yoluyla paraya çeviremez⁵³².

Yukarıda belirttiklerimiz adi tasfiye bakımından geçerlidir. Basit tasfiyede İcra ve İflas Kanunu'nun 218/3. maddesi hükmü gereğince alacaklıların karar vermesine gerek kalmadan iflas dairesi faydalı gördüğü takdirde pazarlık suretiyle müflisin mallarını paraya çevirebilir. Ancak yine de mallar üzerinde rehin söz konusu ise, rehin sahibinin rızasını almak gerekir(İİK m. 241/2)⁵³³.

3. Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordatoda

Malvarlığının terki suretiyle konkordatoda paraya çevirme İcra ve İflas Kanunu'nun 309/e ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre; konkordato masasını oluşturan malvarlığı ayrı ayrı veya bir bütün hâlinde paraya çevrilir. Paraya

⁵²⁹ Berkin, İflas, s. 359; Erdönmez, s. 175-176; Kuru, İflas, s. 320; Altay, İflas, C. II, s. 1640; Deliduman, s. 147; Üstündağ, İflas, s. 146; Hakan Pekcanıtez, İcra- İflas Hukukunda Şikâyet, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, Ankara 1986, s. 49 vd..

⁵³⁰ Postacıoğlu, İflas, s. 86.

⁵³¹ Postacıoğlu, İflas, s. 174.

⁵³² Kuru, İflas, s. 320, dipnot 17.

⁵³³ Postacıoğlu, İflas, s. 176; Altay, İflas, C. II, s. 1811.

çevirme, eğer bir alacak söz konusu ise bu alacağın tahsili veya talep hakkının satılması, diğer mallar için pazarlık veya açık artırma yoluyla gerçekleştirilir. Paraya çevirmenin usulü ve zamanı konkordato tasfiye memurlarının teklifi üzerine alacaklılar kurulunca kararlaştırılır(İİK m. 309/e). Malların üçüncü kişiye devredildiği hâller dışında, rehinli taşınmazların konkordato tasfiye memurları tarafından pazarlık suretiyle satışı ancak, rehinli taşınmazın satış bedelinden alacağını tahsil edemeyen rehinli alacaklıların muvafakatıyla mümkündür. Aksi takdirde, söz konusu taşınmazlar ancak açık artırma yoluyla paraya çevrilebilir(İİK m. 309/f). Alacağı taşınır rehniyle temin edilmiş olan alacaklılar rehinli taşınıruları konkordato tasfiye memurlarına tevdi etmek zorunda değildirler. Konkordatoda başka bir süre öngörülmedikçe, rehinli alacaklılar rehinli taşınırı uygun gördükleri zamanda, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla veya rehin sözleşmesinde yetki verilmişse pazarlık yoluyla ya da borsada satmak suretiyle paraya çevirebilirler. Ancak, rehnin paraya çevrilmesi konkordato masasının yararına ise, konkordato tasfiye memurları rehinli alacaklıya rehinli malı altı ay içinde paraya çevirmesi için yetki verebilir. Konkordato tasfiye memurları rehinli alacaklıya, aynı zamanda 336/a maddesinde öngörülen cezayı da hatırlatarak, bu süre içinde paraya çevirme işlemini gerçekleştirmediği takdirde rehinli malı kendilerine teslim etmesini, haklı bir sebep olmaksızın teslim etmezse rüçhan hakkından mahrum kalacağını ihtar eder(İİK m. 309/g).

C. Pazarlık Yoluyla Paraya Çevirmenin Usulü

1. Genel Olarak

İcra ve İflas Kanunu düzenlemesine göre haczedilen veya masaya ait olan malların paraya çevrilmesinde esas olan usul açık artırma yoluyla paraya çevirmedir. Bundan dolayıdır ki kanunda açık artırma yoluyla paraya çevirme hakkında ayrıntılı düzenlemeler mevcuttur(İİK m. 114-118, 123-136, 150/g atıf, 242-244 atıf). Kanunda pazarlık suretiyle paraya çevirmenin düzenlenmesi ise sadece hangi hallerde pazarlık suretiyle paraya çevirmenin yapılabileceği ile yetinilmiştir. Ancak pazarlık yoluyla paraya çevirmenin nasıl gerçekleşeceği ve sonuçları hakkında düzenlemelere yer verilmemiştir. Bunun nedeni ise, kanun koyucunun, kanunda ayrıntılı olarak düzenlediği açık artırmaya pazarlık yoluyla paraya çevirmeye nazaran daha çok güvenmesi olarak ifade edilmiştir⁵³⁴. Bunun sonucu olarak kanunda belli şartlara tabi

⁵³⁴ Erturgut, s. 178.

tutulmayan pazarlık yoluyla paraya çevirme usulünde tarafların hukuk çerçevesinde belirli bir serbestîsi söz konusu olacaktır⁵³⁵.

2. Pazarlık Yoluyla Paraya Çevirmeye Uygulanacak Hükümlerin Tespiti

İlk önce pazarlık suretiyle paraya çevirmeye uygulanacak olan hükümlerden tartışmasız olanlara değinmek gerekir. Haciz yoluyla takipte pazarlıkla paraya çevirme sadece taşınırılar bakımından söz konusu olduğundan, paraya çevirme talebi ve süresini düzenleyen İcra ve İflas Kanunu'nun 112 ve 113. maddeleri pazarlık yoluyla paraya çevirmede de uygulanacaktır. Zira bu hükümler sistematik incelendiğinde, hem açık artırma hem de pazarlık yoluyla paraya çevirmeyi kapsar şekilde düzenlendiği görülmektedir. Yukarıda Birinci Bölümde bu hususlar hakkında belirttiğimiz şeyler pazarlık suretiyle paraya çevirmeyi de kapsar şekildedir. Bunun haricinde kalan hususlarda hangi hükümlerin uygulanacağı tartışma konusudur. Doktrinde iki farklı görüş söz konusudur. Birinci görüşe göre pazarlık yoluyla paraya çevirmeye normal satış sözleşmesi hükümleri yani Türk Borçlar Kanunu uygulanacaktır. Diğer görüşe göre ise İcra ve İflas Kanunu'nun açık artırma suretiyle paraya çevirmeye ilişkin hükümleri kıyasen pazarlık yoluyla paraya çevirmeye uygulanacaktır. Bu görüşleri doğurduğu sonuçlar bakımından da inceleneceğinden ayrı bir başlık altında incelenecektir.

a. Pazarlık Yoluyla Paraya Çevirmeye Normal Satış Sözleşmesi Hükümlerinin Uygulanması

Bu görüşü savunanlara göre pazarlık yoluyla paraya çevirmeye, Türk Borçlar Kanunu'nun satış sözleşmesine ilişkin hükümleri uygulanacaktır(TBK m. 207 vd.)⁵³⁶. Pazarlık yoluyla paraya çevirmeye Türk Borçlar Kanunu'nun satım sözleşmesi hükümlerinin uygulanacağı kabul edilirse şu sonuçlarla karşılaşılacaktır; satış sözleşmesi, satıcının, satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme, alıcının ise buna karşılık bir bedel ödeme borcunu üstlendiği sözleşmedir(TBK m. 207/1). Kanundan, durumun gereğinden veya sözleşmede öngörülen özel koşullardan doğan ayırık hâller dışında, satılanın yarar ve hasarı; taşınır satışlarında zilyetliğin devri, taşınmaz satışlarında ise tescil anına kadar satıcıya aittir(TBK m. 208/1). Satış

⁵³⁵ Erturgut, s. 179.

⁵³⁶ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 318, 587; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 354; Kuru, C. 2, s. 1220; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 229; Berkin, İcra, s. 312; Kuru, İflas, s. 324.

sözleşmesinin kurulduğu sırada var olan bir hak dolayısıyla, satılanın tamamı veya bir kısmı bir üçüncü kişi tarafından alıcının elinden alınırsa satıcı, bundan dolayı alıcıya karşı sorumlu olur(TBK m. 214/1). Satıcı, alıcıya karşı herhangi bir surette bildirdiği niteliklerin satılarda bulunmaması sebebiyle sorumlu olduğu gibi, nitelik veya niteliği etkileyen niceliğine aykırı olan, kullanım amacı bakımından değerini ve alıcının ondan beklediği faydaları ortadan kaldıran veya önemli ölçüde azaltan maddi, hukuki ya da ekonomik ayıpların bulunmasından da sorumlu olur. Satıcı, bu ayıpların varlığını bilmeseyse bile onlardan sorumludur(TBK m. 219). Taşınmaz satışının geçerli olabilmesi için, sözleşmenin resmî şekilde düzenlenmesi şarttır(TBK m. 237/1).

Pazarlık yoluyla paraya çevirmeye, satım sözleşmesi hükümlerinin uygulanmasının en önemli sonucu taşınırlarda malın mülkiyetinin teslim, taşınmazlarda ise tescille kazanılmasıdır⁵³⁷.

Pazarlık yoluyla paraya çevirmeye, satım sözleşmesi hükümlerinin uygulanmasının kabul edilmesi durumunda, bu satışın feshi için İcra ve İflas Kanunu'nun 134. maddesi uygulanmaz ve bu halde, Türk Borçlar Kanunu'nun 281. maddesinin⁵³⁸ uygulanması⁵³⁹ ve pazarlıkla satışın iptalinin genel mahkemelerden istenmesi gerekir⁵⁴⁰. Ancak doktrinde Kuru pazarlıkla paraya çevirmeye Türk Borçlar Kanunu hükümlerinin uygulanması gerektiğini belirttikten sonra, pazarlıkla paraya çevirmenin feshinin şikâyet yoluyla 10 gün içinde icra mahkemesinden istenmesi gerektiğini belirtmiştir⁵⁴¹.

⁵³⁷ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 318, 587; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 354; Kuru, C. 2, s. 1220; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 229; Berkin, İcra, s. 312; Gürdoğan, İcra, s. 103; Ulukapı, İcra ve İflas, s. 126.

⁵³⁸ Hukuka veya ahlaka aykırı yollara başvuru ile ihalenin gerçekleştirilmesi sağlanmışsa her ilgili, iptal sebebini öğrendiği günden başlayarak on gün ve her hâlde ihale tarihini izleyen bir yıl içinde ihalenin iptalini mahkemeden isteyebilir(TBK m. 281).

⁵³⁹ Kuru, C. 2, s. 1220. Y12HD, T. 25.01.1984, E. 1983/10327, K. 1984/555, Uyar, C. 6, s. 9459.

⁵⁴⁰ “İİK’nda pazarlıkla satışın şekline ilişkin bir hüküm bulunmaması karşısında, pazarlıkla satışın normal bir satış olduğunun kabulünden hareketle bu satışın BK’nun 225 ve onu izleyen maddelerine göre genel mahkemelerden satışın iptali istenebilir.”, Y12HD, T. 22.04.2004, E. 3728, K. 10122, aynı doğrultuda YHGK, T. 08.11.1989, E. 12-413, K. 583, Uyar, C. 6, s. 9455.

⁵⁴¹ Kuru, C. 2, s. 1220. Y12HD, T. 20.09.1979, E. 8137, K. 7021, Uyar, C. 6, s. 9455-9456. Şikâyet süresinin 7 gün olacağı yönünde Y12HD, T. 01.03.2001, E. 2888, K. 3853, Uyar, C. 6, s. 9457.

b. Pazarlık Yoluyla Paraya Çevirmeye İcra ve İflas Kanunu Hükümlerinin Uygulanması

Doktrinde diğer bir görüşü savunanlara göre pazarlık yoluyla paraya çevirmeye İcra ve İflas Kanunu'nun açık artırma yoluyla paraya çevirmeyi ayrıntılı olarak düzenleyen hükümlerinin yapısına uygun düştüğü ölçüde uygulanması gerekir⁵⁴². Kanaatimizce de pazarlık yoluyla paraya çevirmeye İcra ve İflas Kanunu'nun açık artırma suretiyle paraya çevirmeyi düzenleyen hükümler uygun düştüğü ölçüde kıyas yoluyla uygulanmalıdır. Zira yukarıda pazarlık yoluyla paraya çevirmenin hukuki niteliğini açıklarken belirttiğimiz gibi, pazarlık yoluyla paraya çevirme açık artırma yoluyla paraya çevirmede olduğu gibi icra ve iflas memurları tarafında yerine getirilen kamusal bir işlemdir. Ayrıca İcra ve İflas Kanunu'nun 98/2 hükmüne göre icra dairesi tarafından pazarlık suretiyle yapılan paraya çevirme resmi artırma hükmündedir.

Pazarlık yoluyla paraya çevirmeye İcra ve İflas Kanunu hükümleri uygulanması gerektiğini belirttikten sonra, bu paraya çevirmenin tüm aşamalarının nasıl gerçekleşeceğini inceleyelim.

aa) Pazarlık Suretiyle Paraya Çevirmenin İlanı

Haciz yoluyla takipte taşınırılar bakımından pazarlık yoluyla paraya çevirmenin ilanın yapılması bakımından İcra ve İflas Kanunu'nun 114. maddesi yapısına uygun düştüğü ölçüde kıyas yoluyla uygulanabilir⁵⁴³. O yüzden açık artırma yoluyla paraya çevirme bölümünde ilan hakkında belirttiklerimiz burası için de geçerli olacaktır. Ancak İcra ve İflas Kanunu'nun 119. maddesinde sayılan beş ayrı hal için paraya çevirmenin ilanı değişiklik gösterebilir. 2. ve 3. hal olan yani borsa veya piyasada fiyatı bulunan kıymetli evrak veya diğer mallar için o günün piyasasında mukarrer fiyat teklif edilirse ve artırmada maden kıymetini bulmamış olan altın ve gümüş eşyaya bu kıymet verilirse pazarlık yoluyla paraya çevrilecek olan hallerde, eğer bu mallara 3. kişiler bu fiyatları teklif ederlerse paraya çevirme ilan edilmeden bu kişilere pazarlık yoluyla o mal verilebilecektir. Ancak bu mallara fiyat teklif edilmediği halde icra müdürü pazarlık

⁵⁴² Arslan, s. 61, 67; Ulukapı, İcra ve İflas, s. 125; Gürdoğan, İcra, s. 103, Ansay, İcra ve İflas, s. 162; Sabri Şakir Ansay, "Menkul Mallarda Mülkiyetin ve Hasarın İntikali Hakkında Muhtelif Sistemler Arasında Bir Mukayese", AÜHFD, Y. 1953, C. 10, S. 1-4, s. 451; Erturgut, s. 182; Postacioğlu, İflas, s. 176; Üstündağ, İflas, s. 191; Özmumcu, s. 78-79; Altay, İflas, C. II, s. 1681.

⁵⁴³ Özmumcu, s. 273; Erturgut, s. 185.

yoluyla paraya çevirmeyi ilan edebilir. Aynı zamanda bu ilanla birlikte kanaatimizce icra müdürü bu tür malların sürekli satışının yapıldığı mekânlara bu paraya çevirmenin ilanının birer örneğini gönderip, bu tür mallara daha fazla alıcı çıkmasını sağlayabilir.

Pazarlık yoluyla paraya çevrilebilecek haller arasında 1. durumda yani bütün ilgililerin pazarlıkla paraya çevirmeye rıza göstermeleri halinde ve 5. durumda hacizli taşınır malın değerinin belirli bir miktarın altında olması durumunda İcra ve İflas Kanunu'nun 114. maddesinde düzenlenmiş paraya çevirmenin ilanı yapılabilir. Ancak taşınır malın değerinin belirli bir miktarın altında olması durumunda ilan masraflarının aşırı derecede olmamasına dikkat edilmelidir. Zira bu tür malların pazarlık yoluyla paraya çevrilmesini amacı, zaten değeri fazla olmayan bu malların paraya çevrilmesinde fazla masraf yapmaktan kaçınılmalıdır⁵⁴⁴.

Kıymeti süratle düşen veyahut muhafazası masraflı olan malların pazarlık yoluyla paraya çevrilmesinin ilanında ise, olayın ciddiyetine göre resmi ilandan vazgeçilebilmelidir⁵⁴⁵.

Taşınmaz malların açık artırma ilanlarının birer örneğinin borçluya, alacaklıya ve diğer ilgililere tebliğini düzenleyen İcra ve İflas Kanunu'nun 127. maddesinin benzerinin taşınırınların açık artırma yoluyla paraya çevrilmesinde düzenlenmediğinden, pazarlık yoluyla paraya çevirme ilanının ayrıca borçluya, alacaklıya ve diğer ilgililere ayrıca tebliğine zorunluluk yoktur⁵⁴⁶.

İflas yoluyla takipte ise pazarlık yoluyla paraya çevirmenin ilanında ise, İcra ve İflas Kanunu'nun 242. maddesi kıyas yoluyla uygulanabilir⁵⁴⁷. Kıymeti süratle düşen veyahut muhafazası masraflı olan malların pazarlık yoluyla paraya çevrilmesinin ilanında ise, olayın ciddiyetine göre resmi ilandan vazgeçilebilmelidir.

Taşınırın ve taşınmazın pazarlıkla paraya çevrilmesi şartnamesi de hazırlanmalıdır(İİY m. 47, 49 kıyasen). İflas yolu ile takipte mükellefiyetler listesi düzenlenmez. Sıra cetveli mükellefiyetler listesi niteliğindedir.

⁵⁴⁴ Gazete yoluyla paraya çevirmenin ilanı yapılmamalıdır. Özmumcu'ya göre bu maksatla ilgililer de tebliğine gerek yoktur, Özmumcu, s. 274.

⁵⁴⁵ Özmumcu, s. 274.

⁵⁴⁶ "Satış ilanının ilgililere tebliğine karar verilmesi, ivedi satış kararı ile bağdaşmaz.", Y12HD, T. 21.10.1998, E. 10168, K. 11230, Uyar, C. 6, s. 9457-9458.

⁵⁴⁷ Özmumcu, s. 353-354.

bb) Pazarlık Suretiyle Paraya Çevirmenin Yapılması

Yukarıda belirttiğimiz gibi pazarlık yoluyla paraya çevrilmenin nasıl yapılacağı kanunda düzenlenmemiştir. Ancak bu durumda açık artırma yoluyla paraya çevirmenin yapılma usulünün pazarlık yoluyla paraya çevirmeye uygulanması da düşünülemez. Çünkü paraya çevirme şekilleri birbirinden farklıdır⁵⁴⁸.

İcra ve iflas memurları tüm tarafların menfaatlerini dikkate alarak pazarlık yoluyla paraya çevirmeyi gerçekleştirecektir⁵⁴⁹. İcra ve iflas memurları en az masrafla en yüksek değeri elde etmeye çalışmalıdır. Her ne kadar İcra ve İflas Kanunu pazarlık yoluyla paraya çevirmeyi açık artırma yoluyla paraya çevirmede olduğu gibi düzenleme getirilmemiş olsa da ve prosedür şartlarına bağlamamış olsa da, icra ve iflas memurları özel hukuk anlamında bir satıcı kadar serbestiye sahip değildirler. Tarafların menfaatlerini gözeterek bu paraya çevirmeyi gerçekleştirecektir.

Haciz yoluyla takipte tüm ilgililer ve iflas yoluyla takipte alacaklılar toplantısında pazarlık suretiyle paraya çevirmenin belirli şartlarla yapılması kararlaştırılabilir. Özellikle satış bedelinin peşin alınması, belli bir miktarının peşin verilmesini veya satışın belirli bir miktarın altında yapılmaması gibi şartlar belirleyebilirler. İcra ve İflas memurları bu şartları göz önüne alarak pazarlık yoluyla paraya çevirmeyi gerçekleştirmelidirler⁵⁵⁰.

Borsa veya piyasada fiyatı bulunan kıymetli evrak veya diğer mallar için o günün piyasasında mukarrer fiyat teklif edilirse(İİK m. 119/2, 229/2), icra müdürü taşınır malı pazarlıkla paraya çevirebilecektir. Yani bu mallara, kanunun lafzını dikkate alırsak icra dairesine bu malları almak isteyen kişiler borsa veya piyasa fiyatını teklif edecek, icra müdürü bu teklif üzerine pazarlıkla paraya çevirmeyi gerçekleştirecektir. Kanaatimizce bu duruma özgü olarak İcra ve İflas Kanunu'nda Amme Alacaklarının Tahsili Hakkında Kanun'un 85/1. maddesinde düzenlemeye benzer bir durum yer alabilir. Bu maddeye göre borsası bulunan mallar ilgili borsada satılabilir(AATHK m. 85/1). Yani borsası bulunan mala daha teklif yapılmadan, bu malların borsasında satışı yapılabilir.

⁵⁴⁸ Erturgut, s. 186.

⁵⁴⁹ Erturgut, s. 186; Arslan, s. 61.

⁵⁵⁰ Altay, İflas, C. II, s. 1679.

Artırmada maden kıymetini bulmamış olan altın ve gümüş eşyaya bu kıymet verilirse, icra müdürü pazarlıkla paraya çevirmeyi gerçekleştirecektir. Yukarıda belirttiğimiz gibi bu durumda icra müdürü altın veya gümüş eşyanın sürekli alınıp satıldığı yerlere bu mallara götürüp orda bu mallara maden değerinin bulunmasına çalışabilmelidir. En azından oralara bu tür malların haczedildiği ve isteyen ilgililere bu malların pazarlıkla satılabileceğine dair ilanlar asılabilir.

İcra ve iflas memurları kıymeti süratle düşen veyahut muhafazası masraflı olan malların, pazarlıkla paraya çevrilmesini her zaman yapabilir⁵⁵¹. Bunlar icra ve iflas memurlarınca paraya çevrilmesi en uygun ve çabuk olacak yerde pazarlık yoluyla paraya çevrilmelidirler.

Uygun teklif bulunamadığı takdirde, açık artırma yoluyla paraya çevirmede olduğu gibi, ikinci bir pazarlık yoluyla paraya çevirme imkânı değerlendirilebilir⁵⁵². Çünkü ilk defa bir araya gelen kişilerin bu sayede biraz daha düşünme fırsatı bulmaları söz konusu olacak ve yeni tekliflerle gelme durumu söz konusu olabilecektir⁵⁵³.

Açık artırma yoluyla paraya çevirmede geçerli olan karşılama prensibi, pazarlık yoluyla paraya çevirme de geçerli olmayacaktır⁵⁵⁴.

Eğer ikinci olarak yapılan pazarlık yoluyla paraya çevirme girişiminden de sonuç alınamazsa, paraya çevirme talebinin düştüğü kabul edilmelidir⁵⁵⁵. Ancak icra memurunun kendiliğinden karar verdiği kıymeti süratle düşen veyahut muhafazası masraflı olan malların paraya çevrilmesinde, bu tür malların paraya çevrilmesine kadar paraya çevirme devam etmelidir⁵⁵⁶.

Pazarlıkla paraya çevirmenin sonucunda bir tutanak düzenlenmelidir⁵⁵⁷.

cc) Pazarlık Suretiyle Paraya Çevirmenin Yapılmasının Sonucu

Pazarlık yoluyla paraya çevirme sonucu mala uygun teklifi veren kişinin malın bedelini kural olarak peşin vermesi gerekir. Ancak açık artırmada olduğu gibi icra

⁵⁵¹ İflasta birinci alacaklılar toplantısında karar verilmesi koşuluyla(İİK m. 224).

⁵⁵² Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 354; Erturgut, s. 187.

⁵⁵³ Erturgut, s. 187.

⁵⁵⁴ Erturgut, s. 182.

⁵⁵⁵ Erturgut, s. 187.

⁵⁵⁶ Erturgut, s. 189.

⁵⁵⁷ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 354; Erturgut, s. 191; Altay, İflas, C. II, s. 1680.

memuru alıcıya yedi günü geçmemek üzere süre verebilir⁵⁵⁸. İflas idaresi de alıcıya yedi ve on günlük süreler verebilmelidir. Açık artırmada uygulandığı gibi malın bedeli verilmeden mal alıcıya teslim ve onun adına tescil edilmemelidir⁵⁵⁹. Pazarlık yoluyla paraya çevirmede, belediyece bir hizmet getirilmesi söz konusu olmadığından, tellâliye resmi istenemez⁵⁶⁰.

Haciz yoluyla takipte tüm ilgililer ve iflas yoluyla takipte alacaklılar toplantısında pazarlık suretiyle paraya çevirmenin belirli şartlarla yapılması kararlaştırılabilir. Özellikle satış bedelinin peşin alınması, belli bir miktarının peşin verilmesini kararlaştırılabilir. Bu duruma icra ve iflas müdürleri, iflas idaresi uygun davranmak zorundadırlar.

Hem taşınır hem de taşınmazlar bakımından mülkiyetin kazanılması pazarlıkla paraya çevrilmenin gerçekleştiği andan itibaren olacaktır⁵⁶¹.

Eğer pazarlıkla paraya çevirme sonucu malın bedeli ödenmezse, açık artırma yoluyla paraya çevirmede olduğu gibi, mal yeniden pazarlık yoluyla paraya çevirmeye çıkarılabilmelidir. Burada da İcra ve İflas Kanunu'nun 118 ve 133. maddeleri kıyasen uygulanmalıdır. Ancak sorumluluğun bu maddelere göre olabilmesi için iki paraya çevirme şeklinin de aynı olması gerekir. Farklı ise bu durumda pazarlık sonucu alınan malın bedelini ödemeyenler Türk Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinde düzenlenen haksız fiil hükümlerine göre sorumlu olmalıdır⁵⁶².

II. ALACAKLARIN PARAYA ÇEVİRİLMESİ

A. Genel Olarak

Bu başlık altında inceleme konusu yapacağımız hususlar İcra ve İflas Kanunu'nun 89, 90, 106 ve 120 ile 229, 245 ve 309/ğ. maddelerinde düzenlenmiştir. İcra ve İflas Kanunu'nun 89, 90, 106 ve 120. maddeleri cüzi takip (haciz) yolu için 229 ve 245. maddelerinde yer alan düzenleme ise külli takip (iflas) yolu için ve 309/ğ maddesi ise malvarlığının terki suretiyle konkordatoda geçerlidir. Haczedilen malların paraya çevrilmesi kural olarak açık artırma yoluyla olur. Ancak, taşınırlar ve taşınır

⁵⁵⁸ Kuru, C. 2, s. 1219; Erturgut, s. 188.

⁵⁵⁹ Erturgut, s. 188.

⁵⁶⁰ Y12HD, T. 02.05.1985, E. 1984/14445, K. 4216, Uyar, C. 6, s. 9458.

⁵⁶¹ Arslan, s. 62; Postacioğlu, İflas, s. 176.

⁵⁶² Erturgut, s. 189.

hükümünde kabul edilen alacaklar (İİK m. 106/2) bakımından, istisnai olarak pazarlık yoluyla pazarlık yoluyla (İİK m. 119) paraya çevrilme imkânı kabul edilmiştir⁵⁶³. Borçlunun alacağı itibari herkesçe bilinen kimselerde olup, çekişmeli de değilse artırma ile paraya çevrilebilir⁵⁶⁴. Bu durumlardan başka İcra ve İflas Kanunu'nda 89 ve 120 ile 229, 245 ve 309/ğ. maddeleri düzenlenmiştir.

Biz incelememizde alacakların paraya çevrilmesini yukarıda belirttiğimiz maddeler çerçevesinde haciz yoluyla takip, iflas yoluyla takip ve malvarlığının terki suretiyle konkordato olarak inceleyeceğiz.

B. Haciz Yoluyla Takipte Alacakların Paraya Çevrilmesi

Haciz yoluyla alacakların paraya çevrilmesi ile ilgili İcra ve İflas Kanunu'nda 89, 90, 106, 119 ve 120. maddelerde hükümler vardır⁵⁶⁵.

Borçlunun üçüncü kişilerdeki alacakları İcra ve İflas Kanunu'nun 89. maddesine göre haczedilecektir ve aynı maddeye göre tahsil edilecektir. Bu maddeye değinirsek; hamiline ait olmayan veya cirosu kabil bir senetle müstenit bulunmayan alacak veya sair bir talep hakkı veya borçlunun üçüncü şahıs elindeki taşınır bir malı haczedilirse icra memuru; borçlu olan hakiki veya hükmi şahsa bundan böyle borcunu ancak icra dairesine ödeyebileceğini ve takip borçlusuna yapılan ödemenin muteber olmadığını veya malı elinde bulunduran üçüncü şahsa bundan böyle taşınır malı ancak icra dairesine teslim edebileceğini, malı takip borçlusuna vermemesini, aksi takdirde malın bedelini icra dairesine ödemek zorunda kalacağını bildirir (Haciz ihbarnamesi). Bu haciz ihbarnamesinde, ayrıca 2, 3 ve 4 üncü fıkra hükümleri de üçüncü şahsa bildirilir (İİK m. 89/1).

Üçüncü şahıs; borcu olmadığı veya malın yedinde bulunmadığı veya haciz ihbarnamesinin tebliğinden önce borç ödenmiş veya mal istihlak edilmiş veya kusuru olmaksızın telef olmuş veya malın borçluya ait olmadığı veya malın kendisine rehnedilmiş olduğu veya alacak borçluya veya emrettiği yere verilmiş olduğu gibi bir iddiada ise, keyfiyeti, haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde icra dairesine yazılı veya sözlü olarak bildirmeye mecburdur (İİK m. 89/2).

⁵⁶³ Bulut, s. 23; Belgesay, İcra, s. 319-320; Murat Yavaş, Borçlunun Üçüncü Şahıslardaki Mal, Hak ve Alacaklarının Haczi, Arıkan Basım, İstanbul 2005, s. 195.

⁵⁶⁴ Belgesay, İcra, s. 320.

⁵⁶⁵ Ahmet Cahit İyilikli, Haciz İhbarnameleri, Yetkin Yayınları, Ankara 2012, s. 306.

Üçüncü şahıs, haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde itiraz etmezse, mal yedinde veya borç zimmetinde sayılır ve kendisine gönderilen haciz ihbarnamesine süresinde itiraz etmediği, bu nedenle de malın yedinde veya borcun zimmetinde sayıldığı ikinci bir ihbarname ile bildirilir. Bu ikinci ihbarnamede ayrıca, üçüncü şahsın ihbarnamenin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde ikinci fıkrada belirtilen sebeplerle itirazda bulunması, itirazda bulunmadığı takdirde zimmetinde sayılan borcu icra dairesine ödemesi veya yedinde sayılan malı icra dairesine teslim etmesi istenir. İkinci ihbarnameye süresi içinde itiraz etmeyen ve zimmetinde sayılan borcu icra dairesine ödemeyen veya yedinde sayılan malı icra dairesine teslim etmeyen üçüncü şahsa onbeş gün içinde parayı icra dairesine ödemesi veya yedinde sayılan malı teslim etmesi yahut bu süre içinde menfi tespit davası açması, aksi takdirde zimmetinde sayılan borcu ödemeye veya yedinde sayılan malı teslim zorlanacağı bildirilir. Bu bildirimi alan üçüncü şahıs, icra takibinin yapıldığı veya yerleşim yerinin bulunduğu yer mahkemesinde süresi içinde menfi tespit davası açtığına dair belgeyi bildirim yapıldığı tarihten itibaren yirmi gün içinde ilgili icra dairesine teslim ettiği takdirde, hakkında yürütülen cebri icra işlemleri menfi tespit davası sonunda verilen kararın kesinleşmesine kadar durur. Bu süre içinde 106 ncı maddede belirtilen süreler işlemez. Bu davada üçüncü şahıs, takip borçlusuna borçlu olmadığını veya malın takip borçlusuna ait olmadığını ispat etmeye mecburdur. Üçüncü şahıs açtığı bu davayı kaybederse, mahkemece, dava konusu şeyin yüzde yirmisinden aşağı olmamak üzere bir tazminata mahkûm edilir. Bu fıkra göre açılacak menfi tespit davaları maktu harca tabidir(İİK m. 89/3).

Üçüncü şahıs, haciz ihbarnamesine müddeti içinde itiraz ederse, alacaklı, üçüncü şahsın verdiği cevabın aksini tetkik merciinde ispat ederek üçüncü şahsın 338 inci maddenin 1 inci fıkrası hükmüne göre cezalandırılmasını ve ayrıca tazminata mahkûm edilmesini isteyebilir. Tetkik mercii, tazminat hakkındaki davayı genel hükümlere göre halleder. Üçüncü şahıs, kusuru olmaksızın bir mani sebebiyle müddeti içinde haciz ihbarnamesine itiraz etmediği takdirde 65 inci madde hükmü uygulanır. Her hâlde üçüncü şahıs, borçlu ile kötü niyetli alacaklıya karşı dava açarak ödemek zorunda kaldığı paranın veya teslim ettiği malın iadesini isteyebilir. Malın teslimi mümkün olmazsa, alacaklı tetkik merciine müracaatla değerini üçüncü şahsa ödetmek hakkını haizdir(İİK m. 89/4,5,6). Ancak haczedilen alacakların paraya çevrilmesi, İcra ve İflas

Kanunu'nun 89. maddesinden ayrı olarak, tekrar düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu düzenlemeler, İcra ve İflas Kanunu'nun 89. maddesinin yanında haciz koyduran alacaklıya tanınmış ek imkânlardır ve alacaklı dilerse, İcra ve İflas Kanunu'nun 89. maddesinin uygulanmasını istemeden, haczedilen alacağın, taşınırılar hakkındaki hükümlere göre paraya çevrilmesini veya İcra ve İflas Kanunu'nun 120. maddesine göre kendisine devredilmesini isteyebilir⁵⁶⁶.

Borsada ve piyasada fiyatı olan veya cirosu kabil bir senede dayanana alacaklar pazarlık yoluyla paraya çevrilebilir veya borsadaki fiyatı üzerinden devredilebilir(İİK m. 119/2)⁵⁶⁷. Borsada fiyatı bulunmayan alacaklar ise iki türlü paraya çevrilebilir. Haczedilen alacağın açık artırma yolu ile paraya çevrilmesi mümkündür(İİK m. 106/2). Ancak alacağın vadesi gelmişse, paraya çevrilmesi söz konusu olmaz. Üçüncü kişiye haciz ihbarnamesi gönderilerek borcunu icra dairesine ödemesi istenir(İİK m. 89)⁵⁶⁸. İkinci ihbarnameye süresi içinde itiraz etmeyen ve zimmetinde sayılan borcu icra dairesine ödemeyen üçüncü şahsa 15 gün içinde paraya icra dairesine ödemesi veya bu süre içinde menfi tespit davası açması, aksi takdirde zimmetinde sayılan borcu ödemeye zorlanacağı bildirilir(İİK m. 89/3). Üçüncü kişi, zimmetinde sayılan parayı kendisine yapılan üçüncü bildirimle rağmen 15 gün içinde ödemezse ve de menfi tespit davası açmaz veya açtığı menfi tespit davasını kaybedip de davanın reddi kararı kesinleşirse, üçüncü kişi zimmetinde sayılan borcu ve ayrıca mahkûm edildiği tazminatı icra dairesine ödemek zorundadır(İİK m. 89/3). Ödemede bulunmayan üçüncü kişinin malları haczedilip paraya çevrilir ve icra takip dosyasına giren para, takip alacaklısına verilir⁵⁶⁹.

Üçüncü kişideki alacağın, aynı zamanda kıymetli evraka bağlı ise, bu durum biraz daha özellik arz eder ve bu durum İcra ve İflas Kanunu'nun 120. maddesinin uygulanmasına engel olmaz. Bu durumda söz konusu kıymetli evrakın icra memuru tarafından fiilen haczedilmesi gerekir(İİK m. 88/1)⁵⁷⁰. Ayrıca icra dairesi haczedilen

⁵⁶⁶ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 319; Yavaş, s. 195.

⁵⁶⁷ Üstündağ, İcra, s. 244; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 367; Muşul, C. I, s. 780; Kuru, C. 2, s. 1221; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 319; Belgesay, İcra, s. 319-320.

⁵⁶⁸ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 367; Muşul, C. I, s. 780; Kuru, C. 2, s. 1221; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 319; Belgesay, İcra, s. 320.

⁵⁶⁹ Muşul, C. I, s. 780.

⁵⁷⁰ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 367; Bulut, s. 34.

alacakların vadesi gelenlerin tahsiline çalışır ve gereken masrafların peşin ödenmesini isteyebilir(İİK m. 90).

Bundan başka, paraya çevirme yerine geçmek üzere, haczedilen alacakların haciz koyduran alacaklıya devri de ayrıca hükme bağlanmıştır(İİK m. 120). Bu paraya çevirme türü, borçlunun üçüncü kişi nezdindeki borsada veya piyasada fiyatı bulunmayan ihtilaflı veya vadesi henüz gelmemiş para alacakları hakkında düzenlenmiştir⁵⁷¹. Esasen, bu tür yani alacakların devri, paraya çevirme kuralının istisnasıdır⁵⁷². Yukarıda belirtilenler İcra ve İflas Kanunu'nun 89. maddesinin yanında, haciz koydurmuş alacaklıya tanınmış ek imkânlardır ve alacaklı dilerse İcra ve İflas Kanunu'nun 89. maddesini bir kenara bırakarak, haczedilen alacağın, menkuller hakkında hükümlere göre paraya çevrilmesini veya İcra ve İflas Kanunu'nun 120. maddesine göre kendilerine devredilmesini isteyebilirler. Üçüncü kişinin yedi gün içinde birinci haciz ihbarnamesine itiraz etmesi halinde, alacaklı icra mahkemesinde ceza ve tazminat davası açmak yoluna gitmeyerek, İcra ve İflas Kanunu'nun 120. maddesine göre haczedilen alacağı tahsil için devralmak yoluna başvurabilir⁵⁷³.

İcra ve İflas Kanunu'nun 89. maddesinin usulü, kendileri için daha elverişli, çabuk ve etkili bulunan alacaklılar, uygulamada hemen daima İcra ve İflas Kanunu'nun 89. maddesindeki yola başvurumaktadırlar. İcra ve İflas Kanunu'nun 120. maddesinin uygulaması çok azdır⁵⁷⁴. Çünkü İcra ve İflas Kanunu'nun 89. Maddesinin yegâne fonksiyonu, üçüncü kişideki alacağın tahsil edilerek, alacaklının tatmin edilmesine hazır tutmak olmasına rağmen, maddede yapılan değişiklikler ve mevcut haliyle üçüncü kişilerdeki alacağın tahsil edilebilmesi imkânı ile birlikte İcra ve İflas Kanunu'nun 120. maddesi işlerliğini kaybetmiş ve İcra ve İflas Kanunu'nun 89. maddesi daha pratik hale gelmiştir⁵⁷⁵. Yalnız, bir yıl içinde icra mahkemesinde ceza ve tazminat davası açmamış

⁵⁷¹ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 230; Bulut, s. 31-33; İyilikli, s. 307; İcra ve İflas Kanunu'nun 120. maddesinin ilk fıkrasını sadece para alacakları, ikinci fıkrasını ise tüm alacak hakları bakımından uygulanabilir kabul etmenin yerinde olacağı.", Bulut, s. 33; "Alacağın ihtilaflı olup olmamasının İcra ve İflas Kanunu'nun 120. maddesinin uygulanması bakımından önemi yoktur.", Bulut, s. 34.

⁵⁷² Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 230.

⁵⁷³ Kuru, C. 2, s. 1221; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 319; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 367; Üstündağ, İcra, s. 244; İyilikli, s. 306.

⁵⁷⁴ Kuru, C. 2, s. 1221-1222; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 319; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 230-231; Üstündağ, İcra, s. 244; Yavaş, s. 196; Üstündağ, İcra ve İflas Kanunu'nun 89. maddesinin alacaklıya geniş imkanlar vermesine rağmen, 120. maddenin hatalı olarak kanunumuzda muhafaza edildiğini belirtmiştir, Üstündağ, İcra, s. 244.

⁵⁷⁵ İyilikli, s. 307.

olan alacaklı, zamanaşımı süresi içinde, İcra ve İflas Kanunu'nun 120. maddesinin 2. fıkrasına göre genel mahkemelerde alacak davası yoluna gitmelidir⁵⁷⁶.

Alacakların devri, ifa yerine(alacağın ödeme yerine geçmek üzere) veya ifa uğruna(alacağın tahsil için devri) olmak üzere iki türlü olabilir⁵⁷⁷.

1. Alacağın Ödeme Yerine Geçmek Üzere Devri

Takip edilen alacak çekişmesiz ve borçlunu ödeme gücü varsa, alacağın ödeme yerine geçmek üzere devri prosedürü uygulanabilir⁵⁷⁸.

Hacze iştirak eden bütün alacaklılar muvafakat ederlerse borçlunun borsada ve piyasada fiyatı olmayan alacakları, ödeme yerine geçmek üzere itibari kıymetleriyle kendilerine veya hesaplarına olarak içlerinden birine veya birkaçına devredilir. Bu halde alacaklılar, alacakları nispetinde borçlunun haklarına halef olurlar(İİK m. 120/1)⁵⁷⁹. Alacağın ödeme yerine devredilebilmesi için hacze iştirak etmiş olan kesin ve geçici haciz sahibi bütün alacaklıların rızası şarttır⁵⁸⁰. Ancak alacak bu şekilde yalnız kesin haciz sahibi alacaklılara devredilebilir. Geçici haciz sahibi bir alacaklının devir için rızası şartsa da, kendisine ödeme yerine geçmek üzere bir devir yapılamaz⁵⁸¹. İcra ve İflas Kanunu'nun 120. maddesi çerçevesinde alacaklılardan birinin ileri sürdüğü talebi, icra memuru reddederse red kararı şikâyet konusu yapılabilir⁵⁸².

İcra müdürü, haczedilen alacağın takip alacaklısına devredildiğini üçüncü kişiye bildirir ve haczedilen alacağı ödeme yerine geçmek üzere devralmış olan alacaklıya veya alacaklılara, alacağın devredildiğini bildiren bir belge verir. Bundan başka, icra müdürü takip borçlusundan varsa alacak senedini alıp, bu senedi alacağı devralmış olan alacaklıya veya alacaklılara verir⁵⁸³.

⁵⁷⁶ Kuru, C. 2, s. 1221-1222; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 319.

⁵⁷⁷ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 231.

⁵⁷⁸ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 367.

⁵⁷⁹ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 367; Kuru, C. 2, s. 1222; Yılmaz, Takipli Katılma, s. 310; Yılmaz, Takipsiz Katılma, s. 391; Akcan, s. 180,279; Akcan, s. 180.

⁵⁸⁰ “Bu alacaklılar kavramına, mahcuzun satılması halinde elde edilen paradan doğrudan doğruya veya önceki haciz alacaklıların alacağının ödenmesinden sonra tatmin edilmek hususunda bir talep hakkına sahip olanlar anlaşılmalıdır. Bakiyeden hisse alamayacağı anlaşılan alacaklıların muvafakati gerekli değildir.”, Üstündağ, İcra, s. 245-246; Belgesay, İcra, s. 320; Postacıoğlu, İcra, s. 449.

⁵⁸¹ Kuru, C. 2, s. 1222; Belgesay, İcra, s. 320.

⁵⁸² Postacıoğlu, İcra, s. 449.

⁵⁸³ Kuru, C. 2, s. 1222; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 320; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 367-368; Belgesay, İcra, s. 320.

Alacağın bu şekilde devri, borçlar hukuku anlamında ifa yerine geçer ve Türk Borçlar Kanunu'nun 185. maddesine göre kanun gereğince meydana gelen bir alacak temlikidir. Bu şekilde alacağı devralmış olan alacaklı veya alacaklılar, alacakları oranında borçlunun haklarına halef olurlar(İİK m. 120/1). Bununla takip alacaklısının alacağı, devraldığı alacak miktarında ödenmiş sayılır ve icra takibi de bu oranda sona ermiş olur⁵⁸⁴. Bunun için, haczedilen ve devir alınan alacağın, borçlusu tarafından ödenmesini beklemeye gerek yoktur⁵⁸⁵. Devredilen veya temlik edilen alacak, alacaklılar arasında müşterektir⁵⁸⁶. Fakat bu sonucun meydana gelebilmesi için, devrolunana alacağın hukuken mevcut olması gerekir. Eğer devredilen alacak hiç doğmamış veya devirden(hacizden) önce itfa edilmiş ve bu nedenle sona ermiş bulunuyorsa, o zaman alacağın devrinin yukarıda belirtilen sonucu meydana getirmesine imkân yoktur. Bu halde alacak hiç devredilmemiş sayılır⁵⁸⁷. Ancak alacaklı veya alacaklılar, devraldıkları veya temellük ettikleri alacağın borçlusunu takip etmekte serbesttirler. Devir veya temellük edilen alacak hukuken mevcut olduğu takdirde, alacaklı veya alacaklılar takip yapmazlar ya da yaptıkları takipten sonuç alamazlarsa, takip borçlusuna rücu edemezler⁵⁸⁸.

Ayrıca, alacağı devralan alacaklı, hacizli alacağın borçlusu üçüncü kişiye karşı, başkaca bir işleme gerek olmadan, dava hakkına da haizdir⁵⁸⁹.

2. Alacağın Tahsil İçin Devri

Alacağın ödeme yerine geçmek üzere devrinin, takip edilen alacağı sona erdirici etkisinden dolayı, bu şekilde bir devir daha çok çekişmesiz ve borçlunun ödeme gücü olan alacaklarda söz konusu olabilir. Eğer alacak çekişmeli ise ve borçluda bu alacağı takip etmiyorsa, o zaman başvurulacak yol, daha çok tahsil için devri yolu yani alacaklının takip yetkisinin devri yoluyla olacaktır(İİK m. 120/2, 245)⁵⁹⁰. Takip

⁵⁸⁴ Kuru, C. 2, s. 1222; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 320; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 367; Üstündağ, İcra, s. 245.

⁵⁸⁵ Postacıoğlu, İcra, s. 449.

⁵⁸⁶ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 367-368.

⁵⁸⁷ Kuru, C. 2, s. 1222-1223; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 319; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 231; Üstündağ, İcra, s. 245; Postacıoğlu, İcra, s. 449; "Alacağın mevcut olduğu hususunun ispatı takip borçlusuna düşer.", Postacıoğlu, İcra, s. 449.

⁵⁸⁸ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 368.

⁵⁸⁹ Postacıoğlu, İcra, s. 450.

⁵⁹⁰ Kuru, C. 2, s. 1223; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 320; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 368; Üstündağ, İcra, s. 246; "Bu durum iflasta İcra ve İflas Kanunu'nun 245. maddesine tekabül eder.", Üstündağ, İcra, s. 246.

borçlusu ile devralan arasındaki ilişkide, devralan alacaklı sıfat sahibi değildir, dava takip yetkisi kendisine kanunen devredilmiştir⁵⁹¹. Bu davada dava edilen üçüncü kişi durumunda olan borçlu, kendi alacaklısına karşı hangi savunmaları ileri sürebiliyorsa, aynı savunma sebeplerini davacı takip alacaklısına karşı da ileri sürebilecektir⁵⁹².

Aynı suretle hacze iştirak edenlerin hepsi veya içlerinden birisi borçlunun üçüncü bir şahıstaki alacağının tahsilini veya böyle bir şahsa karşı haiz olduğu dava hakkının kullanılmasını, masraf kendilerine ait olmak ve fakat haklarına hanel gelmemek şartıyla üzerlerine alabilirler(İİK m. 120/1). Alacaklıların masa tarafından neticelendirilmesine lüzum görmedikleri bir iddianın takibi hakkı isteyen alacaklıya devrolunur(İİK m. 245). Bu yapılacak temlikler, birden fazla alacaklıya yapılmışsa, onlar bu davada, dava arkadaşı olarak hareket edeceklerdir⁵⁹³. Bu maddeye göre alınan yetki başkasına devredilemez⁵⁹⁴.

Burada alacaklı borçlunun üçüncü kişideki alacağını ödeme yerine geçmek üzere değil, tahsil için devralmaktadır. Alacağı tahsil için devralan alacaklı, borçlunun haklarına hanel olmaz, sadece o alacağı tahsil edebilmek için davayı takip yetkisi kazanır⁵⁹⁵. Yani, alacağı tahsil için borçlu adına üçüncü kişiye karşı, icra takibi yapabilir veya dava açabilir⁵⁹⁶. Alacağı tahsil için devralan alacaklının, takip borçlusuna karşı olan haklarına hanel gelmez(İİK m. 120/2), yani alacaklının alacağı ödenmiş sayılmaz. Bu alacak, devrolunana alacağın tahsil edilip bundan devralan alacaklının alacağının ödenmesine kadar mevcut olmakta devam eder⁵⁹⁷. Alacaklının alacağı ancak tahsil ettiği oranda sonra erer⁵⁹⁸.

İcra dairesi, alacağı tahsil için devralan alacaklıya, alacağın tahsili için gerekli işlemleri yapmaya yetkili olduğu hakkında bir belge verir. Alacaklı, bu belge ile üçüncü kişiye karşı icra takibi yapabilir veya dava açabilir. Alacağın tahsili için yapılan bütün giderler, takip veya dava giderleri, alacağı tahsil için devralan alacaklıya aittir(İİK m.

⁵⁹¹ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 232.

⁵⁹² Üstündağ, İcra, s. 246.

⁵⁹³ Üstündağ, İcra, s. 246.

⁵⁹⁴ İyilikli, s. 307.

⁵⁹⁵ Fakat Kuru burada borçluyu temsil yetkisi kazanır demektedir, Kuru, C. 2, s. 1224-1225; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 320.

⁵⁹⁶ Kuru, C. 2, s. 1224; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 368.

⁵⁹⁷ Kuru, C. 2, s. 1224-1225; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 320; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 368; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 232; Üstündağ, İcra, s. 246; Postacıoğlu, İcra, s. 450.

⁵⁹⁸ Üstündağ, İcra, s. 246.

120/2). Ancak bu suretle elde edilecek para ilk önce üzerlerine alanların alacak ve masraflarının ödenmesine karşılık tutulur(İİK m. 120/3). Bundan sonra bir para artarsa, o hacze iştirak etmiş ya da iştirak edemediğinden bakiye alacağa haciz koydurmuş alacaklılara ödenir. Eğer bundan da geriye para artarsa, bu para takip borçlusuna verilir⁵⁹⁹. Ancak, alacağı tahsil için devralan alacaklının yaptığı takip ve açtığı dava sonuçsuz kalırsa, devralan alacaklı, yapmış olduğu takip veya dava giderlerine kendisi katlanır⁶⁰⁰. Devralan alacaklılar, takip borçlusuna ve diğer alacaklılara karşı takibi usulüne uygun bir şekilde yürütmekle sorumludurlar. Örneğin talebin zamanaşımına uğramasından dolayı davanın kaybı halinde, takip borçlusuna karşı sorumlu olacaktırlar⁶⁰¹.

Bu düzenlemeye benzer başka bir düzenleme İcra ve İflas Kanunu'nun 94/2. maddesinde yer almaktadır. Maddeye göre borçlunun reddetmediği miras veya başka bir sebeple iktisap eyleyip henüz tapuya veya gemi siciline tescil ettirmediği mülkiyet veya diğer aynı hakların borçlu namına tescili alacaklı tarafından istenebilir. Bu talep üzerine icra dairesi alacaklının bu muameleyi takip edebileceğini tapu veya gemi sicili dairesine ve icabında mahkemeye bildirir(İİK m. 94/2). İkinci fıkra hükmü, almaya hak kazandığı veya almakta bulunduğu emekli veya yetim maaşını istifa için icap eden yoklama muamelesini yaptırmayanlar hakkında yetkili makama bildirmek suretiyle tatbik olunur(İİK m. 94/4). Alacaklının bu sebeple yapacağı kanuni masraflar ayrıca takip ve hükme hacet kalmaksızın dairece borçludan tahsil olunur(İİK m. 94/5).

C. İflas Yoluyla Takipte

İflasta alacakların paraya çevrilmesi için iki madde vardır; İcra ve İflas Kanunu'nun 229 ve 245. maddeleri. İflasta İcra ve İflas Kanunu'nun 89. maddesi uygulanmaz⁶⁰². Hacizde olduğu gibi, iflasta da ilk önce müflisin üçüncü kişide alacakların çekişmeli olup olmadığının tespit edilmesi gerekir⁶⁰³. İflasta çekişmesiz alacaklar İcra ve İflas Kanunu'nun 219/3. maddesi uyarınca müflise borçlu olanlar tarafından adi tasfiyenin ilanından itibaren bir ay içinde iflas dairesine bildirmeleri

⁵⁹⁹ Kuru, C. 2, s. 1225; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 320; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 368.

⁶⁰⁰ Kuru, C. 2, s. 1225; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 368; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 232.

⁶⁰¹ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 232.

⁶⁰² Kuru, İflas, s. 330.

⁶⁰³ Kuru, İflas, s. 331.

öngörölmüştür. Çekişmesiz alacakların vadeleri gelmiş ise, İcra ve İflas Kanunu'nun 229/1. maddesi uyarınca takip veya dava yoluyla tahsil edilecektir. Vadesi gelmeyen çekişmesiz alacaklar, iflas idaresi alacaklılar toplantısından elde edeceği karar üzerine, borçlu ile alacak miktarından bazı fedakârlıklar yapmak suretiyle sulh sözleşmesi akdederek, bu gibi alacakların tahsilini gerçekleştirebilirler. Bu imkân sağlanmadığı takdirde ikinci alacaklılar toplantısı kararı ile iflas idaresince açık artırma veya pazarlıkla paraya çevrilebilecektir. Bu da mümkün olmazsa, vadesi gelmemiş çekişmesiz alacakların vadesinin gelmesini beklemek ve daha sonra tahsili yoluna gitmek zorunlu olacaktır⁶⁰⁴. İflas kapandıktan sonra vade gelince, iflas dairesi İcra ve İflas Kanunu'nun 255. maddesine göre alacağı tahsil edecek ve alacaklılara dağıtacaktır⁶⁰⁵.

Buna karşılık, çekişmeli alacaklar ya masa tarafından takip edilir, ya da İcra ve İflas Kanunu'nun 245. maddesi uyarınca, çekişmeli alacağın takibi yetkisi isteyen alacaklıya devredilebilir⁶⁰⁶. Mülkiyeti uyuşmazlık konusu olan aktiflerin takip ve tahsili yetkisi, ikinci alacaklılar toplantısına verilmiştir. İcra ve İflas Kanunu'nun 194. maddesine göre iflasın açıldığı anda devam etmekte olan davalar, ikinci alacaklılar toplantısından on gün sonrasına kadar bekletilecektir. İkinci alacaklılar toplantısı derdest davalara masa tarafından devam edilip edilmeyeceğine karar vermek zorundadır. Alacaklılar toplantısında derdest bir davanın masa tarafından sürdürülmesinde veya masanın aktifine ilişkin yeni bir dava veya takip başlatılmasının yararlarına aykırı görerek, söz konusu dava ve takiplerin masa tarafından devam edilmemesine, ya da yeni bir dava veya takibin başlatılmamasına karar verebilir. Bu durumda, alacakları sıra cetvelinde kabul edilmiş bütün alacaklılara⁶⁰⁷ İcra ve İflas Kanunu'nun 245. maddesi doğrultusunda bu tür alacakların, yani masanın takibe veya

⁶⁰⁴ Altay, İflas, C. II, s. 1692; Kuru, İflas, s. 331; "İcra ve İflas Kanunu'nun 229/1 hükmü ikinci alacaklılar toplantısı yapılmadan önce çekişmeli veya çekişmesi bütün alacaklar için herhangi bir istisna söz konusu olmadan iflas idaresinin takip veya dava yapacağı anlaşılmaktadır. Oysa çekişmeli alacaklar bakımından acele haller istisna, dava açabilmek ve takip yapabilmek için ikinci alacaklılar toplantısında karar almak zorunluluğu vardır.", Altay, İflas, C. II, s. 1693; "Çekişmesiz müeccel alacağın ödeme yerine geçmek üzere iflas alacaklılarından birine veya bazılarına devredilmesine iflasta imkan yoktur.", Kuru, İflas, s. 331.

⁶⁰⁵ Kuru, İflas, s. 331.

⁶⁰⁶ Altay, İflas, C. II, s. 1692; Kuru, İflas, s. 331; Berkin, İflas, s. 367; "Bu maddenin konusunu sadece alacaklar oluşturmaz. İflas masasına ait her türlü çekişmeli hakların takip yetkisi bu maddeye göre isteyen alacaklılara devredilebilir.", Kuru, İflas, s. 332.

⁶⁰⁷ Kuru, İflas, s. 331; Berkin, İflas, s. 368; "Masanın aktifine sair davayı İcra ve İflas Kanunu'nun 245. maddesine göre devralmak isteyen bir alacaklı olmadığı takdirde, davayı takip yetkisi müflise aittir.", Altay, İflas, C. II, s. 1696.

dava etmeye yarar görmediği, takip yetkisini kullanmak olanağın tanınması gerekir. Bu takdirde, alacaklılar söz konusu davanın ve takibin bütün risklerini üzerlerine alarak, davanın takibine ilişkin yetkinin kendilerine verilmesini talep edebilirler⁶⁰⁸.

Çekişmeli hakkın takip yetkisinin temlikine ilişkin işlem, alacağın temliki niteliğini taşımayıp, münhasıran söz konusu alacağın takip yetkisinin devrini ifade eder⁶⁰⁹. Birden fazla iflas alacaklısı çekişmeli hakkı devralmış olabilirler; bu durumda her bir alacaklı ayrı ayrı dava açabilecekleri gibi, dava arkadaşlığı oluşturacak biçimde davayı birlikte de izleyebilirler. Davanın kazanılması halinde sağlanan yarar davayı bir alacaklı takip etmişse önce ona, birden fazla alacaklı takip etmiş ise temellük eden alacaklılara sıralarına göre tahsis edilir⁶¹⁰.

İflas masası davacıya davanın takibi konusunda gerekli tüm araç ve dokümanları vermekle görevlidir⁶¹¹. İflas idaresi, alacaklıya, çekişmeli hakkın takibi yetkisinin kendisine devredildiği, bu hakla ilgili bütün muameleleri alacaklının masa yerine yapmaya yetkili olduğuna dair bir belge verir⁶¹².

İflas alacaklısının İcra ve İflas Kanunu'nun 245. maddesine göre açtığı davanın davalısı, müflise veya masaya karşı ileri sürebileceği her türlü savunmayı bu alacaklıya karşı da ileri sürebilirler. Buna karşılık, davayı takip eden alacaklı şahsıyla ilgili kişisel def'ileri ileri süremez⁶¹³.

Dava yetkisini devralan iflas masasına takip ettiği dava hakkında bilgi vermek zorundadır. Ancak kasıt ve ihmalinden doğan zararlardan masaya karşı sorumludur⁶¹⁴.

Dava yetkisini devralan iflas alacaklısı davayı kazandığı takdirde, dava sonucunda elde edilen para, davacının alacağının ödenmesine tahsis edilir. Ayrıca, yaptığı masraflar da elde edilen kazançtan ayrılarak kendisine verilir(İİK m. 245). Ancak, bu masrafların sıra cetveline geçirilerek diğer iflas alacaklılarına itiraz imkânı tanınması gerekir⁶¹⁵. Bu paradan geriye bir şey artarsa, o da iflas masasına kalır⁶¹⁶.

⁶⁰⁸ Altay, İflas, C. II, s. 1693-1694.

⁶⁰⁹ Altay, İflas, C. II, s. 1694; Kuru, İflas, s. 333; Berkin, İflas, s. 367.

⁶¹⁰ Altay, İflas, C. II, s. 1694; Kuru, İflas, s. 333; Berkin, İflas, s. 368.

⁶¹¹ Altay, İflas, C. II, s. 1697; Kuru, İflas, s. 333.

⁶¹² Kuru, İflas, s. 333.

⁶¹³ Altay, İflas, C. II, s. 1696.

⁶¹⁴ Altay, İflas, C. II, s. 1697.

⁶¹⁵ Altay, İflas, C. II, s. 1699; Kuru, İflas, s. 334; Berkin, İflas, s. 367.

⁶¹⁶ Kuru, İflas, s. 334; Berkin, İflas, s. 367; Berkin, İflas, s. 372.

Devralan alacaklı, takip ettiği davayı veya takibi kaybederse, bunun için yaptığı masraflar için masadan hiçbir şey isteyemez, masraflara kendisi katlanır⁶¹⁷.

Masaya ait çekişmeli hak iflas kapandıktan sonra ortaya çıkarsa, çekişmeli hakkın takibi yetkisinin isteyen alacaklıya devri iflas kapandıktan sonra da mümkündür(İİK m. 255/3)⁶¹⁸.

Ç. Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordatoda

Paraya çevirme, eğer bir alacak söz konusu ise bu alacağın tahsili veya talep hakkının satılması, diğer mallar için pazarlık veya açık artırma yoluyla gerçekleştirilir(İİK m. 309/e-1). Konkordato masasının borçlusu vadesi gelmiş çekişmesiz borcunu vadesinde ödemezse, tasfiye memurları, o borçluya karşı icra veya iflas takibi yaparak borcu tahsil eder. Borcun vadesi henüz gelmemişse, bu durumda tasfiye memurları, alacaklılar kuruluna başvurarak, borcun erken ödenmesi konusunda borçlu ile sulh yapma yollarını araştırır. Bu da mümkün olmazsa, söz konusu alacağın satışı yapılabilir veya vadesinin dolması beklenir. Tasfiye memurları, borçlunun çekişmesiz olan bir alacağını kendisi tahsil etmezse, bu alacağın talep hakkının satılmasına karar verebilir. Bunun için, alacaklılar kurulunun olurunun alınması gerekir. Bu satış pazarlık veya açık artırma yoluyla yapılabilir⁶¹⁹.

Alacaklılar kurulu, konkordato tasfiye memurlarının teklifi üzerine ihtilaflı veya tahsili güç bir alacaktan, özellikle bir iptal davasından, borçlunun organlarına veya çalışanlarına karşı sorumluluk davasından vazgeçerse, alacaklıları yazıyla veya ilân yoluyla haberdar eder ve 245 inci maddeye uygun olarak bu iddiaların takibi hakkını devretmeyi teklif eder(İİK m. 309/ğ). Burada, maddi hukuk anlamında bir hak veya alacağın temliki(TBK m. 183) değil, sadece belirli bir talep veya talepler için konkordato masasına ait davayı takip yetkisinin devredilmesi söz konusudur. Bu yüzden İcra ve İflas Kanunu'nun 309/ğ maddesi takip hakkının devrinde söz etmiştir⁶²⁰. İcra ve İflas Kanunu'nun 309/ğ maddesinde, tahsili güç ve ihtilaflı alacaklara, örnek olarak iptal davası ile borçlunun organlarına veya çalışanlarına karşı açılan sorumluluk davası

⁶¹⁷ Kuru, İflas, s. 334.

⁶¹⁸ Kuru, İflas, s. 335; Berkin, İflas, s. 369.

⁶¹⁹ Ercan, Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato, s. 379.

⁶²⁰ Ercan, Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato, s. 379-380.

gösterilmiştir. Anılan bu davalar sadece örnek kabilinden sayılmıştır. Bu nedenle, maddede belirtilen şartları haiz bütün davalar bu bağlamda değerlendirilebilir⁶²¹.

İcra ve İflas Kanunu'nun 309/ğ maddesinde açıkça İcra ve İflas Kanunu'nun 245. maddesine yollama yapıldığından, İcra ve İflas Kanunu'nun 309/ğ maddesinde hüküm bulunmayan konularda, İcra ve İflas Kanunu'nun 245. maddesi doğrudan doğruya malvarlığının terki suretiyle konkordatonun yerine getirilmesinde de uygulanacaktır⁶²². Yani hâsıl olan neticeden masraflar çıkarıldıktan sonra devralanın alacağı verilir ve artanı masaya yatırılır(İİK m. 245).

Konkordato organlarının yaptığı teklif, hiçbir alacaklı tarafından kabul edilmeyecek olursa, bu durumda devir için hiçbir alacaklının istemediği tahsili güç veya ihtilaflı taleplerin pazarlık yoluyla satılmasını kabul etmek gerekir. Çünkü hiçbir alacaklının devralmak istemediği bir talebe alıcı çıkması pratikte çok zordur. Bunun için, açık artırma yapılarak masayı masraf yapmak durumunda bırakmak uygun olmaz. Bu konuda konkordato organlarına takdir yetkisi tanımak amaca en uygun çözüm yolu olacaktır⁶²³.

III. PARAYA ÇEVİRMENİN DİĞER ŞEKİLLERİ

A. Genel Olarak

Bu başlık altında inceleme yapacağımız düzenleme İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesidir. Bu maddede, hakkında genel paraya çevirme tarzından(İİK m. 114-119) daha değişik bir paraya çevirme usulü öngörülen mal ve haklar belirtilerek, bunların ne şekilde paraya çevrilecekleri farklı yöntemler belirleme hakimnin takdirine bırakılmıştır⁶²⁴. Her ne kadar konunun başlığı intifa hakkı ve hisse satışı ise de konuyu düzenleyen bu maddenin kenar başlığı, paraya çevirmenin diğer tarzıdır, ayrıca madde içindeki sayım da sınırlayıcı değildir. Bu sebeple taşınır, taşınmaz mallarla, alacaklar

⁶²¹ Ercan, Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato, s. 381; Altay, Konkordato, s. 1255.

⁶²² Ercan, Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato, s. 383.

⁶²³ Ercan, Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato, s. 384.

⁶²⁴ Talih Uyar, "Paraya Çevrilmesi Özel Bir Usulü Gerektiren Mal ve Haklar", Ankara Barosu Dergisi, 1978/3, s. 431.

dışındaki diğer haklar, İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesi hükmüne göre paraya çevrileceklerdir⁶²⁵. Fikri ve sınaî haklar da bu guruba girmektedir⁶²⁶.

Taşınır ve taşınmaz mallarla, alacaklar dışında bir hakkın haczi söz konusu olmuşsa ve bunların paraya çevrilmesi aşamasına gelinmişse, icra müdürü paraya çevirmenin nasıl yapılacağını icra mahkemesine soracaktır(İİK m. 121/1)⁶²⁷. İcra mahkemesi yerleşim yerleri bilinen⁶²⁸ ilgilileri davet edip gelenleri dinler ve paraya çevirmenin nasıl gerçekleştirileceği konusunda karar verir⁶²⁹. İlgililerden kasıt her halükarda, alacaklı, borçlu ile, özel durumlara göre şirket hissesinin haczinde diğer ortaklar, miras hissesinin haczinde diğer mirasçılar, intifa hakkının haczinde malik, iştirak halinde mülkiyet hissesinin haczinde diğer paydaşlar⁶³⁰, marka haczinde marka üzerinde rehin veya lisans hakkı veya rehin hakkı sahibi veya lisans hakkı sahibidir⁶³¹. İlgililerin davet edilmesinin sebebi, haciz edilmiş şeyin paraya çevrilmesinin, onlarında menfaatlerini ilgilendirmesinden dolayıdır. Hacizli şeyin, ilgililerin haklı menfaatlerini muhafaza edecek tarzda ve imkânda yüksek bir bedel elde edilecek şekilde paraya çevrilmesi gerekir. İşte icra mahkemesi bu şekilde bir paraya çevirme tarzını belirleme

⁶²⁵ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 368; Erturgut, s. 193; Üstündağ, İcra, s. 246; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 232; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 321; Kuru, C. 2, s. 1226; Belgesay, İcra, s. 322-323; Uyar, Özel Bir Usulü, s. 432.

⁶²⁶ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 233; Kuru, C. 2, s. 1226; Belgesay, İcra, s. 323; "Haczedilen markanın paraya çevrilme işlemi, İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesine göre yapılır.", Gökçen Topuz, "Marka Haczi ve Paraya Çevrilmesi", EÜHFD, C. III, S. 2, 2008, s. 414.

⁶²⁷ "Oysa, haczedilen taşınır ve taşınmaz malların paraya çevrilmesinde, icra müdürü, paraya çevrilmenin nasıl yapılacağını icra mahkemesinden sormamakta, buna kendisi karara vermektedir. Haczedilen alacaklarda da, icra müdürü, durumu icra mahkemesinden sormadan, bununla ilgili hükümleri(İİK m. 89, 120) kendisi uygulamaktadır.", Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 321, dipnot 2.

⁶²⁸ "İkametgâhları bilinen ilgililer, adres ve ikametgâhları icra dairesince bilinenler ile zabıtaca tespit edilebilenlerdir. İkametgâhları icra dairesince bilinmeyenlerin adresleri zabıtaca araştırılmalıdır.", Uyar, Özel Bir Usulü, s. 432; Erturgut, s. 197-198. Kanaatimizce ilgililerin adreslerinin Adres Kayıt Sistemi üzerinden de araştırılması gerekecektir.

⁶²⁹ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 369; Üstündağ, İcra, s. 247; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 233; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 321; Kuru, C. 2, s. 1227; Belgesay, İcra, s. 323; Madde de icra mahkemesinin, ikametgahları bilinen ilgilileri davet edip gelenleri dinledikten sonra bu husustaki kararını vereceği belirtilmişse de, uygulamada özellikle taksim edilmemiş bir miras hissesi ve iştirak halinde tasarruf olunan bir mal hissesi hakkında bu hükmeye riayet edilmemekte ve icra mahkemesi hakimleri, evrak üzerinde yaptıkları inceleme ile yetinerek gerekli kararı vermektedir.", Uyar, Özel Bir Usulü, s. 432.

⁶³⁰ Uyar, Özel Bir Usulü, s. 432; Erturgut, s. 197; Amil Artus, "İştirak Halinde Tasarruf Olunana Bir Mal Hissesi Hacz ve Paraya Çevrilmesi", Adalet Dergisi, 1941/8, s. 582.

⁶³¹ Topuz, Marka, s. 415; "Markanın Haczinde Türk Patent Enstitüsü'nün dinlenilmesine gerek yoktur, zira TPE üçüncü kişi olara kabul edilmektedir.", Topuz, Marka, s. 415; Murat Dönmez, "Marka Haczi ve Paraya Çevrilmesi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 84, 2009, s. 382.

konusunda yetkilidir⁶³². İcra mahkemesinin bu konudaki kararı, gerek icra dairesi ve gerekse de taraflar için bağlayıcıdır⁶³³. Zira icra mahkemesinin taraf menfaatlerine uygun olmayan kararına karşı kanun yoluna başvurulamaz(İİK m. 363). Bu nedenle ilgililer ancak icra memurunun icra mahkemesinin kararı üzerine uyguladığı işleme karşı şikâyet yoluna gidebilirler. Ancak bu maddedeki yetki icra memurunda olsaydı, olayda icra memurunun takdir hakkının yanlış kullanılması sebebine dayanarak şikâyet yoluna gidilebilirdir(İİK m. 16)⁶³⁴.

İcra müdürünün bu tür malların paraya çevrilmesinin nasıl yapılacağını sorması üzerine, icra mahkemesinin kararı üç şekilde olabilir. Bu hakların açık artırma yoluyla paraya çevrilmesini emretmek, paraya çevirme için bir memuru görevlendirmek veya gerekli gördüğü diğer tedbirleri almak(İİK m. 121/2)⁶³⁵. Açık artırma ve pazarlık yoluyla paraya çevirmeden başka, kanun taşınır ve taşınmaz dışındaki diğer mal ve haklar için farklı bir düzenlemeye gitmiştir. Bu farklı düzenlemenin amacı, taraf menfaatlerine en uygun olanını belirleme isteğidir. Bu tür malların paraya çevrilmesi söz konusu olduğunda, icra mahkemesi, açık artırma ve pazarlık yoluyla paraya çevirmeden başka bir tedbire de karar verebilecektir⁶³⁶.

İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesiyle yakından ilgili olan 94/1. maddeye değinmekte yarar vardır. Maddeye göre bir intifa hakkı veya taksim edilmemiş bir miras veya bir şirket yahut iştirak halinde tasarruf edilen bir mal hissesi haczedilirse icra dairesi, yerleşim yerleri bilinen ilgili üçüncü şahıslara keyfiyeti ihbar eder. Bu suretle borçlunun muayyen bir taşınmazdaki tasfiye sonundaki hissesi haczedilmiş olursa icra memuru haciz şerhinin taşınmazın kaydına işlenmesi için tapu sicil muhafızlığına

⁶³² “İcra mahkemesi paraya çevirmenin şekil bakımından tam bir serbestîye sahiptir.”, Üstündağ, İcra, s. 247; Erturgut, s. 199; “Bu konuda icra mahkemesinin yetkileri sınırlı değildir, somut olayda takibin tarafları için uygun olan tedbirleri alır.”, Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 234.

⁶³³ Üstündağ, İcra, s. 247; Belgesay, İcra, s. 323; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 234.

⁶³⁴ Erturgut, s. 199.

⁶³⁵ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 321; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 369; Kuru, C. 2, s. 1227; Belgesay, İcra, s. 323; Uyar, Özel Bir Usulü, s. 432.

⁶³⁶ Erturgut, s. 193; “Haczedilmiş her çeşit patrimuvanın (miras, mamelek) tasfiyesi için genel bir usul kabul edilemezdi. Bazı hakların mecburi olarak veyahut icra memurunun takdirine göre artırma ile paraya çevrilmesi alacaklı veya borçluyu fazla zarara maruz bırakabilirdi. Gerçekten, bir mamelekin tasfiyesi neticesinde borçluya düşecek net miktar tasfiyeden önce belli olmadığından borçlunun hissesine artırmada verilecek bedel düşük olabilir. Aynı biçimde, haczedilen ihtira beratını işletme yetkisini artırma ile paraya çevirmek daima uygun bir icra yolu olmaz. Bu haklar tasfiye edilerek veyahut işletilerek hâsılâtının borcun ödenmesine tahsisi çok kere alacaklının da borçlunun da menfaatlerine uygundur. Bu sebeple, kanun tasfiyesi veya işletilmesi alacaklı ve borçlunun karşılıklı menfaatlerine uygun düşen hakların paraya çevrilme tarzının belirlenmesi için icra mahkemesine yetki vermektedir.”, Belgesay, İcra, s. 323.

tebligat yapar. Anonim şirketlerde paylar için pay senedi veya pay ilmühaberi çıkarılmamışsa, borçlunun şirketteki payı icra dairesi tarafından şirkete tebliğ olunarak haczedilir. Bu haczin şirket pay defterine işlenmesi zorunludur; ancak haciz, şirket pay defterine işlenmemiş olsa bile şirkete tebliğ tarihinde yapılmış sayılır. Haciz, icra dairesi tarafından tescil edilmek üzere Ticaret Siciline bildirilir. Bu durumda haczedilen payların devri, alacaklının haklarını ihlâl ettiği oranda batıldır. Haczedilen payların satışı, taşınır malların satışı usulüne tâbidir. Taşınırlarda icra dairesi başkasına devre mâni tedbirleri alır(İİK m. 94/1).

Bu madde kapsamında paraya çevirmeyi talep süresi konusunda bir açıklık söz konusu değildir. İcra ve İflas Kanunu'nun 106. maddesinde taşınırlar ve taşınmazlara değinmektedir. İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesindeki düzenlemede bir hakkın haczi söz konusu olduğunda paraya çevirmeyi talep edebilme süresi hakkında tereddütler söz konusu olabilir. Bu yüzden İcra ve İflas Kanunu'nun 106. maddesi; paraya çevirme talebi, taşınır, alacak ve diğer haklar için hacizden itibaren altı ay, taşınmazlar için ise bir yıl içinde yapılmalıdır, şeklinde düzenleme içermesi yerinde olur⁶³⁷.

B. İcra ve İflas Kanunu Madde 121 Kapsamında Değerlendirilen Mal ve Hakların Paraya Çevrilmesine Dair Bazı Özel Durumlar

1. İntifa Hakkının Paraya Çevrilmesi

İntifa hakkı, taşınırlar, taşınmazlar, haklar veya bir malvarlığı üzerinde kurulabilir. Aksine düzenleme olmadıkça bu hak, sahibine, konusu üzerinde tam yararlanma yetkisi sağlar(TMK m. 794). İntifa hakkı sahibi, hakkın konusu olan malı zilyetliğinde bulundurma, yönetme, kullanma ve ondan yararlanma yetkilerine sahiptir. İntifa hakkı sahibi, bu yetkilerini kullanırken iyi bir yönetici gibi özen göstermek zorundadır(TMK m. 803). İntifa hakkı süresi içinde olgunlaşan doğal ürünler, intifa hakkı sahibine aittir. Ekimi veya dikimi yapan malik veya intifa hakkı sahibi, olgunlaşan ürünleri toplayan diğer taraftan, yaptığı giderler için ürünün değerini aşmamak üzere uygun bir bedel isteyebilir. Nitelikleri itibarıyla malın doğal verimi veya ürünü sayılmayan bütünleyici parçaları malike aittir(TMK m. 804). İntifa hakkına konu olan sermayenin faizleri ve diğer dönemsel gelirleri, daha geç muaccel olsalar bile,

⁶³⁷ Topuz, Marka, s. 414.

intifa hakkının başladığı tarihten sona erdiği tarihe kadar intifa hakkı sahibine ait olur(TMK m. 805).

Sözleşmede aksine hüküm yoksa veya durum ve koşullardan hak sahibince şahsen kullanılması gerektiği anlaşılmıyorsa, intifa hakkının kullanılması başkasına devredilebilir(TMK m. 806)⁶³⁸. Bu madde intifa hakkının değil, kullanılmasının başkasına devredilebileceğini öngörmektedir⁶³⁹. Borçlunu sahip bulunduğu bir intifa hakkı ve hâsılatı da haczedilebilir(İİK m. 83, 94). Yalnız, ücretlerde olduğu gibi(İİK m. 83), intifa hakkı ve hâsılatı da kısmen haczedilebilir. Ancak burada kısmen hacizden maksat maaş ve ücrette olduğu gibi, maaş ve ücretin belli bir oranın haczedilebilmesi değil, haczi caiz olan ve olmayan intifa hakkının vurgulanmasıdır. Yani kişiye bağlı olmayan intifa hakkının kullanılması, başkasına devredilebilir. İşte intifa hakkı, kullanılması başkasına devredilebildiği takdirde, haciz de edilebilir. Buna karşılık, kişiye bağlı olan intifa haklarının kullanılması başkasına devredilemeyeceğinden, bu çeşit intifa haklarının haczi caiz değildir⁶⁴⁰.

Haczedilebilen bir intifa hakkının, bunların paraya çevrilmesi durumunda bu İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesine göre paraya çevrilecektir. İcra memurunun haczettiği intifa hakkının nasıl paraya çevrileceğini icra mahkemesinden sorması gerekir. İcra mahkemesi hakimi,⁶⁴¹

a) İntifa hakkının kullanılmasının açık artırma yolu ile paraya çevrilip, bedelinin alacaklıya ödenmesine karar verebilir.

b) İntifa hakkının paraya çevrilmesi için bir memur tayin ederek, paraya çevirmeyi memura bırakabilir.

c) Fakat icra mahkemesi, intifa hakkının paraya çevrilmesi için başka bir tedbir alınmasına da karar verebilir. İntifa hakkının getirdiği gelirin(semerelerin) intifa hakkı sahibine verilmeyerek, bundan alacaklının tatmin edilmesi kararlaştırılabilir. Yani borç

⁶³⁸ Ancak bazı intifa hakları kanun gereği başkasına devredilemezler; Oturma hakkı, başkasına devredilemez ve mirasçılara geçmez(TMK m. 823/2). Diğer irtifak hakları malik, taşınmazı üzerinde herhangi bir kişi veya topluluk lehine atış eğitimi veya spor alanı ya da geçit olarak kullanılmak gibi belirli bir yararlanmaya hizmet etmek üzere başka irtifak hakları da kurabilir. Bu haklar, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, başkasına devredilemez ve mirasçılara geçmez(TMK m. 838).

⁶³⁹ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 242.

⁶⁴⁰ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 242, 243.

⁶⁴¹ Uyar, Özel Bir Usulü, s. 433; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 322; Kuru, C. 2, s. 1227.

ödeninceye kadar, intifa hakkının icra dairesi tarafından idaresini öngörebilir. Bu takdirde, borç ödeninceye kadar intifa hakkı icra dairesi veya icra mahkemesinin tayin edeceği bir memur tarafından idare edilir, elde edilen hâsılattan gerekli masraflar çıktıktan sonra artanı İcra ve İflas Kanunu'nun 83. maddesi dikkate alınarak alacaklıya verilir. Alacaklı hakkını alıncaya kadar bu tedbir devam eder. Böylece intifa hakkının paraya çevrilmesi önlenmiş olur, ancak bu halde de paraya çevirmenin diğer tarzı gerçekleşmiş olur⁶⁴².

İntifa hakkının paraya çevrilmesinde şüphesiz en uygun yol, en son belirtilen seçenekteki yoldur. Böylece intifa hakkının düşük bir bedelle borçlunun elinden çıkması önlenmiş olur⁶⁴³. Borç ödenip bitince, haciz kalkar ve intifa hakkı sahibi tekrar intifa hakkını kullanma yetkisine kavuşur⁶⁴⁴.

2. Hisselerin Paraya Çevrilmesi

Buradaki hisseden maksat, İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesinde sayılan hisselerdir; taksim edilmemiş miras hissesi, bir şirket hissesi ve iştirak halinde tasarruf olunana mal hissesi⁶⁴⁵.

a. Taksim Edilmemiş Miras Hisselinin Paraya Çevrilmesi

Birden çok mirasçı bulunması hâlinde, mirasın geçmesiyle birlikte paylaşmaya kadar, mirasçılar arasında terekedeki bütün hak ve borçları kapsayan bir ortaklık meydana gelir. Mirasçılar terekeye elbirliğiyle sahip olurlar ve sözleşme veya kanundan doğan temsil ya da yönetim yetkisi saklı kalmak üzere, terekeye ait bütün haklar üzerinde birlikte tasarruf ederler (TMK m. 640/1). Böyle bir haczedilmiş miras hissesinin, paraya çevrilmesi gerektiğinde, icra mahkemesi, taksim edilmemiş bir miras hissesinin paraya çevrilmesi için de, İcra ve İflas Kanunu'nun 121/2. maddesine göre üç şekilde karar verebilir;⁶⁴⁶

⁶⁴² Uyar, Özel Bir Usulü, s. 433; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 322; Postacıoğlu, İcra, s. 469; Kuru, C. 2, s. 1228; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 234; Üstündağ, İcra, s. 248.

⁶⁴³ Uyar, Özel Bir Usulü, s. 433; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 322; Postacıoğlu, İcra, s. 469; Kuru, C. 2, s. 1228; Üstündağ, İcra, s. 248.

⁶⁴⁴ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 322; Kuru, C. 2, s. 1228.

⁶⁴⁵ Kuru, C. 2, s. 1228.

⁶⁴⁶ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 324; Uyar, Özel Bir Usulü, s. 433; Üstündağ, İcra, s. 248; Kuru, C. 2, s. 1230; Nihat Güman, Elbirliği Mülkiyet İle Kollektif ve Komandit Şirket Hisselerinin Haczi ve Paraya Çevrilmesi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s. 268; "Şayet icra müdürü icra mahkemesinden paraya

aa) İcra mahkemesi, mirasın taksimi sonucunda borçlu mirasçıya düşecek olan hissesinin açık artırma yolu ile paraya çevrilmesine karar verebilir⁶⁴⁷. Fakat böyle bir artırmada miras hissesinin kıymetinden çok düşük bir bedelle paraya çevrilmesi muhtemel olduğundan, bu yol genellikle borçlu ve alacaklının menfaatlerine uygun düşmez⁶⁴⁸.

bb) İcra mahkemesi, terekedeki malların gelirinden borçlu mirasçının payına düşecek para (mesela, terekedeki bir apartman kirasından borçlunun payına düşecek para) ile, borcun belirli bir zaman ödenebileceği kanısına varırsa, hacizli miras payının icra dairesince idaresine de karar verebilir. Esasen, İcra ve İflas Kanunu'nun 94. maddesine göre borçlunun payı haczedilince, diğer mirasçılara bundan böyle borçlunun payına düşen paranın icra dairesine verilmesi ihtar edilir. Bu para ile borç ödenince, takip sona erer ve miras payı üzerindeki hacizde kalkar⁶⁴⁹.

cc) Bu konudaki en etkili tedbir, miras ortaklığına dahil olan belli mallar üzerindeki elbirliği mülkiyeti ilişkisine son verilmesini sağlamak için, 14.04.1943 tarih ve 15 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı⁶⁵⁰ uyarınca haciz koyduran takip alacaklısına veya icra müdürüne yetki verilmesidir. Buna göre icra mahkemesi, Türk Medeni Kanunu'nun 648. madde hükmüne dayanarak, İcra ve İflas Kanunu'nun 121/2. maddesindeki tedbirlerden olmak üzere, borçlunun miras payını haczettirmiş olan alacaklıya veya icra dairesine, terekedeki bir veya birden fazla mal hakkında izalei şüyu davası açmak için yetki verir⁶⁵¹. Bu yetki, yalnız icra mahkemesi tarafından verilebilir. İcra müdürünün alacaklıya böyle bir yetki vermesi mümkün değildir⁶⁵².

çevirme konusunu sormadan işlem yaparsa bu durum ihalenin feshi nedeni olur.”, Gökçen Topuz, Hisse Haczi ve Satışı, Yetkin Yayınları, Ankara 2009, s. 140.

⁶⁴⁷ “İştirak halindeki mülkiyetin konusu para ise, bu paranın satışına gerek yoktur. İcra mahkemesi, İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesine göre, borçlu mirasçının hissesine düşen paranın icra dairesine ödenmesine karar verebilir.”, Kuru, C. 2, s. 1231, dipnot 14a)

⁶⁴⁸ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 324; Uyar, Özel Bir Usulü, s. 433; Kuru, C. 2, s. 1230-1231 ;Güman, s. 296.

⁶⁴⁹ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 324; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 234; Uyar, Özel Bir Usulü, s. 433-434; Kuru, C. 2, s. 1231.

⁶⁵⁰ YİBK, T. 14.04.1943, E. 48, K. 15, RG, T. 28.01.1944, S. 5615; “İçtihadı Birleştirme Kararında izalei şüyu davası açma yetkisinin icra memuruna da verilebileceği bildirilmiş ise de uygulamada genellikle bu yetki haciz koydurmuş olan alacaklıya verilmektedir.”, Uyar, Özel Bir Usulü, s. 434; Güman, s. 268.

⁶⁵¹ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 324; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 369; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 234; Uyar, Özel Bir Usulü, s. 434; Üstündağ, İcra, s. 248; Kuru, C. 2, s. 1231-1232. Türk Medeni Kanunu'nun 642/2. maddesi hükmü; Her mirasçı, terekedeki belirli malların aynen, olanak yoksa satış yoluyla paylaştırılmasına karar verilmesini sulh mahkemesinden isteyebilir. Mirasçılardan birinin istemi üzerine hâkim, terekenin tamamını ve terekedeki malların her birini göz önünde tutarak, olanak varsa taşınmazlardan her birinin tamamının bir mirasçıya verilmesi suretiyle

Alacaklı veya icra müdürü, icra mahkemesinin verdiği yetki ile, o mal hakkında sulh hukuk mahkemesinde izalei şüyu davası açar. İzalei şüyu davasında, malın aynen paylaşımına karar verilirse, aynen taksim sonunda borçlunun payına düşen mal paraya çevrilir, elde edilen para ile alacaklının alacağı ödenir. İzalei şüyu davasında, aynen taksimin mümkün olmaması durumunda, malın satılmasına karar verilir ve mal satılır. Satış bedelinden borçlunun hissesine düşen para icra dairesine yatırılır ve bu para ile alacaklının alacağı ödenir⁶⁵³.

Fakat icra mahkemesinin daha önce bu hisseye haciz koydurmuş olan alacaklıları, borçluyu ve diğer hissedarları (mirasçıları) çağırarak, onlara aralarında anlaşıp bir sonuca varma imkanını vermesi uygun olur ve bu da İcra ve İflas Kanunu'nun 121/2. maddesi anlamında bir tedbirdir. Bu halde, herhangi bir nedenle malın satılmasını istemeyen diğer hissedarlar borçlunun borcunu ödemek suretiyle malın paraya çevrilmesini önleyebilecekleri gibi, kendi aralarında iştirak halinde mülkiyet ilişkisine son vererek borçluya düşen hisseyi satın alıp bedelini icra dairesine ödemek suretiyle de malı gene şüyuun giderilmesi yolu ile satıştan kurtarabilirler⁶⁵⁴.

b. Şirket Hisselinin Paraya Çevrilmesi

Buradaki şirketten maksat ticaret şirketleridir (TTK m. 124/1). Borçlunun sahibi olduğu şirket hisseleri haczedilebilecektir(İİK m. 94). Eğer, borçlunun haczedilen şirket hissesi hakkında elinde bir hisse senedi varsa, o zaman İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesi hükmü uygulanmaz. Bu hisse senetleri menkullerin paraya çevrilmesine ilişkin hükümlere göre paraya çevrilirler(İİK m. 112 vd.)⁶⁵⁵.

Bu madde kapsamındaki şirket hissesinden maksat, bir hisse senedine bağlı olmayan şirket hisseleridir; yani kolektif, komandit, limited şirket ve kooperatif hisseleridir. Adi şirket hissesi iştirak halindeki mülkiyet hissesi olduğundan bunun paraya çevrilmesi diğer başlık (c) altında incelenecektir⁶⁵⁶. Bu şirketlerin hisselerinin

paylaştırmayı yapar. Mirasçılara verilen taşınmazların değerleri arasındaki fark para ödenmesi yoluyla giderilerek miras payları arasında denkleştirme sağlanır.

⁶⁵² Kuru, C. 2, s. 1231, dipnot 16; Y6HD, T. 13.05.1968, E. 1176, K. 2482; Y6HD, T. 14.05.1965, E. 5683, K. 2183; Y6HD, T. 20.01.1989, E. 16291, K. 478; Y6HD, T. 14.11.1989, E. 16387; K. 17352, Kuru, C. 2, s. 1231, dipnot 16.

⁶⁵³ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 324-325; Uyar, Özel Bir Usulü, s. 434; Kuru, C. 2, s. 1233-1234.

⁶⁵⁴ Kuru, C. 2, s. 1231, dipnot 15.

⁶⁵⁵ Kuru, C. 2, s. 1228; Uyar, Özel Bir Usulü, s. 434; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 234; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 322.

⁶⁵⁶ Uyar, Özel Bir Usulü, s. 434.

paraya çevrilmesinde İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesi tüm olarak uygulanamaz. Burada İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesinin ne oranda uygulanacağını tespit için bu maddeyle Türk Ticaret Kanunu'nun koyduğu özel hükümlerle birlikte incelemek gerekecektir⁶⁵⁷.

Türk Ticaret Kanunu'nun 133. maddesi genel bir düzenleme içermektedir. Madde hükmüne göre, bir şahıs (kollektif, komandit, kooperatif) şirketi devam ettiği sürece ortaklardan birinin kişisel alacaklısı, hakkını şirketin bilançosu gereğince o ortağa düşen kâr payından ve şirket fesholunmuşsa tasfiye payından alabilir. Henüz bilanço düzenlenmemişse alacaklı bilançonun düzenlenmesi sonucunda borçluya düşecek kâr ve tasfiye payı üzerine haciz koydurabilir(TTK m. 133/1). Bu kar payının paraya çevrilmesi İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesine göre olacaktır⁶⁵⁸.

Sermaye (anonim, limited) şirketlerinde alacaklılar, alacaklarını, o ortağa düşen kâr veya tasfiye payından almak yanında, borçlularına ait olan, senede bağlanmış veya bağlanmamış payların, İcra ve İflas Kanunu'nun taşınırlara ilişkin hükümleri uyarınca haczedilmesini ve paraya çevrilmesini isteyebilirler. Haciz, istek üzerine, pay defterine işlenir(TTK m. 133/2).

Bunun dışında, alacaklılar, tüm ticaret şirketlerinde alacaklarını, ortağın şirketten olan diğer alacaklarından da alabilme ve bunun için haciz yaptırabilme yetkisini de haizdir. Yukarıdaki hükümler borçlu ortakların şirket dışındaki mallarına alacaklıların başvurmalarına engel olmaz(TTK m. 133/3,4).

Şimdi ayrı olarak her bir ticaret şirketi hakkında düzenlemeleri inceleyelim;

Kollektif şirketler hakkında düzenleme Türk Ticaret Kanunu'nun 249. maddesidir. Maddeye göre, bir ortağın kişisel alacaklısı, borçlunun kişisel mallarından ve Türk Ticaret Kanunu'nun 133. maddesi gereğince şirketteki kâr payından alacağını alamazsa, tasfiye sonunda borçlu ortağa düşecek paya haciz koydurmaya ve altı ay önce ihbarda bulunmak ve hesap yılı sonu için hüküm ifade etmek üzere, şirketin feshini istemeye yetkilidir(TTK m. 249/1). Alacaklının şirketin feshini isteyebilmesi için, icra

⁶⁵⁷ Kuru, C. 2, s. 1229; Uyar, Özel Bir Usulü, s. 434; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 234; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 323.

⁶⁵⁸ Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 323; Kuru, C. 2, s. 1229.

mahkemesinin İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesine göre bir karar vermesine gerek yoktur⁶⁵⁹.

Mahkemece feshe karar verilmezden önce, şirket veya diğer ortaklar borcu öderlerse, fesih davası düşer(TTK m. 249/2).

Komandit şirketler hakkında düzenleme Türk Ticaret Kanunu'nun 328. maddesinde yer almaktadır. Ancak bu madde kolektif şirketler hakkında düzenlemenin yer aldığı 249. maddeye yollamada bulunmaktadır. Bu yüzden kolektif şirketler hakkında belirtilenler komandit şirketler hakkında da geçerli olacaktır.

Bu hükümlerden dolayı, icra mahkemesi İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesine göre borçlu ortağın tasfiye payının açık artırma ile paraya çevrilmesine karar veremez⁶⁶⁰.

Kooperatifler hakkında düzenleme Kooperatifler Kanunu'nun 19/6. maddesinde yer almaktadır. Maddeye göre, bir ortağın şahsi alacakları, ancak ortağa ait faiz ve gelir-gider farklarından hissesine düşen miktarı ve kooperatifin dağılmasında ona ödenecek payı haczettirebilirler(KoopK m. 19/6). Burada, ortağın kooperatifteki payını haczettiren alacaklının, kooperatifin feshini isteme hakkı yoktur. Bu nedenle, ortağın kooperatifteki tasfiye payının, İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesi gereğince açık artırma ile paraya çevrilmesine karar verilebilir, zira bu maddede Türk Ticaret Kanunu'nun 249. maddesine benzer bir düzenleme yoktur⁶⁶¹. Türk hukukunda, kooperatif hissesi haczedilmemekte, sadece faiz, gelir- gider ve kooperatifin tasfiyesi halinde tasfiye payı İcra ve İflas Kanunu'nun 89. maddesine göre haczedilebilmektedir. Bu nedenle özel olarak paraya çevirme usulünün uygulanmasına gerek yoktur. Ancak borçlu ortağın tasfiye payının haczedilebilmesi halinde, tasfiye payının İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesine göre açık artırma yoluyla satılmasına karar verilebilmesi gerektiği doktrinde kabul edilmektedir⁶⁶². Ancak yapı kooperatiflerinde kar hesapları olmadığından dolayı ortağa düşecek faiz gelir- gider haczedilememekte sadece tasfiye sonucu düşecek pay haczedilmekte ve satılmaktadır.

⁶⁵⁹ Kuru, C. 2, s. 1229; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 323.

⁶⁶⁰ Kuru, C. 2, s. 1229; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 323.

⁶⁶¹ Kuru, C. 2, s. 1230; Kuru/ Arslan/ Yılmaz, s. 323.

⁶⁶² Topuz, Hisse Haczi ve Satışı, s. 306.

Limited şirketler hakkında Türk Ticaret Kanunu'nun 133. maddesinde ayrı bir özel düzenleme yoktur. Limited şirketler hakkında bu hüküm uygulama alanı bulacaktır⁶⁶³.

c. Elbirliği Halinde Tasarruf Olunan Mal Hissenin Paraya Çevrilmesi

İcra ve İflas Kanunu'nun 94. maddesine göre haczedilen elbirliği halinde tasarruf olunan bir mal hissesinin paraya çevrilmesi İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesine göre yapılacaktır. Elbirliği halinde mülkiyette ortaklar arasında bir birlik mevcuttur. Bu birlik ve bağlantı sözleşmeden veya kanundan doğabilir. Mesela mirasta bu bağ kanundan, adi şirkette sözleşmeden doğar(TMK m. 701/1)⁶⁶⁴. Elbirliği mülkiyetinde ortakların belirlenmiş payları olmayıp her birinin hakkı, ortaklığa giren malların tamamına yaygındır(TMK m. 701/2).

Ortakların hakları ve yükümlülükleri, topluluğu doğuran kanun veya sözleşme hükümleri ile belirlenir. Kanunda veya sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça, gerek yönetim, gerek tasarruf işlemleri için ortakların oybirliğiyle karar vermeleri gerekir. Sözleşmeden doğan topluluk devam ettiği sürece, paylaşma yapılamaz ve bir pay üzerinde tasarrufta bulunulamaz. Ortaklardan her biri, topluluğa giren hakların korunmasını sağlayabilir. Bu korumadan bütün ortaklar yararlanır(TMK m. 702).

Elbirliği mülkiyeti, malın devri, topluluğun dağılması veya paylı mülkiyete geçilmesiyle sona erer. Paylaştırma, aksine bir hüküm bulunmadıkça, paylı mülkiyet hükümlerine göre yapılır(TMK m. 703).

Elbirliği halinde mülkiyet hissesinin hukukumuzda ki en önemlileri, taksim edilmemiş miras hissesi, adi ortaklık, karı koca mal ortaklığı ve aile malı ortaklığıdır. Taksim edilmemiş miras hissesi yukarıda incelenmiştir. Şimdi sırasıyla diğerlerini inceleyelim;

⁶⁶³ 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda bu hususta limited şirketler hakkında kolektif şirketlere benzer düzenlemeler mevcuttu. Bu maddeler 522 ve 523'tü. Bu maddelere göre, Ortaklardan birinin iflası halinde iflas idaresi en az altı ay önce ihbar etmek şartıyla şirketin feshini isteyebilir. Ortaklardan birinin payını haczettirmiş olan alacaklı da aynı hakka sahiptir.

Böyle bir ihbar neticesinde şirket infisah ederek tasfiye haline girerse tasfiye memurları, aleyhine takibat yapılan ortağa düşen tasfiye payını iflas idaresine veya icra dairesine vermeye mecburdurlar(6762 TTK m. 522).

İnfisahın tescilinden önce, şirket veya ortaklar, iflas masasının veya takibatta bulunan alacaklının haklarını öderse şirket fesih ve tasfiye olunamaz(6762 TTK m. 523)..

⁶⁶⁴ Artus, İştirak, s. 575.

Adi ortaklık Türk Borçlar Kanunu'nun 620 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Ortaklık sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunmadıkça, bir ortağın alacaklıları, haklarını ancak o ortağın tasfiyedeki payı üzerinde kullanabilirler(TBK m. 638/2). Sözleşmede ortaklığın devam edeceğine ilişkin bir hüküm yoksa birortağın kısıtlanması, iflası veya tasfiyedeki payının cebrî icra yoluyla paraya çevrilmesiyle ortaklık sona erer(TBK m. 639/3).

İcra mahkemesi, haczedilen bu tasfiye hissesinin açık artırma ile paraya çevrilmesine karar verebilir(İİK m. 121). Fakat tasfiyeden önce bu hisseye düşecek para belli olmadığından ve hatta borçlu ortağın tasfiye sonucunda adi ortaklığa da borçlu çıkması mümkün olduğundan, tasfiye hissesinin açık artırma ile paraya çevrilmesinden yüksek bir bedel elde edilmesi hatta alıcı bulunması mümkün olmaz. Bu nedenle, adi ortaklığın tasfiye edilmesini beklemek, alacaklı ve borçlunun menfaatine daha uygun olur⁶⁶⁵.

Ortağın, adi ortaklıktaki hissesine haciz konulması ile ortaklık sona ereceğinden, alacaklının adi ortaklığın tasfiye işlemlerinin sona ermesini beklemesi gerekecektir⁶⁶⁶.

Elbirliği mülkiyetle ilgili olduğundan paylı mülkiyete de değinmek gerekecektir. Paylı mülkiyette birden çok kimse, maddî olarak bölünmüş olmayan bir şeyin tamamına belli paylarla maliktir. Başka türlü belirlenmedikçe, paylar eşit sayılır. Paydaşlardan her biri kendi payı bakımından malik hak ve yükümlülüklerine sahip olur. Pay devredilebilir, rehnedilebilir ve alacaklılar tarafından haczettirilebilir(TMK m. 688). Haczedilen paylı mülkiyet hissesinin paraya çevrilmesi, paylı mülkiyet konusunun

⁶⁶⁵ Kuru, C. 2, s. 1239.

⁶⁶⁶ Türk Borçlar Kanunu 644. madde; Ortaklığın sona ermesi hâlinde tasfiye, yönetici olmayan ortaklar da dâhil olmak üzere, bütün ortakların elbirliğiyle yapılır. Ancak, ortaklık sözleşmesinde, ortaklardan biri tarafından kendi adına ve ortaklık hesabına belirli bazı işlemlerin yapılması öngörülmüşse, bu ortak, ortaklığın sona ermesinden sonra da o işlemleri tek başına yapmak ve diğerlerine hesap vermekle yükümlüdür.

Ortaklar, tasfiye işlerini yürütmek üzere tasfiye görevlisi atayabilirler. Bu konuda anlaşamamaları hâlinde, ortaklardan her biri, tasfiye görevlisinin hâkim tarafından atanması isteminde bulunabilir.

Tasfiye görevlisine ödenecek ücret, sözleşmede buna ilişkin bir hüküm veya ortaklarca oybirliğiyle verilmiş bir karar yoksa tasfiyenin gerektirdiği emek ile ortaklık malvarlığının geliri göz önünde tutularak hâkim tarafından belirlenir ve ortaklık malvarlığından, buna imkân bulunamazsa, ortaklardan müteselsilen karşılanır.

Tasfiye usulüne veya tasfiye sonucunda her bir ortağa dağıtılacak paya ilişkin olarak doğabilecek uyuşmazlıklar, ilgililerin istemi üzerine hâkim tarafından çözüme bağlanır.

taşınır veya taşınmaz olmasına göre, taşınırların paraya çevrilmesi veya taşınmazların paraya çevrilmesine ilişkin İcra ve İflas Kanunu'nun hükümlerine göre olur⁶⁶⁷.

3. Diğer Mal ve Hakların Paraya Çevrilmesi

İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesinde sayılan bu haller sınırlı değildir. Bunlar dışında kalan diğer mal ve hakların paraya çevrilmesi bu maddede belirtilen usule göre yapılacaktır. Örnek olarak, fikri ve sınaî haklar, ticaret unvanı, işletme adı, mülkiyeti muhafaza kaydıyla satışta alacaklının hakkı da İcra ve İflas Kanunu'nun 121. maddesine göre paraya çevrilecektir. Bir hakkın veya malın başkasına devri söz konusu olabildiği sürece, bu tür mal ve hakların haczi ve paraya çevrilmesi mümkün olacaktır⁶⁶⁸.

Bu madde kapsamında paraya çevrilecek markada; icra mahkemesi icra müdürünün başvurusu üzerine, ilgilileri dinledikten sonra uygun bir paraya çevirme şekli belirleyecektir. Buna göre, icra mahkemesi, markanın açık artırma yoluyla paraya çevrilmesine karar verebileceği gibi, pazarlık yoluyla paraya çevrilmesine de karar verebilir. Bunun dışında diğer bir tedbir olarak, marka üzerinde lisans hakkı tesisi mümkünse, marka üzerinde lisans tesis edilerek markayı paraya çevirmeksizin lisans gelirinden alacaklının alacağının ödenmesine de karar verebilmelidir⁶⁶⁹.

⁶⁶⁷ Kuru, C. 2, s. 1241.

⁶⁶⁸ Erturgut, s. 222; Gökçe Karabel, Ticari İşletme Rehnin Paraya Çevrilmesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2011, s. 136.

⁶⁶⁹ Topuz, Marka, s. 415; Erdönmez, Marka, s. 382.

SONUÇ

Alacağına kavuşamayan alacaklının, alacağını elde edebilmesi için devletin yetkili organlarına başvurması gerekir. Alacaklı doğrudan kendi kendine bu alacağını almak için borçluya zor kullanamaz. Modern hukuk sisteminde bu yasaklanmıştır. Alacaklı alacağına kavuşmak için devletin yargı organlarına, konumuzla ilgili kısımda ise özel olarak icra ve iflas organlarına, başvurduğunda, bu organlar belli bir prosedür çerçevesinde, alacaklıyı alacağına kavuşturacaktır. Paraya çevirme aşaması, bu prosedürde önemli bir yere sahiptir. Borçlunun haklarına önemli ölçüde müdahalede bulunduğu için belirli hukuk kuralları ile yürütülmesi gerekecektir. İşte bu kurallar İcra ve İflas Hukuku kurallarıdır. Bunların düzenlendiği kanun ise İcra ve İflas Kanunu'dur. Kamu alacaklarının tahsili hakkında ise bu kanundan ayrı bir düzenlemeler vardır.

İcra ve İflas Hukuku'nda bu prosedüre genel olarak cebri icra işlemleri diyebiliriz. Bu cebri icra işlemlerini icra ve iflas organları yerine getirecektir. Aynı şekilde paraya çevirme de cebri icra işlemi olduğundan dolayı, paraya çevirmeyi de icra ve iflas organları yerine getirecektir. Paraya çevirmede görevli organları özel olarak belirtirsek; haciz yoluyla takipte icra memurları, iflas yoluyla takipte; eğer tasfiye adi tasfiye şeklinde gerçekleşirse kural olarak iflas idaresi, basit tasfiye hallerinde ise iflas dairesi, malvarlığının terki suretiyle konkordato da ise konkordato memurları paraya çevirmede görevli ve yetkili organlardır. Bu organların paraya çevirme işlemini yapabilmeleri için kural olarak talep gereklidir. Ancak iflas masasına ait malların paraya çevrilmesi için alacaklıların talebine gerek yoktur. Ancak bunda da en başta iflas takibinin kural olarak bir alacaklı tarafından başlatılması gerekecektir.

Bu organlar borçlunun haczedilebilen mallarını paraya çevirerek alacaklıyı tatmin edeceklerdir. Yoksa alacaklıya borçlunun bir malına alacağına karşılık sahip olması imkânı yoktur. Zira İcra ve İflas Kanunu'nda alacaklının, borçlunun mallarının paraya çevrilerek tatmin edilmesi ilkesi geçerlidir. Aynı şekilde cebri icra faaliyeti

sadece borçlunun malvarlığı üzerinden gerçekleşecektir. Borçlunun borcundan dolayı şahsı üzerinde veya vücut bütünlüğünde cebri icra faaliyeti yürütülemez. İcra ve İflas Kanunu'nda borçlu hakkında bazı cezai müeyyideler söz konusu olsa da bu hükümler kötü niyetli borçlunun bu eylemlerinin önlenmesine yöneliktir. Yoksa borcunu ödeyemediğinden dolayı bir cezai müeyyideye çarptırılması söz konusu değildir.

Borçlunun haczedilebilen malları; taşınır, taşınmaz ve diğer hak ve alacaklar olabilir. İcra ve İflas Kanunu bu malların paraya çevrilmesi hakkında farklı paraya çevirme şekilleri ve usulleri öngörmüştür. Aynı zamanda bu paraya çevirme şekilleri ve usulleri, tercih edilen takip yoluna göre de değişiklik göstermektedir. Bu paraya çevirme usullerini kanun sistematığına göre, açık artırma yoluyla paraya çevirme, pazarlık yoluyla paraya çevirme, alacakların paraya çevrilmesi ve paraya çevirmenin diğer tarzı şeklinde ayırabiliriz. Hem haciz yoluyla takipte hem de iflas yoluyla takipte kural olan ve genel paraya çevirme şekli açık artırma yoluyla paraya çevirmedir. Bu paraya çevirme şekli hem taşınır, hem taşınmaz, hem alacak hem de diğer paraya çevirme usullerinde uygulanan paraya çevirme şeklidir. Pazarlık yoluyla paraya çevirme ise istisnai hallerde uygulanan paraya çevirme şeklidir. Şöyle ki haciz yoluyla takipte sadece taşınır mallar için ve bazı şartların mevcut olması halinde pazarlık yoluyla paraya çevirme yapılabilecektir. Bunun haricinde haciz yoluyla takipte pazarlık yoluyla paraya çevirme söz konusu olmayacaktır. Aynı şekilde iflas yoluyla takipte, alacaklılar toplantısında masa mallarının pazarlık yoluyla paraya çevrilmesi kararlaştırılması koşuluyla bu mallar pazarlık yoluyla paraya çevrilebileceklerdir. Bunun haricinde eğer alacaklılar toplantısında masa mallarının pazarlık yoluyla paraya çevrilmesi kararlaştırılmamışsa bu mallar açık artırma yoluyla paraya çevrileceklerdir. İflas yoluyla takipte, haciz yoluyla takipten farklı olarak hem taşınır hem de taşınmaz mallar pazarlık yoluyla paraya çevrilebilecektir. Aynı şekilde haciz yoluyla takipte söz konusu olan belli şartlarla sınırlı olarak değil, alacaklılar toplantısında karar verilmesi koşuluyla masa malları pazarlık yoluyla paraya çevrilebilecektir. Malvarlığının terki suretiyle konkordato da ise paraya çevirmenin usulü ve zamanı konkordato tasfiye memurlarının teklifi üzerine alacaklılar kurulunca kararlaştırılacaktır ve konkordato masasını oluşturan malvarlığı ayrı ayrı veya bir bütün hâlinde paraya çevrilecektir. Paraya çevirme, eğer bir alacak söz konusu ise bu alacağın tahsili veya talep hakkının satılması, diğer mallar için pazarlık veya açık artırma yoluyla gerçekleştirilir.

Alacakların paraya çevrilmesi ise alacağın ödeme yerine geçmek üzere devri veya alacağın tahsili yetkisinin devri suretiyle gerçekleştirilecektir. İflas yoluyla takipte ise çekişmeli hakların talep eden alacaklılara takip yetkisinin devri şeklinde gerçekleşecektir.

Kanun paraya çevirme şekillerinin düzenlenmesi bakımından ise, genel olarak açık artırma yoluyla paraya çevirmeyi ayrıntılı olarak düzenlemiştir. Gerek hazırlık aşamasından gerek artırmanın gerçekleştirilmesi ve sonucu bakımından ayrıntılı düzenlemeler içermektedir. Ancak diğer paraya çevirme şekilleri bakımından ise ayrıntılı düzenlemeler getirmemiştir.

İcra ve İflas Kanunu'nda 6352 sayılı Kanun'la değişiklikler meydana gelmiştir. Bu kanun aynı zamanda paraya çevirme konusunda da önemli değişikliklere neden olmuştur. Evvela paraya çevirmeye yönelik sürelerde değişiklikler meydana gelmiştir. Paraya çevirmeyi talep süresi taşınırılar bakımından bir yıldan altı aya, taşınmazlar bakımından ise iki yıldan bir yıla indirilmiştir. Bu değişiklik takibin çabuk bir şekilde sona erdirilmesine hizmet ettiğinden yerinde olmuştur. İcra memurlarına hitap eden paraya çevirmenin gerçekleştirilmesi süresi taşınırılar bakımından bir aydan iki aya, taşınmazlar bakımından ise iki aydan üç aya çıkarılmıştır. İcra ve İflas Kanunu'nun 110. maddesine icra müdürü tarafından verilecek karar gereği gerekli gider onbeş gün içinde depo edilmezse ve hacizli malın satılması yönündeki talep bir defa geri alınabilir şeklinde ibareler eklenmiştir. Bu değişiklikler de takibin hızlandırılmasını amaçlamaktadır. Değişikliklerden en önemlisi elektronik ortamda açık artırmaya teklif verilebilmesi olanağının getirilmesidir. Ancak bu imkân sadece artırmadan belli bir süre önce mümkündür. Artırmanın yapılması sırasında ise elektronik ortamda teklif verilmesi söz konusu olmayacaktır. Gerekli alt yapı ve koşullar oluşturulursa artırmanın yapılması sırasında da elektronik ortamda teklif verme imkânının sağlanması(özellikle taşınmaz mallar hakkında) düşünülebilir niteliktedir. Bir diğer değişiklik ise karşılama prensibi diye ifade edilen malın artırmada ihale edilebilmesi için teklif yapılması gereken o malın muhammen bedelinin belli oranlarının değiştirilmesidir. Değişiklikten önce birinci artırmada malın muhammen bedelinin % 60'ı ve diğer şartların teklif edilmesi, ikinci artırmada ise malın muhammen bedelinin % 40'ı ve diğer şartların teklif edilmesi gerekiyordu. Değişiklikle artık o malın ihale edilebilmesi için her iki artırmada da malın muhammen bedelinin % 50'ı ve diğer şartların teklif edilmesi gerekecektir. Bu

değişiklikle artık yapılan iki artırmanın yerindeliği tartışma konusu olabilir. Belki artırmaların teke indirilmesi düşünülebilir.

Son olarak paraya çevirme işlemleri, gerek açık artırma suretiyle paraya çevirme gerek pazarlık yoluyla paraya çevirme icra ve iflas organları tarafından yerine getirilen cebri icra tasarruflarıdır.

KAYNAKLAR

BASILI KAYNAKLAR

- Akcan, Recep, Hacze İştirak, Seçkin Yayınları, Ankara 2005.
- Akyazan, Sıtkı, Cebri İcrada İhale ve İhalenin Feshi, İstanbul 1959.
- Altay, Sümer, “Doğru İşlemeyen Bir Kurum: Mükellefiyetler Listesi ve İşlevi”, İBD, C. 68, S. 10-11-12, 1994.
- Altay, Sümer, Konkordato ve Yeniden Yapılanma Hukuku, C. 2, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2005.
- Altay, Sümer, Türk İflas Hukuku, C. 2, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2004.
- Ansay, Sabri Şakir, Hukuk İcra ve İflas Usulleri, Ankara 1960.
- Ansay, Sabri Şakir, Hukuk Tarihinde İslam Hukuku, 3. Bası, Ankara 1958.
- Ansay, Sabri Şakir, “Menkul Mallarda Mülkiyetin ve Hasarın İntikali Hakkında Muhtelif Sistemler Arasında Bir Mukayese”, AÜHFD, Y. 1953, C. 10, S. 1-4, s. 450-456.
- Aral, Fahrettin/ Ayrancı, Hasan, Borçlar Hukuku Özle Borç İlişkileri, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2012.
- Arslan, Ramazan, İcra- İflas Hukukunda İhale ve İhalenin Feshi, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1984.
- Arslaner, Hasan, 6183 Sayılı Kanun Kapsamında Kamu Alacakların Haciz Yolu İle Tahsili, Yetin Yayınları, Ankara 2010.
- Artus, Amil, “İştirak Halinde Tasarruf Olunana Bir Mal Hissesinde Haczi ve Paraya Çevrilmesi”, Adalet Dergisi, 1941/8, s. 572-587.
- Aslan, Elif Kısmet, İcra ve İflas Hukukunda Taşınmaz Malların Açık Artırma Yolu İle Paraya Çevrilmesi, Güncel Yayınevi, İzmir 2004.
- Atar, Fahrettin, İslam İcra ve İflas Hukuku, İstanbul 1990.

- Ayan, Mehmet, Eşya Hukuku II Mülkiyet, 4. Baskı, Mimoza, Konya 2012.
- Başözen, Ahmet/ Üçer, Mehmet, ““Cessio Bonorum” ya da Bilinen İsmiyle “Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato”, EÜHFD(Erzincan), C. XII, S. 3-4, 2008, s. 209-266.
- Belgesay, Mustafa Reşit, İcra ve İflas Kanunu Şerhi I İcra, İstanbul 1948.
- Berkin, Necmeddin M., İflas Hukuku, İstanbul 1970.
- Berkin, Necmeddin M., “Tapuda Kayıtlı Olduğu Halde Mükellefiyetler Listesine Geçirilmeyen Haklardan Alıcının Mesuliyeti”, İÜHFM, C. XXXIV, S. 1-4.
- Bulut, Uğur, İcra Hukukunda Ödeme Yerine Alacakların Devri, Adalet Yayınları, Ankara 2013.
- Deliduman, Seyithan, İflas Tasfiyesinde Alacaklılar Toplanması, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2002.
- Dönmez, Murat, İcra ve İflas Hukukunda Taşınmaz Malların Paraya Çevrilmesi, Vedat kitapçılık, İstanbul 2010.
- Dönmez, Murat, “ Marka Haczi ve Paraya Çevrilmesi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 84, 2009, s. 375-385.
- Ekecik, Şükran, “Menkul Satışlarında Yasal Düzenleme, Tasarı ve Uygulama”, MİHDER, C. 8, S. 22, 2012/2, İstanbul 2012, s. 83-103.
- Ekecik, Şükran, “ Yargıtay Kararlarında Kıymet Takdirine Şikâyetin İcra Mahkemesinde Reddinin İhalenin Feshi Davasında Fesih Sebebi Olarak Görülmesi”, MİHDER, C. 8, S. 21, 2012/1, İstanbul 2012, s. 30-31, 27-41.
- Ekecik, Şükran/ Şişman, Gülten “Cebri Satışlarda Katma Değer Vergisi”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. XXVI, S. 3, s. 69-86.
- Ercan, İbrahim, İcra ve İflas Hukukunda Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato, Mimoza Basım, Konya 2008.
- Erdönmez, Güray, İflasta Alacaklılar Toplanmasının Yetkileri, Legal Yayıncılık, İstanbul 2006.

- Erman, Eyüp Sabri, “Müddetinde Satış İstememenin Hukuki Sonuçları”, Adalet Dergisi, Yıl 67, S. 3-4, 1976.
- Erol, Ahmet, 6183 Sayılı AATUHK Kapsamında Taşınmaz Mal Haczi ve Satışı, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2010.
- Erturgut, Mine, İcra ve İflas Hukukunda Menkullerin Paraya Çevrilmesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2000.
- Güman, Nihat, Elbirliği Mülkiyet İle Kollektif ve Komandit Şirket Hisselerinin Haczi ve Paraya Çevrilmesi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.
- Gümüş, Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Cilt I, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012.
- Gürdoğan, Burhan, İcra Hukuku Dersleri, Ajans- Türk Matbaası, Ankara 1970.
- Gürdoğan, Burhan, İflas Hukuku Dersleri, Ankara 1966.
- Hatemi, Hüseyin/ Serozan, Rona/ Arpacı, Abdülkadir, Borçlar Hukuku Özel Bölüm, Filiz Kitabevi, İstanbul 1992.
- İpek, Nebahat, “Taşınmaz İhalelerinde Satış Bedelinin Ödenmesi İle İlgili Uygulamaya Dair Rapor”, Ankara Barosu Dergisi, 1998/4, s. 110-115.
- İyilikli, Ahmet Cahit, Haciz İhbarnameleri, Yetkin Yayınları, Ankara 2012.
- Karabel, Gökçe, Ticari İşletme Rehnin Paraya Çevrilmesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2011.
- Karaca, Ali, “İcra Satışlarında İlan”, Adalet Dergisi, Yıl 37, S. 10, 1946.
- Karslı, Abdurrahim, İcra Hukuku Ders Kitabı, Alternatif Yayıncılık, İstanbul 2010.
- Kuru, Baki, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, Türkmen Kitabevi, İstanbul 2004.
- Kuru, Baki, İcra ve İflas Hukuku, Cilt 2, Evrim Dağıtım, İstanbul 1990.
- Kuru, Baki, “İcra Takibi Konusu Alacağın Temliki”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi 50. Yılı Armağanı, C. I, Ankara 1977, s. 213-221.

Kuru, Baki, İflas ve Konkordato Hukuku, Alfa Basım, İstanbul 1992.

Kuru, Baki/ Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder, İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, 26. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2012.

Kuru, Baki/ Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder, İcra ve İflas Kanunu İle Nizamnamesi ve Yönetmeliği, Yirmiyedinci Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2009.

Kuru, Baki/ Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder, İcra ve İflas Kanunu ile Nizamnamesi ve Yönetmeliği, Otuzbirinci Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2012.

Muşul, Timuçin, İcra ve İflas Hukuku, C. I, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.

Muşul, Timuçin, İcra ve İflas Hukuku, C. II, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.

Olgaç, Senai, “Gayrimenkullerin Cebri Satışlarında Artırma Şartları ve Şartnamelerin Hukuki Önemi”, Ord. Prof. Dr. Sabri Şakir Ansay Anısına Armağan, Ankara 1964.

Olgaç, Senai / Köymen, Haydar, Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk İcra ve İflas Kanunu, 2. Baskı, İstanbul 1965.

Özekes, Muhammet, İcra Hukukunda Temel Hak ve İlkeler, Adalet Yayınevi, Ankara 2009.

Özekes, Muhammet, İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Haciz, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1999.

Özekes, Muhammet, “İhale Bedelinin Ödenmemesi Sebebiyle Yapılan Artırma(Tamamlayıcı Artırma)”, DEÜHFD 2003, C. V, S. 1, s. 167-184.

Özekes, Muhammet, “Karar İncelemesi Üzerinde İhtiyati Tedbir Bulunan Bir Gayrimenkulün Cebri İcra Yoluyla Satışı Sorunu”, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 1, S. 1, 2002, s. 527-540.

Özekes, Muhammet, “Yeni Bir İcra Sistemi Önerisi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, Özel Sayı, 2009, s. 921-940.

- Özmumcu, Seda, Cebri İcra Hukukunda Pazarlık Suretiyle Satış, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2005.
- Pekcanitez, Hakan, “4949 Sayılı Kanun’la, İcra Hukukunda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 49, 2003, s. 137-158.
- Pekcanitez, Hakan, İcra- İflas Hukukunda Şikâyet, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, Ankara 1986.
- Pekcanitez, Hakan/ Atalay, Oğuz/ Sungurtekin Özkan, Meral/ Özekes, Muhammet, İcra ve İflas Hukuku, 10. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2012.
- Pekcanitez, Hakan / Erişir, Evrim, “6352 Sayılı Kanun’la İcra ve İflas Kanunu’nda Yapılan Değişikliklerin Zaman İtibariyle Uygulanması”, İBD, C. 86, S. 6, 2012, s. 17-39.
- Postacioğlu, İlhan E., İcra Hukuku Esasları, İstanbul 1982.
- Postacioğlu, İlhan E., İflas Hukuku İlkeleri Cilt I İflas, İstanbul 1978.
- Postacioğlu, İlhan E., “İpotekle Yüklü Bir Gayrimenkulü Haczedenden Alacaklı İpoteğin Hükümden Düşüğünü Ne Yolda Ortaya Koyabilir?”, İzmir Barosu Dergisi, Ocak 1985/1, s. 30-33.
- Postacioğlu, İlhan E./ Altay, Sümer, İcra Hukukunun Esasları, Güncelleştirilmiş, Genişletilmiş 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.
- Rado, Türkan, Roma Hukuku Dersleri Borçlar Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul 2001.
- Rado, Türkan, “Roma Hukukunda Cebri İcra Usullerinin İnkişafı (1)”, İÜHFM, C. 10, S. 1-2, 1944.
- Sancar, Mithat, “Cebri Artırma Yoluyla Satımlarda Önalım Hakkına İlişkin Bir Yargıtay Kararı”, Yargıtay Dergisi, C. 12, S. 4, 1986, s. 449-465.
- Sancar, Mithat, “Cebri Artırma Yoluyla Satımlarda Önalım Hakkına İlişkin Yargıtay Kararı (II), Yargıtay Dergisi, C. 13, S. 1-2, 1987, s. 72-87.
- Sungurbey, İsmet, Kişisel Hakların Tapu Kütüğüne Şerhi, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1963.

- Sungurbey, İsmet, Medeni Hukuk Eleştirileri, C. 2, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1970.
- Suntekin, Fatih, “Cebri İcra Yolu İle Gayrimenkul İktibas Eden Alıcının İhale Kesinleşinceye Kadar Gayrimenkulle İlgili Masraflar ve Alacaklar Karşısında Durumu”, Ankara Barosu Dergisi, 1980/6, s. 704-706.
- Tandoğan, Haluk, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt I/1, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008.
- Tanrıver, Süha/ Deynekli, Adnan, Konkrdatonun Tasdiki, Yetkin Yayınları, Ankara 1996.
- Taş Korkmaz, Hülya, İflas Masası, Yetkin Yayınları, Ankara 2010.
- Tercan, Erdal, İcra ve İflas Hukuku, Gazi Kitabevi, Ankara 2010.
- Topuz, Gökçen, Hisse Hacı ve Satışı, Yetkin Yayınları, Ankara 2009.
- Topuz, Gökçen, “Marka Hacı ve Paraya Çevrilmesi”, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. III, S. 2, 2008, s. 403-417.
- Ulukapı, Ömer, İcra ve İflas Hukuku, 5. Baskı, Mimoza Basım, Konya 2012.
- Ulukapı, Ömer, Konkordatonun Feshi, Mimoza Basım, Konya 1998.
- Umar, Bilge, İcra ve İflas Hukukunun Tarihsel Gelişimi ve Genel Teorisi, İzmir 1973.
- Uyar, Talih, “Haczedilen Malların Paraya Çevrilmesini İsteme Hakkı”, Yasa Hukuk, Mevzuat ve İçtihat Dergisi, C. XI, S. 1, Ocak 1988.
- Uyar, Talih, “İcra Hukukunda Borçtan Kurtulma Davası”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 58, 2005, s. 323-339.
- Uyar, Talih, İcra Hukukunda İhalenin Neticesi ve Feshi, Ankara Barosu Dergisi, 1975/6, s. 797-807.
- Uyar, Talih, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. 6, 2006.
- Uyar, Talih, “İcra ve İflas Yasası Değişikliği Hakkında Düşünceler”, Yasa hukuk Dergisi, 1979/7, s. 979-1012.

- Uyar, Talih, “İhale Bedelinin Ödenmesi(Paraların Paylaştırılması)”, İzmir Barosu Dergisi, Y. 6, S. 4, 1987, s. 31-39.
- Uyar, Talih, “İhale Bedelinin Ödenmemesi Sebebiyle İhalenin Feshi”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 50, S. 1-2-3-4, 1976, s. 156-162.
- Uyar, Talih, “İhale Bedelinin Ödenmesinin Sonuçları”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 1988/2, s. 248-257.
- Uyar, Talih, “Katma Değer Vergisi İle İhale Damga Pullarının Ne Zaman Yatırılması Gerekir?”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 72, S. 1, 1998, s. 84-92.
- Uyar, Talih, “Paraya Çevrilmesi Özel Bir Usulü Gerektiren Mal ve Haklar”, Ankara Barosu Dergisi, 1978/3, s. 431-435.
- Uyar, Talih, “Taşınır Mallara İlişkin İhale Bedelinin Ödenmemesi”, İstanbul Barosu Dergisi, C. 62, S. 1-2-3, 1988, s. 4-35.
- Uyar, Talih, “Taşınmaz Mallara İlişkin İhalenin Yapılması”, Ankara Barosu Dergisi, 1988/3, s. 340-357.
- Uyumaz, Alper, İcra ve İflas Hukukunda Gecikmiş İtiraz, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011.
- Üstündağ, Saim, İcra Hukukunun Esasları, 8. Bası, İstanbul 2004.
- Üstündağ, Saim, İflas Hukuku, 8. Bası, İstanbul 2009.
- Yavaş, Murat, Borçlunun Üçüncü Şahıslardaki Mal, Hak ve Alacaklarının Haczi, Arıkan Basım, İstanbul 2005.
- Yavuz, Cevdet, Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, Beta Basım, İstanbul 2011.
- Yazar, Özlem, İcra ve İflas Hukukunda İmzaya İtiraz ve İmzaya İtirazın Sonuçları, Yetkin Yayınları, Ankara 2011.
- Yıldırım, Kamil / Deren- Yıldırım, Nevhis, İcra Hukuku, 5. Baskı, Beta Basım, İstanbul 2012.

Yılmaz, Ejder, “Hacze Takipli Katılma(Hacze Adi iştirak)”, Ankara Üniversitesi hukuk Fakültesi Dergisi, C. 30, S. 1-4, 1973, s. 271-316.

Yılmaz, Ejder, “Hacze Takipsiz Katılma(Hacze imtiyazlı iştirak)”, Ankara Üniversitesi hukuk Fakültesi Dergisi, C. 30, S. 1-4, 1974, s. 361-394.

Yılmaz, Ejder, İflas İdaresi, Ankara 1976.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

www.adalet.gov.tr/duyurular/2007/temmuz07/iikanun/iiktasari.pdf

<https://esatis.uyap.gov.tr>

<http://e-uygulama.bik.gov.tr>

<http://www.kazanci.com>

www.resmigazete.gov.tr

<http://www.tdkterim.gov.tr/bts/>

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı: Osman DURAN

Uyruğu: Türkiye (TC)

Doğum Tarihi ve Yeri: 7 Ocak 1988, Kayseri

Medeni Durumu: Bekar

İLETİŞİM

Tel: 0553 401 29 36

Email: osmanduran@erciyes.edu.tr

Yazışma Adresi: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığı 307 Numaralı oda
38039 Melikgazi/ Kayseri

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Lisans	EÜ Hukuk Fakültesi	2010
Lise	Melikgazi M. Eminoğlu Lisesi	2006

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2010-2011	Erzincan Hukuk Fakültesi	Araştırma Görevlisi
2011- halen	Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi	Araştırma Görevlisi

YABANCI DİL

İngilizce